

POLGÁRŐR KÉZIKÖNYV

Bűnmegelőzési és szakmai ismeretek
polgárőrök és polgárőr vezetők részére

Az Országos Polgárőr Szövetség kiadványa
Budapest, 2003.

POLGÁRŐR KÉZIKÖNYV

Bűnmegelőzési és szakmai ismeretek
polgárőrök és polgárőr vezetők részére

Készítette:

Bernáth Mihály

Lektorálta:

Dr. Pörge Lajos

ISBN 000 000 000 0

Kiadja az
Országos Polgárőr Szövetség
Budapest, 2003.
A kiadásért felelős:
Dr. Túrós András elnök
Készült a Nyomdában

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	8
A KÖZBIZTONSÁG ALAPFOGALMAI.....	9
AZ ELMÚLT ÉVTIZED BŰNÖZÉSÉNEK NÉHÁNY JELLEMZŐJE	9
BIZTONSÁG, KÖZREND, KÖZBIZTONSÁG FOGALMA	10
A biztonság.....	11
A biztonság alkotóelemei a szubjektív és az objektív biztonság.....	12
A közrend és a közbiztonság	13
A közbiztonsági stratégia	13
A rendvédelem	14
A BŰNMEGELŐZÉSI TEVÉKENYSÉG NÉHÁNY KIEMELT SZEREPLŐJE	15
A rendőrség.....	16
A Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Bizottságok	17
Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság	17
A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány.....	19
Az Országos Baleset-megelőzési Bizottság	20
AJÁNLÁS AZ ORSZÁGOS BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMHOZ 21	
A program – tudatosan – kettősséget mutat.	21
A BIZTONSÁGI KONCEPCIÓ LÉNYEGE.....	22
A bűnmegelőzési politika stratégiai irányai	22
1. stratégiai irány: Az emberi élet, a dologi javak, a személyiséghez fűződő alkotmányos jogok védelme	22
2. stratégiai irány: A szomszédos országokkal az együttműködés feltételeinek és az ország kiegyensúlyozott térségi fejlődésének elősegítése	23
3. stratégiai irány: Az ország stabilitásának biztosítása	24
A BŰNMEGELŐZÉS CÉLJAI, DIMENZIÓI ÉS CÉLCSOPORTJAI	25
Célok	25
A bűnmegelőzés kiemelt célcsoportjai	25
A bűnmegelőzési stratégia eszközszerkezete.....	26
A rövidtávú megelőzés és eszközszerkezete	27
A középtávú megelőzés	27
A bűnmegelőzés hosszú távú stratégiája.....	28
BŰNMEGELŐZÉSI POLITIKÁK	28
Kriminálpolitika	29
Szociálpolitika.....	30
Foglalkoztatáspolitikai	30
Oktatás- és neveléspolitikai	31
Településpolitikai.....	32
Tájékoztatási stratégia	33
A POLGÁRŐRSÉG FELADATA, SZEREPE A BŰNMEGELŐZÉSBEN.....	34
A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS NEMZETI STRATÉGIÁJA.. 35	
A BŰNMEGELŐZÉS A TÁRSADALOM KÖZÜGYE	35
Az életminőséget javító közbiztonság megteremtése, a bűnözés csökkentése	35
A bűnmegelőzés nemzetközileg elfogadott fogalma.....	35
A társadalmi bűnmegelőzés lehetőségei és korlátai	35
HELYZETELEMZÉS	36
A bűnözés alakulása	36
Az erőszakos és a közterületi bűnözés.....	36
A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények	37
Az ismertté vált bűnelkövetők.....	37
Az ismertté vált bűnözés területi jellemzői	38
A bűnözés társadalmi ára.....	38
A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS ELŐZMÉNYEI, A JELENLEGI HELYZET ÉS A	

NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK.....	38
<i>Hazai előzmények</i>	38
<i>Nemzetközi előzmények, nemzetközi kötelezettségek, elvárások</i>	40
ALAPELVEK ÉS MŰKÖDÉSI ELVEK	40
<i>A bűnmegelőzés általános követelményei</i>	40
<i>A társadalmi bűnmegelőzési rendszer működtetése kormányzati felelősség</i>	40
<i>A helyi bűnmegelőzés helyi közügy</i>	41
<i>A társadalom együttműködése a jobb közbiztonság érdekében</i>	41
<i>A társadalmi bűnmegelőzés folyamatjellegű tevékenység</i>	41
A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS STRATÉGIAI CÉLRENDSZERE	42
PRIORITÁSOK ÉS BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK	42
<i>A gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentése</i>	43
<i>A városok biztonságának fokozása</i>	43
<i>Családon belüli erőszak megelőzése</i>	44
<i>Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés, az áldozat kompenzációja</i>	44
<i>A bűnismétlés megelőzése</i>	45
A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS NEMZETI STRATÉGIÁJÁNAK SZERVEZETE, FINANSZÍROZÁSA.....	45
<i>A Kormány feladatai</i>	45
<i>Finanszírozás</i>	46
A POLGÁRŐR MOZGALOM	47
A POLGÁRŐR MOZGALOM ALAPGONDOLATÁRÓL	47
AZ ORSZÁGOS POLGÁRŐR SZÖVETSÉG	48
A POLGÁRŐRSÉG, A RENDŐRSÉG ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK KAPCSOLATA	50
<i>A rendőrség és a polgárőrség kapcsolatára vonatkozó korábbi normatív szabályozások</i>	50
<i>Az önkormányzatok és a polgárőr szervezetek</i>	51
<i>Az önkormányzati oldal</i>	52
<i>A polgárőrségi oldal</i>	53
AZ ORSZÁGOS POLGÁRŐR SZÖVETSÉG ALAPSZABÁLYA ..	55
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK	55
AZ OPSZ SZERVEZETE.....	57
AZ OPSZ TAGSÁGA.....	57
<i>Az OPSZ tagsága</i>	57
<i>Az OPSZ rendes tagjai</i>	57
<i>A rendes tagok jogai és kötelességei</i>	58
<i>A rendes tagság megszűnése</i>	59
<i>A tiszteletbeli és a pártoló tag</i>	59
A KÖZGYŰLÉS	59
<i>A közgyűlés összehívása</i>	61
<i>A Közgyűlés összehívásának rendje</i>	61
<i>A Közgyűlés tisztségviselői</i>	62
<i>A Közgyűlés nyilvánossága</i>	62
<i>A Közgyűlés munkabizottságai</i>	63
A VÁLASZTMÁNY	65
AZ ELNÖKSÉG	66
AZ OPSZ MUNKASZERVEZETE	67
AZ OPSZ VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐI	68
<i>A vezető tisztségviselők helyettesítésének szabályai</i>	69
ÖSSZEFÉRHETETLENSÉGI SZABÁLYOK	69
AZ OPSZ KÉPVISELETE ÉS JEGYZÉSE	70
KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS ÉS UTALVÁNYOZÁS AZ OPSZ NEVÉBEN	70
AZ OPSZ GAZDÁLKODÁSA	71
<i>Az OPSZ vagyona, bevételei</i>	71
<i>Az OPSZ bevételeinek felhasználása, nyilvántartása</i>	71
<i>Az OPSZ költségei</i>	72
<i>A beszámolási szabályok</i>	72

Egyéb, a gazdálkodással kapcsolatos rendelkezések.....	72
Az OPSZ-hez beérkezett támogatások elosztása és elszámolási rendje.....	73
A TAGDÍJ.....	73
AZ OPSZ MEGSZÜNÉSE.....	74
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	74
A POLGÁRŐRSÉG MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATA	75
A POLGÁRŐR SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGE	75
A polgárőr mozgalom	75
A polgárőr szervezet	75
A polgárőr tevékenység területei.....	76
Az együttműködés	77
A POLGÁRŐR.....	78
A polgárőrrel szemben támasztott elvárások	78
A polgárőr jogai	79
A polgárőr kötelezettségei.....	79
A POLGÁRŐR SZOLGÁLAT.....	79
A POLGÁRŐRÖK KÉPZÉSE, TOVÁBBKÉPZÉSE.....	81
Az alapismereti képzés	81
A polgárőr továbbképzés.....	81
A polgárőr vezetőképzés.....	81
A polgárőr tevékenység tervezése, nyilvántartása	82
A polgárőr egyesület	82
A polgárőr (területi, országos) szövetség.....	83
A polgárőr mozgalomban való részvétel elismerése	83
A POLGÁRŐR TEVÉKENYSÉG ETIKAI SZABÁLYAI.....	84
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	85
A POLGÁRŐRSÉG LEGFONTOSABB EGYÜTTMŰKÖDÉSI	
MEGÁLLAPODÁSAI	86
A BELÜGYMINISZTERIUMI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS	86
I. A SZAKMAI IRÁNYÍTÁS TERÜLETÉN.....	86
Belügyminisztérium	86
Az Országos Polgárőr Szövetség	86
II. KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS TERÜLETÉN	87
Belügyminisztérium	87
Az Országos Polgárőr Szövetség	87
III. ANYAGI-TECHNIKAI FELTÉTELEK.....	88
Belügyminisztérium	88
Az Országos Polgárőr Szövetség	88
EGYÉB RENDELKEZÉSEK	88
A RENDŐRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS	89
1. Az OPSZ területi szervei, egyesületei útján vállalja	89
2. Az ORFK - a területi és helyi rendőri szervek útján - vállalja.....	89
4. A Felek vállalják	90
5. Záró rendelkezések.....	90
Függelék.....	91
AZ ORFK KOMMUNIKÁCIÓS IGAZGATÓSÁGÁVAL KÖTÖTT	
EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS.....	92
A HATÁRŐRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS	93
I. Az OPSZ vállalja, hogy területi szövetségeinek, polgárőr egyesületeinek	
mozgósításával	93
II. A Határőrség vállalja	93
III. Közös feladatok.....	94
A KÖRNYEZETVÉDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS.....	96
I. Általános, mindkét félre vonatkozó rendelkezések	96
II. Az OPSZ kötelezettségei	96
III. A KÖM kötelezettségei.....	97

IV. Záró rendelkezések	98
A POSTAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS	99
I. Az együttműködés alapját képező szabályozás	99
II. Az együttműködés fő irányai, az irányító és a szervezeti egységek.....	99
III. Az Országos Polgárőr Szövetség közreműködése a bűnmegelőző és bűnüldöző feladatok végrehajtásában	100
A végrehajtási feladatok.....	101
IV. A Magyar Posta Részvénytársaság vállalja.....	102
V. Záró rendelkezések	103
AZ ORSZÁGOS BŰNMEGELŐZÉSI TANÁCS ÉS AZ ORSZÁGOS KÖZBIZTONSÁGI ÉS BŰNMEGELŐZÉSI KÖZALAPÍTVÁNY EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSA	104
A BIZTONSÁGOS MAGYARORSZÁGÉRT KÖZALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSI SZERZŐDÉSE	105
AZ ORFK ORSZÁGOS BALESET-MEGELŐZÉSI BIZOTTSÁG EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSA	107
1. A megállapodás tárgya.....	107
2. Az OPSZ vállalja	107
3. Az ORFK-OBV vállalja	108
A POLGÁRŐRSÉG BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMJAI, FELADATTERVEI.....	109
A POLGÁRŐRSÉG BŰNMEGELŐZÉSI KONCEPCIÓJA	109
1. A vagyonvédelem.....	110
2. Gyermekek- és ifjúságvédelem.....	111
3. Kábítószer elleni harc.....	111
4. Bűnmegelőzési, baleset-megelőzési akciók, kampányok szervezése	111
5. Környezetvédelem.....	112
A POLGÁRŐRSÉG NAGYVÁROSI BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMJA	113
BEVEZETÉS.....	113
A VÁROSI POLGÁRŐR EGYESÜLETEK FEJLESZTÉSE	114
A KÜLSŐ KAPCSOLATOK ALAKÍTÁSA.....	114
A VÁROSI BŰNMEGELŐZÉSI FELADATOK MEGFOGALMAZÁSA.....	115
A POLGÁRŐRSÉG NAGYVÁROSI BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMJÁNAK FELADATAI	116
A közterületek, nyilvános helyek biztonsága.....	116
Bűnmegelőzési célprogramok	117
A bűnfelderítés támogatása	117
BEFEJEZÉS	117
AZ OPSZ DROGMEGELŐZÉSI PROGRAMJA.....	118
A drogprobléma átfogó megközelítése	118
A megelőzés lehetőségei a polgárőr mozgalom segítségével.....	119
Kapcsolatépítés és együttműködés a különböző szervezetekkel	119
AZ OPSZ KÖZLEKEDÉSI MUNKABIZOTTSÁGÁNAK SZAKMAI PROGRAMJA	121
A POLGÁRŐR BŰNMEGELŐZÉSI HÓNAP FELADATAI	122
A POLGÁRŐR SZOLGÁLAT	123
NÉHÁNY JOGI ALAPISMERETI KÉRDÉS	123
Bűncselekmények, elkövetők	123
A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai	124
A jogos védelem.....	125
A végszükség	126
A tulajdonjog fogalma, tárgya, tartalma.....	126
A birtok és a birtokvédelem	128
A jogos önhatalom.....	129

<i>A közbiztonságra különösen veszélyes eszközök</i>	<i>130</i>
<i>A polgárőr jogi védelme.....</i>	<i>131</i>
FELKÉSZÜLÉS POLGÁRŐR ÁLLÓ VAGY MOZGÓ FIGYELŐ SZOLGÁLATRA.....	132
<i>A polgárőr felszerelése.....</i>	<i>134</i>
A POLGÁRŐR ÁLLÓ ÉS MOZGÓ FIGYELŐSZOLGÁLAT	135
<i>Jelenlét a közterületeken.....</i>	<i>135</i>
<i>Jelenlét a mezőgazdasági, természetvédelmi területen</i>	<i>136</i>
<i>Kapcsolattartás a polgárokkal.....</i>	<i>136</i>
<i>Elhagyott, üresen álló építmények ellenőrzése.....</i>	<i>136</i>
<i>Parkoló gépjárművek ellenőrzése</i>	<i>137</i>
ELJÁRÁS KÜLÖNBÖZŐ HELYZETEKBE.....	138
<i>A bűncselekmény elkövetőjének elfogása</i>	<i>138</i>
<i>A helyszínbiztosítás.....</i>	<i>139</i>
<i>Személy- és tárgyleírás készítése</i>	<i>140</i>
<i>Eljárás lopás, betöréses lopás észlelésekor</i>	<i>142</i>
<i>Eljárás közveszéllyel (pl. robbantással, gyújtogatással) fenyegető bejelentés esetén</i>	<i>143</i>
<i>Eljárás rongálás észlelésekor.....</i>	<i>144</i>
<i>Tűz észlelése</i>	<i>144</i>
<i>Közüzemek meghibásodása</i>	<i>145</i>
<i>Eljárás közlekedési baleset esetén</i>	<i>145</i>
<i>Közreműködés eltűnt gyermek vagy időskorú felkutatásában</i>	<i>146</i>
<i>Segítségnyújtás kábítószer hatása alatt álló személynek.....</i>	<i>147</i>

BEVEZETÉS

Az elmúlt években egyre nagyobb lendületet kapott a társadalmi bűnmegelőzés ügye. Mi sem jelzi ezt jobban, hogy több éves előkészület után megjelent a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája, megújult az Országos Bűnmegelőzési Tanács, amely ma Országos Bűnmegelőzési Bizottság elnevezéssel és kibővült koordinatív feladatkörrel működik. A bűnmegelőzés a helyettes államtitkárság és az Országos Bűnmegelőzési Központ létrehozásával önálló szervezeti egységként jelent meg a Belügyminisztérium szervezetében. Egyre jobban érződik, hogy összefogottabbá, szervezettebbé, célirányossá válik a társadalom aktivitása a bűnmegelőzés érdekében, s körvonalazódnak e tevékenység megnyugtató finanszírozásának lehetőségei is.

A Polgárőrség, több mint egy évtizedes fennállása során mint mozgalom, mint tömegbázis és mint önkéntes szakmai szervezet megőrizte stratégiai vezető szerepét a bűnmegelőzésben szerepet vállaló társadalmi szervezetek körében. Jól érzékelhető ezt létszámában, jól körvonalazható szakmaiságában, partnerkapcsolataiban és határozott jövőképében.

Ahhoz, hogy a polgárőrség a jelenlegi társadalmi és szakmai elismertségét elérje és megtarthassa, rengeteg munkára, önkéntes felajánlásra és nem utolsósorban a mozgalomban részt vevő emberek önfeláldozására, s nem csekély anyagi áldozatára volt szükség. A polgárőrséget működése során mindig is a szakmai megújulás jellemezte, s ennek alapvető biztosítékát tagjainak folyamatos képzése, önképzése nyújtotta. Sikerének egyik meghatározó biztosítékává vált az a tudás, amelyet 1998, a „Polgárőrség Kiképzésének Éve” rendezvényei majd ezt követően megindult képzések, továbbképzések biztosítottak a polgárőrök számára.

Az Országos Polgárőr Szövetség mindig nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy programjai és különböző kiadványai útján mindig friss, naprakész információkat nyújtson tagszervezetei és a polgárőrök számára. Ez a kézikönyv az első olyan kiadvány, amely összefoglalóan tartalmazza mindazokat a szakmai dokumentumokat, programokat és információkat, amelyek a Kiadó megítélése szerint a leggyakrabban kerülhetnek előtérbe a polgárőr munka során. Terjedelmi okok miatt néhány dokumentum, mint például a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája vagy az Országos Bűnmegelőzési Program rövidítve kerül az Olvasó elé, elsősorban azokra a fejezetekre illetve részekre koncentrálva, amelyek leginkább érintik a polgárőr munkát. Érzésünk szerint azonban ez nem csökkenti a dokumentumok értékét, és megértését.

Ajánljuk a kiadványt a polgárőr vezetőknek, akik segítséget meríthetnek saját egyesületük, szövetségük munkájának tervezéséhez, az együttműködési kapcsolatok kialakításához, a bűnmegelőzési programok kidolgozásához. A polgárőrség alapvető dokumentumaira (Alapszabály, Működési Szabályzat) és a Polgárőr Szolgálat fejezetben írtakra tekintettel ugyanakkor a kiadványt minden polgárőr haszonnal forgathatja.

A KÖZBIZTONSÁG ALAPFOGALMAI

AZ ELMÚLT ÉVTIZED BŰNÖZÉSÉNEK NÉHÁNY JELLEMZŐJE

Köztudott, hogy évek óta a **vagyon elleni bűncselekmények** száma határozza meg napjainkban is az összбűnözés alakulását. A XX. század utolsó évtizedében az összes bűncselekmények 70-80 százalékát a vagyon elleni deliktumok alkották. A vagyon elleni bűncselekmények számának növekedésével az általuk okozott kár is folyamatosan emelkedett. A vagyon elleni jogsértések döntő többségét a kisebb súlyú, alacsonyabb kárértékkel járó cselekmények tették ki, az igazán magas kárérték realizálódását nagymértékben befolyásolta az eltulajdonított gépjárművek - melyek jelentős részét az egyenként több millió értéket képviselő Audi, Mercedes, Volkswagen típusú személygépkocsik képezték - jelentős száma.

Némi bizakodásra adhat okot, hogy a gépjárműlopások száma 1997 óta érezhetően csökkent, ezzel párhuzamosan a betöréses lopások száma is mérséklődő tendenciát mutat.

Kevésbé reményt keltő az a tény, hogy a rablások száma aggasztó méreteket öltött. A közvéleményt különösen irritálja és az emberek szubjektív biztonságérzetét jelentősen befolyásolja a különböző pénzintézetek, postai objektumok, pénzváltó helyek, üzemanyagtöltő állomások, pénzszállító járművek ellen intézet támadások magas száma. A rablótámadások nemritkán drasztikus módja, a gyakori fegyverhasználat az elkövetők elszántságát és könyörtelenségét mutatja.

A **szervezett бűнözés** kialakulásának első jelei már az 1970-es évek végén megjelentek. Ez a folyamat a rendszerváltás időszakában a politikai és társadalmi változásokkal, a tulajdonosi váltással, a gazdasági átalakulással, a könnyű és gyors meggazdagodás vágyával csak tovább erősödött, táptalaja szélesedett. Határaink nyitottá válása, a szocialista világrendszer széthullása, a szomszédos délszláv államokban dúló polgárháborúk, a hazánkat is elérő menekült hullám magával hozta a külföldi бűнözői csoportok magyarországi megjelenését is. Ezek a csoportok rövid időn belül kapcsolatot kerestek és találtak a hazai бűнözőkkel, vagy éppen egymás érdekeit sértve, nem ritkán egymás konkurenséiv is váltak. Ez a tény gyakran vezetett egymás közötti véres, fegyveres leszámolásokhoz, nyílt színi lövöldözésekhez, robbantások végrehajtásához.

A századvég és az új évezred бűнözésének új vonása a pénz-, értékpapír- és telefonkártya-hamisítással, a mind elmésebb módszerekkel elkövetett számítógépes csalásokkal, számítógépes bankszámla-manipulációkkal végrehajtott бűн-cselekmények növekvő száma. A szakemberek szerint az ilyen jellegű бűн-cselekmények emelkedése csak kezdete egy, a jövőben még inkább felerősödő folyamatnak.

Az előbbi jogsértések igen nagy feladat elé állítják korunk rendőrségét és a többi бűнүldöző szervet. A külföldi és a magyar rendőrségi szakemberek szomorú képet prognosztizálnak az elkövetkezendő évekre. Egyre inkább számítani lehet az erőszakos készpénzszerzésre irányuló бűн-cselekmények, a fegyveres rablótámadások számának emelkedésére. Ezzel párhuzamosan tovább nő a kábítószerrel összefüggő бűн-cselekmények számának növekedése, fokozódik a gazdasági бűнözés és tovább növekszik az illegális árukereskedelem.

A бűнүldözés jelentőségének növekedése mellett ugyanakkor tudnunk kell azt is, hogy a бűнmegelőzés gyakorlatát rendkívül nagy társadalmi támogatottság övezi.

Építeni kell társadalom önvédelmi törekvéseire, kezdeményezéseire, közreműködésére. A társadalmi bűnmegelőzés ereje a tömegességében rejlik. A társadalmi bűnmegelőzés ezért legyen jó értelemben vett olyan tömegmozgalom, amely megmozgatja a társadalom minden rétegét, valamennyi tagját. **Egyértelmű, világos és követhető programokat kell adni**, amelyhez ki kell használni a már meglévő társadalmi szervezetekben (pl. polgárőrség) rejlő lehetőségeket, támaszkodva lojalitásukra és tenni akarásukra.

BIZTONSÁG, KÖZREND, KÖZBIZTONSÁG FOGALMA

Az elmúlt években a mennyiségi változásokkal párhuzamosan a bűnözésben minőségi változások is bekövetkeztek. A klasszikusnak tekinthető bűnelkövetési módszerek mellett kialakult és kiteljesedett a szervezett bűnözés. A különböző – több esetben külföldi – bűnöző csoportok között megtörtént az érdekerületek felosztása, majd az elmúlt három év során megindult a harc a területek újrafelosztásáért. A 90-es évek második felében a lőfegyverrel vagy robbanóanyaggal elkövetett leszámolások szinte mindennapi aktualitássá váltak. Új jelenségként fokozatosan teret nyert a kábítószer-bűnözés, a korrupció, a védelmi zsarolások, a szinte már tömeges prostitúció, előtérbe kerültek a lőszerral, lőfegyverrel, robbanóanyaggal történő visszaélések vagy a gazdasági életre is hatást gyakorló hamisítások (bankjegy, üzemanyag, paprika, bor, stb.), a pénzmosás és a „fekete munkaerő” alkalmazása. A vagyon elleni bűncselekmények területén a nagy értékre elkövetett gépjárműlopás folyamatosan emelkedő tendenciát mutatott. Ez utóbbi jelenség volt az, amely az országra nézve különösen kedvezőtlen nemzetközi visszhangot váltott ki.

Az elkövetési módszerek erőszakosabbá váltak, a bűncselekményt elkövetőknél csaknem minden esetben megjelenik a fegyver vagy az élet kioltására alkalmas más eszköz. A betöréses lopások, a rablások magas száma, az útonálló jellegű elkövetési módszerek megjelenése és következményei azt mutatták, hogy az elkövetők már nem riadnak vissza az un. kemény módszerek alkalmazásától sem.

Napjainkban a lakosság egyre nagyobb nyugtalansággal figyeli szűkebb és tágabb környezetében a közbiztonság helyzetének kedvezőtlen alakulását. A számszerű tények helyett különösen a minőségi változások azok, amelyek leginkább befolyást gyakorolnak a polgárok biztonságérzetére.

Abban, hogy a bűnözés ilyen volumenben és formában jelenhetett meg a magyar társadalom életében, igen sok tényező játszott közre. Az okok között szerepet kaptak azok a mélyreható társadalmi változások, amelyek 1989 és 1991 között végbementek és mind a mai napig folytatódnak. A régi intézményrendszer lebontása, az új jogrend kialakulása, a szociális háttér elengedhetetlen reformja, a piaccgazdaság kialakítása több olyan ellentmondást is tartalmazott, amely kedvezően hatott a bűnözési hullám kialakulására. Ide sorolhatók azok a már korábban említett jelenségek, amelyek az ország nyitottá válásával, a növekvő idegenforgalommal, a migrációval, a privatizációs folyamatokkal, a gazdasági lehetőségek bővülésével, a gyors meggazdagodás reményével, a nagy vagyoni különbségek kialakulásával jártak együtt. Hozzájárult mindehhez, hogy az utóbbi években rendre elmaradt a jogsértő külföldiekkel szembeni fellépés. Hazánk a kelet-európai és az ázsiai migráció gyűjtőhelyévé vált.

Bekövetkezett az erkölcsi értékek válsága, amely megmutatkozott többek között a családok széthullásában, az ifjúság egy részének viselkedési normáinak változásában, a szélsőséges nézetek térnyerésében, az erőszak, a brutalitás és a gyűlöletkeltés nyilvános hangoztatásában és tetteges megjelenítésében. Ezzel párhuzamosan ugyanakkor nem alakultak ki azok a védekező mechanizmusok,

amelyek a társadalom oltalmára szolgálhattak volna.

A bűnözés növekedését elősegítő tényezőként említhető összességében tehát:

- a rendszerváltozást követő társadalmi polarizáció és értékállóság;
- a nemzetközi szervezett bűnözés erőteljesebb behatolása Magyarországra;
- a kábítószer kereskedelem és járulékos cselekményeinek fokozódása;
- a forint konvertibilitásának árnyoldalai;
- a gazdasági lehetőségek bűnös kihasználása;
- a bűncselekményt elkövetők felelősségre vonásának elhúzódása,

A bűnözés növekedése ellen ható tényezők lehetnek:

- a civil szféra aktivizálódása;
- a lakosság hatékonyabb önvédelmi reagálása;
- a vagyonvédelmi tulajdonosi szemlélet illetve tudat erősödése;
- az iskolai nevelőmunka javulása;
- az önkormányzatok helyi igények szerinti cselekvése;
- a kormányzati, szociális és egészségügyi intézkedések megtétele;
- a rendőri tevékenység szervezeti, személyi és technikai feltételeinek folyamatos javulása.¹

A biztonság

A biztonság nem más, mint gyűjtőfogalom, amely magába foglalja:

- az adott ország külső fenyegetettségétől való megvédését illetőleg az erre való (preventív, stratégiai) felkészülést,
- a belső rend és stabilitás biztosítását jogi és rendészeti eszközökkel, illetve intézményei által, valamint
- olyan külső és belső fenyegetettség elleni védelmet, amely különleges (titkosszolgálati) készenlétet, felkészülést igényel.

A biztonságot az elméleti absztrakció szintjén olyan terméknek tekinthetjük, amelyet állami szervek, intézmények, esetenként magánszemélyek és szervezetek „termelnek”, amelynek végső állapota a *háborítás-mentes lét*, e „termék” fogyasztói pedig maguk az állampolgárok. Sajátos abban a tekintetben, hogy értékelhető és elfogadott biztonság a „fogyasztók” közreműködése nélkül (önkéntes jogkövetés, társadalmi kötelezettségek önkéntes felismerése – pl. a bűnözés elleni társadalmi szintű összefogás – öntevékenység, önálló kezdeményezések e célok elérése érdekében) nem képzelhető el.²

Látható, a biztonság nem egy szervezethez (pl. a rendőrséghez) kötött, hanem átfogja a társadalom egészét, annak minden egyes elemét. A külső fenyegetettségűtől való védelem például felosztható a preventív honvédelmi stratégiára, védelmi stratégiára, speciális (titkosszolgálati) támadást elhárító stratégiára, taktikára, és így tovább. A belső biztonság foglalja magába többek között a közbiztonságot, a gazdasági, a szociális biztonságot, stb. A biztonság legnagyobb „termelője” maga az állam, de a demokráciákban az állam biztonsági monopóliuma törvény által körülhatárolt, biztonsági garanciákat ennek keretén belül nyújthat. Amennyiben az a biztonsági produktum, biztonsági szint, amelyet az állam garantál nem elegendő az állampolgár számára, igényét a plusz, járulékos biztonság beszerzésével, megvásárlásával kielégítheti. Ezt az állami garancia fölötti hozzáadott, járulékos, kiegészítő biztonságot nevezi a szakirodalom addicionális biztonságnak.³

¹ Dr. Nyíri Sándor: A bűnözésről és a bűnmegelőzésről. Rendészeti Szemle 1993/5. 9. oldal.

² Dr. Salgó László: Új típusú biztonság és kilátásai Magyarországon. Belügyi Szemle 1996/2. 4. oldal.

³ Salgó László: Az új típusú biztonság. KJK 1994. 59. oldal.

A biztonság alkotóelemei a szubjektív és az objektív biztonság

Az objektív biztonság a biztonság statisztikai eszközökkel mérhető része, amely adott pillanatban, megközelítésben a leginkább jellemző a biztonság szempontjából az adott országra. Az objektív biztonság, annak különböző statisztikai módszerekkel történő modellezése

- egy adott ország biztonságára jellemző egy adott pillanatban;
- ugyanezen ország korábbi biztonsági állapotait képes egy teljes folyamatként vagy annak részeként vizsgálni;
- eredményeit lehetséges más országok esetében lefuttatott hasonló vizsgálatok következtetéseivel hitelesen összevetni.⁴

Az objektív biztonság szférájában keletkező adatok stratégiai és taktikai célokra egyaránt felhasználhatók. Veszélyt jelenthet ugyanakkor, ha eredményeit csalthatatlannak, kizárólagosnak tartják a felhasználók s nem a döntés-előkészítés, hanem a döntéshozatal folyamataiba illesztik be.

A szubjektív biztonság a biztonság belső oldala, érzet, hit, meggyőződés, pszichikus állapot, amelyen keresztül az állampolgár érzékeli azt az állapotot, amelyet ő biztonságának fogalmaz meg. Mérése nem egzakt, rendkívül bonyolult, és egyáltalán nem letisztult. Ennek a biztonságérzetnek, mint szociológiai, politológiai, szociálpszichológiai kategóriának számos összetevője van, s mint olyat, többféle módon lehet megközelíteni.⁵

Legnyilvánvalóbb formája az *egzisztenciális biztonság*, amely a stabil életkörülményekben, megélhetésben fejeződik ki az egyén számára. A stabilitás nemcsak az adott időre vonatkozik, hanem perspektivikus, kiszámítható, prognosztizálható. Amennyiben a távlati elképzelések kidolgozása, felépítése lehetetlen, az életstratégiák helyett csupán a mának élés marad, amelynek itt, Európában nemcsak egzisztenciálisan, hanem társadalmi értelemben is igen kedvezőtlen hatásai vannak.

Az egzisztenciális biztonság mellett megkülönböztethető a *szűkebb vagy tágabb környezet biztonsága*. Szűkebb értelemben ez a családot, a rokonságot, a szomszédságot, a közvetlen lakókörnyezetet jelenti, vagyis azt a közösséget, amelyben a mindennapok élete folyik. A lakóhelyi környezet, a helyi társadalom mindenkori állapota nagymértékben befolyásolja a polgárok életét. Nem mindegy, hogy lakókörnyezetünkben feketézők, hajléktalanok, bűnözők, prostituáltak nyüzsögnek, vagy kiegyensúlyozott, nyugodt életet élő polgárok laknak. Az sem mindegy, hogy a lakókörnyezet elhanyagolt, szemetes, kilátástalanul piszkos, vagy éppen tiszta, kultúrált, ápolt. Ahol a polgár jól érzi magát lakókörnyezetében, ott minden bizonnyal biztonságban is érzi magát.

Végül létezik a *társadalmi biztonság*, amely az egész társadalmat átfogja és védelmezi. Ebbe beletartozik a szociális biztonság, a társadalmi stabilitás és egy kiszámítható jövőkép. Nem árt tudni, merre tart a társadalom, mi miért történik és jelenik meg az országos döntésekben. Mindez növeli az állampolgárok identitástudatát, kohézióját és együttműködési készségét. Hiánya viszont erodálja a társadalmat, felszítja az érdekellentéteket, bomlasztja a társadalmi összefogást és csökkenti a cselekvési készséget.

A szubjektív biztonságot, vagyis a „biztonságérzetet” ma a legtöbben túlságosan leegyszerűsítve, különböző közvélemény-kutatások adataira támaszkodva minő-

⁴ Salgó L.: im. 64. oldal

⁵ A szubjektív biztonságérzet. A MTA Politikatudományi Intézetének záró tanulmánya (1995. március-augusztus) 7-8. oldal alapján.

sítik. Függetlenül attól a tényről, hogy az objektív biztonság és a szubjektív biztonságérzet más-más dimenziókban helyezkedik el, őket szétválasztani, egyiket a másik nélkül vizsgálni hiba, módszerbeli és elméleti tévedés.⁶

A közrend és a közbiztonság

A közrend összességében a jogi rendet jelenti. Feltételezi a köz érdekét magában hordozó jogrendszer létét és egy olyan közigazgatási végrehajtó rendszer valamint igazságszolgáltatás meglétét és működését, amely képes a jogszabályokban előírt magatartások kikényszerítésére.

A közbiztonság egy állapot, amelyben a társadalom tagjai ismerik, tudják jogaikat, azokat követik, betartják és bíznak abban, hogy az állam a jogok gyakorlását, érvényesülését akadályozó, gátló tevékenységgel szemben közvetlenül állami kényszerrel is fellép.⁷ A közbiztonságnak, mint a belső biztonság elemének a legújabb elemzések különösen három vonását hangsúlyozzák:

- 1.A közbiztonság egy *folymatosan változó egyensúlyi állapot*, ahol a cél a társadalom és az egyének nyugalma, biztonságát, sérthetlenségét szavatoló és mindezeket az értékeket veszélyeztető hatások közötti egyensúly fenntartása.
- 2.A közösségek nyugalma a modern társadalomban *kollektív termék*, amelyben szerepet kap – az államon kívül – az egyének önvédelmi képessége, a közösségek összefogása, a piacon megvásárolható biztonság minősége és ára is.
- 3.A közbiztonság a társadalom zavartalan működésének feltétele, nem tárgyasult infrastruktúra, amelynek a kialakításához ugyanolyan pénzigényes beruházásokra van szükség, mint például az út- vagy a vasúthálózatához.⁸

Ha a közbiztonság egy folyamatos egyensúlyi állapot, akkor annak megszilárdítása csak célratörő stratégiai programtól várható. A rögtönzések ezen a területen semmit sem érnek. Az egyensúlyi helyzet továbbá azt is jelenti, hogy a hatalomnak nem csupán a represszív, elhárító kényszerapparátusok lehetőségével kell számolnia, de gondoskodnia kell a biztonságot termelő pozitív kontrollokról (pl: oktatás, kultúra, egészségügy, szociálpolitika, gazdasági stratégia, stb.) is.

Amennyiben a közbiztonság kollektív társadalmi termék, úgy ezen a területen eredményre csak társadalmi közmegegyezéssel lehet számítani. Nincs tehát liberális vagy konzervatív közbiztonság, minthogy olyan alapértékek sérthetlenségéről kell gondoskodni (élet, egészség, becsület, tisztesség, tulajdon), amelyek egyike sem képezi pártpolitikai viták tárgyát, de nem is sajátítható ki egyetlen politikai erő által sem. A közbiztonság az egész társadalom közös produkciója.

A közrend és a közbiztonság állapota egyik feltétele a nyugodt, kiegyensúlyozott alkotó társadalmi életnek.⁹

A közbiztonsági stratégia

A közbiztonsági stratégia a rend, a belső biztonság megóvásának a cselekvési programja, célkitűzések, eszközök és módszerek foglalata. Megfogalmazója a kormányzat, legáltalánosabb célja a közbiztonságot fenyegető és az azt oltalmazó erők közötti egyensúly fenntartása. Címzettje az egész társadalom. A célok megvalósításához vezető eszközök és módszerek között egyaránt megtalálható-

⁶ Salgó L.: im. 66. oldal.

⁷ Dr. Nyíri Sándor: A közrend és a közbiztonság. Rendészeti Szemle 1994/10. 9. oldal.

⁸ A magyar rendőrség civil kontrollja. Jelentések és javaslatok 1997. március (a továbbiakban: Pháre-jelentés) 90. oldal.

⁹ Dr.Nyíri S: im. 10. oldal.

ak a segítő, támogató, a társadalmi részvételt biztosító források és a devianciák útját álló korlátozó, represszív eljárások.

Hazánkban a politikai hatalom előtt 1990 környékén olyan prioritások álltak, mint a demokratikus jogállam intézményeinek kiépítése, a polgári jogrend megteremtése, az új tulajdoni viszonyok alapján újjászülető gazdaság teljesítőképességének a növelése. Bebizonyosodott, a polgári értékrend, magatartás és erkölcs meggyökeresedése hosszabb folyamat eredménye lehet, és amíg ezen a területen kézzelfogható fejlődés nem történik, addig nem is várható olyan közbiztonság megteremtése, amely a társadalom közös produkciója és amelyben a segítő-támogató elemek legalább olyan súllyal vannak jelen, mint a büntetés igénye. A közbiztonságot fenyegető és többségükben előre nem jelezhető veszélyek váratlan támadása nem a stratégiai tervezést ösztönzi, hanem azonnali eredményeket produkáló taktikai lépéseket követel meg. A válságkezelő rögtönzés – amely sikereket is hozhat – nem jelenti a közbiztonság stratégiai távlatú megóvását. Ez ugyanis az átmeneti helyzetek állandósítását, a közbiztonság védelmében az erőszak és a kényszer hangsúlyát jelentené.¹⁰

A rendvédelem¹¹

Az újkori polgári társadalom jogtudományának fejlődése eredményezte a jogágazatiság kialakulását, azon belül is először a fő jogágak, a közjog és a magánjog elválását. A közjog az államot megillető jogok csoportja, amelyek az állam közvetlen működésével kapcsolatosak (pl. alkotmányjog, pénzügyi jog, büntető jog, perjogok, stb.). A magánjog a polgárok jogainak összessége, a polgárok egymás közötti, állami beavatkozást csak a jogviták esetére igénylő jogviszonyai, mint pl. a tulajdonjog, a kötelmi jog, az öröklési jog, a házassági és családjog, stb.

A közjogon belül döntően az állami tevékenységek differenciálódása teremtette meg a közigazgatási jog kialakulásának alapfeltételét. Arról van szó ugyanis, hogy a közigazgatás sem a törvényhozással, sem a törvénykezéssel nem egyenrangú, hanem a végrehajtó hatalom keretein belül a kormánynak, mint az állam vezető, irányító szervének az egész államra kiterjedő, az állami célkitűzéseket és a kormányzati elgondolásokat valóra váltó apparátus, illetve tevékenység. E lényeges feladatából eredően a közigazgatás nem egyszerűen a jogszabályok és rendelkezések végrehajtása, hanem saját felelősséggel járó, önálló rendelkező tevékenység is, melynek kereteit a törvényeknek való alárendeltség szabja meg. A közigazgatási jog pedig értelemszerűen e részben végrehajtó, részben rendelkező tevékenység megvalósítása során keletkező jogviszonyokat szabályozó jogág.

A közigazgatási jog a végrehajtás általános, a társadalom széles területeire kiterjedő feladatösszességéből adódóan, az állami szervekkel való speciális összefonódása miatt sajátos módszerekkel és jellemzőkkel bír. Ilyen *sajátos közigazgatási tevékenység* a rendészet. A rendészet jelenti az államnak azt a működését, mellyel az embernek (nemcsak saját polgárainak) engedelmességi kötelezettségét érvényesíti, mely a közrend tiszteletben tartására, az állami szervezet működésének zavartalanosságára irányul. A rendészet átszövi az egész közigazgatást, mert a rend fenntartása és biztosítása nélkül értelemszerűen nem lennének megvalósíthatók a közigazgatás céljai. A rendészet az egyik legnehezebben korlátozható tevékenység is egyben, minthogy a vele szemben támasztott elvárások előre nem látható helyzetekben sürgős vagy azonnali lépéseket követelnek meg tőle. A jogállam keretei között ezért is törekednek a kormányzatok a rendészeti tevékenység mielőbbi törvényi szintű szabályozására, a garanciális szabályok

¹⁰ Dr. Finszter Géza: Közbiztonsági stratégia, kriminálpolitika, rendőrség. Belügyi Szemle 1995/6. 13-17. oldal.

¹¹ A magyar rendvédelem története RTF 1996. I. fejezet alapján.

megalkotására.

A rendészet lényegi eleme a rendvédelem, az állam (ha kell, kényszerítő) fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére. E tevékenység magvát a rendvédelmi testületek jelenítik meg, amelyek eltérő feladatrendszerük mellett egy közös elemmel rendelkeznek: ez a rendvédelem speciális fegyveres szolgálata. A rendvédelmi testületek mindazon szervek, amelyek az ország belső rendjének (a közrendnek) fenntartására akár kényszerítő erő alkalmazásával is hivatottak. Nem arról van persze szó, hogy ezek a szervezetek feltétlenül fegyverhasználattal szorítanak az állam polgárait a rend betartására hanem, hogy erre lehetőségük van.

A rendvédelmi testületek jellemzői lehetővé teszik elhatárolásukat más szervektől és szervezetektől, így

- a hadsereg (honvédség) keretébe tartozó fegyveres szervezetektől, mivel ezek tevékenységének célja nem a belső rend biztosítása, hanem az ország oltalmazása a külső támadásokkal szemben;
- az egyéb rendészeti funkciót ellátó hatóságoktól, amelyek bár ugyancsak a közrendet vigyázzák, de elkülöníti őket a szoros értelemben vett kényszerítő erő (a karhatalom, a fegyveres kényszerintézkedés) lehetőségének hiánya;
- a közvetlen szintén a rendet és a biztonságot szolgáló, de a „köz” fogalmától mégis távolabb álló fegyveres szervezetektől (pl. fegyveres biztonsági őrség, mezőgazdasági őrszolgálatok, őrző-védő vállalkozások, stb.). Ők ugyanis nem az állam képében jelennek meg, a lakosság általános biztonságát nem állami úton szolgáló tevékenységet végeznek.

A fentebb meghatározott, a közrend funkcióját teljesítő állami rendvédelmi szervekre vonatkozó jogszabályok összessége a tulajdonképpeni rendvédelmi jog, amely magába foglalja:

- a rendvédelmi szervek feladatait, működési területüket, s ezzel az állami szervek rendszerében elfoglalt helyüket meghatározó normákat;
- a rendvédelmi testületek szervezeti felépítésére, irányítására és felügyeletére vonatkozó szabályokat;
- a rendvédelmi szervek eljárását körülíró jogszabályokat;
- a rendvédelmi szervek fellépésének garanciáit tartalmazó, főként alkotmányos jellegű szabályok csoportját.

A BŰNMEGELŐZÉSI TEVÉKENYSÉG NÉHÁNY KIEMELT SZEREPLŐJE

A bűnmegelőzés kérdéseivel Magyarországon az 1990-es éveket megelőzően kizárólag kriminológiai, kriminálszociológiai tanulmányokban, a különböző tudományos műhelyek eredményeit publikáló, szűk körben terjesztett és olvasott kiadványokban találkozhattunk. **Jelentőségének felismerésére azonban a rendszerváltozás éveiben került sor.** Ebben az időben az értékrendek és értékviszonyok átrendeződésének negatív kísérő jelenségeként a bűnözés minden elképzelhető mértéket meghaladva, ugrásszerűen megnőtt, és a bűnüldöző szervek gyakorlatilag tehetetlenül álltak a sokasodó közbiztonsági problémák előtt.

A bűnmegelőzés **előtérbe kerülését** olyan **társadalmi nyomás is segítette,** amely

- az áldozatok kiszolgáltatottságának,
 - a személyes vagyon védtelenségének,
 - az állami, a közhatalmi segítség elmaradásának, vagy késlekedésének,
 - a megnyugtató védekezési lehetőségek hiányának
- a felismeréséből fakadt, és mindenképpen megoldásokat követelt.

A megoldást, így a bűnmegelőzés

- tartalmának, céljának, formáinak megfogalmazását,
- intézményrendszerének kialakítását,
- a személyi, tárgyi és pénzügyi feltételek megteremtését és folyamatos biztosítását,
- a társadalom tagjainak mozgósítását

számos állami és társadalmi szervezet, alapítvány egymással párhuzamosan, legtöbbször egymás tevékenységéről nem tudva, esetenként **elszigetelten** - de mindenképpen jó szándékkal és elhivatottsággal – **kereste**. A bűnözés elméleti kérdéseivel foglalkozó kutatók, **kriminológusok, jogászok, szociológusok** körében a bűnmegelőzés elméleti kérdéseivel való foglalkozás mintegy „divattá” vált. Egyre gyakrabban jelentek meg **tanulmányaik,** kis részben hazai kutatási eredményekre, nagyobb részt viszont inkább különböző nyugat-európai vagy észak-amerikai országok szakembereinek tanulmányaira alapozva, azt adaptálva. Ez utóbbiak természetesen – eltérő nemzeti sajátosságaik alapján - más társadalmi közeget vettek megállapításaik és javaslataik alapjául, ezért **inkább érdekességet, és nem a gyakorlatban hasznosítható módszertant jelentettek** az olvasó számára.

A bűnmegelőzés – általában utalásként, vagy valamilyen szervezet egy feladatá-ként - megjelent különböző jogszabályokban is, de mint a bűnüldözés egyik mód-szere (pl. a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény; a bűnmegelőzési ellen-őrzésről szóló 28/1999. (VIII.13.) BM rendelet) szerepel azokban. **A bűnmegelő-zésről,** mint önálló és komplex társadalmi tevékenységi rendszerről mind a mai napig **jogszabály nem született.**

A bűnmegelőzés önállóságát és komplexitását jól érzékelteti az 1998-ban a BM Közlönyben megjelent **„Ajánlás az országos bűnmegelőzési programhoz”**. A dokumentum egyfelől a Kormány középtávú bűnmegelőzési koncepciója, másfelől az Országos Bűnmegelőzési Tanács (OBmT) cselekvési programja kívánt lenni. A tudományos igényességgel kidolgozott program ugyanakkor nem vált közismertté, nem tudta szolgálni a gyakorlatban érzékelhető módon a bűnmegelőzés érdekeit, mert

- rendkívül rosszul kommunikálták, nem volt propagandája;
- nem kötöttek hozzá célokat, gyakorlati feladatokat;
- a megvalósításához nem rendelkezett érezhető kormányzati támogatással, a társadalmi szervezetek pedig egyszerűen nem ismerték.

Az Ajánlás ugyanakkor tartalmában **mind a mai napig megállhatja a helyét és** segítségét nyújthat egy alkalmazható kormányzati program kialakításához.

A bűnmegelőzés társadalmi szintű feladatainak megfogalmazásában döntő for-dulatot hozott a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiájának (2003) megal-kotása. A dokumentumot – annak jelentőségénél fogva – külön fejezetben ismer-tetjük.

A rendőrség

A rendőrséget a köztudat – és nem utolsó sorban a jogalkotás is – hosszú ideig mint a bűnmegelőzés egyedüli letéteményesét kezelte. Ezt a hitet erősítette a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény megfogalmazása is, amely szerint a „A rendőrség **bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti felada-tokat** ellátó állami fegyveres rendvédelmi szerv.”

A rendőri szervek a bűnügyi szervezeteiken belül főkapitánysági szinten bűn-megelőzési osztályokat, a kapitányságokon bűnmegelőzési előadó munkaköröket

hoztak létre, de igazából egyiket sem tudták mentesíteni más, elsősorban a bűnüldözési feladatokban történő közreműködés alól. A direkt bűnmegelőzési feladatok így gyakran háttérbe szorultak.

Az elmúlt néhány évben azonban a rendőrség bűnmegelőzési szervezete jelentős változásokon ment keresztül. Meghatározta azokat a prioritásokat, amelyek a rendőrség feladatrendszerébe illeszthetők, a jelenlegi struktúrában kivitelezhetők, a szakmai és társadalmi elvárás irányába hatnak. Ennek megfelelően a bűnmegelőzési tevékenysége

- a gyermek- és ifjúságvédelem,
- az áldozatvédelem,
- a drogfogyasztás és kábítószer-bűnözés megelőzése,
- a megelőző vagyonvédelem,
- a körözési munka revíziója eltűnt kiskorúak ügyeiben,
- a Telefontanú Program

megvalósítására és működtetésére irányult. Igen jelentős eredményeket ért el a Rendőrség Biztonságra Nevelő Programja (D.A.D.A.).

Az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya, mint a rendőrségi bűnmegelőzés országos koordinátora és működtetője, jelentős szerepet vállalt a

- a közvélemény tájékoztatásában (a rendőrség Internetes honlapja bűnmegelőzési portálja),
- az állami- és társadalmi szervekkel, szervezetekkel való együttműködésben,
- a médiával való kapcsolattartásban,
- szakirányú képzések szervezésében,
- az EU Bizottsága által a bűnmegelőzési szakemberképzés és kutatás tárgyában kiírt "Hippokratesz" projektben.

A rendőrség aktív szerepvállalása a jövőben nemcsak országos, hanem jóval inkább a helyi (városi, települési) szinteken továbbra is meghatározó lehet a bűnmegelőzés társadalmi feladatainak megvalósításában.

A Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Bizottságok

Az önkormányzati és a rendőrségi törvény lehetőséget teremtett arra, hogy a rendőrség és az önkormányzatok a közbiztonsággal összefüggő feladatok társadalmi segítésére és ellenőrzésére közbiztonsági és bűnmegelőzési bizottságokat hozzanak létre. Azt viszont, hogy ezek a bizottságok hogyan, milyen módon működjenek, milyen formában segítsék a közbiztonsági feladatok ellátását, nem született egységes állásfoglalás. Az OBmT egy időben törekedett felmérni a bizottságok számát, s bár pontos adatokkal nem rendelkezünk, az bizonyos, hogy **nem váltak általánossá** a rendőrségi-önkormányzati együttműködésben.

Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság

Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság jogelődjét, az OBmT-t a Kormány a bűnmegelőzéssel összefüggő döntés-előkészítő, érdekegyeztető, javaslattevő szerveként 1995-ben, a 1040/1995. számú határozatával hozta létre. A szervezet alapvető rendeltetése az volt, hogy állásfoglalásaival, javaslataival segítse a Kormány bűnözés visszaszorítása érdekében végzett tevékenységét, hívja fel a figyelmet a bűnözés okaira, és ajánlásokat dolgozzon ki a deviancia terjedésének megakadályozására, a hazai bűnmegelőzés stratégiai elveire, továbbá működjön közre a Kormány átfogó bűnmegelőzési programjának kidolgozásában.

Az OBmT létrehozásakor meghatározott feladatkörök rendkívül jól fogták át a szükséges tennivalókat, de az OBmT akkor nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Nem vált a bűnmegelőzés központjává, nem tudott érzékelhető **hatást gyakorolni** a bűnmegelőzéssel foglalkozó állami és társadalmi szervezetek munkájára, tevékenysége nem tükröződött vissza az önkormányzatok helyi közbiztonsági feladatai támogatásában. Nem járt sikerrel a létrehozást elrendelő határozat helyébe lépő 1075/1999. számú Kormányhatározatban megfogalmazott, módosított feladatok teljesítése sem.

A bűnmegelőzés területén a társadalom szélesebb körű bevonásának igényére figyelemmel a Kormány ismételten elhatározta az OBmT átalakítását. A szervezet megújult feladatait a bűnmegelőzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges egyes kormányzati feladatokról szóló 1002/2003.(I.8.) Kormányhatározat az alábbiakban fogalmazta meg:

Az OBmT

- a)elősegíti az Országos Bűnmegelőzési Program megvalósítását,
- b)javaslatokat dolgoz ki a bűnmegelőzési programok és feladatok megvalósítását szolgáló erőforrások elosztására és felhasználására,
- c)kezdeményezi és ösztönzi a bűnözést gerjesztő folyamatok és a bűncselekmények elkövetését elősegítő okok, körülmények ellen ható intézkedéseket,
- d)közreműködik a bűnmegelőzési törvény kidolgozásában, a törvény hatályba lépését követően a végrehajtás folyamatos ellenőrzésében,
- e)kezdeményezi a bűnmegelőzés különböző területeit érintő jogszabályok megalkotását, illetőleg véleményezi az e tárgykört érintő jogszabályok és más kormányzati intézkedések tervezeteit,
- f)összehangolja a központi közigazgatási szervek hazai és nemzetközi bűnmegelőzési tevékenységét,
- g)együttműködik a nemzetközi bűnmegelőzési szervezetekkel,
- h)koordinálja a hazai közigazgatási szervek nemzetközi bűnmegelőzési szervezetekkel történő együttműködését,
- i)kialakítja az egységes országos bűnmegelőzési felvilágosító és tájékoztatási rendszert és a képzés szakmai követelményeit, segíti és koordinálja a helyi bűnmegelőzési szervezetek ezen tevékenységét.

Az OBmT elnöke a belügyminiszter, társelnöke az igazságügy-miniszter, ügyvezető elnöke a Belügyminisztérium bűnmegelőzési helyettes államtitkára lett.

Az OBmT állandó tagja a belügyminiszter, az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter, a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter, a gazdasági és közlekedési miniszter, a gyermek-, ifjúsági és sportminiszter, a honvédelmi miniszter, az igazságügy-miniszter, az informatikai és hírközlési miniszter, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, a Miniszterelnöki Hivatalnak a tárgyalat napirend szerint illetékes politikai államtitkára, a nemzeti kulturális örökség minisztere, az oktatási miniszter, a pénzügyminiszter (akit az OBmT ülésén legalább főosztályvezetői megbízású köztisztviselő képviselhet), a Büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, a Határőrség országos parancsnoka, az országos rendőrfőkapitány, a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka (akit az OBmT ülésén helyettese képviselhet).

A Kormány az OBmT állandó tagjának felkérte a Legfelsőbb Bíróság elnökét, a Legfőbb Ügyészt, az országos önkormányzati érdekszövetségeket, Budapest főváros főpolgármesterét, Miskolc, Debrecen, Szeged, Pécs és Győr megyei jogú város polgármestereit, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét, az Országos Polgárőr Szövetség elnökét, a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány Kuratóriumának elnökét, a Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság Titkárságának vezetőjét, az Országos Baleset-megelőzési Bizottság elnökét, a bűnmegelőzésben érintett országos civil szervezeteket, a Lakásszövetséget, a Magyar Biztosí-

tók Szövetségét, a Bankszövetséget, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarát, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsát, a Magyar Építészakamarát és a Magyar Közigazgatási Kar képviselőjét.

Az átalakítást követően rövidesen újabb módosításra került sor. A 1066/2003. (VII.18.) Kormányhatározat a szervezet nevét Országos Bűnmegelőzési Bizottságra változtatta. Elnöke a miniszterelnök által felkért szakértő, a társelnökei a belügyminiszter és az igazságügyminiszter lettek. Az igazgatási és adminisztratív feladatok ellátását az Igazságügyi Minisztérium szervezetén belül létrehozott titkárság végzi.¹² Tovább működik a BM bűnmegelőzési feladatainak koordinációját végző Országos Bűnmegelőzési Központ (OBK).

A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány

A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány 2001-ben a megszüntetett Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítvány vagyonát vette át. Alapítója a Magyar Köztársaság Kormánya, amely összesen több, mint 600 millió forint készpénzvagyont bocsátott a közalapítvány rendelkezésére. A Kuratórium a tagjai révén – akik körében a magyar kriminológusok elitje is megtalálható - rendkívül nagy szellemi kapacitást összpontosított.

Az **Alapító Okirat a közalapítvány legfontosabb** feladataként az alábbiakat jelölte meg:

- a polgárok bűnmegelőzési és önvédelmi célú önkéntes szerveződéseinek létrejötte, működése,
- a potenciális áldozatoknak a személyes biztonságot nyújtó környezet kialakítása, a veszélyhelyzetek megelőzésére és elhárítására történő felkészítése, a segítségkérés és segítségnyújtás jelzési és riasztási rendszer kialakítása,
- a civil bűnmegelőzés terén felhalmozódott ismeretek cseréje, a bűnmegelőző szervezetek együttműködését és érdekeik érvényesítését elősegítő konferenciák, kiállítások, valamint egyéb, kizárólag a Közalapítvány céljaival összefüggő rendezvények szervezése, támogatása,
- a természeti csapások, a katasztrófák és veszélyhelyzetek elleni felkészülés, az eredményes védekezés, illetve következményeinek eredményes felszámolása,
- a rendőrség, a határőrség, a katasztrófavédelmi szervek és a társadalmi szervezetek, valamint a helyi önkormányzatok és a lakosság bűnmegelőzési célú együttműködési formái kialakítása, fejlesztése,
- a közalapítványi tevékenységgel összefüggő tudományos kutatás, oktatás, képzés és tájékoztatás támogatása,
- a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendészeti szervek és a közigazgatási hivatalok tevékenységének hatékonyabb, korszerűbb ellátásához szükséges feltételek megteremtése érdekében szükséges intézkedések megtétele.

Az Alapító Okirat előírásai szerint a Közalapítvány központi költségvetésből gazdálkodó szervezetet nem támogathat, a bűnmegelőzésben és a katasztrófavédelem területén működő civil szervezeteknek (önszervezéseknek) elsősorban pályázati úton nyújt anyagi támogatást.

A már idézett 1002/2003.(I.8.) Kormányhatározat a BMK létrehozásáról szóló 1070/2001.(VII.10.) Kormányhatározatot kiegészítette azzal, hogy a továbbiakban „A Biztonságos Magyarországért Közalapítvány **az országos bűnmegelőzési rendszer része**. A Közalapítvány az Országos Bűnmegelőzési Programból adódó tárgyévi feladatok megvalósításának pénzügyi támogatását pályázati úton biztosítja.”

¹² Ahol a Kézikönyv az idézett dokumentumokban OBmT-t emít, ott a továbbiakban az OBmB-t kell érteni.

Az Országos Baleset-megelőzési Bizottság

Az ORFK Országos Baleset-megelőzési Bizottság (OBB) a rendőrség irányításával működő közlekedésbiztonsági kérdésekben javaslattevő, véleményező, koordináló és a közlekedésbiztonsági propagandát szervező és irányító, önálló jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet. Az Országos Baleset-megelőzési Bizottságot az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztálya működteti, titkársági feladatait az ORFK Baleset-megelőzési Osztálya látja el. Az OBB-ben tevékenykednek azon szervezetek képviselői akik felelősséget éreznek a közúti közlekedési balesetek megelőzéséért, a közlekedésbiztonság javításáért. Megyei szinten a megyei rendőr-főkapitányságok közlekedésrendészeti szolgálatának irányításával működnek a megyei baleset-megelőzési bizottságok. Városi rendőrkapitányságok illetékességi területén fejtenek ki baleset-megelőzési és propaganda tevékenységet a városi baleset-megelőzési bizottságok.

Az OBB fő feladatai:

A közlekedésbiztonság rövid- és hosszú távú koncepciójának figyelembe vételével közreműködik a baleset-megelőzési célkitűzések fő irányainak meghatározásában és e tevékenység összehangolásában. Javaslattevő, véleményező és koordináló tevékenységével, állásfoglalásaival, és irányelveivel elősegíti a rendőri speciális és a generális prevenció hatékony kibontakozását.

Sajátos eszközeivel segíti a közlekedésbiztonsági oktatási, nevelési tevékenység gyakorlati megvalósítását, az ezzel kapcsolatos feladatok országos végrehajtását, a baleset-megelőzési propaganda tartalmának és irányának meghatározását.

A közlekedőknek a rendőri baleset-megelőzési intézkedések gyakorlatára vonatkozó véleményére, javaslataira, észrevételeire reagálva, ezeket továbbítva elősegíti az állampolgári érdekeknek megfelelő rendőri közlekedésrendészeti tevékenységet és a polgárbarát rendőrkép kialakítását.

A baleset-megelőzési bizottságok szervezetrendszerének működésének pénzügyi feltételeit a 188/1996. kormányrendelet teremtette meg. A baleset-megelőzésre fordítható összeget akcióprogram keretében lehet felhasználni, melyet a gazdasági és közlekedési miniszter valamint a belügyminiszter hagy jóvá.

AJÁNLÁS AZ ORSZÁGOS BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMHOZ¹³

1998.
(Kivonatos közlés)

E program célja az, hogy egyfelől a kormány középtávú bűnmegelőzési koncepciója, másfelől az Országos Bűnmegelőzési Tanács (OBmT) cselekvési programjaként olyan átfogó szakmai dokumentummá váljék, amelynek további lebontását, részletes kimunkálását a különböző területekre szakosodott megelőzési stratégiák, illetve taktikák tartalmazzák majd.

A program – tudatosan – kettősséget mutat.

Az egyik oldalon az önkormányzatok kiemelt feladatai foglalnak helyet, amelyeket minden települési önkormányzat magára vállal, és – ha nem is mindig kifogástalanul, de a saját és az általa irányított közösség érdekében – többé-kevésbé teljesíteni igyekeznek. Az ilyen irányú bűnözés-megelőzési tevékenységnek magától értetődően célszerű összhangban állnia a központi elvárásokkal.

A másik oldalon a kormányzati szerepvállalás foglal helyet, amely a központi célok egységes megvalósítását tartja szem előtt. Ennek értelmében a bűnmegelőzés másik fő letéteményese a kormány, amely a bűnmegelőzési stratégiája kialakítása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az önkormányzatok feladatait, de a jogait és kötelezettségeit is.

A hazai bűnmegelőzési stratégia főbb vezérelveit összegezve a következőket kell szem előtt tartani:

- 1.A bűnmegelőzés fő letéteményeseinek egyikét az önkormányzatok jelentik, amelyek a helyi (települési) és (önkormányzati együttműködés esetén) a regionális feladatok ellátására hivatottak.
- 2.A bűnmegelőzés másik fő letéteményeseként az országos érvényű feladatok megvalósítására a kormány hivatott.
- 3.A kormány és az önkormányzatok közötti együttműködés nélkülözhetetlen a bűnmegelőzés feladatainak az ellátásában.
- 4.Az önkormányzatok joga és kötelessége a helyi közösségek életminőségének javítása érdekében a helyi bűnmegelőzési stratégia kialakítása és realizálása, ugyanakkor a kormány joga és kötelessége, hogy ezt a tevékenységet akár jogszabályalkotás révén, akár ajánlásaival elősegítse.
- 5.A bűnmegelőzés stratégiai és taktikai feladatainak megvalósításában – a rendőrségről szóló, 1994. évi XXXIV. törvényben foglaltaknak megfelelően – szerepe van a rendőrségnek is. Ez azonban nem érinti azt a tényt, hogy a rendőrség elsődleges feladata a bűnüldözés.
- 6.A kormány és a települési önkormányzatok összehangolt bűnözés-megelőzési munkája feltételezi a központilag irányított állami apparátusok, a kisebb-nagyobb közösségek életére hatást gyakorló települési önkormányzati szervezetek, továbbá a kisebbségi önkormányzatok, a különféle civil szervezetek, a karitatív szerveződések, alapítványok stb. együttműködését.
- 7.Végül, de nem utolsósorban a bűnmegelőzési stratégia eredményességéhez nem nélkülözhető a lakosság aktív, közvetlen és közvetett részvétele, az állampolgári önszerveződések közreműködése.

A jelenlegi program az eddigiekben vázolt kiindulási alap és szemlélet jegyében készült.

¹³A program teljes szövege BM Közleményként a Belügyi Közlöny 1998. évi 4. számában jelent meg.

A BIZTONSÁGI KONCEPCIÓ LÉNYEGE

A koncepció a jelenlegi helyzet ismeretében határozza meg a lehetséges és szükséges beavatkozásokat, a pénzügyi feltételeket és a központi, a helyi, valamint a kormány által felügyelt más szervezetek tevékenységét.

A bűncselekmények számának és különösen a társadalom szempontjából súlyosnak tekinthető bűncselekményfajták terjedésének korlátozása olyan beavatkozásokat igényel, amelyek képesek a kiváltó okok felszámolására, illetve az eredeti hatások korlátozására, semlegesítésére, ellentételezésére.

Ennek eléréséhez arra van szükség, hogy sikerüljön egymással összefüggő, koordinált, egymás hatásait részben kiegészítő, részben erősítő intézkedéseket hozni.

A javaslatcsomag elkészítéséhez *háttéranyagként* elsősorban a következő összeállítások szolgáltak:

- a magyar és a külföldi bűnmegelőzési szakirodalom értékelő elemzése,
- elméleti koncepció a bűnözés megelőzéséhez,
- az ENSZ bűnmegelőzéssel kapcsolatos szakanyagainak értékelő elemzése.

A bűnmegelőzési politika stratégiai irányai

A bűnmegelőzés stratégiai célrendszere a társadalom, a gazdaság, a nemzetközi környezet és a kapcsolatrendszer által támasztott igényekre és a meglévő lehetőségekre épül.

A célok társadalmi konszenzusban alakulnak ki a bűnmegelőzési politikát érvényre juttató kriminálpolitika, gazdaságpolitika, szociálpolitika, foglalkoztatáspolitikai, oktatáspolitikai, településpolitikai és tájékoztatási stratégia – valamint a mindezek megvalósítását szolgáló ún. alpolitikák – célrendszerével összefüggő egyeztetési folyamatban. E konszenzus keretében kell a bűnmegelőzési koncepciónak érvényesülnie.

Az országos bűnmegelőzési program három egyenrangú stratégiai irányja:

1. az emberi élet, a dologi javak, a személyiséghez fűződő *alkotmányos jogok védelme*;
2. a szomszédos országokkal az *együttműködés* feltételeinek és az ország ki-egyensúlyozott térségi fejlődésének elősegítése;
3. az ország *stabilitásának* biztosítása.

Az ország jelenleg a gyökeres politikai és társadalmi változások, továbbá a gazdasági szerkezetátalakítás folyamatát éli meg. E nagy horderejű társadalmi folyamatok sikeres megvalósulásának az egyik legfontosabb feltétele pedig az, hogy különösebben zavaró körülmények közrehatása nélkül menjenek végbe.

Ezért kívánatos, hogy a társadalmi devianciákat, ezek között is elsősorban azok egyik legsúlyosabb formáját, a bűnözést – mindenekelőtt a hazai közvélemény, de a nemzetközi megítélés számára is – elviselhető korlátok között lehessen tartani.

1. stratégiai irány: Az emberi élet, a dologi javak, a személyiséghez fűződő alkotmányos jogok védelme

Az élethez, mégpedig a biztonságos élethez, továbbá a törvényes úton szerzett javakkal való rendelkezéshez, a jogos tulajdonhoz való jogosultság alapvető em-

beri jog. Ezeknek az emberi alapjogoknak az általános védelme az alapvető állami feladatok közé tartozik. E jogok akár rendszeres, akár csak többé-kevésbé gyakori, de súlyos sérelme ugyanis oda vezet, hogy a társadalom egyes tagjai, csoportjai vagy meghatározott rétegei elvesztik a biztonságérzetüket, s többé már nem bíznak a büntető igazságszolgáltatási rendszer működésében. Az objektív biztonság csökkenése és a biztonságérzet negatív irányú változása pedig beláthatatlanul káros következményekkel járhat mind az egyén, mind pedig a társadalom egésze számára.

A személyiségi jogok védelmét – bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül – *garantálni* kell a társadalom valamennyi tagja számára. Ez alól nem jelenthet kivételt sem az életkori, sem a nemi, a vallási vagy az etnikai hovatartozás sem.

A személyiségi jogok védelme értelemszerűen megilleti a bűncselekménnyel érintett feleket is, legyenek azok akár *bűnelkövetők*, akár *sértettek*, akár *tanúk*. A már meglévő hazai szabályozás maradéktalan betartása, továbbá a korszerű európai normák átvétele, az e normák realizálódását szolgáló, újabb módszerek alkalmazása főként a jogbiztonság fokozása, az eredményesebb büntetőeljárás, végső soron pedig az általános bűnmegelőzés szempontjából fontos.

2. stratégiai irány: A szomszédos országokkal az együttműködés feltételeinek és az ország kiegyensúlyozott térségi fejlődésének elősegítése

A bűncselekmények elkövetőinek jelentős része az országhatárokat figyelmen kívül hagyva tevékenykedik, sőt, olykor kifejezett célja az, hogy működési területét egyre több országra terjessze ki. Az egyes bűncselekmények által sértett jogtárgyak, a bűnelkövetés konkrét tárgyai, eszközei és a modus operandik is függetlenek az országhatároktól.

A határok megnyitása, a jelenkori népvándorlás ugyanakkor kifejezetten kedvez a bűnözés és ezen belül is főként a szervezett bűnözés nemzetközivé válásának.

A bűnözésben megnyilvánuló nemzetközi kooperáció szükségessé teszi a lépéstartást, azaz az együttműködést nemcsak a bűnüldöző, hanem a bűnmegelőzéssel foglalkozó szervezetek között is. Az Európai Unió tagállamai között megszűnő belső államhatárok a bűnmegelőzés új lehetőségeinek kiaknázását, új módszereinek a kialakítását helyezik előtérbe.

Az együttműködés, az egységes fellépés – mind a büntető anyagi és eljárásjogi szabályozását, mind az egyéb jogszabályok megalkotását és alkalmazását, mind pedig az ún. technikai normákat tekintve – különösen fontos a következő területeken:

- A *nemzetközi szervezett bűnözés*, amelynek korlátozása nem nélkülözheti a nemzetközileg összehangolt megelőző intézkedéseket. Ide tartozik a gépjárműlopás és a kapcsolódó bűncselekmények, az *embercsempészet*, a *lány-*, illetve a *gyermek-* és az *emberkereskedelem*, a *szexturizmussal is párosuló, nemzetközi prostitúció*, a *nukleáris*, illetve az *egyéb veszélyes anyagok csempészése*, a *fegyver-*, a *műkincs-* és a *kábítószer-kereskedelem*, a *számítógépes bűnözés*, a *pénzmosás*, a *terrorizmus*, az *internacionális korrupció*, valamint a *szervezett bűnbandák egymás közötti leszámolója*. Megjegyzendő, hogy a lakosság egy része – miután közvetlenül, sértettként nem érzékeli a bűncselekmények elkövetését – az objektív veszélyességükhöz képest jóval kisebb jelentőséget tulajdonít e deliktumoknak. Más részük viszont potenciális sértettnek tekintve magát, a nemzetközi szervezett bűnözés létét is a közbiztonságot, illetve a szubjektív közbiztonságérzetét rontó tényezőként éli meg.
- Fontos, főként a közeli, a szomszédos országokkal együttesen megvalósítandó megelőzési feladatok adódnak az előbbi körbe nem tartozó *élet elleni bűn-*

cselekmények üldözése, az országhatárokon átlépő bűnelkövetési formák megelőzése vonatkozásában.

- A gazdasági élet normális működése elleni bűncselekmények üldözése és megelőzése, amely elősegítheti a nemzetközi tőke hatékonyabb működését.
- A vagyoni javakat és értékeket súlyosan sértő, természetes és/vagy jogi személyek javai ellen irányuló bűncselekmények megelőzése, a bűnelkövetők tettenérésének – az országhatárokon is átívelő, ún. "forró nyomon üldözésnek" – reális lehetőséggé emelése, elsősorban a lopások, a betöréses lopások, a személygépkocsi-eltulajdonítások és a csalások elleni védelem fokozása.
- A nemzetközi turizmust és a turistákat, mint célcsoportot veszélyeztető bűncselekmények megvalósulásának megelőzése.
- Az Európai Unióhoz való csatlakozás érdekében a bűnmegelőzés területén is lényeges követelmény a jogharmonizáció biztosítása, az uniós országok és hazánk jogterületei között a kompatibilitás megteremtése, valamint az információáramlást biztosító informatikai rendszerek összekapcsolása.

3. stratégiai irány: Az ország stabilitásának biztosítása

Az államnak gondoskodnia kell a jog uralmáról, a jogi előírások érvényre juttatásáról. Amennyiben a polgárok azt tapasztalják, hogy a számukra rövid távon hátránnyal járó előírásokat büntetlenül meg lehet szegni, úgy az anarchia felé halad az ország.

A jog uralmát biztosítja viszont az átlátható és betartható jogszabályok megalkotása és alkalmazása, az állami ellenőrző és felügyeleti szervek, valamint hatóságok közötti információáramlás és a jelenleginél koordináltabb együttműködés kialakítása és működtetése, a jogsértést elkövetőkkel szembeni következetes fellépés és hatékony szankciórendszer alkalmazása, s végül: a tudatformálást elősegítő oktatás és ismeretterjesztés folyamatos megvalósulása.

Az ország gazdasági és társadalmi fejlődése, a határainkon belüli viszonyok kiegyensúlyozottsága és biztonsága, továbbá az európai integrációs törekvéseink valóra váltása szempontjából egyaránt és különösen is fontos, hogy a gazdaság és a vagyon biztonsága szavatolt legyen.

A gazdaság- és a vagyonvédelem területén – anélkül, hogy a túlzott centralizáció vagy a decentralizáció csapdájába essék – a kormányzati felelősség kettős. Egyfelől biztosítani kell a gazdasági életet megfelelő módon és megfelelő eszközökkel szabályozó normák megalkotását és azok töretlen alkalmazását. Másfelől pedig gondoskodni kell arról is, hogy a polgárok és szervezeteik világos útmutatást kapjanak: hol húzódik a megengedett és a tiltott mező határa, milyen gazdasági szabályozók és miként alakítják a gazdasági életet, illetve ezek hogyan és milyen formákban biztosítják a gazdaság adott rendjét, s melyek a polgár (s az általa létrehozott szervezetek) jogai és kötelezettségei, valamint, hogy a polgár s az általa működtetett szervezetek hová és miképpen fordulhatnak az őket ért jogsérelem orvoslása érdekében.

- A szervezett bűnözés számos "üzletága" (morálisan is romboló hatásán túlmenően) elsősorban a gazdaságot teszi áttekinthetatlenné, a gazdasági döntéseket teszi kiszámíthatatlanná – ezért a visszaszorítása feltétlenül indokolt.
- A feketegazdaság világszerte tapasztalható térnyerésének, így Magyarországra is jellemző térhódítását lehetővé tevő főbb okok – ezek sorában többek között a gazdasági rendszer fejletlensége, a létbizonytalanság a jövedelmek piacszerű elosztása, a belső ellenőrzés hiányosságai, a közigazgatás fogyatékoságai, a gazdasági életbe történő, illetéktelen avagy nem megfelelő

állami beavatkozás stb. – felszámolása, megszüntetése vagy ezen okok káros hatásainak csökkentése a gazdasági bűnözés megelőzésének kardinális kérdése.

- Az ország általános biztonságának megvalósulása keretében szavatolni kell a *közbiztonság* maradéktalan érvényesülését. Az objektív biztonság és a polgár biztonságérzetének alappillére ugyanis a legáltalánosabb értelemben vett közbiztonság. Ha ez némely településen, régióban, netán országosan is romlik, akkor romlik az adott település, régió, netán az egész ország lakosságának életérzése, életminősége, ami viszont számos nemkívánatos – anyagi, gazdasági, egészségügyi, szociális és egyéb – következményt von maga után.
- Igen nagy veszélyt jelent, ha az ország büntető igazságszolgáltatási rendszerének bűnüldöző – igazságszolgáltatási szerepét az egyéni önkény, az *önbíráskodás* veszi át. Ezt mindig az állam erőtlenségének – tehetetlenségének, döntésképtelenségének, lassúságának bizonyítéka.

A BŰNMEGELŐZÉS CÉLJAI, DIMENZIÓI ÉS CÉLCSOPORTJAI

A világon létező, valamennyi bűnmegelőzési politika végső célját tekintve azonos. Ez pedig tömören akként összegezhető, hogy lehetőség szerint a potenciális bűnelkövető ne valósítson meg a büntetőtörvénybe ütköző cselekményt, illetve ha ilyen jellegű cselekményt már elkövettek, akkor az semmiképp se maradjon rejtve a büntető igazságszolgáltatási szervezet, illetve a társadalom előtt.

Célok

A közelebbi-távolabbi célok szempontjából, illetve azok lebontása eredményeként azonban többféle *megkülönböztetés* is tehető.

Közvetlen prevenciók célok, melyeken belül

- a bűncselekmények legközvetlenebb okainak megszüntetése, mégpedig a normasértő személyre, a cselekményi szituációra és a szociális kontroll hatékonyságára gyakorolt befolyással,
- a bűncselekmények közvetlen megelőzése, elsősorban rendőri eszközökkel, fokozott rendőri fellépéssel, a veszélyeztetett területeken történő fokozott hatósági jelenléttel.

Közvetett prevenciók célok, melyeken belül

- a bűnözővé válás megelőzése,
- a tettenérés kockázatának növelése, mégpedig a lelepleződés kockázatának növelésével, a felderítési arány emelkedésével és a büntető felelősségre vonási kockázat fokozásával annak érdekében, hogy a minimális túrészi határértékre szoruljon vissza a le nem leplezett bűncselekmények aránya,
- a bűnalkalmak csökkentése,
- az áldozati-sértetti károk mérséklése,
- a bűnözéstől való félelem csökkentése.

A bűnmegelőzés kiemelt célcsoportjai

Elsődlegesen a *gyermek*ek, akiknek normatadatahoz és normakövetéséhez, a társadalmi normák bevésszítéséhez és betartásuk primátusához igen fontos társadalmi érdek fűződik, nevelkedjenek akár teljes, akár csonka családban, akár pedig állami gondozásban. Az utóbbiak bűnözés általi veszélyeztetettsége – mind

elkövetői, mind pedig sértetti-áldozati minőségben – kiemelkedő. A bűnmegelőzés célja, hogy lehetőség szerint tompítsa és oldja a kiskorú és a magukra hagyott gyerekek magányát, továbbá, hogy kompenzálja a család diszfunkcionális működéséből eredő személyiség-sérüléseket, növelje a társadalmi integrációs esélyeket, s ezáltal elejét vegye egy későbbi bűnözőkarrier kialakulásának.

Kiemelt célcsoport továbbá a *fiatalkorúak* és a *fiatal felnőttek nemzedéke*. A kriminálstatisztikai mutatók szerint az összes ismertté vált bűnelkövető mintegy egytizede fiatalkorú, de a lopások és rablások ismertté vált tettesei közül minden negyedik fiatalkorú. A bűnmegelőzés alapvető célja annak elérése, hogy a felnövekvő magyarországi lakónépességnek minél kisebb hányada lépjen már fiatal korban a bűnöző életpálya útjára, és ezáltal meggátolja a bűnözés mintegy társadalmi újratermelődését, a bűnözői utánpótlás biztosítását.

További célcsoportokat képeznek a hazánkban mind jelentősebb létszámúvá váló *hátrányos helyzetű társadalmi rétegekhez tartozók*, akik a megfelelő foglalkoztatás hiányában, tartós munkanélküliségként, esetenként hajléktalanként, a létminimum határán tengődve a klasszikus "szegénybűnözés" szükségszerű és szükségszülte elkövetőivé válnak. A bűnmegelőzés célja e rétegeknek a társadalmi többséghez való felzárkóztatása, élethelyzetük javítása, az emberi élethez való kilátásaik növelése.

A bűnmegelőzés kiemelt célcsoportjai továbbá a társadalom halmozottan *hátrányos rétegei* is, melynek csoportjai etnikailag és szociálisan is behatárolhatóak. Az e csoportokat sújtó tartós munkanélküliség, iskolázatlanság, szakképzetlenség, általános információhiány, alapvetően ingerszegény környezet, a társadalom nagy többségétől elmaradó, azaz abszolút szegénység és az ún. túlélési technikák hiánya az e rétegekhez tartozók egy részét törvényszerűen különféle bűncselekmények elkövetésére készíteti. A bűnmegelőzési stratégiának e rétegek bűnözésére, illetve e bűnözési jelenség megelőzésére is kellő figyelmet kell szentelnie.

A bűnmegelőzés kiemelt célcsoportjai között kell számon tartani végezetül mindazon társadalmi csoportokat és rétegeket, amelyek nem általában, hanem csak némely vonatkozásban, némely területen és némely indikációból adódóan vannak kitéve fokozott viktimizációs veszélynek, azaz, amelyek esetében *fokozott a sértetté válás veszélye*. Idesorolhatóak a gyermek- és fiatalkorúak, a nők, az időskorúak, a csökkent belátási képességekkel rendelkezők, az elmebetegek, valamint a mozgássérültek. A bűnmegelőzés célja esetükben speciális: főként azokra a szituációkra vonatkozik, amelyekben nagy valószínűséggel prognosztizálható a bűnelkövetés.

Foglalkozásukból eredően potenciális sértettek a postai alkalmazottak, a gyógyszerészek, az egészségügyi dolgozók, a banktisztviselők, a taxisok.

A bűnmegelőzési stratégia eszközzrendszere

A bűnmegelőzésnek rövid, közép és hosszú távú stratégiáját különböztetjük meg. Mindhárom belül további megkülönböztetés tehető az elsődleges, a másodlagos és a hamadlagos bűnmegelőzési eszközök között.

A *kormányzati bűnmegelőzés* a különféle szakpolitikák keretei között valósul meg.

A bűnmegelőzés *elsődleges eszközei* a személy predelikvens állapotának és az elkövetésre készítő helyzet kialakulásának a megelőzésére szolgálnak.

A bűnmegelőzés *másodlagos eszközei* a személy predelikvens állapotának és az elkövetésre késztető helyzetnek a *megváltoztatására* szolgálnak.

A bűnmegelőzés *harmadlagos eszközei* a személy bűnisméltésre veszélyes állapotának és a bűnisméltésre késztető *helyzetnek a megváltoztatását* és a *bűnalkalmak csökkentését* célozzák meg.

A bűnmegelőzés stratégiájának sikeréért végső fokon a kormányzat felel. Egyes területeken közvetlenül avatkozik be, míg más területeken segítséget nyújt a nem hatósági, valamint a társadalmi szervezeteknek, illetve minél hatékonyabb együttműködésre törekszik azokkal.

A rövidtávú megelőzés és eszközrendszere

A rövid távú megelőzés különösebb stratégiai elképzeléseket jórészt nélkülöző tevékenység, amely alapvetően valamely fontos, a helyi települési társadalom, a szűkebb közösség érdeklődésének a fókuszában álló, de mégis csak egyedi jelenségekre reagál. Megvalósításában a települések kisebb-nagyobb szervezetei, s főleg a közösségi önszerveződések töltenek be fontos szerepet.

A következő beavatkozási lehetőségei, illetve célcsoportjai ismertek:

- a) *A szituatív bűnmegelőzés* az olyan, a bűnelkövetési alkalmak adott helyen történő felmérése és csökkentése érdekében tett lépések összessége, amelyek nem kívánnak kormányzati beavatkozást, hanem helyi elhatározásból, helyi szinten eredményesen megvalósíthatóak. Az eredményességhez döntő módon járulhatnak hozzá az önkormányzatok, valamint azok szervezetei.
- b) *A potenciális elkövető bűnelkövetésre való készségének-késztetésének a befolyásolása*, melyben fontos szerep jut a családi és a lakókörnyezetnek, a baráti és ismeretségi körnek, netán a települési önkormányzatnak, illetve a lakossági önszerveződési csoportoknak és a civil szervezeteknek.
- c) *A büntetőjogi szankció hatálya alatt álló személynél a további bűnelkövetés feltételeinek befolyásolása*, amelyre ugyancsak a közvetlen környezet, annak formális és informális szerveződései a hivatottak. Ennek lehetséges eszközei: a pártfogó rendszer talpra állítása, az utógondozási funkciók újragondolása.

A középtávú megelőzés

Politikai elhatározást kormányzati, de még inkább erős önkormányzati szerepvállalást igényel. A középtávú megelőzés még mindig a helyi, a településen belüli bűnözés által okozott gondokra reagál, ezek folyamatos kezelését végzi, de már többnyire túltekint a napi problémákon, s megoldási módozatait a közeli jövőben kívánatos és célszerű bűnmegelőzési feladatokhoz igazítja.

Az ebben a körben megoldandó, legfontosabb feladatok:

- a) A bűnmegelőzés eredményességének fokozása érdekében sajátos, helyi stratégia kialakítása a települési önkormányzatok, a rendőrség, a vám- és pénzügyőrség helyi szervei, a település társadalmi szervezetei, a lakossági önszerveződési csoportok, valamint a helyben lakó polgárok egyetértésével és aktív közreműködésével. Ennek lényege, hogy az együttműködés olyan vonatkozásokban valósuljon meg, mint a jogalkalmazás, az oktatás, a képzés, a foglalkoztatás és a tömegtájékoztatás.
- b) Az önkormányzatoknak vezető szerepet kell betölteniük a bűnmegelőzés gyakorlati tevékenységében, s a célorientált tevékenység hatékonyságának növelése érdekében célszerű néhány területet mintegy súlypontként kiemelniük, s nagyító alá tenni mindezeknek a bűnözéssel való összefüggéseit. Ilyenek

lehetnek például:

- a szegénység, illetve a létminimum alatt vagy annak környékén tengődők élethelyzete és jövőbeni kilátásai,
- a nagycsaládosok támogatása,
- a munkanélküliség,
- a gyermekprostitúció megakadályozása,
- a fiatalok oktatása, különösen az iskolából kimaradt 16 éven aluliaké,
- a fiatal felnőttek munkáltatása,
- a hátrányos helyzetű rétegek és a bűnözés alakulása,
- a hajléktalanok helyzete,
- a deprivált fiatalok és a városi bűnözés,
- az erőszak, főként a családon belüli erőszak és a gyermekek helyzete,
- a vagyonbiztonság,
- a lakásbiztonság,
- a személygépkocsik veszélyeztetettsége,
- a hétvégi házak és az üdülők helyzete,
- a városi tömegközlekedési bűnözés elleni fellépés,
- a város- illetve a település tervezése, védelme (pl. házmaster alkalmazása),
- a közterületek rendjének, rendezettségének védelme (közterület-felügyelők alkalmazása).

A bűnmegelőzés hosszú távú stratégiája

A bűnözés okainak mélyreható ismeretén alapul, ezen belül a társadalmi egyenlőtlenségek és a bűnözés összefüggéseit jelezve olyan eszközökre épít, mint elsősorban és kiemelkedő fontossággal a kriminálpolitika, továbbá a szociális, az oktatási-, a művelődés- és a foglalkoztatáspolitikai, a lakás- és az egészségügyi, valamint a települési és a tájékoztatási politika, kiegészülve természetesen a mindezek alá rendelt részpolitikák hatékony megvalósulásával. (Így például az ár-, a bér-, a hitel-, a pénz-, a beruházás-, az adó-, a nemzetiségi, a kisebbségi és még számos egyéb alpolitika igénybevételével.)

Ennek megfelelően a bűnmegelőzés hosszú távú stratégiája olyan átfogó, társadalmi-gazdasági fejlesztési stratégiát követel, amely a bűnelkövetést elősegítő körülményeket közömbösíti, illetve ezen tényezők hatását pozitív irányban befolyásolja.

Célcsoportok: a család, az iskola, a lakóközösség.

E stratégia szerves része az olyan tiszta és átlátható szabályrendszerek létrehozása, amelyek a társadalom egészét, ennek különféle csoportjait és az egyéneket személyre szólóan is, közvetlenül vagy közvetve érdekeltté teszik a normakövetésben.

BŰNMEGELŐZÉSI POLITIKÁK

A bűnözés történelmi-társadalmi produktum. Nagysága, terjedelme, összetétele, struktúrája, elkövetői és sértetti köre egyaránt szignifikáns arra a társadalomra, amelyben keletkezik, amelyben az aktív (a bűnmegvalósítók) és a passzív (a sérelmet szenvedettek, a bűncselekmények áldozataivá válók) szereplői élnek, cselekednek, hatnak, nyerne és szenvednek.

Ugyancsak jellemzőek viszont egy-egy adott társadalomra azok a válaszreakciók is, amelyekkel a mindenkori közösség és annak reprezentánsai – hol jelentősebb,

hol csekélyebb hatásokkal, de – szembeszállnak a bűnözéssel, a bűncselekményekkel és azok elkövetőivel, továbbá azok a válaszreakciók, amelyek igénybevételel a társadalom a potenciális és a ténylegesen is sérelmet szenvedett áldozatok segítségére siet.

A társadalom tükre az az eszközrendszer, amelyet mozgósítani kész a már elkövetett bűncselekmények és azok elkövetőinek a felderítésére, a bűnelkövetők büntetőjogi felelősségre vonására, valamint a még meg nem valósult bűnelkövetések megakadályozására.

Az előbbi téziseket elfogadva a Kormány sürgető feladatként, a modernizáció egyik feltételeként az általános gazdaság- és társadalom-fejlesztési programjába foglalta a bűnözés elleni sokoldalú fellépést. Ennek keretében:

1. Forrásokat koncentrálni a bűnmegelőzési feladatok eredményes végrehajtásának érdekében.
2. A bűnmegelőzés feladatainak többsége minisztériumokhoz köthető speciális politika, ezért e feladatok végrehajtásával a tárcák vezetőit bízta meg.
3. A tárcaszintű bűnmegelőzési politikák érvényre juttatásáért az illetékes főhatóságok tartoznak felelősséggel.

Kriminálpolitika

A kriminálpolitika a már elkövetett bűncselekményekre adott büntetőjogi válaszstratégiák gyűjtőfogalma. Részei: a büntető jogalkotási és a büntető igazságszolgáltatási politika. (Ez utóbbin belül teszünk különbséget a bűnüldözési, a vádemelési, az ítélezési és a büntetésvégrehajtási politika között. Az ítélezési politika autonóm, azt külső eszközökkel befolyásolni nem lehet.)

Az előbbieket szem előtt tartásával a kriminálpolitika feladatkörébe tartozik az elsősorban büntetőjogi jellegű beavatkozások sora, ide értve a büntető anyagi és eljárási jogi szabályok megalkotásával, alkalmazásával, a büntetés végrehajtásával, az alternatív büntetésekkel, a bűnelkövetők emberi-személyiségi jogainak garantálásával és a sértettek segítségével összefüggő rendelkezéseket.

Mindezekre tekintettel kiemelten fontos:

1. ésszerűen, a gazdasági és a társadalmi fejlődés aktuális igényeinek megfelelően kerüljön meghatározásra a büntetőjogi eszközökkel üldözendő cselekmények köre,
2. a jogszabályok hatályosulásának figyelemmel kísérése, a bűnalkalmakat kínáló joghézagok megszüntetése, a felelősségre vonás alóli kibúvást lehetővé tevő jogszabályhelyek módosítása, deregulálása,
3. az erőket a rendőrség, a vám- és pénzügyőrség bűnüldöző tevékenységének megerősítésére, szellemi, anyagi és technikai eszköztárának további bővítésére kell összpontosítani,
4. messzemenően gondoskodni kell az ügyészségek működési feltételeiről,
5. fokozott gondot kell fordítani a bíróságok – a gyorsabb határozathozatalhoz szükséges – tárgyi, technikai és személyi feltételeinek biztosítására,
6. a szabadságvesztés büntetés párosuljon hatékony utógondozással, a pártfogói felügyelet intézményének és a pártfogói hálózat újjászervezésével,
7. biztosítani kell a büntetés-végrehajtási intézetekből kikerültek szociális létfeltételeit,
8. az alternatív szankciók tartalmát oly módon szükséges megváltoztatni, hogy azok a gyakorlatban hatékonyak legyenek, és javítani kell azok végrehajtásának feltételeit,
9. a sértett helyzetének jobbításával összefüggésben kerüljön sor
 - a sértett jogállásának megerősítésére a büntető eljárásban, valamint
 - a sértettet megillető állami kompenzáció feltételeinek kidolgozására.

Szociálpolitika

A bűnmegelőzésre is tekintettel levő szociálpolitika igen fontos eszköz ahhoz, hogy a bűnözés útjára még nem lépett, de ilyen veszélynek kitett közösségeket, egyéneket, közöttük is elsősorban a gyermekeket, a fiatalkorúakat és a fiatal felnőtteket a bűnözőkarriertől, a kriminális stigmatizáció következményeitől megvédje.

A szociálpolitika bűnmegelőzési vonzatait tekintve a következő feladatok emelhetők ki:

1. Nagy figyelmet kell fordítani a fokozottan veszélyeztetett csoportokra, és világosan meg kell határozni a bármely okból segítségre szoruló személyek és társadalmi csoportok körét. Kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a család- és a gyermekvédelemnek, a nővédelemnek és az időskorúak védelmének, a hajléktalanokról való gondoskodásnak.
2. Biztosítani kell, hogy a rászorulóknak elérhessék a gondozóhálózatot, különös tekintettel a családgondozásra, az idősekre, a szenvedélybetegekre, a hajléktalanokra és az egyedülállóakra.
3. A gyermekvédelem hatósági feladatai között fokozott gondot kell fordítani:
 - az átmeneti gondozásra,
 - a felügyelettel kombinált átmeneti szállásra, valamint
 - az alkohol- és drogfogyasztás elleni társadalmi eszközök életre hívására.
4. A gyermekvédelem szolgáltató feladatai között kiemelt jelentőségűek:
 - a kockázatok ismertetése,
 - a veszélyeztetettség kezelése a gyermekvédelmi gondoskodás eszközeivel,
 - a kortárscsoport bűnelkövetésre irányuló, szándékerősítő hatásának csökkentése,
 - a helyi közösségi programok,
 - az iskola utáni és szünidei elfoglaltságok szervezése,
 - az utcai szociális munka,
 - segítségnyújtás a mediációs programokban való részvételekhez,
 - az alkohol- és drogkezelés területén, továbbá
 - segítségnyújtás a gyermekprostitúció áldozatainak.
5. Valamennyi korosztály körében szolgáltató feladatokra van szükség a következő területeken:
 - segítség a mediációs programokban való részvételhez, valamint
 - önkéntesek és civilek bevonása a bűnelkövetők szociális és mentális problémáinak orvoslására.
6. Információk szolgáltatására van szükség különösen a következő területeken:
 - a segítséghez jutás lehetőségeiről, továbbá
 - a jogi tanácsadás körében:
 - a polgári jogi igény érvényesítéséhez,
 - a büntetőeljárás menetével kapcsolatban.
7. Szükség van a sértettek fokozott támogatására. Ezzel összefüggésben gondoskodni kell
 - a sértettek önszolgáltató csoportjainak szervezéséről,
 - a polgári jogi igény érvényesítéséről,
 - a büntetőeljárás menetével kapcsolatos tájékoztatásról és
 - segítségről a mediációs programokban való részvételhez.

Foglalkoztatáspolitikai

Az állandó és megbízható munkahely a társadalomba való beilleszkedés egyik legfontosabb tényezője.

Az általános és teljes körű foglalkoztatást deklaráló és gyakorló, korábbi társadalmi berendezkedést – amelyben több millió magyar állampolgár élt és dolgozott – a piacgazdaság viszonyai váltották fel. A váltás sokak számára sokkhatást okozott. A közelmúltban ugyanis a gazdasági rendszerváltás eredményeként százazrek veszítették el korábban biztosnak hitt munkahelyüket, a fiatalok tízezrei pedig évről évre nem képesek biztos keresetet, megélhetést nyújtó munkához jutni.

A rendszerváltás legfőbb veszesei a szakképzettség nélküliek, az alulképzettek, a tovább- és átképzésre életkorukból, réteghelyzetükből vagy sajátos élethelyzetükből fakadóan alkalmatlanok, továbbá azok a fiatalok, akik közül sokan első generációs munkásként kezdtek el nemrég rendszeresen dolgozni.

Iskolázatlanságukért, a konvertálható szakma hiányáért elsősorban nem a kárvallottak a felelősek.

A legális munkalehetőség hiánya miatt viszont egyenes út vezet az illegális munkavégzéshez, a szürke- és a feketegazdaságba való integrálódáshoz. S ha még ez az út sem járható, akkor a bűnözés marad az egyetlen megélhetési forrás.

Mind szélesebb rétegeket érint ugyanis a korábban ismeretlen, ún. megélhetési bűnözés, azaz a szegénybűnözés.

Minderre tekintettel a foglalkoztatáspolitikai alakítása során figyelembe kell venni, hogy a társadalmi beilleszkedés alapfeltétele a legális munkalehetőség. Erre tekintettel fő törekvésnek kell tekinteni az új munkahelyek létrehozásának elősegítését, a kis-, közép- és nagyvállalkozások által az új munkahelyek megteremtésére irányuló kezdeményezések támogatását, valamint a már meglévő munkahelyek védelmét.

Oktatás- és neveléspolitikai

A felnövekvő generációk társadalmi beilleszkedése szempontjából kiemelt fontosságú a szocializációt biztosító kisebb (a családi), illetve nagyobb (az iskolai) közösségek funkcióinak maradéktalan ellátása.

Jelentékeny hátránnyal startol a piacgazdasági viszonyok között az a fiatal, akinél

- a család nem tölti be az alapvető rendeltetését (akár mert diszfunkciós zavarokkal küzd, akár mert teljességgel hiányzik, akár mert csonka),
- az iskolai feltételek nem kielégítőek (akár mert hiányzik a megfelelő oktatási forma, akár mert objektíve, akár mert szubjektíve nem megfelelőek ezek),
- nincs lehetőség a kultúra, a művészetek általános műveltség szintjén történő megismerésére sem.

A fejlődő személyiségben sokszor helyrehozhatatlan károkat okoz az agresszióval való mindennapos szembesülés.

Óriási lehetőségek és veszélyek rejlenek az átlagember számára a kulturálódásnak, művelődésnek gyakorlatilag egyetlen formáját jelentő elektronikus sajtóban, különösen a közszolgálati, illetve a helyi televíziók műsoraiban.

Ezért is kiemelten fontos az oktatás- és neveléspolitikai, valamint a művelődéspolitikai körében a bűnmegelőzési szempontok érvényesítése:

1. Meg kell teremteni a feltételeket a tankötelezettség idejének a 18. életévig történő megnöveléséhez.

2. Erősíteni kell az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmet, a gyermekjóléti szolgálattal való kapcsolatukat.
3. Az iskolai nevelő- és oktatómunkában fokozni kell az alapvető etikai és állampolgári ismeretek elsajátíttatását és a bűnmegelőzéssel összefüggő tájékoztató tevékenységet, s ehhez segítséget kell adni a pedagógusoknak.
4. Ösztönözni kell a felzárkóztató oktatás megszervezését.
5. Szükséges a szociális, az egészségügyi és az oktatási rendszer közötti információcsere megvalósítása.
6. A foglalkozásuknál fogva speciálisan veszélyeztetettek szakképzésébe be kell iktatni a bűnelhárítási, bűnmegelőzési ismereteket.
7. Preferálni kell a konfliktusok erőszakmentes megoldását bemutató, a jogkövető magatartásra ösztönző, a sértetté válás kockázatát magukban rejtő szituációkra a figyelmet felhívó közszolgálati tv-műsorokat. Fel kell lépni a médiában eluralkodott brutalitás mérsékléséért!

Településpolitikai

A bűncselekmények többségét értelemszerűen lakóterületen (városokban, falvakban, az ott található magánlakásokban, gazdasági és közösségi objektumokban), továbbá a települések közösen használt területein (közutakon, köztereken stb.) követik el. Ekként az is törvényszerű, hogy a bűnelkövetés helye és a bűnelkövető lakóhelye többnyire nem esik egybe. (Ezt tanúsítják egyébként a kriminálstatisztikai adatok is, amelyek – közvetve bár, de egyértelműen – tartalmazták az ún. mozgó-, illetve utazóbűnözők tevékenységét is.)

Különösen a közterületeken, illetve a közösségi területeken elkövetett bűncselekmények állnak szoros összefüggésben az adott települések számos egyedi sajátosságával, így ezek sorában például a lakókörnyezet minőségével és jellegzetességeivel, a környezet nyújtotta elkövetési lehetőségekkel, illetve a bűnelkövetés alacsony kockázatával.

Elsősorban az *önkormányzatok teremthetik* meg a feltételeket a lakókörnyezetben az ott élők és az oda érkezők biztonságos közérzetéhez. Ehhez a következő intézkedések célravezetőek:

1. Az önkormányzatok számára megoldást jelenthet a bűnmegelőzési stratégia kialakítása és a bűnmegelőzés végrehajtási struktúráinak létrehozása.
2. Az önkormányzatok a kedvezőtlen helyzet kialakulásának megakadályozása, illetve megváltoztatása érdekében lépéseket tehetnek azáltal, hogy
 - fokozottan ellenőrzik az erős bűnözési fertőzöttségű helyeket (italbolt, disco),
 - javítják a közparkok felszereltségét,
 - biztosítják a közterületek kivilágítását,
 - gondoskodnak a környezet rendezettségéről,
 - őrzik a parkolóhelyeket,
 - közterület-felügyelőket alkalmaznak.
3. Az önkormányzatok a bűnmegelőzés terén kooperációs lehetőségeket és partnereket találnak, amennyiben:
 - fejlesztik az együttműködést a rendőrséggel, a vám- és pénzügyőrséggel,
 - gondoskodnak a rend megteremtéséről, illetve betartásáról szolgáló helyi jogi szabályozásról,
 - fejlesztik az együttműködést a lakossággal; ennek keretében
 - lakossági fórumokat rendeznek,
 - rendszeresen megbeszélnek a közösségi együttműködés

- tartalmát és lehetőségeit,
 - felméri az igényeket a közösség és a közigazgatás különböző szintjei számára,
 - elősegíti a devianciák meggátlására szolgáló, ún. "szomszéd figyelés" gyakorlatának a bevezetését, illetve meghonosítását,
 - növelik az utcai és a lakásbiztonság megteremtésének feltételeit, a telepszerű építkezések kapcsán felhívják a figyelmet a bűnmegelőzést is szolgáló szerkezeti építészeti és biztonsági megoldásokra,
- támogatják a civil szervezeteket,
 - gondoskodnak a kisközösségi kapcsolatok erősítéséről,
 - fejlesztik az együttműködést az üzleti szférával és kidolgoznak velük közös projekteket,
 - feladatot vállalnak a gyermekek és fiatalok megközelítően azonos életesélyeinek kialakításában, a tanulás és a továbbtanulás biztosításában, továbbá a rétegek munkanélküliségének a megelőzésében,
 - a bűncselekményt elkövetett személyek reintegrálásában,
 - a bűnelkövetők társadalomba való visszailleszkedését segítő civil kezdeményezések támogatásában.
4. Célszerű együttműködést kialakítani az önkormányzat, a rendőrség valamint a pártfogó szolgálat között a bűnelkövetők reintegrációjában.
5. Kormányzati közreműködést igényel, hogy törvénymódosítási kezdeményezés útján történjen intézkedés a rendőrség tehermentesítésére mindazoktól a feladatokról, amelyek nem alapvető rendőri feladatok, s amelyek önkormányzati körbe adhatók.

Tájékoztatási stratégia

A bűnözésben bekövetkező változások mind a kormányzat, mind a lakosság részéről sajátos felkészülést, sajátos hozzáállást, szemléletmódot és mindenekelőtt megfelelő, pontos és naprakész információk birtoklását – azaz, az információs monopólium teljes megszűnését, illetve a hiteles információk megkülönböztetés nélküli elérhetőségét – teszik szükségessé.

Hozzá kell szokni az egyre növekvő bűnözéshez: ehhez a nyugat-európai lakosságnak mintegy két évtized állott rendelkezésre, míg a magyar polgároknak csak néhány év. Ilyen körülmények között különösen fontos, hogy az érdekelt számára valamennyi lényeges információ rendelkezésre álljon a bűnözés tényleges helyzetéről, a legfontosabb veszélyforrásokról, a védekezés lehetőségeiről, a sértetté válás kivédéséről.

Ennek érdekében:

1. Szükség van valamennyi általános információra a bűnözés összetételéről és alakulásáról.
2. Biztosítani kell, hogy a média által a bűnözésről közvetített kép minél közelebb álljon a valósághoz.
3. A bűnözéssel kapcsolatos valós információk közlésére a tömegkommunikációban azért is szükség van, hogy ez hozzájáruljon a bűnözéstől való általános félelem csökkenéséhez.
4. Szükség van a közvélemény alakítására a bűnmegelőzéssel, annak lehetőségeivel kapcsolatban.
5. Meg kell erősíteni az információs szolgáltatást az igazságszolgáltatás rendszerében.
6. A valóságnak megfelelő kép kialakításához hozzájárulhat, ha a parlament

- programjába felvesz egy bűnmegelőzési és közbiztonsági vitanapot.
7. Ki kell dolgozni és a veszélyeztetett hely jellegétől függően ajánlani vagy kötelezővé kell tenni a korszerű vagyonvédelmi eszközök alkalmazását. Ezek közül kiemelkedő jelentőségű
 - a zártláncú televíziós hálózat elterjesztése
 - a riasztórendszerek széleskörű alkalmazása.
 8. A vagyonvédelem fokozása érdekében kampányokat kell folytatni a biztonsági felszerelések, megoldások alkalmazásáról.
 9. Ösztönözni kell az erőszakmentes problémamegoldást.
 10. Meg kell ismertetni a lakosságot és különösen a közelebbről érintetteket a sértetté válási kockázatok általános jellemzőivel.
 11. Szükséges az információs rendszerek kompatibilitásának megteremtése.
 12. A helyi médiának meghatározó szerepet kell vállalni a bűnözéssel kapcsolatos valósághű tájékoztatásban, a helyi bűnelkövetési szituációkra történő figyelemfelhívásban, a biztonsági, vagyonvédelmi megoldások ismertetésében.

A POLGÁRŐRSÉG FELADATA, SZEREPE A BŰNMEGELŐZÉSBEN

A polgárőrség alapvető feladata a bűnmegelőzés helyi gyakorlati megvalósításában való részvétel.

A bűnmegelőzés érdekében figyelő járőr és mozgóéri szolgálatot szervez.

Hatékonyan közreműködik a "Szomszédok egymásért" mozgalom szervezésében.

Együttműködik és kapcsolatot tart a rendőrséggel és az önkormányzatokkal.

A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS NEMZETI STRATÉGIÁJA

2003. június

(Kivonatos közlés)

A BŰNMEGELŐZÉS A TÁRSADALOM KÖZÜGYE

A jó közbiztonság nem valósítható meg kizárólag a bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás hagyományos, garanciákban gazdag rendszerében. A közbiztonságot ugyan javítja a bűnüldözés teljesítményének és a büntető igazságszolgáltatás hatékonyságának növelése, szükség van azonban olyan, a társadalmat ösztönző és mozgósító programok, technikák intézményesítésére is, amelyek a nagy és kisközösségek, az intézmények, a gazdasági szereplők és az állampolgárok önvédelmi képességét, bűnözéssel szembeni védettségét fokozzák. A társadalmi bűnmegelezési stratégia tehát a társadalompolitika részeként kapcsolódik a bűnüldözéshez és a büntető igazságszolgáltatáshoz.

Az életminőséget javító közbiztonság megteremtése, a bűnözés csökkentése

A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS ALAPFOGALMAIA TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS ALAPFOGALMAIA korszerű társadalmi bűnmegelezési stratégia a társadalom önvédelmi képességeit fokozó, államilag vezérelt illetve támogatott szakmai és civil mozgalom. Olyan célkitűzések összessége, amelyekkel mérsékelni kell a bűncselekményeket előidéző okok hatását, csökkenteni kell a sértetté válás esélyét, növelni az egész közösség biztonságát, ezáltal javítani az élet minőségét és egyben az emberi jogok érvényesülését. Ezzel a társadalmi bűnmegelezési stratégia hozzájárul a gazdaság fejlődéséhez, a piac biztonságos működéséhez, a bűnözés okozta erkölcsi és anyagi károk csökkentéséhez. A bűnmegelezési intézkedések költségeit olyan befektetésnek kell tekinteni, amelyek hozama a közbiztonság érzékelhető javulása.

A társadalmi bűnmegelezési stratégia akkor hatékony, ha a helyi társadalom politika részeként valósul meg. Meg kell találni a regionális, a kistérségi és a települési bűnözés kihívásaira a helyben hatékony megoldásokat.

A bűnmegelezés nemzetközileg elfogadott fogalma

Az Európai Unió 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegelezés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, a sértetté válás megelőzésével.

Az EU és az Európa Tanács dokumentumai az elmúlt években ennek ismeretében hangsúlyozták a komplex bűnmegelezés jelentőségét.

A társadalmi bűnmegelezés lehetőségei és korlátai

A társadalmi bűnmegelezés mindenképp az állampolgárokat és közösségeiket

közvetlenül sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények csökkentésére irányul. Emellett magában foglal minden olyan, a bűnözés egyes megjelenési formáival szemben összehangolt vagy célzott tevékenységet, amelyekbe az állampolgárok, azok természetes közösségei, a civil szervezetek, az egyházak bevonhatóak és aktivitásukkal a közbiztonság javítható, ennek érdekében a közösségi kohézió erősíthető.

A szervezett bűnözés, a nemzetközi szervezett bűnözés, a terrorizmus új kihívásaival szemben elsősorban a bűnüldöző szervek szakmai fejlesztése, hazai és nemzetközi kooperációja biztosíthat hatékonyabb védelmet.

HELYZETELEMZÉS

A modern európai felfogás szerint a közbiztonság olyan kollektív társadalmi termék, amely az egyének és a közösségek tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességei és a vállalkozói piac újjáépített szolgáltatások együtteséből alakul ki.

A bűnözés alakulása

A 20. század második harmadát világszerte a kriminalitás növekedése jellemezte.

Magyarországon 1970-1995 közötti 25 év alatt az ismertté vált bűncselekmények száma négyszeresére nőtt. A magyar közvéleményt ez a változás sokkolta. Az emberek 1989 és 1992 között, mindössze három év alatt szembesültek azzal a robbanásszerű növekedéssel, amelyhez a nyugat-európai lakosok két évtized alatt „szokhattak hozzá”.

A növekedés jelentős részét a vagyon elleni bűncselekmények – különösen a lopások, a betöréses lopások és a rablások – számának emelkedése okozta. Az 1990-es évek elejétől kezdve új típusú fenyegetettséget jelentett a gépkocsi lopások szaporodása, a maffia típusú leszámolásokat sejtető élet elleni bűncselekmények megjelenése, a csalás és az okirattal kapcsolatos bűncselekmények soha nem látott növekedése, az ezredforduló végén pedig a droggal kapcsolatos cselekmények terjedése. Az állampolgárok biztonságérzetét jelentősen befolyásolja, hogy az utóbbi években az ismertté vált bűncselekmények közel egyharmada közterületen történt.

A vagyon elleni cselekményeken belül meghatározó az üzleti lopás, a zsebtolvajlás, a betöréses lopás, a gépkocsi- vagy a gépkocsiból történő lopás valamint a rongálás.

Az erőszakos és a közterületi bűnözés

Magyarországon az elmúlt két évtizedben az erőszakos bűncselekmények arányának emelkedése elmaradt ugyan a vagyon elleni bűnözés növekedésétől, de a százezer lakosra jutó erőszakos bűncselekmények száma 47%-kal emelkedett. Az előre megtervezett, kegyetlen módszerekkel elkövetett és a leszámolás jellegű gyilkosságok megjelenése azonban megrémítette a lakosságot.

A rablások száma világszerte növekszik. A rablások elkövetési módja is erőszakosabbá, veszélyesebbé vált. Magyarországon a fegyveres, valamint a pénzintézetekben vagy postán elkövetett rablások száma gyorsabban növekedett, mint az egyéb elkövetési módok esetében.

A rendőrségi statisztika adataira alig lehet támaszkodni azoknak az erőszakos cselekményeknek az értékelésében, amelyek körében alacsony a „feljelentési hajlandóság”. Ilyenek nálunk a szexuális bűncselekmények és a családon belüli erőszak esetei. A cselekmények jelentős részénél a sértett és az elkövető családi, rokoni, ismerősi kapcsolatban volt.

A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények

1999-ben tizenkét európai országban lefolytatott nemzetközi kutatás eredményei szerint a drogfogyasztás a munkanélküliek körében a legjellemzőbb. A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények körében nálunk ma még nem az előfordulás gyakoriságára, hanem a növekedés ütemére és mértékére kell figyelni.

Magyarország ma már nemcsak fontos tranzitútvonala, hanem célország is. A fiatalok körében egyre nagyobb mértékben terjed a kannabisz-származékok (marihuána, hasis) és az amfetamin-származékok (Speed, Ecstasy) fogyasztása. Az eljárás alá vontak kilenczede nem töltötte be a harmincadik életévét.

Az ismertté vált bűnelkövetők

A közepesen fejlődő országok ismertté vált bűnözése – s ebből a szempontból Magyarország sem kivétel – elsősorban a szegénység által motivált jelenség. Bár a szervezett és a „fehérgalléros” bűnözés megjelenése a közép-kelet-európai régióban jelentős kihívás elé állította a büntető igazságszolgáltatást, az eljárás alá vont személyek túlnyomó többsége továbbra is az alacsony iskolai végzettségűek, a rossz szociális körülmények között élők, a szakképzetlenek, a tartós munkaviszonnyal nem rendelkezők vagy a munkanélküliek köréből kerülnek ki.

A bűncselekmények többségét Magyarországon is a 18-39 éves férfiak követik el. Egyes bűncselekmények – például a rablás, az erőszakos közöszlenség – elkövetői fiatalabbak. Az elkövetők kriminalitási aktivitása 34 éves kornál éri el a csúcspontot, ettől az életkortól folyamatosan csökken. Az ismertté vált bűnelkövetők 45%-a vagyoni elleni bűncselekményt követett el. A vagyoni elleni bűnözés körében igen magas a látencia. Más szóval az ismertté vált elkövetők nem feltétlenül reprezentálják a társadalom vagyoni elleni bűnelkövetőit.

2001-ben a regisztrált tettesek 39%-a büntetett előéletű, 12,5%-a visszaeső¹⁴ volt. A súlyos bűncselekmények többségét – például a betöréses lopást vagy az erőszakos cselekményeket – a bűnismétlők¹⁵ követik el.

A visszaeső bűnelkövetők döntő többsége férfi. Ők hozzávetőleg fél százalékát teszik ki a magyar férfinépeségnek. Ez a marginális csoport követi el a betörések, a gépkocsival kapcsolatos bűncselekmények, az orgazdaságok, az üzleti lopások, az üzleti rablások túlnyomó többségét, felel az utcai drokkereskedésért és az olyan erőszakos bűncselekmények jelentős részéért, amelyek a drog- és alkoholfogyasztással függenek össze. E csoport kriminalitása erősen kötődik lakóhelyéhez, aránytalanul nagyobb viktimizációs veszélynek téve ki a lakókörnyezetüket. Döntő többségük gyermekkorától szegregált és marginalizált környezetben

¹⁴Visszaeső a szándékos bűncselekmény elkövetője, ha korábban szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el.

¹⁵Bűnismétlő az, aki a büntető felelősségre vonást követően olyan újabb bűncselekményt követ el, amelyet az igazságügyi hatóság súlyosbító körülményként értékelhet.

él.

Az ismertté vált bűnözés területi jellemzői

A bűnözés elsősorban a városokhoz kötődő jelenség. A kisebb településeken a lakónépesség arányánál kevesebb, a nagyobb településeken pedig jóval több bűncselekmény vált ismertté. A városi bűnözés növekedése is okozója a városokból történő népességkiáramlásnak és a nagyvárosok belsővárosi területein – elsősorban a fővárosban – kialakuló szegregációnak. A tehetősebbek földrajzi és társadalmi értelemben egyre inkább elkülönülnek a kevésbé tehetősektől. Más településeken viszont még mindig a rendszerváltás előtti időkhöz közeli a bűnözési szint.

A bűnözés társadalmi ára

A bűnözés, az erőszak és a biztonságihiány anyagi következményeit igen nehéz felbecsülni. A bűnözés társadalmi árának számításánál a bűncselekmények által okozott tényleges kárt, az elmaradt hasznot és a közvetett kárt kell figyelembe venni. Emellett számításba kell venni a jogalkalmazó szervek működtetésével és fenntartásával kapcsolatos költségeket is. Magyarországon a bűnözés következményeivel kapcsolatos költségek közül csak a bűncselekmények által közvetlenül okozott kárt tartják számon. A bűnözéshez kapcsolódó egyéb kiadásokról, továbbá a háztartások biztonságát szolgáló – valószínűleg tetemes – kiadásairól nem rendelkezünk adatokkal. Az elkövetett vagyon elleni bűncselekmények anyagi következményeinek túlnyomó részét az áldozatok, az áldozattá válás kockázatcsökkentésének megelőzési költségeit pedig maguk az állampolgárok viselik. A kár megtérülésére vonatkozó esély igen alacsony szintje miatt csökken a feljelentési hajlandóság és a hatóságokkal való együttműködési szándék. Mindez a büntető igazságszolgáltatás iránti bizalmat gyengíti.

A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS ELŐZMÉNYEI, A JELENLEGI HELYZET ÉS A NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK

Hazai előzmények

Az 1990-es évek első felében a rendőrség specializált bűnmegelőzési szervet hozott létre. Azóta számos törvény, rendelet, kormányhatározat és ORFK vezetői utasítás foglalkozott bűnmegelőzési részfeladatok szabályozásával, de a kormányzati, az önkormányzati és a lakossági önszerveződések között máig nem sikerült hatékony együttműködést kialakítani.

Az 1990-es évek fordulóján civil kezdeményezésként számos településen polgárőr szervezetek alakultak. Országos érdekvédelmi szervezetük az Országos Polgárőr Szövetség. Az ezredfordulón a polgárőrök száma meghaladta az 53 ezret. Ugyanakkor elszórta a Szomszédok Egymásért Mozgalom is. A gazdasági élet számos területén jelentős értékek védelmét látják el a személy- és vagyonvédelmi vállalkozások, amelyek tevékenységét 1998-tól törvény szabályozza.

A bűnmegelőzés országos szervezetkialakításának első lépéseként a Kormány 1995-ben „érdekegyeztető, döntés-előkészítő és javaslattevő” szervként létrehozta az Országos Bűnmegelőzési Tanácsot (OBmT), hogy állásfoglalásaival és javaslataival segítse a Kormány bűnözés visszaszorítására irányuló törekvéseit. Az OBmT-nek jelentős szerepe volt az Országos Bűnmegelőzési

Program¹⁶(OBP) létrejöttében. A Kormány átfogó bűnmegelőzési programját tartalmazó kormányhatározat fogalmazta meg először azt, hogy a hatékony bűnmegelőzés megvalósítása komplex társadalmi fellépést igényel, amely az állami és a társadalmi szervek, a polgárok és önszerveződések bűnmegelőzésben való összehangolt, tevékeny részvételével, illetve támogatásával valósítható meg.

1998-ban létrejött az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítvány (továbbiakban: OKBK) azért, hogy – az OBP megvalósításával összefüggésben – a rendelkezésre álló pénzeszközökből pályázati formában támogassa az önkormányzatok, a civil szervezetek és az állampolgárok bűnmegelőzési tevékenységét. 1999. július 7-én a Kormány meghatározta az áldozatvédelemmel kapcsolatos jogalkotási feladatokat, és az OKBK hatáskörébe utalta a személy elleni súlyos, erőszakos bűncselekmények áldozatainak kárenyhítését.

2001-ben megszűnt az OKBK. A jogutód szervezetként létrejött Biztonságos Magyarországért Közalapítványnak (a továbbiakban: BMK) az állami kárenyhítési feladatok ellátásával és a korábbi bűnmegelőzési programok támogatásával kapcsolatos feladatai mellé felsorakoztak a katasztrófavédelmi és az áldozatvédelmi jellegűek is.

Az áldozatvédelem fontosságának felismerését jelzi az is, hogy 1998-ban a BM Társadalmi Kapcsolatok és Kommunikációs Irodáján belül létrejött az Áldozatvédelmi Iroda. Az új szervezet feladata a Belügyminisztérium és a belügyminiszter irányítása alá tartozó önálló szerveknél az áldozatvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtása és koordinálása, valamint az érintett társadalmi szervezetekkel való együttműködés.

1990 óta hatékonyan működik az áldozatok védelmét elősegítő Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület.

A bűnmegelőzéssel foglalkozó szakemberek és a közigazgatás szereplői is egyetértenek abban, hogy a társadalmi bűnmegelőzés komplex rendszerét és működési feltételeit törvényben kell rögzíteni. A törvény elsődleges feladata az, hogy a bűnmegelőzés állami feladatainak sorában meghatározza azokat, amelyek kötelező közigazgatási felhatalmazással a helyi önkormányzatokhoz telepíthetők, illetve megjelölje a bűnmegelőzés új típusú rendszerében a rendőrségnek a közösségi bűnmegelőzéssel kapcsolatos feladatait.

A Kormány számára sürgős volt az, hogy a bűnmegelőzés komplex rendszerét kialakító magas szintű jogszabály megszületéséig gondoskodjon az ehhez szükséges ágazati feladatok és a végrehajtási határidők számon kérhető meghatározásáról. A bűnmegelőzés területén a társadalom szélesebb körű bevonásának igényére figyelemmel átalakította az OBmT-t, amelynek elnöke a belügy-, társelnöke pedig az igazságügyminiszter lett. Ezt foglalja magába az 1002/2003.(I.8.) Kormányhatározat. Az OBmT igazgatási és adminisztratív feladatainak ellátását a BM hatáskörén belül létrehozott Országos Bűnmegelőzési Központra bízta.¹⁷

Sürgető kormányzati feladat volt az is, hogy a társadalmi bűnmegelőzési stratégia megalkotásáig megvalósuljon a bűnözés alakulását nyomon követő és az EU követelményeknek megfelelő információs központ. Ez a Belügyminisztériumban működő szervezeti egység a jövőben is a bűnmegelőzési stratégia végrehajtásának szolgálatába állítható.

¹⁶Az Országos Bűnmegelőzési Program tartalmát kiadványunkban ugyancsak összefoglalóan ismertetjük.

¹⁷ Az OBmT működésében időközben történt változásokat lásd az „Országos Bűnmegelőzési Bizottság” cím alatt.

Nemzetközi előzmények, nemzetközi kötelezettségek, elvárások

A bűnmegelőzés az (Európai) Bizottság szerint olyan folyamatos és strukturált együttműködés vagy eseti kezdeményezés, amely hozzájárul a bűnözés mennyiségi és minőségi visszaszorításához. A társadalmi bűnmegelőzésben minden olyan személy és szervezet közreműködésére szükség van, amely hatással van a bűnalkalmak számának, a bűnokok hatásának, az áldozattá válás kockázatának csökkentésére.

Az EU bűnmegelőzéssel kapcsolatos célkitűzései a következők:

- Csökkenteni kell a bűnalkalmakat, növelni kell a valószínűségét annak, hogy a bűnelkövetőt megbüntetik, valamint redukálni kell a bűncselekményekből származó haszonszerzés lehetőségeit.
- Csökkenteni kell azoknak a környezeti tényezőknek a hatását, amelyek következményeképpen valaki a bűnözés vagy bűnismétlés világába kerülhet.
- Csökkenteni kell az áldozattá válás kockázatát.
- Növelni kell az emberek biztonságérzetét.
- Elő kell mozdítani és terjeszteni kell a jogkövető magatartás kultúráját és a konfliktusok erőszakmentes elhárításának módszereit.
- Elő kell mozdítani a „jó kormányzást”, különös tekintettel a korrupció megelőzésére. Meg kell előzni a bűnözők beszivárgását a gazdasági, a társadalmi és a politikai struktúrába.

ALAPELVEK ÉS MŰKÖDÉSI ELVEK

A bűnmegelőzés általános követelményei

A bűnmegelőzés szabályozott keretek között zajló, felelősséggel járó olyan tevékenység, amelynek érvényesítése során tiszteletben kell tartani az emberi jogokat, követni kell az alkotmányos jogállam elveit. Ezért bűnmegelőzés címen kényszerítő vagy megfélemlítő eredményező módon nem szabad beavatkozni. A bűnmegelőzési programok meghatározásánál tekintettel kell lenni arra, hogy a bűnözéssel kapcsolatos problémák eltérően érintik a nőket, a férfiakat, a fiatalokat és az időseket. Emellett figyelembe kell venni a kulturális különbségeket és a kisebbségek eltérő kultúráját, szokásait is.

A beavatkozás módjának megválasztásakor figyelemmel kell lenni az arányosság elvére, törekedni kell az egyéni autonómia és a közösségi kontroll egyensúlyára.

A társadalmi bűnmegelőzés rendszere a társadalmi igazságosság elvén alapul. Ennek érdekében egyaránt törekedni kell a társadalmi kirekesztés, az előítéletesség elkerülésére, a biztonsághoz fűződő érdekek érvényesítésére és az egyéni szabadságjogok tiszteletére.

A társadalmi bűnmegelőzési rendszer működtetése kormányzati felelősség

A társadalompolitika integrált részeként megvalósuló bűnmegelőzés alapvető működési – jogszabályi, szervezeti, szakmai – feltételeinek megteremtése kormányzati feladat. A Kormány bűnmegelőzési cselekvési programjának kialakításában különleges feladatai vannak az igazságügy- és a belügyminiszternek, az egészségügyi és szociális, a gazdasági, a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi, valamint az oktatási, a környezetvédelmi, a gyermek-, ifjúsági és sportminiszternek, a regionális politika irányítóinak, valamint a cigányság sorsáért felelős kor-

mánypolitikusoknak.

A helyi bűnmegelőzés helyi közügy

A társadalmi bűnmegelőzési stratégia, az annak megvalósítását szolgáló kormányzati cselekvési program csak az önkormányzatok közreműködésével válhat a helyi társadalompolitika integrált részévé. Az önkormányzatoknak a helyi rendőrséggel együttműködve aktív és vezető szerepet kell játszaniuk a helyi közösség biztonságát szolgáló tervek előkészítésében.

A helyi önkormányzat ösztönzi és motiválja a helyi közösség szakmai és civil önszerveződéseit.

A bűnözés területileg eltérő kihívásaira csak helyi közügyként megfogalmazott bűnmegelőzési stratégiával és taktikával lehet hatékonyan reagálni.

A társadalom együttműködése a jobb közbiztonság érdekében

Az államnak anyagilag is támogatnia kell azokat a civil szervezeteket, amelyek készek közreműködni a társadalom védelmi képességeinek javításában.

A helyi közbiztonság javításában kitüntetett szerepe van a rendőrségnek, amelynek a közbiztonságot fenyegető veszélyek azonosítása, elhárítása érdekében állandó kapcsolatban kell lennie a közösséggel.

A rendőrök mellett a polgárőrök, a közterület-felügyelők, a kisebbségi önkormányzatok, a védőnők, a pedagógusok, a házi- és szakorvosok, a gyermekvédelem szakemberei, a szociális szakemberek, a családsegítők, a szociális és egészségügyi ellátórendszerben dolgozók, az alkohol- és drogmegelőzésben és kezelésben résztvevők az alulról építkező bűnmegelőzés legfontosabb szereplői.

A társadalom önvédelmi képességének javítása érdekében jelentős feladataik vannak a gazdasági élet szereplőinek.

A társadalmi bűnmegelőzés folyamatjellegű tevékenység

A hatékony bűnmegelőzés feltétele a megbízható, kiszámítható, előre tervezhető olyan anyagi forrás, amely tartalmazza a fejlesztést is. A központi és a helyi tervezés részeként pontosan meg kell határozni azt, hogy ki a felelős a források biztosításáért, a programok végrehajtásáért, értékeléséért és a tervezett eredmények eléréséért.

A fejlett államokban működő bűnmegelőzési rendszerek rugalmasak és kerülnek a bürokratikus elemek alkalmazását. Ezért általában pályázati vagy szerződéses formában működnek.

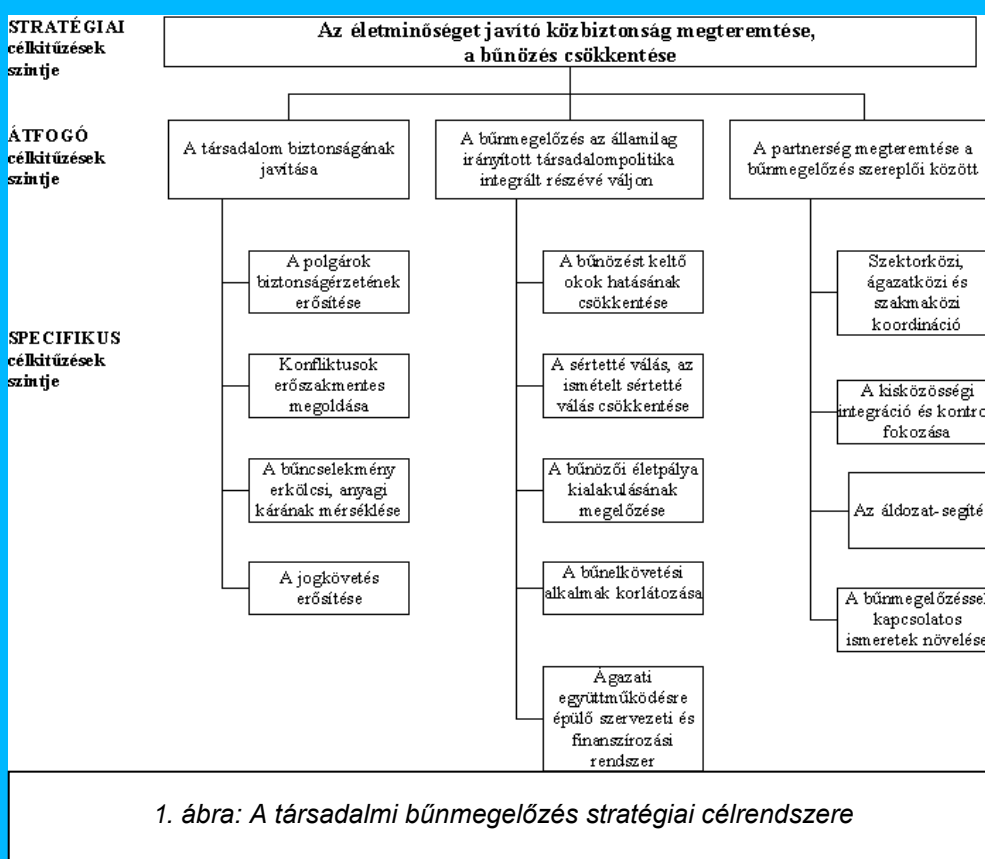
Az akkreditáció garanciális követelmény. Az akkreditációs eljárás mindenekelőtt az emberi jogok védelmét szolgáló, a jogszabályokban rögzített feltételrendszer ellenőrzése. Emellett az akkreditáció a résztvevő civil szervezetek, egyházak és más együttműködő személyek tevékenységével, programjaikkal szemben támasztott szakmai követelmény is. A társadalmi bűnmegelőzésben az akkreditáció kötelezettségvállalást is jelent. A különböző típusú állami támogatások (pályázati források, kedvezmények, költségtérítések, átvállalások) csak akkor vehetők igénybe, ha azokat – költség-haszon elemzésre alapozott – együttműködési megállapodásban rögzített kötelezettségek teljesítésével valósítják meg. Ez a

közigazgatási szerződéses rendszer biztosítja a szakszerűségnek és a folyamatos részvételnek az ellenőrizhető, áttekinthető működését, egyben a közpénzek hatékony felhasználását.

A nemzeti stratégia sikerének záloga az elméletileg megalapozott, folyamatosan, a követelményekhez igazodóan gyarapított alap- és speciális szakmai ismeretek elsajátítása.

A civil közreműködők képzését a tanfolyam rendszerű oktatásokban kell megvalósítani. A tematikákba és tananyagba folyamatosan be kell építeni a társadalmi bűnmegelőzésben bevált hazai és nemzetközi tapasztalatokat, új ismereteket és módszereket. A szakmai követelményeket az előbbiekre tekintettel négyévente felül kell vizsgálni.

A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS STRATÉGIAI CÉLRENDSZERE

Az ábra összefoglalóan mutatja be a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának célrendszerét. A három átfogó célkitűzést a stratégiai célrendszer fő irányainak is tekinthetjük, amelyek a társadalmi bűnmegelőzési stratégia vertikális megközelítését teszik lehetővé három nagy célterületen:

- a lakosság, a polgárok mindennapi életében,
- a bűnmegelőzéssel foglalkozó társadalompolitika színterén,
- a bűnmegelőzésben aktív szerepet vállaló helyi és ágazati szereplők körében.

PRIORITÁSOK ÉS BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK

A társadalmi bűnmegelőzés prioritásai a célrendszer vertikális megközelítésével szemben a beavatkozások horizontális metszetét jelenítik meg. A prioritások a társadalmi bűnmegelőzési stratégia nem kizárólagos, de kétségtelenül a leghangsúlyosabb pontjai, a leghatékonyabbnak ígérkező komplex beavatkozási célcsoportok és területek megjelölése. Az Országgyűlés ezeket most a következőkben határozza meg:

- A gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentése.
- A városok biztonságának fokozása.
- A családon belüli erőszak megelőzése.
- Az áldozattá válás megelőzése, az áldozatokat segítő eszközök kialakítása.
- A bűnisméltés megelőzése.

Bűnmegelőzés szereplői	A bűnüldöző és a büntető igazságszolgálati rendszer szereplőinek feladatai					Ágazati együttműködésben megvalósítandó feladatok							A közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladatai					
	Rendőrség és más nyomozó hatóságok	Ügyészség	Bíróság	Büntetés-végrehajtás intézményei	Pártfogó Felügyeleti Szolgálat	Egészségpolitika	Szociális és családpolitika	Ifjúság és sportpolitika	Oktatáspolitikai	Gyermekvédelem	Foglalkoztatáspolitikai	Területpolitika	Roma politika	Önkormányzatok	Üzleti közösség	Civil szféra, egyházak	Szomszédság, lakóközösség	Magánszemélyek
Gyermek és fiatalkori bűnözés csökkentése																		
A városok biztonságának fokozása																		
A családi erőszak megelőzése																		
A sértetté válás megelőzése																		
A bűnisméltés megelőzése																		

2. ábra: Prioritások és beavatkozási területek ágazatok szerint

A továbbiakban az egyes prioritások mentén a közösségi bűnmegelőzés színtereinek feladatai közül a civil szféra szereplőinek feladatait ismertetjük.

A gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentése

Közreműködés a bűnmegelőzési, alkohol- és drogprevenciós programokban. A gyermek- és fiatalkori devianciák megelőzését szolgáló programok létesítése, működtetése. Társadalmi (civil, egyházi) pártfogói és utógondozói hálózat kialakítása, akkreditálása.

A városok biztonságának fokozása

A gyakorlati szakemberek, a civil és egyházi szervezetek együttműködési hálózatának működtetése a városi biztonsággal kapcsolatos problémák feltárására, az alkalmazható eszközök és módszerek megismertetésére és értékelésére. Az együttműködés tartós fenntartásához szükség van az együttműködők kiválasztá-

sára, az információk átadásának, az együttműködés tartalmának, valamint forrásainak meghatározására, továbbá az eredmények értékelési módszereiben történő megegyezésre.

A bűnmegelőzés integratív szemléletére tekintettel, a bűnmegelőzési programok innovációs erejének erősítése érdekében oldani kell a bűnmegelőzési programok végrehajtási struktúrájának „ágazati” jellegét, és széles alapú együttműködési rendszer kialakítására kell törekedni.

A közterületek biztonságának fokozása érdekében világos feladatmegosztásra épülő és az ellátandó feladatok finanszírozását is biztosító együttműködések kialakítása a polgárőr szervezetekkel.

A sértett segítségben szerepet vállaló civil és egyházi szervezetekkel történő – a szükséges képzést is biztosító – együttműködések kialakítása, ezek együttműködési megállapodásban való rögzítése.

A bűnmegelőzés olyan városi közösségi formáinak támogatása, amelyekkel a helyi lakosok maguk erősítik szomszédsági környezetükben az ellenőrzést, a környezet védelmét (például Szomszédok Egymásért Mozgalom, polgárórság).

Olyan bűnmegelőzési kommunikációs, médiastratégia kialakítása, amely befolyásolja a lakosság és a civil szervezetek bűnmegelőzéssel kapcsolatos attitűdjét, fokozza az együttműködési hajlandóságot az önkormányzattal és/vagy a rendőrséggel.

A városi/kerületi őrség munkájában részvétel vagy annak támogatása (a Budapest IX. kerületi modell).

A helyi biztonsággal kapcsolatos közösségi problémamegoldások, konfliktuskezelés erősítése és támogatása.

Különböző kisközösségi mozgalmak szervezése, támogatása (SZEM, polgárórság, szülők egymásért mozgalom, környezetvédelmi akciók).

Családon belüli erőszak megelőzése

Az ESZTER alapítvány típusú non-profit vállalkozások támogatása.

Volt alkoholisták klubmozgalmának támogatása (Névtelen Alkoholisták).

A válás és más családi krízishelyzetek feloldására (mediáció, problémamegoldó) non-profit vállalkozások, civil szerveződések támogatása.

A szülővé nevelés, a családi életre való felkészítés az egyszülős családokban, a gyermekotthonokban, a kollégiumokban nevelkedő vagy nevelkedett fiatalok számára.

A családi konfliktusokkal terhes, alkoholisták környezetében nevelkedő fiatalok és a számukra támaszt jelentő szülők számára alternatív szabadidős tevékenység szervezése.

Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés, az áldozat kompenzációja

Non-profit vállalkozások anyagi támogatása, az áldozatok segítése, az ismert ál-

dozattá válás megelőzése, a kárigény jogi úton való megtérítésének elősegítése érdekében.

A polgárőrség folyamatos és biztonságos működtetése.

Az áldozatok önsegítő csoportjainak támogatása.

Civil szervezetek támogatása az egyes áldozati csoportok megsegítésében.

Egyházak szerveződéseinek segítése az áldozat védelemben.

SZEM mozgalmak támogatása.

Szülők a gyermekekért, szülők egymásért mozgalmak támogatása.

A bűnismétlés megelőzése

A kortárs csoportok negatív befolyásolásának csökkentése.

Az alkohol és a drog hatása alatt bűncselekményt elkövetőket segítő, valamint az önsegítő intézmények, csoportok támogatása.

A helyi közösségi programokba, szervezésekbe be kell vonni a büntetés és utógondozás hatálya alatt állókat.

Az egyházi pasztoráció feltételeinek biztosítása, erősítése a büntetésvégrehajtás és az utógondozás hatálya alatt állók körében.

A bűnözéssel kapcsolatos irreális félelmek, előítéletek csökkentése érdekében a lakosság tájékoztatása. (Folyamatos együttműködés az erre vállalkozó médiumok képviselőivel.)

Önkéntesek és civil szervezetek bevonása a bűnelkövetők szociális és mentális problémáinak orvoslásába.

A bűnelkövetőket támogató civil kezdeményezések felkarolása.

A helyreállító igazságszolgáltatási eszközök elterjesztése (pl. mediáció).

„Fogadd vissza őt!” kampány keretében a bűnelkövetők reintegrációs közösségi feltételeinek erősítése.

A tolerancia növelése a kisebbségek, a migránsok, a büntetés hatálya alatt állók és a bűncselekmények áldozatai iránt.

A TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉS NEMZETI STRATÉGIÁJÁNAK SZERVEZETE, FINANSZÍROZÁSA

A Kormány feladatai

A társadalmi bűnmegelőzés kormányzati szakma-politikai célkitűzéseinek megvalósítása az érintett ágazati minisztereken múlik.

A belügyminiszternek ágazati felelőssége van a közrendért és a közbiztonságért. Irányító jogköre van a rendészeti szervezet felett. Kormányzati feladatai vannak a

helyi önkormányzatokkal kapcsolatosan. Hangsúlyozott szerepe van továbbá a hazai és nemzetközi bűnözés alakulását nyomon követő információs rendszerek, kapcsolatok működtetésében, a bűncselekmények áldozatainak védelmében káruk enyhítésében.

Az igazságügyminiszter felel a jogrendszer alkotmányosságának egységéért. Folyamatosan vizsgálnia kell azt, hogy a jogszabálytervezetek megfelelnek-e hazánk nemzetközi jogi kötelezettségeinek, kiemelten az emberi jogi követelményeknek. Mint szakminiszter ellátja az igazságszolgáltatás szervezeti működési rendjével kapcsolatos feladatokat, a büntetés-végrehajtás szervezetének irányítását, kodifikálja a büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jogot, valamint gyakorolja a közttestületekkel (kamarákkal) kapcsolatos felügyeletet.

A belügy- és az igazságügy-miniszter közötti kormányzati feladatok megosztását mindezekre figyelemmel szükséges meghatározni.

Finanszírozás

A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak és feladatainak végrehajtásához szükséges forrást az államnak kell biztosítania. A gazdaság szereplőit és más nem állami szervezetet, egyéneket különböző mentességeket és kedvezményeket nyújtó pénzügyi szabályozással kell bekapcsolni, illetve ösztönözni a programok végrehajtására.

Az adó-, illeték- és más pénzügyi jogszabályokat úgy kell módosítani, hogy azok tartalmazzák azokat a kedvezményeket és mentességeket, amelyekkel a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája feladataihoz igazodó nem állami, önkormányzati intézmények jogi kötelezettségeinek fedezete biztosítható. Olyan pénzügyi megoldásokat kell alkalmazni, amely az államháztartási törvény keretei között, szükség esetén annak módosításával fedezik az állami feladatok költségeit, támogatják az önkormányzatok ezirányú tevékenységét és ösztönzik a társadalmi, a gazdasági szervezetek és az egyének részvételét a társadalmi bűnmegelőzésben. A társadalmi munkával megvalósított – nem egyszer a szabadidő feláldozásán túl, jelentős mértékű saját költségeket igénylő – önkéntes vállalások anyagi terheinek egy részét az államnak át kell vállalnia, de legalább is hozzá kell járulnia azokhoz.

A pályázati rendszereket úgy kell kialakítani, hogy abban az állam saját erőforrásként elismeri és honorálja azokat, amelyek a bűnmegelőzés területén szellemi tőkével, tapasztalattal, jártassággal már rendelkeznek, így például a polgárőrség szervezeteit. A lakosság és a civil társadalom aktív, önként vállalt, személyes meggyőződésen alapuló részvétele a társadalmi nemzeti bűnmegelőzési stratégia meghatározó eleme. Az állami finanszírozás tehát nem jelenti a bűnmegelőzés társadalmi költségeinek „kifizetését”. Ugyanakkor annak tudatában kell a pénzügyi rendszert működtetni, hogy a civil szerveződések és egyének részvétele nélkül az állami célkitűzések nem valósíthatók meg. Másfelől kizárólagosan állami eszközökkel semmilyen társadalompolitikai cél, így a bűnmegelőzés sem valósítható meg.

A POLGÁRŐR MOZGALOM

A POLGÁRŐR MOZGALOM ALAPGONDOLATÁRÓL¹⁸

Már a századunk első harmadában megszületett az a felismerés, hogy a rendőrség önmagában nem képes a bűnözés növekedésével felvenni a harcot, e téren teljes társadalmi összefogásra van szükség. Az összefogásnak azonban a társadalom mikro-szintjén, a lakóközösségekben vagy – amerikai szóhasználattal élve – a „szomszédságokban” kell kezdődnie.

Két fő elképzelés alakult ki arról, hogyan lehet a közösséget bevonni a bűnözés elleni küzdelembe, a bűnmegelőzésbe. **Az első az áldozati központú megközelítés**, amely azon az elven alapul, hogy a bűncselekmények megelőzhetők, ha csökkentjük az elkövetésükre szolgáló alkalmakat (egyéni védekezés, csoportos védekezés). **A második** elképzelés az új típusú közösség kialakítására törekszik. Ennek követői azt tartják, hogy a bűnözés illetve az attól való félelem fő oka a „társadalom szervezetlensége”, a „társadalmi kontroll” hiánya. A közösség tagjai nem érznek felelősséget a társadalmi normák kikényszerítésére, hanem ennek feladatát más szervekre – pl. egyház, iskola, rendőrség – ruházzák át. Ennek a negatívnak ítélt állapotnak a megváltoztatására dolgoztak ki **chicagói** szociológusok 1932-ben egy nagyszabású bűnmegelőzési **tervet**. Ennek **lényege** a lakosság és a különböző intézmények (egyházak, szakszervezetek, üzleti körök, sportklubok) összehozása, egymás megismerése és egy igazi közösségi szellem megteremtése volt. Ez a program nem közvetlenül a bűnözés ellen irányult, de a szervezők úgy vélték, hogy pl. közösségi házak létrehozásával, nyári táborok szervezésével, a tanár-szülő viszony javításával, az egészségügyi oktatási feltételek szervezésével jelentős javulást érhetnek el ezen a téren is.

Ezek jelentették az elméleti és gyakorlati hátterét annak a legismertebb közösségi bűnmegelőzési módszernek, amelynek hálózatát tömegesen 1976-ban kezdték kiépíteni az egyesült államokbeli **Detroitban**, s amelyet a világ később Neighbourhood Watchnak (NW), egyenes fordításban „**szomszédsági figyelőszolgálatnak**” ismert meg. Szűk értelemben e szervezetek résztvevőinek az a feladata, hogy figyeljenek a környezetükben történő gyanús eseményekre, személyekre és ezekről tegyenek jelentést a rendőrségnek. A NW azonban ennél többet jelentett, s maga a klasszikusnak tekinthető detroiti program is négy elemből állt:

Önvédelem. Stratégiák kidolgozása a nyilvános helyen való áldozattá válás elkerülésére.

Betörés elleni védelem. A legjobb lakásbiztonsági módszerek elterjesztése.

Tulajdon-megjelölés: Hogyan lehet úgy megjelölni tárgyakat, hogy azok kevésbé legyenek vonzóak a tolvajnak, illetve ellopásuk esetén könnyen felismerhetővé váljanak.

Bűncselekmények jelentése: Instrukciók arra vonatkozóan, hogyan kell jelenteni a bűncselekményeket, illetve gyanús eseményeket a rendőrségnek.

Látható tehát, hogy a NW hangsúlya a bűnmegelőzésre helyeződött. Ez a közösségi bűnmegelőzési módszer amerikai importként érkezett 1982-ben Nagy-Britanniába és más nyugat-európai országokba, ahol hihetetlenül gyorsan elterjedt.

A klasszikus NW nyomán, azzal párhuzamosan alakultak ki egyéb kisközösségi módszerek, így a School Watch, a Hospital Watch, a Farm Watch, Business

¹⁸ Dr. Bólyai János: A közösség és a rendőrség viszonya Nagy-Britanniában és az USA-ban (Rendészeti Szemle 1993/2) cikke felhasználásával

Watch, vagy a Pub Watch. Ezek annyiban különböztek a NW-tól, hogy más jellemző kisközösségek együttes védekezési lehetőségeit illetve a rendőrséggel való együttműködésüket szolgálták. 1989-től különös eredményességgel működik Nagy-Britanniában a Vehicle (vi:ikl) Watch, a járműfigyelés módszere.

Magyarországon a rendszerváltást követően **az 1989-1990. években alakultak ki az első polgárőr szervezetek**. Az egyesülési jog alapján történt létrehozásukat gyakorlatilag a polgárok önvédelmi reakciójának tekinthetjük az egyre romló közbiztonsági állapotokkal szemben. A polgárőr szervezetek megalakulását

- a közbiztonság romlását közvetlenül érzékelő lakosság önálló kezdeményezése;
- az állami beavatkozás, segítségnyújtás hiánya, valamint
- az önkormányzatok jelentős támogatása jellemezte.
- Az önkormányzatok mind a mai napig meghatározó szerepet játszanak - különösen a kistelepüléseken - a polgárőr egyesületek működési feltételeinek biztosításában, erkölcsi és anyagi támogatásában.

A polgárőr mozgalom 1997. évben jelentős változásokon ment keresztül. Az 1997. tavaszi tisztújítás után az 1997. június 7-i országos küldött közgyűlésen megtörténtek az első lépések a mozgalom megújítására is. **A polgárőr szervezetek e legmagasabb fóruma a mozgalom alapvető célkitűzésekként a bűncselekmények megelőzését**, még pontosabban a bűnmegelőzés társadalmi feladatainak helyi megvalósításában való aktív közreműködést **jelölte meg**. Ezen belül kiemelt figyelmet kíván fordítani

- a vagyonvédelemre (lakásbetörések, gépkocsilopások megelőzésére);
- a gyermek- és ifjúságvédelem feladataira;
- a kábítószer fogyasztás visszaszorítására, valamint
- a közlekedés biztonsága érdekében végezhető tájékoztató és nevelőmunkákra.

A polgárőr szervezetek a mozgalom jellegének megváltoztatásával egyidőben elhatárolták magukat az erőszak, az önbíráskodás, a másokat sértő provokatív magatartás, a felfegyverkezés, a félkatonai jellegű szervezeti és működési struktúrák, a politikai érdekeket szolgáló megnyilvánulások minden formájától. A testületek elvetették a „bűncselekményekre való reagálás” elvét, s tevékenységük egészét a prevencióra, az un. „másodlagos” bűnmegelőzési munkára irányították.

Mára a polgárőrség egy egységes szemléletű, fellépésű, jól szervezett, határozott célkitűzésekkel rendelkező, egyben a legnagyobb létszámú társadalmi bűnmegelőzési szervezetté vált. Helyét és szerepét jelzi az is, hogy az Országos Bűnmegelőzési Program valamint a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája kiemelt helyen említi, sőt a kormány programjában mint fontos szerepet betöltő és támogatásra érdemes szervezet jelenik meg.

AZ ORSZÁGOS POLGÁRŐR SZÖVETSÉG

Az Országos Polgárőr Szövetség jogelődje 1991. március 28-án alakult Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége néven elsősorban a kistelepülések biztonságát, a lakókörnyezeteket veszélyeztető bűncselekmények, a közlekedési balesetek megelőzése, gyermek- és ifjúságvédelem társadalmi feladatainak ellátása, valamint a fenti feladatokat ellátó állami és önkormányzati szervezetek munkájának lakossági segítése érdekében. Valódi, alulról szerveződő mozgalom bontakozott ki, gyakorlatilag az akkori, a lakosság szempontjából is igen kritikusnak érzékelhető közbiztonsági helyzet következményeként. A lakosság érezte, nemcsak elvárásokat kell támasztania a rendvédelmi szervekkel szemben, de tevőlegesen is közre kell működnie a közbiztonság megóvásában. A

polgárórság igen gyorsan országos kiterjedésűvé vált, ma már mintegy 53000 polgárőr, 1200 egyesületbe és 20 területi (megyei, fővárosi) szövetségbe tömörülve végzi szabadidejében, önként vállalt közösségi feladatait.

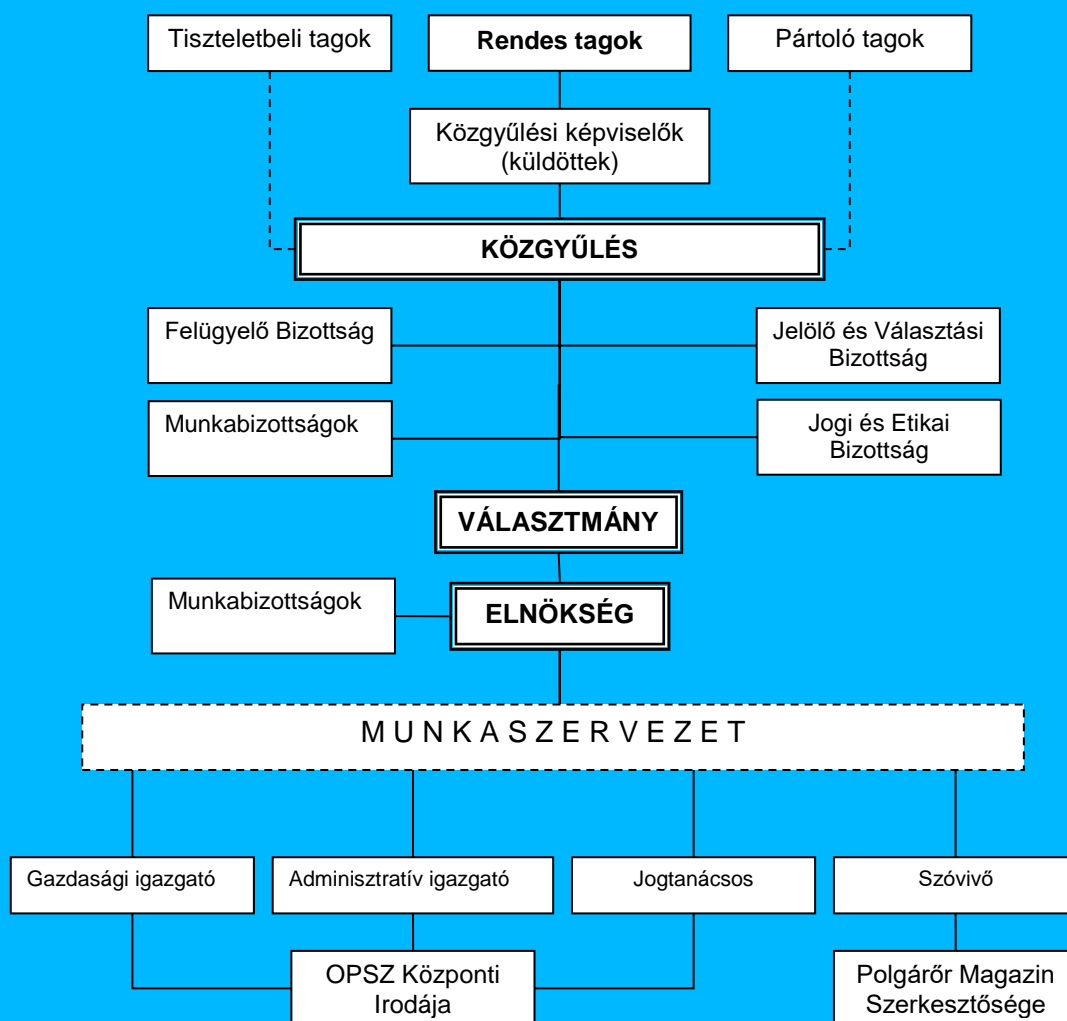
Az Országos Polgárőr Szövetség által összefogott **polgárőr egyesületek az alábbi** – a közrend és közlekedésbiztonság területén végzett, az egyes tagegyesületek működési körzetében jelentkező helyi fontosságú sorrend alapján megállapított – **feladatokat teljesítik:**

- a) folyamatos – elsősorban az esti, éjszakai órákban ellátott – közterületi álló, és mozgó figyelő- jelző szolgálat ellátása a települések belterületén a vagyon elleni (gépjárműlopás, betörés, termény, mezőgazdasági kisgép, haszonállat lopások) bűncselekmények megelőzése, a káresemények felderítése, valamint a rendőrségnek történő jelzésadás érdekében;
- b) a mezőgazdasági területeken, különösen a betakarítások időszakában teljesített álló és mozgó figyelő-jelző szolgálat a mezőgazdasági lopások és kártételek megelőzése, megakadályozása érdekében;
- c) a települési önkormányzat igénye szerint a közterület-felügyelet valamint a mezőgazdasági őrszolgálat hatáskörébe tartozó egyes feladatok (szabálytalan, jogsértő tevékenységek felfedése, károkozások megelőzése, megakadályozása) önkéntes ellátása;
- d) rendőrfelügyelők feladatellátásának támogatása, az egyes eljárási cselekményekhez szükséges állampolgári jelenlét (pl. hatósági tanú) biztosítása;
- e) rendszeres közreműködés az rendőrség országos közlekedésbiztonsági, bűnmegelőzési akcióinak lebonyolításában;
- f) elemi csapások elhárítása (pl. árvízvédekezés, nagy kiterjedésű tűzesetek) során közreműködés a veszély- és kárelhárítási munkákban, a veszélyeztetett területek, kiürített települések, településrészek, segélyszállítmányok, kárelhárítási anyagszállítmányok őrzése, kísérése;
- g) közreműködés a lakosságot érintő bűn- és baleset-megelőzési tájékoztató munkában kiadványok terjesztésével, tájékoztatók megtartásával, lakossági fórumok szervezésével;
- h) rendszeres polgárőr továbbképzések megrendezésével hozzájárulás a lakosság bűnmegelőzési, közlekedési, katasztrófa-elhárítási ismereteinek fejlesztéséhez;
- i) ifjúsági programok (pl. nyári táboroztatás) szervezésével aktív részvétel a gyermekek és az ifjúság közösségi neveléséhez, a fiatalok bűnözés, a kábítószer-fogyasztás, az alkoholizmus, a dohányzás elleni küzdelemhez.

Az elmúlt évek munkájának egyik legnagyobb eredménye született meg 2000-ben azzal, hogy a Fővárosi Bíróság a 14.Pk.66.112/91/15. számú végzésével az Országos Polgárőr Szövetséget az 1997. évi CLVI. törvény 22.§-ának (3) bekezdése alapján 2000. július 6.-tól **kiemelkedően közhasznú szervezettel** **átSOROLTA**. Ennek alapján az Országos Polgárőr Szövetség 2000. március 25.-én elfogadott módosított alapszabályában foglaltak értelmében a szövetség:

- a) a közrend és közlekedésbiztonság terén a Kszt. 26. § c) 15. pont alapján **kiemelkedően közhasznú**;
- b) a gyermek- és ifjúságvédelem terén a Kszt. 26. § c) 10. pontja alapján, továbbá
- c) a környezetvédelem terén a Kszt. 26. § c) 9. pontja alapján **közhasznú tevékenységet folytat**.

Törvény mondja ki, hogy a lakosság élet- és vagyonvédelmének biztosítása érdekében létesült társadalmi önvédelmi szervezetek tagjainak a közbiztonság javítására irányuló, a rendőrséggel együttműködési megállapodás szerint végzett **tevékenysége közfeladat**. **A polgárőr** közfeladata teljesítése közben ugyancsak törvény alapján részesül 2000. március 1.-től a **közfeladatot ellátó személy** fokozott jogi védelmében. A polgárőr mozgalom működését **három nagy stratégiai szövetség** segíti, a rendőrség, a határőrség és az önkormányzatok.

3. ábra: Az Országos Polgárőr Szövetség szervezeti felépítése

A POLGÁRŐRSÉG, A RENDŐRSÉG ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK KAPCSOLATA

A rendőrség és a polgárőrség kapcsolatára vonatkozó korábbi normatív szabályozások

A közbiztonság érdekében megnyilvánuló lakossági kezdeményezések nagyon gyorsan „természetes szövetségesre” találtak a legtöbb helyi és területi rendőri szervnél. A rendőri vezetők döntő többsége már a kezdeti időszakban felismerte a lakossági összefogás jelentőségét, fontos szerepét a rendőrség munkájának segítésében. A közbiztonság javítása, a rendőrség társadalmi támogatásának erősítése, a lakossági öntevékeny önvédelmi törekvések előmozdítása és mindezek összhangjának biztosítása érdekében 1991-ben a belügyminiszter kiadta a rendőrségnek a polgárőrséggel való együttműködéséről szóló 24/1991. (BK 13.) számú utasítását. Az utasítás a helyi rendőri szervek vezetői részére kötelezően írta elő:

- a polgárőrségek vezetőivel történő kapcsolatfelvételt;

- a települési önkormányzatok bekapcsolódásának szorgalmazását a polgárőr-ségekkel való együttműködésbe;
- a segítségnyújtást a polgárőr szervezetek törvényes működéséhez;
- együttműködési megállapodások kötését a társadalmi szervezatként működő polgárőrségekkel.

Az országos rendőrfőkapitány feladatot kapott az OPSZ elődjével, az Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetségével történő együttműködési megállapodás megkötésére. Az együttműködési megállapodás tartalmára ugyanakkor ez a belügyminiszteri utasítás részletes előírásokat nem tartalmazott.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2. § (2) bekezdésének c) pontja tovább erősítette az együttműködési kapcsolatok kialakítását, hiszen a legmagasabb szintű jogszabály írta elő a rendőrség számára az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenysége támogatását.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III.1.) belügyminiszteri rendelet 91. §-a szabályozza a rendőrség feladatait a társadalmi önvédelmi szervezetekkel történő együttműködésben. Az itt rögzített előírások gyakorlatilag megegyeznek a 24/1991. BM utasításban foglaltakkal, azzal a különbséggel, hogy már nem kötelezi a rendőrfőkapitányságok, rendőr-főkapitányságok és az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőit az együttműködésre, hanem csak a lehetőséget biztosítja számukra együttműködési megállapodások megkötésére. A szolgálati szabályzat 117. §-a a korábbi 24/1991. BM utasítást hatályon kívül helyezte.

A polgárőrség és a rendőrség kapcsolatát **a rendőrség részéről** belső rendelkezésben az országos rendőrfőkapitány közbiztonsági helyettese 1995. augusztus 25-én kiadott, a rendőrség és a polgárőrség együttműködéséből adódó rendőri feladatokról szóló **45/1995. intézkedésében** szabályozta. Ehhez kapcsolódott az ORFK közrendvédelmi főosztályvezetőjének **6/1995. körlevele**, amely kapcsolódva az ORFK KBH intézkedés rendelkezéseivel a polgárőrségekkel való kapcsolattartást, közreműködési szándékuk felkarolásának fontosságát; a rendőrségi rádiókészülék vagy rendőrségi rádiófrekvencia használatának lehetőségeit, valamint helyszínbiztosításkor a polgárőr közreműködésének szabályait emelte ki illetve értelmezte. **Jelenleg** - a korábbiakhoz közel azonos tartalommal - a rendőrség és a polgárőrség együttműködéséből adódó rendőri feladatok végrehajtására **az országos rendőrfőkapitány 17/1997. intézkedése** van hatályban. A rendőrség és a polgárőrség közötti közvetlen rádiókapcsolat biztosításáról szóló **5/1998. számú ORFK közbiztonsági helyettesi körlevelet** – amelyet az időközben visszavont 6/1995. körlevélben foglaltak visszaállítására bocsátottak ki – az ORFK közbiztonsági főigazgatója 1999. január 13-án hatályon kívül helyezte.

Az Országos Rendőr-főkapitányság először az OPSZ jogelődjével, az Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetségével 1991. november 30-án, az ORFK Közbiztonsági Főigazgatósága már az Országos Polgárőr Szövetséggel 1993. január 7-én kötött együttműködési megállapodást.

Az önkormányzatok és a polgárőr szervezetek

Az Országos Polgárőr Szövetség a polgárőr mozgalom fejlesztésének érdekében célul tűzte ki a települési önkormányzatok és a polgárőr egyesületek közötti viszony új alapokra helyezését. Az elgondolás szerint egyrészt a polgárőr egyesületeknek mind jobban meg kell felelniük a települési

önkormányzatok által támasztott igényeknek, elvárásoknak, másrészt az önkormányzatok kapjanak nagyobb szerepet a polgárőr tevékenység irányainak meghatározásában, a polgárőrségek működtetésében.

„A polgárőrség, mint civil szervezet a lokális közbiztonság javítása érdekében kifejtett munkája során természetes módon kötődik a települési önkormányzatokhoz. Az önkormányzatok képviselő testületeinek, a polgármestereknek is komoly feladataik vannak a közrend és a közbiztonság fenntartása területén, mint azt az önkormányzatokról szóló törvény is határozottan említi. Az önkormányzati felelősségvállalást mutatja az is, hogy az 1990-es évek elején jelentős számú polgárőr egyesület alakult meg a képviselő testület határozatával. Ezek az egyesületek már az önkormányzat segítségével, anyagi támogatásával vettek részt nemcsak a közbiztonság, a közjó, hanem a magánvagyonok védelmében is. Mind a mai napig ott működik jól a polgárőrség, ahol él egy kemény és következetes önkormányzati kapcsolat és finanszírozási rendszer.”¹⁹

Az önkormányzatok és a polgárőrségek kapcsolatának erősítését különösen az alábbiak teszik indokolttá:

- A Kormány már az elmúlt években is szükségesnek tartotta, hogy a rendőrség, a települési önkormányzatok valamint az állampolgárok és szervezeteik közötti együttműködés erősödjön. Ennek az együttműködésnek a keretében látta elsősorban megvalósíthatónak a polgárőr szervezetek tevékenységének pénzügyi és szakmai támogatását.
- A közbiztonság problémáinak megoldása a Kormány kiemelten fontos feladatai között szerepel. Ebben kívánatos eredmények csak akkor érhetők el, ha a feladatok megvalósításához a Kormány meg tudja nyerni a polgárokat, különböző közösségeiket, az önkormányzatokat. Ennek az összetett feladatrendszernek a részeként mondta ki programjában, hogy a helyi önkormányzatoknak nagyobb szerepet kell kapniuk a közbiztonsági feladatokban.
- A Kormány kiemelt figyelmet kíván fordítani a bűncselekmények megelőzésére. Ezen a területen az önkormányzatok által a bűnmegelőzés szempontjából alkalmasnak tekintett polgári önszerveződések fontos szerepet kell kapjanak.
- A polgárőrségek második legfontosabb együttműködő partnerétől, a rendőrségtől kapható segítséget és támogatást is alapvetően határozza meg az önkormányzatokhoz való viszony. Erre utal a rendőrség szolgálati szabályzatának azon rendelkezése, mely szerint a rendőrkapitányságok csak azokkal a társadalmi önvédelmi szervezetekkel történő kapcsolattartásra kötelezhetőek, amelyek tevékenységüket a települési önkormányzatokkal egyeztetve végzik. A polgárőr egyesületek szakszerű működéséhez nyújtandó rendőrségi segítség is nagyban függ a települési önkormányzat igényeitől.

Mindezekből látható, hogy a jövőben a polgárőrség megítélése, elfogadottsága szempontjából mindinkább meghatározó lesz az önkormányzatok állásfoglalása.

Az önkormányzati oldal

A települési önkormányzatoknak jelentős lehetőségei vannak a helyi polgárőr tevékenység irányainak meghatározásában. A helyi közszolgáltatások körében számos kiemelt feladat található. A települési önkormányzat pedig maga határozza meg - a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően - mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el. A települési önkormányzat a feladatai körében támogatja a lakosság önszerveződő közösségeinek a tevékenységét, együttműködik e közösségekkel. A számunkra természetesnek tűnik, hogy jogi le-

¹⁹ Idézet Szatmári Gyula OPSZ elnök-helyettes 1998. május 16-án, a debreceni polgárőr vezetőképző tanfolyamon elhangzott előadásából.

hetőségeikből kiindulva megragadják a polgárőr mozgalomban rejlő lakossági bázis erejét, felhasználják szervezettséget, felkészültséget s bevonják olyan közszolgáltatási feladatokba, mint többek között

- a közbiztonság helyi feladatairól történő gondoskodás;
- a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás;
- a sport támogatása;
- az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése.

E fenti feladatok egyébként teljes egészében összhangban vannak a polgárőr mozgalom célkitűzéseivel, a polgárőr szervezetek tevékenységi területeivel²⁰.

Javaslat született arra, hogy **a települési önkormányzat képviselő testülete Határozatban mondja ki:**

- a helyi polgárőr egyesület tevékenységének elismerését és támogatását;
- a helyi igényekből kiindulva, összhangban a Polgárőrség Működési Szabályzatában foglaltakkal tegyen ajánlásokat a polgárőr tevékenység szükségesnek ítélt területeire, irányaira;
- azoknak a fórumoknak a létesítését, amelyek a polgárőr egyesület és tagsága közvetlen tájékoztatását, egyes fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják²¹;
- a polgárőr egyesület támogatásának formáit, mértékét;
- a polgárőr mozgalomban, a helyi közbiztonság fenntartásában, illetve az ajánlott polgárőr tevékenységi területek megvalósításában kiemelkedő szerepet játszó polgárőrök munkája elismerésének módját.

Szervezeti és Működési Szabályzatában rögzítse, hogy a polgárőr egyesület képviselőit tevékenységi körükben a képviselő testület illetve az általuk megjelölt (pl.: közbiztonsági) bizottságok ülésein tanácskozási jog illeti meg.

Az önkormányzati segítségnyújtás egyik legfontosabb kérdése **a polgárőr mozgalom finanszírozásához szükséges feltételek biztosítása**. Meglátásunk szerint az önkormányzatok részéről az anyagi támogatás megvalósítható:

- az önkormányzat saját forrásaiból;
- a különböző pályázati lehetőségek figyelemmel kísérésével, az ezekkel kapcsolatos információk időben történő továbbításával, illetve a pályázatok elkészítéséhez aktív segítség nyújtásával;
- a polgárőr egyesületet támogatni kész szponzorok támogatásával, részükre a közterhekből - például helyi iparüzési adóból - kedvezmények biztosításával.

Az önkormányzatok és a rendőri szervek a közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátásának társadalmi segítésére és ellenőrzésére a közbiztonság fenntartásában érintett társadalmi szervezetek bevonásával bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságot hozhatnak létre²². Az önkormányzatok tegyék lehetővé, hogy **a polgárőr szervezetek vezetői legyenek tagjai a bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságoknak**.

A polgárőrségi oldal

A települések polgárőr szervezetei **aktívan kapcsolódjanak be a települési önkormányzatok által igényelt feladatok megvalósításába**. Igen fontosnak tartjuk, hogy ott, ahol eddig a közvetlen kapcsolatok még nem jöttek létre, az egyesületek vezetői ismertessék meg a képviselő testületekkel a polgárőr

²⁰ Lásd a Polgárőrség Működési Szabályzata 10. pontját.

²¹ A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 18. § (2) bekezdése alapján.

²² A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 10. §-a.

mozgalom célját, tartalmát, a közbiztonság érdekében megvalósuló polgári öntevékeny szerveződésekben rejlő lehetőségeket, az önkormányzatok által kitűzött célok megvalósításába történő lakossági bekapcsolódás jelentőségét.

Az önkormányzati feladatok körében **a polgárőr szervezetek szerepvállalását** különösen az alábbi területeken látjuk megvalósíthatónak:

- a polgárőr egyesület az álló és mozgó figyelő-jelző szolgálat, veszélyeztetett személyek biztonságának fokozására irányuló szolgálat szervezésénél és ellátásánál figyelembe veszik az önkormányzat állásfoglalásait, ajánlásait;
- közös szolgálatot látnak el az önkormányzati közterület-felügyelet munkatársaival, folyamatosan tájékoztatást adnak a közterület-felügyelet hatáskörébe tartozó megállapításaikról;
- szerepet vállalnak a katasztrófa-megelőzés és - elhárítás önkormányzati feladatainak ellátásában;
- közreműködnek a településen található természeti és kulturális javak őrzésében;
- rendezői feladatokat látnak el az önkormányzat rendezvényein;
- ellátják a helyi közutak és műtárgyaik, terek, parkok felügyeletét, védelmét a rendeltetéstől eltérő használat, rongálásokkal szemben;
- szerepet vállalnak a szociális ellátás - például idősek számára ebéd kihordása, stb. - egyes feladataiban;
- aktívan részt vesznek a tömegsport rendezvények szervezésében és lebonyolításában, a helyi sportkörök működtetésében.

AZ ORSZÁGOS POLGÁRŐR SZÖVETSÉG ALAPSZABÁLYA

Az Országos Polgárőr Szövetség
Közgyűlése 2001. március 31.-én
a KGY./4/2001. számú határozatával elfogadott, és
2002. március 26-án a KGY/3/2002. számú határozatával módosított szöveg.

Az Országos Polgárőr Szövetség a Magyarországon törvényesen működő, lakossági önszerveződésű, a szilárdabb közrend és közbiztonság érdekében társadalmi bűn- és baleset-megelőzési, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint környezetvédelmi céllal megalakult polgárőr egyesületek és regionális (kistérségi) valamint területi (megyei, fővárosi) szövetségeik (a továbbiakban: polgárőr szervezetek) érdekvédelmi, érdekképviseleti, érdekvényesítő és tájékoztatási szövetsége, amelyet a tagszervezetei önkéntes társulásukkal hoznak létre. Az OPSZ közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független, politikai pártok támogatását nem fogadhatja el, és politikai pártokat nem támogathat.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

- 1. A szervezet neve:** Országos Polgárőr Szövetség
 - a.) Angolul: Nationwide Civil Self-Defense Organizations
 - b.) Németül: Landesverband der Selbstverteidigungsorganisationen
 - c.) Megjelölésére használt címszó (rövid neve): OPSZ
 - d.) Egyéb elnevezése: Országos Polgárőrség
- 2. Székhelye (levelezési címe):**
1077 Budapest, Király utca 71.
Telefon/fax: 341-0162
Üzenetrögzítő és számítógépes hálózat: 318-6607
- 3. Működési területe:** országos
- 4. Alapításának éve:** 1991.
- 5. Jelképei:**
 - a.) Emblémája (logoja):

- b.) Pecsétje:
Kör alakban felül a külső háromnegyed körívben Országos Polgárőr Szövetség felirat, alul a külső negyed körívben egymástól egyenlő távolságra három csillag; a közepén elhelyezkedő belső kör alakú mezőben OPSZ szöveggel, amelyet két oldalról stilizált kéz rajzolatok fognak közre a külső félköríves felirattal és csillagokkal körülhatárolva.
- 6. Jogállása:**
Az Országos Polgárőr Szövetség (a továbbiakban: OPSZ) önálló jogi személy, amely az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Etv.) alapján, a közhasznú

szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (a továbbiakban: Kszt.) szerint kiemelkedően közhasznú tevékenységet folytató társadalmi szervezet. Az OPSZ a demokratikus önkormányzatiság elve alapján működik, önálló ügyintéző és képviseleti szervvel, továbbá önálló költségvetéssel rendelkezik.

7. Az OPSZ:

- a.) a közrend és közlekedésbiztonság terén a Kszt. 26.§ c) 15. alapján **kiemelkedően**, valamint
- b.) a gyermek- és ifjúságvédelem terén a Kszt. 26.§ c) 10. pontja alapján, továbbá
- c.) a környezetvédelem terén a Kszt. 26.§ c) 9. pontja alapján **közhasznú tevékenységet folytat.**

8. Az OPSZ:

- a.) nyilvántartott tagsággal rendelkezik;
- b.) nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen a közhasznú szolgáltatásaiból, szolgáltatásait bárki igénybe veheti;
- c.) vállalkozási tevékenységet csak közhasznú céljainak megvalósítása érdekében, azokat nem veszélyeztetve végez;
- d.) gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt az Alapszabályában meghatározott tevékenységre fordítja;
- e.) közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt;
- f.) a 7. pontban foglalt közhasznú tevékenysége során
 - a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1.§ (1) bekezdésének f) pontjában, 2.§ (1) bekezdésében és a 2/A. §-ában;
 - a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény 1.§-ában, valamint
 - a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8.§ (1) bekezdésében meghatározott állami közfeladatot lát el a rendőrségi törvény 2.§ (2) a) és c) pontjában, valamint 100.§ (1) bekezdés g) és 101.§ (1) bekezdés f) pontjában, illetőleg az önkormányzati törvény 8.§ (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a Rendőrséggel, a Határőrséggel, valamint a települési önkormányzatokkal történő együttműködése során;
- g.) céljainak és feladatainak megvalósítása során nem avatkozik be önálló jogi személyiségű tagszervezeteinek működésébe, valamint nem korlátozza azok önállóságát, tevékenységét, döntési jogkörét, felelősségét mindaddig, amíg az adott tevékenység a hatályos jogszabályokkal, valamint az OPSZ Alapszabályával és a Szervezeti és Működési Szabályzatával (a továbbiakban: SZMSZ), illetőleg más belső szabályzataival összhangban van;
- h.) tevékenységének és gazdálkodásának legfontosabb adatait az országos sajtó útján is nyilvánosságra hozza.

9. Az OPSZ célja és feladatai:

- a.) A közrend és közlekedésbiztonság, a bűncselekmények megelőzése és a baleset-megelőzés, az államhatár őrzete, a határrend fenntartása, a gyermek- és ifjúságvédelem, a katasztrófa-elhárítás valamint a környezetvédelem érdekében önkéntes társadalmi tevékenységet kifejtő szervezetek, a polgárőr egyesületek és ezek területi (fővárosi/megyei) szövetségei tevékenységének összefogása, rendszeres és hatékony működésének támogatása.
- b.) A polgárőr szervezetek (a továbbiakban együtt: Polgárőrség) tevékenységéhez nélkülözhetetlen egységes jogi szabályozás és jogi védelem kialakításának és alkalmazásának elősegítése. Érdekeik képvisellete és védelme minden fórumon a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjével összhangban.
- c.) A társadalmi munkában végzett bűnmegelőzési, közbiztonsági, határőrizeti, megelőző vagyónvédelmi, a gyermek- és ifjúságvédelmi, baleset-megelőzési, katasztrófa-elhárítási és a környezetvédelmi tevékenység, valamint a Szomszédok Egymásért

- Mozgalom (a továbbiakban: SZEM) népszerűsítése, az e tevékenységekre vonatkozó ajánlások, javaslatok véleményezése, kidolgozása és közvetítése a tagszervezetekhez;
- d.) Az OPSZ és a polgárőr mozgalom céljait megvalósító szervezetek munkáját elősegítő információk, különösen
- a jogszabály változások;
 - a működési környezet változásai;
 - a módszertani ajánlások és útmutatók;
 - a bűnmegelőzési feladatok változásai;
 - az egyéb, a működéssel és a feladatokkal kapcsolatos megoldások közvetítése;
 - nemzetközi tapasztalatok, módszerek, ajánlások honosítása, népszerűsítése.
- e.) Külföldi, azonos profilú szervezetekkel, szövetségekkel kapcsolatlétesítés és a kapcsolatok folyamatos ápolása.
- f.) Szakmai konferenciák, továbbképzések szervezése, lebonyolítása, segédletek kiadása, terjesztése.
- g.) A rendőri és más rendvédelmi szervekkel, valamint a helyi (települési) önkormányzatokkal kapcsolatos feladatok végrehajtásának elősegítése, a lakosság és a hatóságok közötti bizalom és együttműködés erősítése;
- h.) A polgárőr mozgalom, a polgárőr szervezetek általános érdekvédelme.

AZ OPSZ SZERVEZETE

10. Az OPSZ szervezete

- a.) a tagságból;
- b.) a Közgyűlésből és annak munkabizottságaiból;
- c.) a Választmányból és annak munkabizottságaiból;
- d.) az Elnökségből és annak munkabizottságaiból, valamint
- e.) az OPSZ munkaszervezetéből áll.

11. A Közgyűlés, a Választmány és az Elnökség az OPSZ vezető testületei.

AZ OPSZ TAGSÁGA

Az OPSZ tagsága

- a.) a területi (megyei, fővárosi) polgárőr szövetségekből (a továbbiakban: tagszövetségek);
 - b.) a tagszövetségek tagjaként regisztrált polgárőr egyesületekből, az egyesületek regionális (kistérségi) szövetségeiből (a továbbiakban: tagegyesületek);
 - c.) a tiszteletbeli tag természetes személyekből;
 - d.) a pártoló tag jogi és természetes személyekből, jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezetekből
- áll.

Az OPSZ rendes tagjai

12. A tagszövetségek és a tagegyesületek (a továbbiakban együtt: tagszervezetek) az OPSZ rendes tagjai.
13. Az OPSZ tagszövetségnek megyénként egy polgárőr szövetséget illetve egy budapesti polgárőr szövetséget ismer el. A tagszövetség felvételéről az OPSZ legfőbb döntéshozó szerve, a Közgyűlés határoz.
14. Polgárőr egyesület (polgárőr egyesületek regionális szövetsége) írásbeli tagfelvételi kérelem (regisztráció) alapján válik az OPSZ tagjává, ha

- a.) az illetékes bíróság által nyilvántartásba vett, jogi személyiséggel rendelkező társadalmi szervezet (egyesület);
 - b.) tagja az alapszabályában meghatározott működési területe szerinti (megyei, fővárosi) tagszövetségnek;
 - c.) nyilatkozik arról, hogy
 - az OPSZ Alapszabályát és egyéb szabályzatait elfogadja;
 - tagjai büntetlen előéletű magyar, vagy Magyarországon letelepedett külföldi állampolgárok.
15. A polgárőr egyesület (polgárőr egyesületek regionális szövetsége) tagfelvételi kérelme tartalmazza az egyesület (regionális szövetség)
- a.) megnevezését,
 - b.) postacímét, telefon- (telefax) számát (e-mail címét);
 - c.) vezetőjének nevét;
 - d.) megalakulásának dátumát;
 - e.) bírósági nyilvántartási számát (önkormányzati határozattal alakult egyesületeknél az önkormányzat megnevezését, határozatának keltét, számát is);
 - f.) adószámát;
 - g.) bankszámlaszámát;
 - h.) a tagszövetség ellenjegyzését a tagszövetségi tagság elismeréséről.
16. A regisztráció megtörténtéről és a tagnyilvántartásba történt felvételről az OPSZ tanúsítványt ad ki a tagszervezet részére.

A rendes tagok jogai és kötelességei

17. A tagszervezetek az OPSZ-en belül – amennyiben az Alapszabály másként nem rendelkezik - azonos jogokkal rendelkeznek.
18. A tagszervezet
- a.) tevékenységét, szervezeti rendjét és szabályzatait – a jogszabályok keretei között – az OPSZ Alapszabályával, valamint egyéb szabályzataival összhangban önállóan, sajátos helyi, regionális, területi körülményeinek megfelelően maga határozza meg;
 - b.) célkitűzései megvalósítása érdekében feladatait a helyi önkormányzatokkal, rendőri, határőrizeti, környezetvédelmi szervekkel összehangolja;
 - c.) tagjai, küldöttei és tisztségviselői útján részt vesz az OPSZ munkájában;
 - d.) iratain jogosult az „Országos Polgárőr Szövetség tagszervezete” megjelölés és az OPSZ jelképeinek használatára;
 - e.) rendszeresen megkapja az OPSZ testületi határozatait, a Polgárőr Magazin számait, az OPSZ központi kiadványait;
 - f.) betekinthez a testületi ülések jegyzőkönyveibe, emlékeztetőibe, azokról saját költségén másolatot készíthet;
 - g.) az OPSZ bármely szervének jogsértő határozata ellen – a tudomására jutástól számított 30 napon belül – bírósági eljárást kezdeményezhet;
 - h.) a közbiztonság javítására irányuló, az OPSZ és az ORFK közötti együttműködési megállapodás szerint végzett tevékenysége közfeladatnak minősül (1994. évi XXXIV. tv. 2/A.§), ennek során tagjai a közfeladatot ellátó személy jogi védelmében részesülnek (1978. évi IV. tv. 137.§ 2. pont i) pont);
 - i.) igényelheti az OPSZ jogsegély szolgáltatását;
 - j.) részt vehet az OPSZ által meghirdetett pályázatokon, rendezvényeken;
 - k.) rendszeresen delegálhatja egy vezetőjét/képviselőjét az OPSZ központi továbbképzéseire.
19. A tagszervezet kötelese
- a.) megtartani a jogszabályokban, az OPSZ Alapszabályában és egyéb szabályzataiban előírtakat;
 - b.) fizetni a Közgyűlés által megállapított tagsági díjat;

- c.) az OPSZ tagjához méltó magatartást tanúsítani;
- d.) a birtokolt OPSZ vagyontárgyat a jó gazda gondosságával megóvni, e vagyontárgyakért a birtoklás, használat idején anyagi és jogi felelősséggel tartozik;
- e.) az OPSZ tagsággal összefüggésben önként vállalt feladatait a tőle elvárható módon teljesíteni;
- f.) a tagegyesület a tagszövetség részére a tárgyévét követő év január 15.-ig, a tagszövetség az OPSZ részére január 31.-ig szakmai tevékenységéről írásos beszámolót készíteni.

20. A rendes tagokat érintően az SZMSZ és más belső szabályzatok további jogokat és kötelességeket állapíthatnak meg, amelyek nem lehetnek ellentétesek az Alapszabályban megfogalmazottakkal.

A rendes tagság megszűnése

21. A tagszervezet OPSZ tagsága megszűnik, ha
- a.) írásban kéri tagságának megszüntetését;
 - b.) működését megszünteti, feloszlik vagy más szervezetbe beolvad;
 - c.) tagszövetségi tagságát megszünteti;
 - d.) a tagszövetség vagy az OPSZ Közgyűlése a tagjai közül kizárja.

A tiszteletbeli és a pártoló tag

22. Tiszteletbeli tag csak az a természetes személy lehet, akit eddigi, az Országos Polgárőrség érdekében kifejtett tevékenysége, közéleti szereplése alapján a Választmány határozattal az OPSZ tiszteletbeli tagjává nyilvánít.
23. Pártoló tag lehet az a jogi és természetes személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki (amely) folyamatos, kiemelkedő anyagi és erkölcsi hozzájárulásával elősegíti az OPSZ működését, célkitűzéseinek elérése érdekében szükséges feladatai megvalósítását. A pártoló tagot a Választmány határozattal emeli az OPSZ tagjai sorába.
24. A tiszteletbeli és a pártoló tag tagsága
- a.) lemondással;
 - b.) a Választmány döntése alapján;
 - c.) megszűnéssel/elhalálozással szűnik meg.

A KÖZGYŰLÉS

25. A Közgyűlés az OPSZ legfőbb döntéshozó szerve, amelynek tagjai
- a.) a tagszövetségek elnökei (tagszövetségként egy-egy fő);
 - b.) a tagegyesületek képviselői (rendőrkapitánysági illetékességi területenként egy-egy polgárőr), akiket a tagszövetség legfőbb döntéshozó szerve választ meg saját Alapszabályának megfelelően;
 - c.) a Felügyelő Bizottság valamint
 - d.) a Választmány tagjai,
- összesen 218 fő**²³. A Közgyűlés valamennyi itt felsorolt tagja (a továbbiakban: közgyűlési képviselő) a Közgyűlésen tanácskozási és szavazati joggal vesz részt. Minden tagnak egy szavazata van.

²³ Módosította a KGY/3/2002. számú határozat.

26. A Közgyűlésen állandó meghívottként, tanácskozási joggal vesz részt:
- az adminisztratív igazgató,
 - a gazdasági igazgató,
 - a jogtanácsos,
 - a szóvivő;
 - a tiszteletbeli tagok és a
 - pártoló tagok.
27. A közgyűlési képviselő mandátuma négy évre, a következő tisztújító rendes közgyűlés (34. pont b.) alpont) összehívásáig szól, amelyet a tagszövetség által hitelesített megbízólevéllel igazol. Amennyiben a közgyűlési képviselőt a betöltött tisztsége, megbízatása alapján több mandátum is megilleti, úgy csak a legmagasabb tisztsége, megbízatása alapján járó egy mandátuma vehető figyelembe.
28. A közgyűlési képviselőt a tagszövetség legfőbb döntéshozó szerve saját alapszabályának megfelelően tisztségéből az év közben is visszahívhatja, helyette, illetve az egyéb ok miatt megüresedett közgyűlési képviselői helyre a vonatkozó szabályok szerint új közgyűlési képviselőt választhat. Erről a döntéséről az OPSZ-t köteles 8 (nyolc) napon belül írásban értesíteni, az új közgyűlési képviselő részére a megbízólevelet átadni. A közgyűlési képviselő mandátuma megszűnik:
- mandátumáról történő írásbeli lemondásával;
 - polgárőr tagságának megszűnésével;
 - visszahívásával;
 - kizárásával;
 - elhalálozásával.
29. A közgyűlési képviselő:
- rendszeresen megkapja a testületi határozatokat, a Polgárőr Magazin számait, az OPSZ kiadványait;
 - előzetes bejelentést követően jogosult részt venni az OPSZ vezető testületi ülésein, központi rendezvényein;
 - írásban kérdést, javaslatot intézhet, észrevételt tehet az OPSZ vezető testületeihez, állandó munkabizottságaihoz.
30. A Közgyűlés választja meg (hívja vissza):
- az OPSZ elnökét;
 - a közgyűlés munkabizottságaiba
 - a Felügyelő Bizottság elnökét és tagjait (3 fő);
 - az Jogi és Etikai Bizottság elnökét;
 - a Jelölő és Választási Bizottság elnökét;
 - a Választmány tagjait (megyei tagszövetségenként két-két főt, a budapesti tagszövetségből 4 főt).
31. A Közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik továbbá:
- az Alapszabály megállapítása, módosítása;
 - a tagdíjfizetés elveinek és a tagdíj mértékének megállapítása;
 - a Választmány éves beszámolójának elfogadása;
 - az éves közhasznúsági jelentés elfogadása;
 - az OPSZ más társadalmi szervezettel való egyesülésének, szétválásának illetőleg feloszlásának kimondása;
 - Tiszteletbeli Elnök cím adományozása, megvonása;
 - az Alapszabályban a Közgyűlést megillető hatáskör átruházása a Választmányra;
 - a tagsági viszonytal összefüggő jogorvoslati kérelmek elbírálása;
 - területi (megyei, fővárosi) polgárőr szövetség OPSZ tagságának kimondása;
 - tagszervezet kizárása az OPSZ tagjai közül;
 - a közgyűlési képviselő kizárása a Közgyűlés tagjai közül;
 - bármely egyéb olyan kérdés, amelyben a döntést a Közgyűlés magához vonja.

32. A Közgyűlés állandó munkabizottságai:
- a Felügyelő Bizottság;
 - az Jogi és Etikai Bizottság valamint
 - a Jelölő és Választási Bizottság.

A közgyűlés összehívása

33. A (rendes) Közgyűlést kötelezően össze kell hívni
- évente legalább egy alkalommal, legkésőbb az adózás rendje szerinti beszámolási (mérlegbeadási) határidő lejáratát megelőző hónap utolsó napjáig;
 - négyévenként tisztújítás céljából legkésőbb a tárgyév második negyedévének utolsó napjáig.
34. Négyévenként a tisztújító és az éves beszámoló közgyűlés összevontan, a beszámoló közgyűlésre vonatkozó határnap figyelembevételével is megtartható.
35. A Közgyűlést bármikor kötelezően össze kell hívni (rendkívüli közgyűlés), ha
- a Választmány tagjainak több, mint a fele az ok és a cél megjelölésével írásban kezdeményezi;
 - az Elnökség egyhangúlag az ok és a cél megjelölésével írásban kezdeményezi;
 - a közgyűlési képviselők egyharmada az ok és a cél megjelölésével írásban kéri;
 - a bíróság elrendeli;
 - a törvényességi felügyeletet a közhasznú működés tekintetében gyakorló ügyészség a törvényes működés helyreállítása érdekében kezdeményezi;
 - a Felügyelő Bizottság indítványozza,
- legkésőbb a kötelező összehívás okának az elnök – tartós akadályoztatása esetén a helyettesítésére jogosult vezető tisztségviselő – tudomására jutásától számított 60 (hatvan) napon belül.
36. A Közgyűlést szükség szerint az OPSZ elnöke bármikor összehívhatja.

A Közgyűlés összehívásának rendje

37. A Közgyűlést az OPSZ elnöke – akadályoztatása esetén a helyettesítésére jogosult vezető tisztségviselő – hívja össze. Amennyiben az arra jogosultak mindegyike akadályoztatva van, illetőleg az arra jogosult a Közgyűlés kötelező összehívására nem hajlandó, vagy azt elmulasztja, a mulasztás következményeire való írásbeli figyelmeztetés kézbesítését követő és eredménytelenül eltelt 15 (tizenöt) napon túl a Felügyelő Bizottság jogosult a Közgyűlést összehívni.
38. A Közgyűlés kötelező összehívását az OPSZ elnöke, illetőleg az őt tartós távollétében helyettesítő vezető tisztségviselő nem tagadhatja meg, időpontját nem odázhatja el.
39. A Közgyűlésre, annak javasolt napirendjét feltüntetve a közgyűlési képviselőket írásban kell meghívni. A meghívónak tartalmaznia kell a Közgyűlés pontos helyét és idejét, a javasolt (meghirdetett) napirendjét, valamint a képviselői mandátum igazolására vonatkozó kötelezettségre, valamint a távolmaradás következményeire történő figyelemfelhívást.
40. A rendes évi Közgyűlésre szóló meghívót a kitűzött időpont előtt legalább 15 (tizenöt), a rendkívüli Közgyűlést legalább 8 (nyolc) nappal kézhez vehetően kell kiküldeni, illetőleg kézbesíteni a tagszövetség székhelyére az ügyintéző illetőleg képviseleti szervének hivatalos irodájába. A tagszövetség ennek alapján saját közgyűlési képviselőit közvetlenül értesíti. A meghívók a közgyűlési képviselők részére közvetlenül is postázhatók.

41. A meghívóval együtt vagy legkésőbb a Közgyűlés napját megelőző 8 (nyolc) nappal kézbesíteni kell a javasolt (meghirdetett) napirendhez készült írásbeli dokumentumokat.

A Közgyűlés tisztségviselői

42. A Közgyűlés levezető elnöke az OPSZ elnöke, vagy az általa kijelölt elnök-helyettes vagy más elnökségi tag, ennek hiányában az Elnökség jelen lévő tagjai közül felkért személy.
43. A Közgyűlés jegyzőkönyv-vezetője a levezető elnök javaslatára a Közgyűlés által a jelenlévők közül megválasztott személy.
44. A jegyzőkönyv hitelesítők a levezető elnök javaslatára a Közgyűlés által a jelen lévő közgyűlési képviselők közül megválasztott legalább kettő személy.

A Közgyűlés nyilvánossága

45. A Közgyűlés nyilvános. Zárt ülés keretében tárgyalhatja meg az adott napirendet
- a.) etikai (fegyelmi) ügyben;
 - b.) személyi kérdésben – kivéve a tisztségviselők megválasztását, visszahívását – ha ezt az érintett kéri.
46. A zárt ülés elrendeléséről a levezető elnök, közgyűlési képviselő vagy az etikai, személyi ügyben érintett indítványára a Közgyűlés egyszerű szótöbbséggel határoz.

A Közgyűlés határozatképessége, a határozathozatal rendje, a határozatok nyilvánossága

47. A Közgyűlés

- a.) határozatképes, ha a szavazati joggal rendelkező közgyűlési képviselők több, mint a fele, minősített többséget igénylő kérdésben több, mint kétharmada – jelen van és ezt közgyűlési képviselői megbízólevelének felmutatását követően a jelenléti íven sajátkezű aláírásával igazolja;
- b.) határozatait – a minősített többséget igénylő ügyek kivételével – egyszerű szótöbbséggel hozza meg;
- c.) az ügyintéző és képviseleti szerveket, valamint a közvetlenül megválasztott tisztségviselőket az Etv. 11.§-ának (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján nyílt szavazással választja meg;
- d.) minden egyéb kérdésben nyílt szavazással dönt, kivéve, ha az ügy jellegére és jelentőségére tekintettel a levezető elnök titkos szavazást rendel el, illetőleg azt a jelen lévő közgyűlési tagok közül legalább tizen név szerint indítványozzák;
- e.) szavazati joggal rendelkező tagjai kétharmadának egyetértő („igen,„) szavazata szükséges (minősített többség)
 - az Alapszabály megállapításához, módosításához;
 - a Kszt. 7.§-ának (1) bekezdés d) pontjában foglaltaknak megfelelően a Választmány éves gazdasági és pénzügyi beszámolója (mérleg) valamint a Kszt. 19.§-ának megfelelő közhasznúsági jelentés elfogadásához;
 - az OPSZ elnökének megválasztásához, visszahívásához;
 - az OPSZ más társadalmi szervezettel való egyesülésének, szétválásának, illetőleg feloszlásának kimondásához;
 - az Alapszabályban a Közgyűlést megillető hatáskörnek a Választmányra történő átruházásához;
 - a közgyűlési képviselő kizárásához;
 - területi (megyei, fővárosi) polgárőr szövetség tagságának kimondásához;
 - az OPSZ tagszervezete kizárásához.

48. Titkos szavazás esetén a határozatképesség tekintetében valamennyi, az arra jogosultaktól származó, személyenként egy leadott szavazatot számításba kell venni. A határozathozatal szempontjából az érvénytelen szavazatokat figyelmen kívül kell hagyni.
49. A határozatképtelenség miatt 15 (tizenöt) napon belül megismételt újabb Közgyűlés a jelenlévő szavazati joggal rendelkező közgyűlési képviselők számára tekintet nélkül határozatképes, feltéve, hogy a megismételt Közgyűlést azonos napirenddel hívják össze és a szavazati joggal rendelkező közgyűlési tagokat előzetesen írásban figyelmeztették a távolmaradás ilyen következményére.
50. A Közgyűlésről minden esetben hangfelvétel készül, valamint arról jegyzőkönyvet kell felvenni, amely tartalmazza
- a.) a megjelent és szavazati joggal rendelkező közgyűlési tagok számát és névsorát (jelenléti ív);
 - b.) a napirend szerint tárgyalt kérdések rövid összefoglalását;
 - c.) az elfogadott határozatok pontos szövegét az évszámmal tört sorszámot is feltüntetve, valamint
 - d.) a leadott szavazatok számát és ezek arányát („igen”, „nem” és „tartózkodás” szerint);
 - e.) az ülésen elhangzottak lényegét, a hozzászólók nevének feltüntetésével.
- A megtárgyalt dokumentumokat a jegyzőkönyv másodlatához csatolni kell.
51. A jegyzőkönyvet a levezető elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá, a legalább kettő megválasztott jegyzőkönyv hitelesítő kézjeggyel hitelesíti, valamint szükség szerint a jogtanácsos ellenjegyzi. A jegyzőkönyvbe az írásbeli felvételt és hitelesítést követően bármely közgyűlési képviselő betekinthez, illetőleg a határozatokról másolatot (jegyzőkönyv kivonatot) kérhet.
52. A Közgyűlés határozatairól az OPSZ adminisztratív igazgatója a Kszt. 7.§-ának (2) bekezdése a) és c) pontjaiban előírtaknak megfelelő nyilvántartást vezet, amelybe – kérésére – bármely tag betekinthez. Az OPSZ működését illetően közérdekű, valamint a szolgáltatásai igénybevételének módjára, továbbá a beszámolóira vonatkozó határozatokat a Kszt. 7.§-ának (2) bekezdése b) és d) pontjában előírtaknak megfelelően az OPSZ lapjában valamint elektronikus úton nyilvánosságra hozza a Kszt. 5.§-ának b) pontja alapján.
53. A Közgyűlés alapszabályszerű lebonyolításáért a levezető elnök felel, aki a Közgyűlés rendjét jogosult és köteles fenntartani. E hatáskörében eljárva
- a.) megnyitja a Közgyűlést, szünetet rendel el, berekeszti azt;
 - b.) megállapítja a határozatképességet;
 - c.) ismerteti a meghirdetett napirendet, felkéri azok előadóit, előterjesztőit;
 - d.) az előadók, előterjesztők, hozzászólók részére megadja a szót, megvonja azt;
 - e.) összegzi, megfogalmazza, szavazásra bocsátja a határozati javaslatokat;
 - f.) megállapítja a szavazás eredményét, kimondja a határozatokat.
54. A levezető elnök a Közgyűlés rendjének fenntartása érdekében
- a.) egy-egy napirenden belül korlátozhatja a hozzászólások, kérdések számát, azok időtartamát;
 - b.) megállapíthatja a hozzászólások sorrendjét;
 - c.) a Közgyűlés rendjét, illetőleg az OPSZ tekintélyét sértő magatartást tanúsító személyt rendre utasíthatja;
 - d.) ismételt rendzavarás esetén felfüggesztheti az ülést, illetőleg azt, aki a Közgyűlés rendjét figyelmeztetés ellenére ismételten megzavarja, meghatározott időre vagy véglegesen kiutasíthatja a teremből.

A Közgyűlés munkabizottságai

55. A Közgyűlés állandó munkabizottságként

- a.) Felügyelő Bizottságot;
 - b.) Jogi és Etikai Bizottságot valamint
 - c.) Jelölő és Választási Bizottságot hoz létre.
- A Közgyűlés meghatározott feladat ellátására más munkabizottságot is létrehozhat.
56. Az állandó munkabizottságok mandátuma négy évre szól. Elnökeit a Közgyűlés, tagjait – a Felügyelő Bizottság kivételével – átruházott hatáskörében a Választmány választja meg. A munkabizottságok elnökei felelősek a munkabizottság működési rendjének, ügyrendjének kialakításáért, cél szerinti tevékenységéért illetve a tevékenységéhez kapcsolódó testületi határozati javaslatok elkészítéséért és előterjesztéséért.
57. **A Felügyelő Bizottság** a Választmánytól és az Elnökségtől elkülönült, három tagból álló felügyelő szerv. A Felügyelő Bizottság
- a.) ügyrendjét maga állapítja meg;
 - b.) tapasztalatairól a Közgyűlésnek számol be;
 - c.) ellenőrzi az OPSZ működését és gazdálkodását, ennek során
 - d.) a vezető tisztségviselőktől jelentést kérhet;
 - e.) a munkaszervezet állománya tagjaitól tájékoztatást, felvilágosítást kérhet;
 - f.) az OPSZ könyveibe és irataiba betekinthez, azokat megvizsgálhatja;
 - g.) legalább negyedévenként ellenőrzi a pénzügyi tevékenység szabályainak betartását, az OPSZ vagyonával történő gazdálkodást.
58. A Felügyelő Bizottság megkeresésének az OPSZ-szel tagsági vagy egyéb jogviszonyban állók kötelesek eleget tenni.
59. A Felügyelő Bizottság elnöke jogosult
- h.) a Választmány, az Elnökség, a munkaszervezet, a munkabizottságok ülésein megjelenni, azon tanácskozási joggal részt venni;
 - i.) a vezető testületek, a munkabizottságok és az OPSZ munkaszervezete tevékenységét folyamatosan figyelemmel kísérni;
 - j.) az intézkedésre jogosult vezető szervet tájékoztatni, és összehívását kezdeményezni, ha arról szerez tudomást, hogy az OPSZ működése során olyan jogszabálysértés vagy a szervezet érdekeit egyébként súlyosan sértő esemény (mulasztás) történt, amelynek megszüntetése vagy következményeinek elhárítása, illetve enyhítése az intézkedésre jogosult vezető szerv döntését teszi szükségessé, vagy a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó tény merült fel;
 - k.) összehívni az intézkedésre jogosult vezető testületet (Közgyűlés, Választmány, Elnökség), ha annak összehívására az erre irányuló indítvány megtételétől számított 30 (harminc) napon belül nem került sor;
 - l.) haladéktalanul értesíteni a törvényességi felügyeletet ellátó szervet, ha az Elnökség vagy a Közgyűlés a törvényes működés helyreállítása érdekében a szükséges intézkedéseket nem teszi meg.
60. **A Jogi és Etikai Bizottság** a vezető testületek, a Felügyelő Bizottság és az OPSZ munkaszervezete munkáját támogató szerv, amely
- a.) közreműködik az OPSZ belső szabályzatai, szakmai anyagai kidolgozásában,
 - b.) segítséget nyújt a jogsegély szolgáltatás biztosításához;
 - c.) kidolgozza az OPSZ Etikai Szabályzatát, figyelemmel kíséri az abban foglaltak érvényesülését;
 - d.) elvégzi az OPSZ tagjaitól vagy tagjaival szemben érkezett bejelentések, észrevételek, panaszok vizsgálatát;
 - e.) lefolytatja az etikai vizsgálatot, javaslatot tesz az arra hatáskörrel rendelkező testület részére a döntésre;
 - f.) lefolytatja a fegyelmi, kártérítési eljárásokat.
61. A Jogi és Etikai Bizottság
- a.) ügyrendjét maga állapítja meg;

- b.) tapasztalatairól a Közgyűlésnek számol be;
- c.) a vezető tisztségviselőktől jelentést,
- d.) a munkaszervezet állománya tagjaitól tájékoztatást, felvilágosítást kérhet;
- e.) az OPSZ könyveibe és irataiba a vizsgálataihoz szükséges mértékben betekinthez,
- f.) etikai és fegyelmi feladatait a Felügyelő Bizottsággal szoros együttműködésben látja el.

62. A Jelölő és Választási Bizottság feladata

- a.) a közgyűlési képviselők mandátumának vizsgálata, a mandátumok érvényességének megállapítása, mindezek alapján a határozatképességre vonatkozó javaslat megtétele a Közgyűlés levezető elnökének;
- b.) a Közgyűlés hatáskörébe tartozó vezető és állandó munkabizottsági tisztségviselők valamint a Választmány tagjai megválasztásának előkészítése keretében a jelöltállítás, a javaslatok megtétele;
- c.) a szavazás szervezési és technikai lebonyolítása, a szavazatok számlálása, a választás eredményének kihirdetése.

A VÁLASZTMÁNY

63. A Választmány két Közgyűlés között az OPSZ vezető testülete. Tagjai

- a.) az OPSZ elnöke;
- b.) a Jogi és Etikai Bizottság elnöke;
- c.) a Jelölő és Választási Bizottság elnöke;
- d.) a közgyűlési képviselők közül választott választmányi tagok (megyei tagszövetségenként kettő-kettő fő, a budapesti tagszövetségből 4 fő),
összesen 45 fő.

64. A Választmány ülésein állandó meghívottként vesz részt

- a.) a Felügyelő Bizottság elnöke;
- b.) az adminisztratív igazgató;
- c.) a gazdasági igazgató;
- d.) a jogtanácsos és
- e.) a szóvivő.

65. A Választmány választja meg tagjai közül az OPSZ elnökének javaslata alapján

- a.) az elnök-helyetteseket (2 fő);
- b.) az alelnököket (4 fő);
- c.) az elnökségi tagokat (3 fő);
- d.) az Jogi és Etikai Bizottság tagjait (2 fő);
- e.) a Jelölő és Választási Bizottság tagjait (4 fő).

66. A Választmány hatáskörébe tartozik:

- a.) az OPSZ közép- és hosszú távú stratégiai célkitűzéseinek meghatározása;
- b.) a Közgyűlés átruházott hatáskörében az éves költségvetés elfogadása, módosítása;
- c.) az éves munkaterv jóváhagyása, módosítása;
- d.) az SZMSZ megállapítása, módosítása;
- e.) az Etikai Szabályzat megállapítása, módosítása;
- f.) döntés az Elnökség által meghatározott támogatási keret elosztásának módjáról és mértékéről;
- g.) döntés etikai ügyekben (a kizárás kivételével);
- h.) döntés vállalkozás indításáról, beszüntetéséről;
- i.) döntés az „Érdemérem” arany fokozata kitüntetés, „Év Polgárőr Szervezete” és az „Év Polgárőre” kitüntető cím adományozásáról;
- j.) az 5 millió forint feletti kifizetések jóváhagyása;
- k.) az Elnökség éves beszámoltatása;
- l.) eseti munkabizottságok felállítása, megszüntetése;
- m.) a tiszteletbeli és pártoló tagok megválasztása, visszavonása.

67. A Választmány – amelynek ülései nyilvánosak - általában négyhavonta ülésezik, tagjainak mandátuma négy évre szól. Ügyrendjét maga állapítja meg. Az új Választmány első, alakuló ülését a tisztújító Küldöttgyűlést követő 30 napon belül az OPSZ elnöke hívja össze.
68. A Választmány határozatképes, ha tagjainak legalább kétharmada jelen van.
- 69/A.²⁴ A Választmány a tagjai közül kétharmados többséggel titkárt választhat, aki
- képviseli a Választmányt annak két ülése között az OPSZ Elnökségének ülésein, más rendezvényein;
 - figyelemmel kíséri, elősegíti a Választmány döntéseinek megvalósulását az Elnökség, a Választmány munkabizottságai és a munkaszervezet tevékenységében;
 - biztosítja az Elnökség döntéseinek eljuttatását a Választmány tagjai részére;
 - közreműködik a Választmány üléseinek adminisztratív előkészítésében.
- A Választmány titkára az Elnökség ülésein tanácskozási joggal vesz részt.
69. A Választmány külön határozattal célfeladatok megoldása érdekében saját tagjaiból, a tagszervezetek tagjaiból valamint külső szakértők bevonásával munkabizottságokat hozhat létre. A munkabizottságok működésére az Elnökség munkabizottságainál leírtakat kell irányadónak tekinteni.

AZ ELNÖKSÉG

70. Az Elnökség az OPSZ operatív irányító testülete. Tagjai:
- az elnök;
 - az elnök-helyettesek (2 fő);
 - az alelnökök (4 fő);
 - az elnökségi tagok (3 fő);
 - az OPSZ elnöke által kinevezett (megbízott) adminisztratív igazgató, gazdasági igazgató és jogtanácsos,
- összesen 13 fő.**
71. Az Elnökség ülésein állandó meghívottként vesz részt
- a Felügyelő Bizottság elnöke;
 - a Jogi és Etikai Bizottság elnöke;
 - az OPSZ szóvivője;
 - a Választmány titkára.²⁵
72. Az Elnökség hatáskörébe tartozik:
- az éves költségvetés és az éves munkaterv végrehajtásával összefüggő programok, feladattervek, rendezvények, stb. jóváhagyása;
 - 1-5 millió forintig a kifizetések jóváhagyása;
 - együttműködési megállapodások, szolgáltatási szerződések jóváhagyása, felmondása;
 - az OPSZ munkaszervezetének létrehozása, módosítása, ügyrendjének jóváhagyása;
 - munka- és szakértői bizottságok létrehozása, visszahívása;
 - a tagszövetségek, tagszervezetek munkájának figyelemmel kísérése, a Közgyűlés és a Választmány döntéseinek érvényesítése;
 - az éves támogatási keret meghatározása;
 - döntés rendkívüli támogatások odaítéléséről;
 - pályázatok kiírása, elbírálása.
73. Az Elnökség határozatképes, ha legalább kilenc tagja jelen van.

²⁴ Beiktatta a KGY/3/2002. számú határozat.

²⁵ Beiktatta a KGY/3/2002. számú határozat.

74. Az Elnökség általában havonta ülésezik, tagjainak mandátuma négy évre – a kinevezettek, megbízottak tekintetében kinevezésük, megbízásuk időtartamára - szól.
75. Az Elnökség saját tagjai, az OPSZ munkaszervezetének állománya, a tagszervezetek tagjai valamint külső szakértők bevonásával határozott időtartamú vagy állandó szakértő vagy munkabizottságokat hozhat létre. A munkabizottságok legalább három, legfeljebb kilenc tagból állnak. A munkabizottságok általános feladatkörébe tartozik
- ügyrendjük megállapítása;
 - a szakterületükön folytatott tevékenység önálló megszervezése, végzése;
 - módszertani útmutatások, szakanyagok kidolgozása;
 - a tagszervezetek tapasztalatainak elemzése, értékelése, összegzése, hasznosítása;
 - a külső együttműködési kapcsolatok támogatása;
 - közreműködés a vezető testületek és a vezető tisztségviselők döntéseinek előkészítésében, a végrehajtás figyelemmel kísérésében, segítésében.

AZ OPSZ MUNKASZERVEZETE

76. Az OPSZ munkaszervezetének állományát
- az OPSZ-szel munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló más jogviszonyban állók;
 - más (állami, önkormányzati) szervezettől munkavégzésre kirendeltek és
 - társadalmi segítők
 - önálló tanácsadók, szakértők képezik.
77. Az OPSZ munkaszervezetébe
- az adminisztratív igazgató;
 - a gazdasági igazgató;
 - a jogtanácsos,
 - a szóvivő;
 - az OPSZ Központi Irodája;
 - a Polgárőr Magazin Szerkesztősége és
 - az Elnökség által létrehozott munka- és szakértői bizottság (-ok) tartozik.
78. **Az adminisztratív igazgató** a munkaszervezet irányítója, az OPSZ Központi Irodájának vezetője. Gyakorolja a munkáltatói jogokat a 101. pontban foglaltakra figyelemmel OPSZ munkaszervezetének állománya felett az SZMSZ-ben meghatározottak szerint. Az OPSZ munkaszervezete részére biztosított költségkerettel önállóan gazdálkodik.
79. A **gazdasági igazgató** gondoskodik:
- az OPSZ részletes gazdálkodási szabályainak kidolgozásáról és alkalmazásának folyamatos segítéséről;
 - a tagszövetségek és tagszervezetek részére biztosított normatív, pályázati és céltámogatások felhasználásának előkészítéséről, felhasználásának figyelemmel kíséréséről, az elszámolások ellenőrzéséről;
 - a könyvvitel felügyeletéről;
 - a Felügyelő Bizottság munkájának szakirányú segítéséről;
 - az OPSZ éves gazdálkodási és pénzügyi beszámolójának, költségvetésének, közhasznúsági jelentésének kidolgozásáról.
80. A **jogtanácsos** szakvizsgával rendelkező jogász foglalkozású személy. Ellátja – külön törvényben meghatározott jogkörében – az OPSZ jogi képviselését a tagszervezetek valamint harmadik személyek irányában, a bíróság és más hatóságok előtt a Közgyűlés, a Választmány, az Elnökség határozatai és az OPSZ elnöke megbízásának keretei között. Biztosítja a szükséges jogsegély szolgáltatást a tagszervezetek részére az SZMSZ-ben meghatározottak szerint.

81. A szóvivő gondoskodik

- a.) az OPSZ sajtókapcsolatai fenntartásáról, ennek keretében a közlemények, híradások kiadásáról, sajtótájékoztatók szervezéséről és levezetéséről;
- b.) az OPSZ célkitűzései, tevékenysége népszerűsítése érdekében a tagszervezetek és polgárőrök munkájának a tömegkommunikációban történő megjelentetéséről;
- c.) az OPSZ lapjának sajtószakmai támogatásáról;
- d.) a reklám- és propagandamunka végzéséről;
- e.) a vezető tisztségviselők nyilvános szereplésének előkészítéséről, segítéséről.

82. Az OPSZ Központi Irodája feladatkörébe tartozik:

- a.) A Közgyűlés, a Választmány, az Elnökség és az OPSZ elnöke titkársági feladatainak ellátása, ennek keretében a vezető testületi ülések szervezési és technikai előkészítése, levelezések bonyolítása;
- b.) a Közgyűlés, a Választmány, az Elnökség és az OPSZ elnöke döntéseinek előkészítése, az ehhez kapcsolódó javaslatok, előterjesztések, beszámolók, munkaterv, programok, egyéb szakmai anyagok kidolgozása;
- c.) az OPSZ vezető testületei határozatainak nyilvántartása;
- d.) a polgárőr szolgálatra vonatkozó segédletek kimunkálása;
- e.) az OPSZ információs rendszerének működtetése;
- f.) az OPSZ Irattárának működtetése;
- g.) a tagnyilvántartással, ennek keretében a regisztrációval, a tanúsítványok kiadásával, visszavonásával, a polgárőrök egységes igazolvánnyal történő ellátásával kapcsolatos feladatok végzése;
- h.) a tagszervezetek közötti koordinációs feladatok ellátása;
- i.) kapcsolattartás a polgárőr mozgalom támogatóinak képviselőivel;
- j.) a polgárőrök képzésének, továbbképzésének szervezése.

83. A Polgárőr Magazin Szerkesztőségének feladata

- a.) az OPSZ lapjának rendszeres elkészítése, kiadása;
- b.) az OPSZ kiadói feladatainak ellátása.

AZ OPSZ VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐI

84. Az OPSZ vezető tisztségviselői

- a.) az OPSZ elnöke;
- b.) az elnök-helyettesek és
- c.) az alelnökök.

85. Az OPSZ elnöke az OPSZ reprezentatív képviselője. Közvetlen hatáskörébe tartozik

- a.) a Közgyűlés, a Választmány és az Elnökség döntéseivel összefüggő eseti célfeladatok meghatározása;
- b.) 1 millió forintig a kifizetések jóváhagyása;
- c.) az „Érdemérem” ezüst és bronz fokozata, elismerő oklevél, pénzjutalom adományozása;
- d.) az adminisztratív igazgató, a gazdasági igazgató, a jogtanácsos, a szóvivő, a könyvelő, a könyvvizsgáló, a Polgárőr Magazin főszerkesztőjének megbízása, felmentése;
- e.) az Elnökség munka- és szakértői bizottságai elnökeinek, tagjainak felkérése, megbízása, a vezető testületek munkabizottságaiba tag delegálása;
- f.) megbízási díjak, tiszteletdíjak megállapítása;
- g.) külső szolgáltatások igénybe vétele;
- h.) szerződések, megállapodások aláírása;
- i.) javaslattétel a Választmány által megválasztandó tisztségviselők személyére;
- j.) A Közgyűlés, a Választmány és az Elnökség összehívása.

86. Az OPSZ elnöke közvetlenül irányítja az adminisztratív igazgató, a gazdasági igazgató, a jogtanácsos és a szóvivő tevékenységét.
87. Az OPSZ elnökének munkáját a működési, szervezeti, külső kapcsolati, együttműködési kérdésekben **elnök-helyettesek** (2 fő) segítik. Az elnök-helyettesek az SZMSZ-ben és az OPSZ elnöke által közvetlenül meghatározottak szerint az OPSZ elnöke mellett és annak helyettesítése során az OPSZ képviselőiként járnak el.
88. **Az alelnökök** (4 fő) a tagszervezetek összefogása, az OPSZ célkitűzéseinek megvalósítása, valamint a testületi döntések megvalósítása érdekében az OPSZ elnökének képviselői. Az OPSZ elnökének munkáját az SZMSZ-ben meghatározott rend szerint három regionális (Budapest-Pest megye; Dunántúl, Kelet-Magyarország) és egy funkcionális (fejlesztési és munkabizottsági) alelnök segíti.

A vezető tisztségviselők helyettesítésének szabályai

89. Az OPSZ elnökét a tisztségét megillető teljes hatáskörében tartós, előre láthatóan 30 napot meghaladó akadályoztatása esetén az elnök által erre kijelölt elnök-helyettes, vagy alelnök helyettesítheti. Teljes hatáskörben történő helyettesítés részletes rendjéről, a helyettesítő személyéről az OPSZ elnöke írásban, ennek hiányában az Elnökség határozatban rendelkezik. A helyettesítő a helyettesítés időtartama alatt a megtett vagy megtenni elmulasztott intézkedéseiért jogilag és anyagilag egy személyben felelős.
90. A vezető tisztségviselőket a tisztségüket megillető hatáskörükben – ideiglenes (előre láthatólag három munkanapot meghaladó, de 30 naptári napot el nem érő) – akadályoztatásuk esetén a halaszthatatlanul, illetőleg a jó gazda gondossága mellett okszerűen soron kívül végrehajtandó intézkedések tekintetében – a képviselő és a jegyzés kivételével – az adminisztratív igazgató a szükséges és elégséges mértékben a tartós akadályoztatásra vonatkozó szabályok szerint helyettesíti. Ennek részletes rendjét az SZMSZ szabályozza.
91. Az OPSZ elnöke az elnök-helyetteseket és az alelnököket valamint az OPSZ munkaszervezetének állományát bármilyen, a hatáskörébe és ügykörébe tartozó feladat tekintetében megbízhatja és meghatalmazhatja a képviselővel vagy a munka ellátásával. A megbízást/meghatalmazást az érintett írásban is kérheti.

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉGI SZABÁLYOK

92. A Közgyűlés, a Választmány és az Elnökség határozatában nem vehet részt az a személy, aki vagy akinek közeli hozzátartozója [Ptk. 685.§ b) pont], élettársa (a továbbiakban együtt: hozzátartozó) a határozat alapján
- kötelezettség vagy felelősség alól mentesül, vagy
 - bármilyen más előnyben részesül, illetve a megkötendő jogügyletben egyébként érdekelt.
93. Nem minősül előnynek a közhasznú szervezet cél szerinti juttatásai keretében a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatás, illetve a társadalmi szervezet által tagjának, a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő cél szerinti juttatás.
94. Nem lehet a Felügyelő Bizottság elnöke vagy tagja, illetve az OPSZ könyvvizsgálója az a személy, aki
- az OPSZ vezető tisztségviselője;
 - a Választmány vagy az Elnökség tagja;

- c.) az OPSZ-szel választott tisztségén kívül más tevékenység kifejtésére irányuló munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, ha jogszabály másképp nem rendelkezik;
- d.) az OPSZ cél szerinti juttatásából részesül – kivéve a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatásokat, és a társadalmi szervezet által tagjának a tagsági jogviszony alapján nyújtott, az Alapszabálynak megfelelő cél szerinti juttatást, illetve
- e.) az a)-c) pontban meghatározott személyek hozzátartozója.

95. Nem lehet az OPSZ vezető tisztségviselője az a személy, aki a Kszt. 9.§-ának kizáró rendelkezései hatálya alá esik.

96/A.²⁶ A vezető tisztségviselő (elnök, elnök-helyettes, alelnök); a közgyűlési képviselő (tagszövetség elnöke, tagesületi képviselő, a Felügyelő Bizottság tagja); az Elnökség nem vezető tisztségviselő tagja (adminisztratív igazgató, gazdasági igazgató, jogtanácsos, szóvivő, elnökségi tag); a munkabizottság (Felügyelő Bizottság, Jogi és Etikai Bizottság, Jelölő és Választási Bizottság); a Közgyűlés, a Választmány, az Elnökség által létrehozott más munkabizottságok) elnöke, tagja; a munkaszervezetben foglalkoztatott (a továbbiakban együtt: bejelentő) köteles az elnök (elnök-helyettes) részére írásban bejelenteni, ha vele szemben az arra illetékes hatóság büntető eljárást indított.

96/B.²⁷ A bejelentő a büntetőeljárás alatt a tisztségéből fakadó feladatait nem láthatja el, ha a büntetőeljárás tárgyát képező cselekményt

- a) a törvény két évnél hosszabb szabadságvesztéssel sújtható büntetéssel fenyegeti;
- b) a tisztségével összefüggésben követte el.

Gondatlan elkövetés esetén az Elnökség méltányosságból a tisztség ellátásának felfüggesztésétől eltekinthet.

AZ OPSZ KÉPVISELETE ÉS JEGYZÉSE

96. Az OPSZ-t harmadik személy irányában, a bíróság és más hatóságok előtt a vezető tisztségviselők valamint a jogtanácsos képviselik, illetőleg jegyzik. E jogkörükben közvetlenül járnak el személyesen:

- a.) az elnök egy személyben önállóan;
- b.) az elnök-helyettesek és az alelnökök közül bármelyik kettő együttesen;
- c.) a jogtanácsos a megbízása és meghatalmazása keretei között a külön törvényben meghatározott jogkörének megfelelően egy személyben önállóan.

97. Az OPSZ-t az OPSZ elnöke akként jegyzi, hogy a kézzel vagy géppel előírt, előnyomott vagy előnyomtatott OPSZ neve alá a hiteles aláírási címpéldány szerint a teljes nevét önállóan írja.

98. Az OPSZ-t az erre felhatalmazott vezető tisztségviselők közül bármelyik kettő akként jegyzi, hogy a kézzel vagy géppel előírt, előnyomott vagy előnyomtatott OPSZ neve alá a hiteles aláírási címpéldány szerint a teljes nevüket együttesen írják alá.

KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁS ÉS UTALVÁNYOZÁS AZ OPSZ NEVÉBEN

99. Az OPSZ nevében, a terhére kötelezettségvállalást jelentő bármilyen alakiségű és tartalmú szerződést, illetőleg jognyilatkozatot – ide értve különösen a bankszámla feletti rendelkezést is – az elnök egy személyben önállóan ír alá; mindenki más, az erre az elnök

²⁶ Beiktatta a KGY/3/2002. számú határozat.

²⁷ Beiktatta a KGY/3/2002. számú határozat.

által írásban felhatalmazott vezető tisztségviselők közül bármelyik kettő - a 101. pontban foglaltak kivételével - együttesen ír alá.

100. Az OPSZ munkaszervezete tagjának – a 86. pont d.)-e.) alpontban felsoroltak kivételével - foglalkoztatására irányuló munka-, megbízási illetve vállalkozási szerződések aláírására – az SZMSZ-ben meghatározott eljárási rend szerint – az adminisztratív igazgató önállóan is jogosult. E szerződések után járó kifizetések utalványozására csak a teljesítésnek az adminisztratív igazgató általi igazolását követően kerülhet sor.
101. Az OPSZ nevében, a terhére kötelezettségvállalást jelentő bármilyen alakiságú és tartalmú szerződés, illetőleg jognyilatkozat alapján, valamint a vezető testületek határozatának végrehajtása körében utalványozási jogot gyakorolnak:
- az elnök egy személyben önállóan 1 000 000 (egymillió) forintig;
 - az elnök és az elnök-helyettesek vagy az alelnökök egyike együttesen 1 000 000 (egymillió) forint felett.

AZ OPSZ GAZDÁLKODÁSA

102. Az OPSZ a rendelkezésre álló vagyoni eszközökkel, a Választmány által jóváhagyott költségvetés, valamint a mindenkor hatályos pénzügyi-számviteli jogszabályok rendelkezései szerint gazdálkodik.

Az OPSZ vagyona, bevételei

103. Az OPSZ vagyona lehet:
- készpénz (folyószámlán elhelyezett összeg);
 - értékpapír (kötvény, letéti jegy, stb.);
 - ingó és ingatlan vagyon.
104. Az OPSZ bevételei:
- a tagoktól, az államháztartás alrendszeraitől vagy más adományozótól az OPSZ közhasznú céljaira vagy működési költségei fedezésére kapott támogatás illetve adomány;
 - a közhasznú tevékenység folytatásából származó, ahhoz közvetlenül kapcsolódó bevétel;
 - az egyéb cél szerinti tevékenység folytatásából származó, ahhoz közvetlenül kapcsolódó bevétel;
 - a szervezet eszközeinek befektetéséből [Ksz. 26.§ k) pontja] származó bevétel;
 - a tagdíj;
 - egyéb, más jogszabályokban meghatározott bevétel;
 - a vállalkozási tevékenységből származó bevétel;
 - a rendezvények bevételei;
 - meghatározott célokra eszközölt gyűjtések bevételei;
 - egyéb bevételek.

Az OPSZ bevételeinek felhasználása, nyilvántartása

105. Az OPSZ gazdálkodó (vállalkozási) tevékenysége nyomán létrejövő nyereség kizárólag az Alapszabályban meghatározott célok, feladatok teljesítésére használható fel.
106. Az OPSZ-nek, mint közhasznú szervezetnek a cél szerinti tevékenységből, illetve a vállalkozási tevékenységből származó bevételeit és ráfordításait elkülönítetten kell

nyilvántartani. A közhasznú szervezet nyilvántartásaira egyebekben a reá irányadó könyvvezetési szabályokat kell alkalmazni.

107. Megszűnés esetén az OPSZ tartozásainak kiegyenlítése után a fennmaradó vagyonról – annak hova fordításáról – a Közgyűlés dönt.

Az OPSZ költségei

108. Az OPSZ költségei:
- a közhasznú tevékenység érdekében felmerült közvetlen költségek (ráfordítások, kiadások);
 - az egyéb cél szerinti tevékenység érdekében felmerült közvetlen költségek (ráfordítások, kiadások);
 - a vállalkozási tevékenység érdekében felmerült közvetlen költségek (ráfordítások, kiadások);
 - a közhasznú és egyéb vállalkozási tevékenység érdekében felmerült közvetlen költségek (ráfordítások, kiadások), amelyeket bevételarányosan kell megosztani.

A beszámolási szabályok

109. Az OPSZ köteles az éves beszámoló jóváhagyásával egyidejűleg közhasznúsági jelentést készíteni a Kszt. 19.§-ának (1) bekezdésében foglaltak alapján.
110. A közhasznúsági jelentés tartalmazza:
- a számviteli beszámolót;
 - a költségvetési támogatás felhasználását;
 - a vagyon felhasználásával kapcsolatos kimutatást;
 - a cél szerinti juttatások kimutatását;
 - a központi költségvetési szervtől, az elkülönített állami pénzalaptól, a helyi önkormányzattól, a kisebbségi települési önkormányzattól, települési önkormányzatok társulásától, az egészségbiztosítási önkormányzattól és mindezek szerveitől kapott támogatás mértékét;
 - a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek nyújtott juttatások értékét, illetve összegét;
 - a közhasznú tevékenységről szóló rövid tartalmi beszámolót.
111. A közhasznúsági jelentésben foglalt számviteli beszámoló az éves beszámoló készítésének kötelezettségére, letétbe helyezésére és közzétételére vonatkozó számviteli szabályok alkalmazását nem érinti.
112. A közhasznúsági jelentés elfogadása a Közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik. A közhasznú jelentést a Közgyűlés elfogadó határozatát követő 15 napon belül az OPSZ adminisztratív igazgatója az OPSZ lapjában nyilvánosságra hozza.
113. Az OPSZ éves közhasznúsági jelentésébe bárki betekinhet, illetőleg abból saját költségére másolatot készíthet.

Egyéb, a gazdálkodással kapcsolatos rendelkezések

114. Az OPSZ tartozásaiért saját vagyonával felel. Tagjai a tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.
115. Az OPSZ vagyontárgyait szerződéses keretek között használatra tagszervezetei részére átadhatja.
116. Az OPSZ Elnöksége és az OPSZ munkaszervezete munkájának és gazdálkodása szakszerűségének, törvényességének biztosítása érdekében – fő- vagy mellékfoglalkozásban, vagy másodállásban, vagy megbízási (vállalkozási) szerződéssel – szakértő, tanácsadó, egyéb munkavállaló alkalmazható.

Az OPSZ-hez beérkezett támogatások elosztása és elszámolási rendje

117. Az OPSZ a beérkezett támogatások tagszervezetek közötti elosztását
- a.) normatív támogatásként,
 - b.) pályázatok útján valamint
 - c.) eseti (rendkívüli) célfeladat támogatásaként
- biztosítja. A tagszervezetek a.)-c.) pont szerinti támogatásának együttes összege (támogatási keret) egy évben nem lehet kevesebb, mint a tárgyévben beérkező (tényleges) bevétel 10 (tíz) millió forint feletti részének 50%-a.
118. Normatív támogatásban a tagszövetségek részesülhetnek. A normatív támogatás 50%-át a tagszövetségek között egyenlő arányban, 50%-át tagjaik számának arányában kell elosztani.
119. A pályázatokat a cél szerinti feladatokra és a rendelkezésre álló támogatási keretre figyelemmel az Elnökség írja ki és bírálja el. A pályázatokon valamennyi tagszervezet részt vehet.
120. A Közgyűlés, a Választmány és az Elnökség döntéseivel összefüggő eseti (rendkívüli) célfeladatok meghatározására az OPSZ elnöke, a támogatás mértékének meghatározására az Elnökség jogosult.
121. Az OPSZ a normatív, pályázati vagy rendkívüli céltámogatásban részesült tagszervezettel szerződést köt, amelyben rögzíteni kell a pénzbeli illetve más vagyoni (anyag, eszköz) támogatás mértékét, folyósításának rendjét, a felhasználás célját, a támogatott részéről felelős személyt, az elszámolás módját és határidejét.
122. A támogatott tagszervezet köteles a szerződésben rögzített határidőre a támogatás felhasználásáról írásbeli beszámolót és tételes elszámolást készíteni, valamint azt a támogatott tagszervezet nevére kiállított számlamásolatok egyidejű benyújtásával igazolni. A számlamásolatokat a felelős személy aláírásával hitelesíti.

A TAGDÍJ

123. A tagszövetségek a tagegyesületeik által hozzájuk befizetett tagdíjakból vagy más forrásból a regisztrált tagegyesületeik számával arányos tagdíj fizetésével is hozzájárulnak az OPSZ működéséhez.
124. A mindenkori éves tagdíj mértékét az OPSZ rendes évi közgyűlése állapítja meg.

125. Az éves tagdíjat a tárgyévi rendes Közgyűlést követő hónap utolsó napjáig kell az OPSZ egyszámlájára egy összegben befizetni. A tagdíjfizetési kötelezettségét elmulasztó tagszervezet tagdíjtartozásának rendezéséig az OPSZ-től támogatásban nem részesülhet.

AZ OPSZ MEGSZŪNÉSE

126. Az OPSZ megszűnik, ha
- a.) feloszlását a Közgyűlés kimondja;
 - b.) más társadalmi szervezettel egyesül;
 - c.) a bíróság megállapítja megszűnését, mert legalább egy éve már nem működik, illetve tagszervezeteinek száma tartósan nem éri el a kettőt;
 - d.) feloszlátja, mert működése a büntető jogszabályokba ütközik, vagy mások jogait és szabadságát sérti.

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

127. Az Alapszabályban nem részletezett kérdésekben a Polgári Törvénykönyv, az egyesülési jogról szóló törvény valamint a közhasznú szervezetekről szóló törvény rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.
128. Az OPSZ Szervezeti és Működési Szabályzatát és Etikai Szabályzatát az Alapszabály elfogadását követő 90 napon belül kell a Választmány elé terjeszteni.
129. Az állandó munkabizottságok és az OPSZ munkaszervezete ügyrendjét a munkabizottságok elnökei, az OPSZ adminisztratív igazgatója ugyancsak 90 napon belül készítik el.
130. Jelen Alapszabály elfogadásával egy időben az OPSZ Budapesten, 2000. március 25.-én kelt Alapszabálya hatályát veszti.

Budapest, 2002. március 23.

A POLGÁRŐRSÉG MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATA

Elfogadta az Országos Polgárőr Szövetség
Választmánya a 2001. szeptember 7-i ülésén
a VÁL/28/2001. számú határozatával.
Hatályos 2001. november 7-től.

1. A Polgárőrség Működési Szabályzatának (a továbbiakban: Szabályzat) hatálya kiterjed az Országos Polgárőr Szövetségre (a továbbiakban: OPSZ), a megyei és a budapesti polgárőr szövetségekre (a továbbiakban: területi szövetségek), a polgárőr egyesületekre és azok tagjaira.
2. A Szabályzatot a szervezeti és a működési kérdéseket érintően az Országos Polgárőr Szövetség Alapszabályával együtt kell kezelni és alkalmazni.
3. A Szabályzat alkalmazásában az a társadalmi szervezet tekinthető polgárőr szervezetnek, amely
 - a)elfogadja a polgárőr mozgalom célkitűzéseit;
 - b)tagja az OPSZ-nek;
 - c)tagjai rendelkeznek az OPSZ által kiadott személyre szóló érvényes tagsági igazolvánnyal.

A POLGÁRŐR SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGE

A polgárőr mozgalom

4. **A polgárőr mozgalom alapvető célja** a bűncselekmények megelőzése. Széleskörű társadalmi összefogásra épül, alapja az állampolgárok pozitív érzelmi kötődése szűkebb környezetükhöz, tenni akarása a lokális környezet életfeltételeire kedvezőtlenül ható jelenségek távoltartása, megszüntetése vagy visszaszorítása érdekében. A polgárőr mozgalmat az önkéntesség, a törvényesség, az emberi jogok messzemenő tiszteletben tartása, az ellenszolgáltatás nélkül végzett közösségi tevékenység, a bizalomra épülő felelősségvállalás és a politikasemlegesség jellemzi.
5. **A polgárőr mozgalom fő iránya** a bűnözés elleni fellépés, a bűnmegelőzés, ezen belül különösen a vagyonvédelem, a gyermek- és ifjúságvédelem, a kábítószer-fogyasztás visszaszorítása, a közlekedés biztonsága, a katasztrófavédelem valamint a környezetvédelem társadalmi feladatainak megvalósításában való közreműködés.

A polgárőr szervezet

6. Polgárőr szervezet
 - a) a polgárőr mozgalomban részt venni kívánó polgárok vagy a települési önkormányzat kezdeményezésére, településenként, település-részenként vagy több település összefogásával létrehozott önálló **polgárőr egyesület**;
 - b) feladataik összehangolása, tagjaik képzése, érdekeik képviselése, védelme érdekében az egyesületek által a megyében (fővárosban) megalakított **területi szövetség**;
 - c) az egyesületi, tagszövetségi érdekvédelem, a polgárőr mozgalom célkitűzéseinek társadalmi képviselése, az egyesületek, tagszövetségek működését elősegítő információk közvetítése, a hazai és külföldi tapasztalatok hasznosítása, népszerűsítése, más hazai vagy külföldi társadalmi szerve-

zettel, állami vagy gazdasági szervvel történő, kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés kialakítása, a polgárőr mozgalomban résztvevők képzése, az egyesületek, tagszövetségek anyagi támogatása érdekében a területi szövetségek által létrehozott **országos szövetség** (OPSZ).

7. Polgárőr egyesületek céljaik elérése, érdekeik hatékonyabb érvényesítése érdekében a nagyvárosokban, valamint az idegenforgalom, a kiemelt céltámogatások által érintett kistérségekben regionális szövetséget hozhatnak létre. A regionális szövetség nem minősül területi szövetségnek, a működés, az OPSZ tagság kérdésében más polgárőr egyesületet nem befolyásolhat.
8. A polgárőr egyesület (regionális szövetség) és a területi szövetség az OPSZ tagságát az országos szövetség által kiadott tanúsítvánnyal igazolja.
9. **Polgárőr szervezettel szemben alapvető követelmény**, hogy
 - a) tegye lehetővé a közbiztonság javításáért és megszilárdításáért önként tenni akaró állampolgárok szervezett és célirányos részvételét a bűnözés elleni fellépés, a bűnmegelőzés, a közlekedés biztonsága, a gyermek- és ifjúságvédelem, a kábítószer-fogyasztás visszaszorítása, a katasztrófavédelem és a környezetvédelem társadalmi feladatainak megvalósításában;
 - b) kapcsolódjon be a célkitűzéseivel azonos tevékenységet végző állami, önkormányzati, más társadalmi szervek, szervezetek munkájának népszerűsítésébe;
 - c) biztosítson teret és lehetőséget az állampolgárok közbiztonsági ismereteinek bővítéséhez;
 - d) járuljon hozzá a települések (lakókörnyezet) közbiztonságának fenntartásához, a polgárok személy- és vagyonbiztonságát veszélyeztető cselekmények, események megelőzéséhez, ezen keresztül szubjektív biztonságérzetük javításához;
 - e) képviselje az állampolgárok legszélesebb rétegeit a helyi, területi önkormányzati-rendőrségi bűnmegelőzési és társadalmi bizottságokban;
 - f) érdekképviselői tevékenységével, tagjai és a lakosság mozgósításával segítse elő a helyi önkormányzat feladatkörébe tartozó, a közbiztonság javítására irányuló törekvéseket;
 - g) az állampolgárokat megillető jogi lehetőségek legszélesebb kihasználásával nyújtson segítséget a közbiztonság fenntartásával, javításával hivatászerűen foglalkozó szervek munkájához.
10. A polgárőr szervezet határolódjon el az erőszak, az önbíráskodás, másokat sértő provokatív magatartás, a felfegyverkezés, a félkatonai jellegű szervezeti és működési struktúrák, a politikai érdekeket szolgáló megnyilvánulások minden formájától.
11. A polgárőr szervezet a helyileg illetékes önkormányzat egyetértésével a település, városrész nevére utalással a „POLGÁRŐRSÉG” (például Kecskeméti Polgárőrség, Békásmegyeri Polgárőrség, Nagyegyháza Polgárőrsége) megnevezést is használhatja.

A polgárőr tevékenység területei

12. A polgárőr mozgalom célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a **polgárőr szervezet tevékenysége** kiterjedhet
 - a) a polgárőrök közbiztonsági alapképzésére, folyamatos továbbképzésére;
 - b) rendszeres egyesületi foglalkozások keretében az egyesületi tagok és a lakosság részére közbiztonsági vonatkozású tájékoztató előadások, bemutatók, kiállítások, tanácsadások szervezésére;
 - c) a közösségi biztonsághoz szükséges állampolgári jogok és kötelességek

- megismertetésére;
- d) bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági, természet- és környezetvédelmi, katasztrófavédelmi kiadványok terjesztésére;
 - e) a közbiztonság megítéléséről, az önkormányzat, a rendőrség, más rendvédelmi szervek működéséről a lakossági vélemények közvetítésére a helyi önkormányzati és állami szervek fórumain;
 - f) az iskolai bűnmegelőzési nevelőmunkában történő részvételre;
 - g) a polgárőrök testedzésének támogatására, a tömegsport népszerűsítésére;
 - h) az egyesület működési körzetében közbiztonsági célú álló és mozgó figyelő-jelző szolgálat működtetésére;
 - i) lakókörnyezeti közösségek biztonságát, önvédelmi jellegű együttműködését biztosító mozgalmak (például Szomszédok Egymásért - SZEM) támogatására;
 - j) a polgári védelmi tevékenységgel összefüggő biztonsági feladatok ellátásában való közreműködésre;
 - k) a köztisztaságra, a közegészségügyre, a közterületek igénybevételére, a természet- és környezetvédelemre, a katasztrófa-elhárításra vonatkozó kedvezőtlen jelenségek feltárására, folyamatos figyelemmel kísérésére;
 - l) lakóközösségek által magánerejűvel létesített vagy más jellegű vagyonvédelmi biztonsági jelzőberendezések diszpécserközpontjainak felügyeletére, szükség esetén az eljárásra jogosult hatóságoknál intézkedések kezdeményezésére;
 - m) intézkedő rendőr, más rendvédelmi szerv tagja vagy közfeladatot ellátó személy részére közvetlen segítség nyújtására;
 - n) lakossági, önkormányzati vagy más rendezvényeken rendezői feladatok ellátására.

13.A tevékenységi területeit a polgárőr szervezet a helyi lakossági, önkormányzati és rendőrségi igények figyelembe vételével önállóan határozza meg. A kiválasztott tevékenységi területek feladatainak ellátása érdekében a polgárőr szervezet szakcsoportokat, munkabizottságokat, szekciókat (pl.: oktatási, propaganda, médiafelelősi; bűnmegelőzési; ifjúsági-nevelési; közlekedésbiztonsági, baleset-megelőzési; környezetvédelmi, katasztrófa-védelmi, ügyeleti-felügyeleti; közterületi figyelő-jelző; vagyonvédelmi, SZEM, stb.) hozhat létre.

Az együttműködés

14.A polgárőr szervezet széleskörű együttműködést alakít ki a települések biztonságában, a közbiztonság fenntartásában érdekelt állami, önkormányzati szervekkel és társadalmi szervezetekkel. Fordítson kiemelt figyelmet a helyi és a megyei (megyei jogú városi, fővárosi) önkormányzatok, a rendőrség, határőrség, vám- és pénzügyőrség helyi, területi és központi szervei, a katasztrófa-védelmi szervek, az egészségügyi, környezetvédelmi, természetvédelmi hatóságok együttműködési készségének elnyerésére. A társadalmi szervezetek közül elsősorban azokkal alakítson ki kapcsolatokat, hangolja össze tevékenységét, amelyek működése a településfejlesztés, közlekedésbiztonság növelése, a lakosság egészségügyi helyzete, a természet- és a környezetvédelem, a vagyonbiztonság, az állampolgárok érdekeinek érvényesítése, a nevelésügy területére irányul.

15.Az együttműködés keretében külső szervezet közreműködhet a polgárőrök alapismereti és továbbképzésében; infrastruktúrát, tárgyi eszközöket bocsáthat a polgárőr egyesületek rendelkezésére; szakmai tájékoztató anyagokat biztosíthat; pénzügyi támogatást nyújthat; az egyesületeket, szervezeteket tervezetek véleményezésére, javaslattételre kérheti fel. A rendvédelmi szervek segítséget nyújthatnak a polgárőr egyesületek tagfelvételi munkájához;

rendszeresen igényelhetik a közterületek és nyilvános helyek rendjének, létesítmények vagyongbiztonsági helyzetének folyamatos figyelemmel kísérését, a veszélyt jelentő eseményekről a jelzésadást, a polgárőr egyesületek eszközeinek eseti igénybevételét, a polgárőrök közreműködését a hivatalos eljárások lebonyolításában. Kezdeményezhetik közös szolgálat ellátását; kérhetik tevékenységük népszerűsítését, kiadványaik terjesztését a lakosság körében.

16. Az együttműködés területeit, a közösen illetve az együttműködő fél érdekében ellátandó feladatokat, a felelősöket, határidőket illetve a felek által fontosnak ítélt egyéb kérdéseket írásban kell rögzíteni. A polgárőr szervezet évenként egy alkalommal áttekinti és értékeli az együttműködési megállapodásban foglaltak teljesülését, szükség esetén kezdeményezi felülvizsgálatát, a szükséges módosítások elvégzését.

A POLGÁRŐR

17. Polgárőr lehet minden büntetlen előéletű magyar vagy Magyarországon letelepedett illetve magyarországi tartózkodási engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár, aki a mozgalom célkitűzéseivel egyetért; azok megvalósítása érdekében önként, díjazás nélkül, szabadidejében tenni kíván; polgárőr egyesület a tagjai közé felveszi és sikeres polgárőr alapismereti vizsgát tett.

18. A polgárőr szervezet számára jelentős anyagi vagy erkölcsi támogatást nyújtó jogi vagy természetes személyek a közgyűlés döntése alapján a polgárőr mozgalom (egyesület, szervezet) pártoló tagja címet nyerheti el. A pártoló tagságot a szervezet oklevéllel ismeri el.

19. A polgárőr szervezet a polgárőr mozgalom érdekében kifejtett tevékenysége, közéleti szereplése alapján természetes személynek tiszteletbeli tag címet adományozhat.

A polgárőrrel szemben támasztott elvárások

20. A polgárőr

- a) aktívan vegyen részt egyesületének munkájában, vállaljon szerepet a mozgalom célkitűzéseinek megvalósításában, a polgárőr szolgálatok teljesítésében;
- b) tekintse fontos feladatának a szűkebb és tágabb környezetében élők egymás iránti tiszteletre, megbecsülésre ösztönzését, az egymás érdekeit figyelembe vevő korrekt emberi kapcsolatok kialakítását;
- c) érezzen felelősséget szűkebb és tágabb környezete biztonságáért, nyugalmáért, vállaljon kezdeményező szerepet annak megvalósításában;
- d) ne valljon magáénak, ne fogadjon el és ne terjesszen szélsőséges nézeteket, utasítson el bármilyen, a nemzeti kisebbséghez vagy etnikai hovatartozáshoz, vallási meggyőződéshez, nemhez, fajhoz kapcsolódó diszkriminatív magatartást vagy megnyilvánulást;
- e) ápolja a polgárőr mozgalomra és az egyesületek életére jellemző bajtársi szellemet, képviselje a közbiztonság érdekeit minden társadalmi fórumon, bajba jutott társainak nyújtson minden törvényes eszközzel segítséget;
- f) támogassa a közbiztonság fenntartása érdekében hivatásszerűen tevékenykedő állami és önkormányzati szervek munkáját, működjön közre a közösség érdekeit szolgáló kezdeményezések felkarolásában;
- g) ne képviseljen olyan nézeteket, eszméket, amelyek a lakosság nyugalmával, a közbiztonság fenntartásával ellentétesek;
- h) vegyen részt a környezetében észlelt, a társadalmi együttélést megzavaró,

annak normáiba ütköző magatartásformák, jelenségek megelőzésében, működjön közre azok elhárításában.

A polgárőr jogai

- 21.A polgárőr a magyar állampolgárt megillető jogosultságok keretében polgárőr szolgálatban és azon kívül egyaránt
- a) bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt elfoghat, az intézkedésre jogosult hatóság képviselőinek megérkezéséig a helyszínen visszatartat;
 - b) a jogos védelem és a végszükség jogintézménye alapján mások személyét és vagyonát az adott helyzetnek megfelelő védelemben részesítheti.
- 22.A polgárőr
- a) a közbiztonság fenntartását hivatásszerűen végző szerv (pl.: rendőrség, határőrség, katasztrófavédelem stb.) tagjának jogszerű intézkedéséhez nyújtott segítsége során és azzal összefüggésben a hivatalos személy támogatójára;
 - b) a külön jogszabály által meghatározott állami szervvel, önkormányzattal kötött együttműködési megállapodás alapján végzett, közfeladatnak minősülő tevékenysége során a közfeladatot ellátó személyre vonatkozó jogi védelemben részesül.

A polgárőr kötelezettségei

- 23.A polgárőr köteles
- a) a mozgalom célkitűzései, az egyesület által felvállalt feladatok megvalósítása érdekében aktív tevékenységet folytatni;
 - b) a polgárőr szervezetek saját és ideiglenes használatra kapott vagyontárgyait a tőle elvárható gondossággal megóvni, azokat rendeltetésszerűen használni;
 - c) az általa észlelt vagy tudomására jutott bűncselekményekről, vagy a közbiztonságra káros következményekkel fenyegető cselekményekről az abban eljárni illetékes hatóságot haladéktalanul értesíteni;
 - d) felkérésre segítséget nyújtani az eljáró hivatalos szervek munkájához;
 - e) a rendvédelmi vagy más szervekkel történő együttműködés során tudomására jutott állam- vagy szolgálati (üzleti) titkot megőrizni.

A POLGÁRŐR SZOLGÁLAT

- 24.**Polgárőr szolgálatnak minősül** valamennyi, a polgárőr mozgalom célkitűzéseinek megvalósítása érdekében végzett oktatási, képzési, felvilágosító, propaganda, kiadvány-terjesztési, ügyeleti, felügyeleti, közterületi figyelő-jelző, vagy hatósági eljárásban való közreműködői tevékenység, amely
- a) a polgárőr szervezet feladattervében (munkatervében) szerepel;
 - b) a polgárőr szervezet szolgálat-tervezetében előzetesen hivatalosan rögzítésre került;
 - c) a hatóság hivatalos eljárásában soron kívüli felkérés alapján, vagy
 - d) bűncselekmény, súlyos szabálysértés, baleset, elemi csapás, katasztrófa-helyzet észlelése esetén azonnali közreműködést igényel.
- A polgárőr akkor tekinthető szolgálatban állónak, ha a fenti követelményeknek megfelelő feladatokat teljesít. A polgárőr szolgálatának teljesítését a polgárőr egyesületnél nyilván kell tartani.

25. A polgárőr a szolgálat teljesítése során
- a) nem állhat alkohol vagy más bódító hatású szer befolyása alatt;
 - b) szeszes italt nem fogyaszthat;
 - c) közbiztonságra különösen veszélyes eszközt nem tarthat magánál;
 - d) tanúsítson jogkövető magatartást;
 - e) köteles magánál tartani polgárőr igazolványát.
26. A településeken, lakókörnyezetben előforduló bűncselekmények megelőzése érdekében a polgárőrök figyelő-jelző szolgálatot teljesítenek.
27. Az **álló figyelő-jelző szolgálat** célja a lakókörnyezetben, a lakóházak, lakások, gazdasági épületek, gépjárműtároló helyek, egyes közintézmények (pl.: polgármesteri hivatal, iskola, óvoda, stb.), közterületek (pl. parkok, játszótérek, gépjárműparkolók, stb.) betöréstől, lopástól, rongálástól, egyéb káreseménytől való megóvása, stb. Ez megvalósítható az érintett létesítményeknek, azok környezetének folyamatos, vagy kisebb megszakításokkal történő figyelésével, nemkívánatos jelenségek észlelése esetén az intézkedésre jogosult szervek (pl.: rendőrség, határőrség, vám-és pénzügyőrség, tűzoltóság, mentők, stb.) azonnali értesítésével.
28. A **mozgó figyelő-jelző szolgálat** célja különösen
- a) a település egészén, vagy egy részén a közbiztonság általános állapotának,
 - b) a személy- és vagyonbiztonság helyzetének,
 - c) ismeretlen személyek mozgásának figyelemmel kísérése;
 - d) a gyermekek biztonságára veszélyt jelentő (pl.: kábítószer forgalmazó, beteges hajlamú) személyek távoltartása;
 - e) a közlekedés biztonságára veszélyt jelentő cselekmények, helyzetek (pl.: közlekedési jelzőtáblák eltulajdonítása, nehezen áttekinthető vagy célszerűtlen forgalmi rend, nem észlelhető burkolati jelek, sorozatosan súlyos szabálysértést elkövető járművek, stb.) felfedése;
 - f) illegális személtároló helyeket kialakítók kilétének megállapítása;
 - g) mezőgazdasági területeken a termés, gépek, haszonállatok megóvása.
29. A polgárőr fellépés sajátos formájának lehet tekinteni azokat a tevékenységeket, amelyek bizonyos **személyek biztonságának fokozására** irányulnak. Ilyenek lehetnek például
- a) pénzt kézbesítő postás (pl.: nyugdíjfizetéskor), vagy a díjbeszedő elkísérése;
 - b) mezőgazdasági örökkel, természetvédelmi örökkel közös figyelő szolgálat teljesítése;
 - c) körzeti megbízott rendőr vagy rendőrrjárőr (határőr járőr) támogatása intézkedései végrehajtása során.
30. A polgárőrök a közterületen, mezőgazdasági területeken feladatukat
- a) legalább ketten együtt,
 - b) a polgárőr vagy a polgárőr szolgálatot támogató (pl.: rendőrségi, határőrségi) diszpécser-központokkal, ügyeletekkel megfelelő összeköttetési lehetőséggel,
 - c) a polgárőr mozgalomhoz, szervezethez tartozást jelölő, jól látható jelzés – vagy polgárőr formaruha, vagy polgárőr jelvény - viselésével látják el. Az együttműködő rendvédelmi vagy más szervekkel történő egyeztetést követően polgárőr szolgálat a polgárőr jelleg rejtésével is teljesíthető.
31. A polgárőr soha nem élhet vissza polgárőr szervezethez tartozásával, polgárőr igazolványával, magát nem tüntetheti fel hivatalos személyként, erre hivatkozva hivatalos eljárásra utaló intézkedést nem kezdeményezhet.

A POLGÁRŐRÖK KÉPZÉSE, TOVÁBBKÉPZÉSE

Az alapismereti képzés

- 32.A polgárőr egyesületbe jelentkező polgár (polgárőr-jelölt) alapismereti képzésen köteles részt venni, majd bizottság előtt letett sikeres alapismereti vizsgát követően nyerheti el a polgárőr címet, veheti át az OPSZ polgárőr igazolványát s láthat el önállóan polgárőr szolgálatot.
- 33.A polgárőr alapismereti képzés keretében szervezett tanfolyam alatt a polgárőr jelöltek megismerkednek:
- a közbiztonság érdekében elvárt állampolgári jogokkal és kötelességekkel;
 - a közbiztonság, közrend fogalmával, tartalmával;
 - az általános és az egyesület működési területének közbiztonsági helyzetével;
 - az állampolgárok biztonsága érdekében hivatásszerűen dolgozó rendvédelmi és más szervek felépítésével, jogállásával, kötelezettségeivel, működésük rendjével;
 - a polgárőr mozgalom célkitűzéseivel;
 - a polgárőr tevékenység tartalmával, feladataival, etikai szabályokkal;
 - a különböző szakfeladatok (pl.: közlekedési, ifjúságvédelmi, bűnmegelőzési propaganda, stb.) sajátosságaival, eljárási szabályaival, módszereivel.
- 34.Az alapismereti képzés tematikáját az OPSZ Elnöksége határozza meg. A tanfolyamokat a polgárőr egyesületek szervezik és a területi szövetségek felügyelik. A tanfolyam sikeres elvégzését az egyesület tagjaiból választott bizottság a polgárőr-jelölt szóbeli alapismereti vizsgáját követően oklevéllel ismeri el.

A polgárőr továbbképzés

- 35.A polgárőr továbbképzés a mozgalom egészének és az egyes egyesületek működésének tapasztalatain alapuló képzési forma, amely az ismeretek felfrissítését, bővítését szolgálja. A továbbképzés keretében történhet az egyes szakfeladatokra (pl.: bűnmegelőzési, információs és médiafelelősi, közlekedésbiztonsági, stb.) való konkrét, részletes felkészítés is.
- 36.A továbbképzést évente az egyesületekkel történő egyeztetést követően, az OPSZ Elnöksége ajánlásainak figyelembe vételével, az együttműködő szervek bevonásával a területi szövetségek szervezik és vezetik.

A polgárőr vezetőképzés

- 37.A polgárőr vezetőképzés megszervezése és lebonyolítása az országos szövetség feladata. Az egyesületek és a területi szövetségek tisztségviselőinek felkészítését szolgálja
- az egyesületek, szövetségek működtetésére;
 - a polgárőr tevékenység egységes szemléletének és munkamódszereinek kialakítására, fejlesztésére;
 - a mozgalom tapasztalatainak feldolgozására, területi és helyi hasznosítására;
 - a polgárőr képzés és továbbképzés feladatainak ellátására.

A polgárőr tevékenység tervezése, nyilvántartása

- 38.A polgárőr mozgalom népszerűsítése, eredményeinek ismertetése, a nyilvánosság biztosítása érdekében a polgárőr szervezetek
- kiadványokat készíthetnek,
 - újságot, folyóiratot indíthatnak,
 - kezdeményezik az írott és az elektronikus sajtóban a rendszeres megjelenésüket,
 - nyilvános rendezvényeket szervezhetnek,
 - időszakonként működésükről tájékoztatókat készítenek az önkormányzatok, a rendvédelmi szervek részére.
- 39.A szövetségek a tagegyesületeik, tagjaik (az országos szövetség a tagszövetségek, az egyesületek) részére a szövetségi élethez szükséges információk rendelkezésre bocsátása, a mozgalom tapasztalatainak széleskörű megismertetése, a polgárőr feladatok ellátásához ajánlások vagy kötelező érvényű előírások közzététele érdekében körlevelet, hírlevelet, tájékoztatót bocsáthatnak ki.

A polgárőr egyesület

- 40.A polgárőr egyesület (regionális szövetség) a területén végzendő polgárőr tevékenységet annak területei szerint előre éves munkatervben rögzítse. A **munkaterv** tartalmazza a polgárőr mozgalom célkitűzéseinek megvalósítása érdekében végrehajtandó feladatokat, azok felelőseit, a határidőket, valamint a rendezvények tervét. A munkatervet legkésőbb a tárgyév március 1-éig kell elkészíteni és egy példányát a tájékoztatás érdekében a területi szövetség részére meg kell küldeni.
- 41.A polgárőrök szolgálatát név szerint, a feladat, a hely és az időpontok feltüntetésével hetente, kéthetente vagy havonta előre kell tervezni és az egyesület szolgálatért felelős megbízottjának kell hitelesíteni. A **szolgálat-tervezet** ugyanakkor folyamatosan vezethető, a szükségnek és az igényeknek megfelelően bármikor kiegészíthető, vagy módosítható úgy, hogy abban a tervezett szolgálat minden esetben előre rögzítésre kerüljön.
- 42.A végrehajtott polgárőr szolgálatot a név, hely, idő, feladat, eredmények feltüntetésével külön nyilván kell tartani. A **nyilvántartó könyvet (lapot)** az egyesület ügykezelési rendje szerint az utolsó bejegyzéstől számított 5 évig meg kell őrizni.
- 43.A polgárőr egyesület az elvégzett munkájáról évente, legkésőbb a tárgyévet követő év március 31-ig **beszámolót** készít, amelyben tájékoztatást ad taglétszámának alakulásáról, tevékenységi területei szerint a teljesített polgárőr szolgálatról (önállóan, más szerv tagjával hány esetben, hány fővel, milyen szolgálatot láttak el, milyen eredményeket értek el), a bűnmegelőzési tájékoztató, propaganda munkáról, a rendezvényeiről, gazdálkodásáról. Az éves beszámolót a területileg illetékes önkormányzat, a helyi rendőri szerv és a területi szövetség részére meg kell küldeni.
- 44.A polgárőr egyesületek gondoskodnak arról, hogy a tagjaik által a bűnmegelőzés területén elért kiemelkedő eredményekről a területi szövetséget a legrövidebb időn belül tájékoztassák, valamint kezdeményezik annak közzétételét a polgárőr sajtóban.

A polgárőr (területi, országos) szövetség

- 45.A szövetség a rendezvényeit, az általa végzendő feladatokat a 41. pont szerinti tartalmú éves **munkatervben** rögzíti. A munkatervet legkésőbb a tárgyév február 15.-éig kell elkészíteni, egy példányát a tagegyesületeknek (tagszövetségeknek), egy példányát az országos szövetségnek kell a tájékoztatás érdekében megküldeni.
- 46.A szövetség a tagegyesületek (tagszövetségek) és az együttműködő szervezetek tájékoztatói, a szövetség vezetőségének megállapításai alapján évenként, legkésőbb a tárgyévét követő év április 15-ig értékeli a polgárőr tevékenységet, dolgozza fel annak tapasztalatait, tegyen ajánlásokat a tagegyesületek (tagszövetségek) részére a további munka módszereire, irányaira. Az **értékelő jelentés** egy-egy példányát a tájékoztatás érdekében a tagegyesületek (tagszövetségek), a területileg illetékes rendőri (határőr) szerv és az országos szövetség részére is meg kell küldeni.

A polgárőr mozgalomban való részvétel elismerése

- 46/A.A társadalmi bűnmegelőzésben, a polgárőr mozgalomban, illetve mindezek támogatásában elvülhetetlen érdemeket szerző, köztisztviselőként álló közeleti és közszolgálati személyiségek tevékenységét, munkásságát vagy életművét az országos szövetség a polgárőrség legmagasabb elismerésével, a „Kopácsi Sándor Polgárőr Érdemrend” adományozásával ismeri el. Az érdemrend évente két alkalommal és az alapítás évében tíz, az ezt követő években öt-öt személy részére adományozható. Az adományozás időpontjairól és a kitüntettekről az országos szövetség elnökének előterjesztése alapján az OPSZ Választmánya határoz.
- 47.A polgárőr mozgalomban huzamosabb idő óta tevékenykedő, kiemelt eredményeket elérő polgárőrök valamint a pártoló tagok munkájának erkölcsi elismerése érdekében az országos szövetség arany, ezüst és bronz fokozatú polgárőr érdemkeresztet alapít.
- 48.Az érdemkereszt arany fokozata adományozható
- a) annak a polgárőrvezetőnek, együttműködő szerv vezetőjének, valamint polgárőrnek, aki a polgárőr mozgalom érdekében legalább 5 éve kiemelkedő tevékenységet végez és munkájával jelentősen hozzájárult a település, régió közbiztonságának javításához, a polgárőr mozgalom társadalmi elismeréséhez;
 - b) annak a polgárőrnek, aki szolgálatban önfeláldozó magatartásával, életét, testi épségét fenyegető veszélyhelyzet vállalásával járult hozzá bűncselekmény megelőzéséhez, elhárításához, tetten ért bűnelkövető elfogásához, káresemény megelőzéséhez vagy hatásainak csökkentéséhez.
- 49.Az érdemkereszt arany fokozatának odaítéléséről a területi szövetség kezdeményezése és az országos szövetség elnökének előterjesztése alapján az OPSZ Választmánya határoz. Az érdemkereszt ezüst és bronz fokozatát a területi szövetség felterjesztése, vagy az állami vagy önkormányzati szervek javaslata alapján az országos szövetség elnöke adományozza. A kitüntettekről az országos szövetség nyilvántartást vezet.
- 50.A legkiemelkedőbb tevékenységet végző polgárőrök részére az országos szövetség Választmánya évente egy alkalommal, az országos szövetség elnökének előterjesztése alapján, az előterjesztésekben foglaltak elbírálását követően „AZ ÉV POLGÁRŐRE” továbbá "AZ ÉV POLGÁRŐR

EGYESÜLETE" kitüntető címet adományoz. "Az év polgárőre" kitüntető címben évente megyei (fővárosi) szövetségenként legfeljebb 2-2 fő, "az év polgárőr egyesülete" címet megyei (fővárosi) szövetségenként 1-1 egyesület részesülhet.

- 51.A polgárőrök folyamatosan végzett kiemelkedő munkájának vagy a bűnmegelőzés szempontjai alapján nagy jelentőségű feladat végrehajtásának elismerésére a területi és az országos szövetség elnöke legfeljebb 50 000 Ft összeghatárig pénzjutalmat vagy tárgyjutalmat ítélhet oda. A pénzjutalom vagy tárgyjutalom biztosítása a szövetség saját keretéből, az elnök határozatának megfelelő összegben, rendben és formában történhet. A jutalmazottakat az országos szövetség nyilvántartja.
- 52.A területi szövetség a tagegyesülete tagjának a polgárőr mozgalomban eltöltött minden öt év után elismerő oklevelet adományoz. A polgárőr elismerésre felterjesztéséről és a polgárőr mozgalomban eltöltött idő igazolásáról az egyesület gondoskodik. Az elismerő okleveleket a területi szövetség igénylésére az országos szövetség biztosítja.
- 53.Polgárőrt a polgárőr egyesület, a megyei (fővárosi) és országos szövetség a helyi, területi és országos önkormányzati vagy állami szerv vezetőjéhez vagy a polgárőr munkahelyi vezetőjéhez elismerésre felterjesztheti. A külső elismerések lehetőségeit az együttműködő szervekkel előzetesen egyeztetni kell. Az elismerésben részesülteket a felterjesztő egyesület, szövetség tartja nyilván.

A POLGÁRŐR TEVÉKENYSÉG ETIKAI SZABÁLYAI

- 54.A polgárőr a tevékenységét a polgárőr szervezet alapszabályában, a polgárőrség szabályozásaiban és a testületi határozatokban foglaltaknak megfelelően, a törvényesség és a társadalmi együttélés szabályainak szem előtt tartásával köteles végezni. A polgárőr sem szolgálatban, sem magánéletében nem tanúsíthat olyan magatartást, amely rombolja a polgárőrség társadalmi elismertségét, megítélését, összeegyeztethetetlen a mozgalom szellemiségével, a társadalmi bűnmegelőzés és a közbiztonság megóvásának érdekeivel.
- 55.A polgárőr szervezet az etikai normákat megsértő tagjával szemben az esemény körülményeit etikai eljárás keretében vizsgálja. Az etikai eljárást az elnökség koordinálásával a polgárőr szervezet alapszabálya szerint erre jogosult vezető testület által létrehozott állandó vagy eseti, legalább 3 fős bizottság (a továbbiakban: etikai bizottság) végzi.
- 56.Etikai eljárást csak az a polgárőr szervezet kezdeményezhet illetve folytathat, amelynek az érintett polgárőr tagja vagy amelyben választott tisztséget tölt be.
- 57.Az etikai eljárás keretében meg kell hallgatni az érintett polgárőrt, az adott ügyben érdemi ismeretekkel rendelkező személyeket, tanulmányozni kell az ügyben keletkezett és rendelkezésre álló dokumentumokat. Az etikai bizottság a megállapításait és javaslatait írásban terjeszti a polgárőr szervezet döntésre jogosult testülete elé.
- 58.Az etikai eljárást folytató polgárőr szervezet az eljárás befejezéséig az érintett polgárőr tagsági jogviszonyát az erre jogosult testületének határozatával felfüggesztheti. A felfüggesztett polgárőr a polgárőr tagságából, választott tisztségéből eredő jogait nem gyakorolhatja sem az eljárást folytató, sem más polgárőr szervezetben. Polgárőr szervezet etikai eljárás alatt álló polgárőrrel semmilyen jogviszonyt nem létesíthet.

59. A polgárőr egyesület az etikai eljárás nélkül köteles kizárni tagjai sorából azt a polgárőrt, aki
- a) szándékos bűncselekményt követett el és a bíróság jogerősen elítélte;
 - b) bizonyíthatóan szenvedélybeteg (alkohol, kábítószer).
60. Etikai eljárást követően kizárható az egyesület tagjai sorából az a polgárőr
- a) akivel szemben az illetékes hatóság büntetőeljárást indított;
 - b) a Szabályzatban foglalt kötelezettségeket sorozatosan megszegte;
 - c) legalább fél évig önhibájából nem vesz részt a polgárőr egyesület munkájában;
 - d) az egyesület által meghatározott tagdíjfizetési kötelezettségének az erre irányuló felhívást követően sem tesz eleget;
 - e) olyan közösségellenes magatartást tanúsít, amely az egyesület vezető tisztségének megítélése szerint a polgárőr tagsággal összeegyeztethetetlen.
61. A kizárt polgárőrtől az OPSZ és az egyesületi polgárőr igazolványt, az egyesületi, szövetségi jelvényt, az egyesület tulajdonát képező vagy kezelésébe adott dolgokat a kizárási határozat ismertetésével egy időben be kell vonni.
62. A területi szövetség közgyűlése a tagegyesületei közül kizárja azt, amelyik
- a) tevékenysége eltér a polgárőr mozgalom célkitűzéseitől, munkamódszereitől;
 - b) tevékenysége sérti az egyesülési jogról szóló törvény rendelkezéseit;
 - c) politikai tevékenységet végez;
 - d) a területi szövetség által meghatározott tagsági díj befizetését a szövetség felszólítása ellenére is elmulasztja.
63. Az országos szövetség a területi szövetséget érintően fegyelmi, vagy etikai vizsgálatot folytathat le abban az esetben, ha a tagszövetség vagy tisztségviselői
- a) tevékenysége sérti a polgárőr mozgalom célkitűzéseit;
 - b) munkamódszerei ellentétesek a Szabályzatban foglaltakkal;
 - c) a tagegyesületeitől kapott felhatalmazás alapján végzendő feladatainak nem tesz eleget;
 - d) tagsági díj fizetési kötelezettségét elmulasztja;
 - e) gazdálkodásában súlyos mulasztások merülnek fel.
64. Az országos szövetség elnöke állásfoglalást tehet közzé bármely etikai ügyben.
65. Az országos szövetség a vizsgálat eredményéről szóló tájékoztatás érdekében az érintett területi szövetség tagegyesületeinek képviselőit közvetlenül is összehívhatja, kezdeményezheti közgyűlés megtartását, a szövetséget érintő döntések meghozatalát. Területi szövetség tagsági viszonyának megszüntetését az országos küldött-közgyűlés mondhatja ki.

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

66. A Szabályzat 2001. november 7-én lép hatályba. Ezzel egy időben hatályát veszti
- a) a Polgárőrség 1998. március 9-én kiadott Működési Szabályzata;
 - b) az Országos Polgárőr Szövetség Elnökségének Eln./18/19988. számú határozatával kihirdetett, a polgárőr mozgalomban való részvétel elismerésének rendjéről szóló kitüntetési szabályzat.

A POLGÁRŐRSÉG LEGFONTOSABB EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSAI

A BELÜGYMINISZTERIUMI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A megállapodás aláírása: 2002. december 5.
A megállapodás aláírói: Dr. Lampert Mónika belügyminiszter
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

A Felek a baleset-bűn- a katasztrófák és a rendkívüli események megelőzése, illetve az állampolgárok személyének, javainak és jogainak védelme érdekében megállapodnak abban, hogy a szakmai irányítás , a polgárőr és az anyagi-technikai feltételek biztosítása érdekében az alábbiak szerint működnek együtt.

I. A SZAKMAI IRÁNYÍTÁS TERÜLETÉN

Belügyminisztérium

- 1.)Az országos bűnmegelőzési programból adódó feladatok végrehajtásának segítése érdekében ajánlásokat tesz célfeladatok ellátására a polgárőr szervezetek részére.
- 2.)Összehangolja az irányítása alatt álló rendvédelmi szervek a rendőrség, a határőrség, a katasztrófa-védelem, a Bevándorlási és Állampolgári Hivatal együttműködési kötelezettségét az illetékességi területükön működő polgárőr szervezetekkel, melynek fő területei:
 - a)a közös megelőzési járőrszolgálatok ellátása, a kockázati tényezők felderítése, információgyűjtés,
 - b)élet-és vagyonmentés, veszélyeztetett terület lezárása, forgalomirányítás,
 - c)kölcsonös tájékoztatás,
 - d)felvilágosító munka, tanácsadás.
- 3.)Rendszeresen felkéri a települési önkormányzatokat a polgárőr szervezetek mind szélesebb körű bevonására a helyi közbiztonsági feladatokba. Az önkormányzati együttműködés főbb területei:
 - a)a közterületek védelme,
 - b)a települések közlekedésbiztonságának javítása,
 - c)a gyermek- és ifjúságvédelem,
 - d)a közterület-felügyelet, mezőgazdasági és természetvédelmi őrszolgálatok támogatása.
- 4.)A polgárőrség képviselőit bevonja a baleset-bűn a katasztrófa megelőzéssel és az áldozatvédelemmel összefüggő jogszabályok tervezeteinek előkészítésébe és a végrehajtás értékelésébe.

Rendszeresen meghívja a polgárőrség képviselőit a megelőzési célú rendezvényekre, konferenciákra.

Az Országos Polgárőr Szövetség

- 5.)Az Országos Polgárőr Szövetség tagszövetségei és tagegyesületei útján hatékonyan részt vesz az országos bűnmegelőzési program megvalósításában.
- 6.)Tervezi és szervezi a polgárőr szervezetek szakmai tevékenységét.

A belügyminiszter által a társadalmi bűnmegelőzési feladatok megvalósítása érdekében kidolgozott ajánlások és célfeladatok megvalósítása érdekében koordinálja a polgárőr szervezetek munkáját.

Rendszeresen-de legalább negyedévente – tájékoztatást ad a belügyminiszter felé az ajánlások és feladatok végrehajtásának helyzetéről.

- 7.) Gondoskodik országos és területi szinten az illetékes rendvédelmi szervekkel kötendő együttműködési megállapodások koordinációjáról.

Ajánlásokat dolgoz ki a települési polgárőr szervezetek részére az együttműködési kialakításának helyi feladataihoz.

- 8.) Kidolgozza és a területi, helyi szervezetei rendelkezésére bocsátja az önkormányzati feladatokban történő közreműködés módszertani útmutatóját.

Felkészítést szervez az önkormányzati közbiztonsági bizottságok munkájában résztvevő polgárőr tisztségviselők részére feladataik célirányosabb, hatékonyabb ellátása érdekében.

- 9.) Gondoskodik a polgárőr szervezetek segítő közreműködésével a közbiztonságot, a bűnmegelőzést érintő jogalkotási folyamat keretében a rendelkezésre bocsátott tervezetek, szakanyagok széleskörű megvitatásáról, fórumok lebonyolításáról. Összegzi a véleményeket, észrevételeket.

II. KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS TERÜLETÉN

Belügyminisztérium

- 1.) Az Országos Polgárőr Szövetséggel együttműködve kidolgozza a polgárőrök alapismereti vizsga követelményeit, a felkészítés rendjét, valamint a továbbképzés rendszerét.
- 2.) Az Országos Polgárőr Szövetséget tájékoztatja a polgárőrök érdeklődésére számot tartó belügyi oktatásról, s azokon az előzetes egyeztetett igények és lehetőségek szerint a polgárőrök részvételét biztosítja.
- 3.) Az Országos Polgárőr Szövetség témajavaslatai alapján kezdeményezi, hogy a belügyi oktatásban az eddigienél is nagyobb súllyal szerepeljenek a bűnmegelőzési témakörben a polgárőrséggel kapcsolatos kérdések.

Az Országos Polgárőr Szövetség

- 4.) Javaslatot készít a Belügyminisztérium részére a polgárőr alapismereti vizsga követelményeire, a felkészítésére és a továbbképzés rendjére, az egyeztetett szabályozást kihirdeti, s szükség esetén kezdeményezi a szabályozás, a követelmények korszerűsítését.
- 5.) Gondoskodik a polgárőrök alapismereti képzésének, vizsgarendszerének és továbbképzésének működtetéséről.
- 6.) Javaslatot készít azokról a bűnmegelőzéssel kapcsolatos témakörökről, amelyek a belügyi rendvédelmi szervek állománya, vagy a társadalom tagjai számára szervezett képzésekben továbbképzésekben indokoltnak tart, valamint igény esetén e témákban előadókat is biztosít.

III. ANYAGI-TECHNIKAI FELTÉTELEK

Belügyminisztérium

- 1.)Kezdeményezi a jogi háttér módosítását a tekintetben, hogy a Belügyminisztériumtól, valamint az irányítása alá tartozó rendvédelmi szervektől amortizációs cserére, vagy fejlesztés, korszerűsítés keretében kiváltásra kerülő technikai eszközök (a polgárőrség tevékenységéhez szükséges műszaki és technikai eszközök) a polgárőr szervezetek részére átadásra kerülhessenek.
- 2.)Az Országos Polgárőr Szövetség működését pénzügyileg támogatja és a pénzügyi támogatásra nézve a felek külön megállapodást kötnek.
- 3.)A társadalmi bűnmegelőzést érintő törvényalkotási folyamatok befejezéséig a helyi polgárőr szervezetek támogatását pályázati úton támogatja.

Az Országos Polgárőr Szövetség

- 4.)Amennyiben lehetőség nyílik a Belügyminisztériumtól, valamint az irányítása alá tartozó rendvédelmi szervektől amortizációs cserére, vagy fejlesztés korszerűsítés keretében kiváltásra kerülő technikai eszközök (járművek, egyéb berendezések) átadására, azt az Országos Polgárőr Szövetség elfogadja, használatba veszi.

EGYÉB RENDELKEZÉSEK

- 1.)A polgárőr egyesületek és szövetségek bűnmegelőzési tevékenységének folyamatos támogatása érdekében a belügyminiszter és a Belügyminisztérium bűnmegelőzési helyettes államtitkára közvetlen szakmai kapcsolatot tart az Országos Polgárőr Szövetség elnökével.
- 2.)A belügyminisztérium által irányított országos, területi és helyi szervek a területi polgárőr szövetségekkel és a helyi egyesületekkel a feladatok részletes meghatározására, végrehajtására külön megállapodásokat köthetnek.

A RENDŐRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A megállapodás aláírása: 2000. február 2.
A megállapodás aláírói: Dr. Orbán Péter r. vezérőrnagy, országos rendőrfőkapitány
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

A Felek a bűnözés elleni fellépéssel, a bűnmegelőzéssel, a közbiztonság javításával, a közterületek rendjével, a család-, gyermek- és ifjúságvédelemmel, a baleset -megelőzéssel, a vagyonvédelemmel összefüggő közös érdekeiket kifejezve megállapodnak abban, hogy feladataik ellátása során az alábbi szempontokat figyelembe véve együttműködnek:

1. Az OPSZ területi szervei, egyesületei útján vállalja

- a) Népszerűsíti a Rendőrség bűnmegelőzési, baleset-megelőzési és vagyonvédelmi tevékenységét, a mindenkori pénzügyi lehetőségei figyelembe vételével anyagi támogatást nyújt az ezzel kapcsolatos reklámpropaganda tevékenységhez. Közreműködik az ilyen tartalmú kiadványok szerkesztésében és terjesztésében.
- b) A rendőri szervek ügyeletein elhelyezett híradástechnikai eszközei útján vagy egyéb módon a bűncselekményre utaló vagy más, rendőri beavatkozást igénylő magatartás észlelése esetén jelzést ad a rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében. Az intézkedő rendőrök kérésére a polgárőrök közvetlen segítséget, támogatást nyújtanak.
- c) Részt vesz az iskolai bűnmegelőzési nevelőmunkában, a rendőrség által szervezett bűn-és baleset-megelőzési akciókban.
- d) Közbiztonsági célú figyelő-jelző szolgálatot lát el a települések, lakókönyezetek közbiztonságának javítása érdekében.
- e) A lakossági, önkormányzati vagy más-kivéve politikai jellegű rendezvényeken rendőrségi felkérésre rendezői feladatokat lát el, illetve igény szerint segítséget nyújt az ilyen irányú rendőri biztosítási tevékenységhez.
- f) Az OPSZ az ORFK Gazdasági Ellátó Igazgatóságnál a pénzeszközökről, azok átvételét követő 15 napon belül igazolt számlák alapján elszámol.

2. Az ORFK - a területi és helyi rendőri szervek útján - vállalja

- a) Illetékességi területükön felkérésre közreműködnek a polgárőr egyesületek tagjainak képzésében. Elősegítik a polgárőr tagfelvételi munkát, ennek keretében a felvételt kérő hozzájáruló nyilatkozatára az előéleti nyilvántartásban ellenőrzést végez.
- b) A bűnügyileg fertőzött területeken a bűnügyi, közbiztonsági és a közlekedési célú fokozott ellenőrzések során közös szolgálatot szerveznek a polgárőr egyesületekkel. Tagjaikat szükség esetén bevonják a rendezvények, a természeti katasztrófák, illetve a balesetek helyszíneinek biztosításába.
- c) Az Országos Baleset-megelőzési Bizottság szakirányú útmutatásával és támogatásával a polgárőr egyesületeket bevonják a baleset-megelőzési tevékenységbe, így különösen a propaganda-előadások, bemutatók, kiállítások

szervezésébe, az óvodák, iskolák, valamint az idősek, gyerekek által sűrűn látogatott helyek közelében a gyalogos forgalom segítésébe, biztonságosabbá tételébe.

- d) Népszerűsíti a polgárőrség tevékenységét, ezzel elősegíti közfeladatai teljesítését.
- e) Rendszeres tájékoztatást ad a polgárőr egyesületek, a területi szövetségek részére, az aktuális bűnügyi, közbiztonsági helyzetről. A jogszabályokban meghatározott lehetőségeken belül adatokat biztosít a bűnmegelőzési tevékenységhez (pl. Gépjármű-és tárgykörözés, stb.)
- f) Kapcsolatot tart a polgárőr egyesületek közbiztonsági célú figyelő-jelző szolgálataival.
- g) A polgárőr szervezetektől független rendőri szakreferenseket jelölnek ki, akik ellátják a rendőri és a polgárőr szervek közötti koordinációs tevékenységet.
- h) Biztosítják a rendőri szervek vezetőivel történt előzetes egyeztetés alapján a polgárőr egyesületek híradástechnikai eszközeinek elhelyezését a rendőrségi ügyeleteken, és az azokon keresztül történő folyamatos kapcsolattartást.
- i) A mindenkorai pénzügyi lehetőségek figyelembevételével anyagi-technikai segítséget nyújt az OPSZ, annak területi szervei, illetve a polgárőr egyesületek részére.
- j) Segítséget nyújt a hagyományosan megrendezésre kerülő Országos Polgárőr Nap rendezvényeinek előkészítésében és lebonyolításában. A szolgálati feladatok ellátásának sérelme nélkül a polgárőrség igénye szerint a rendezvényeken technikai és szolgálati bemutatók megtartását biztosítja.

3. Az ORFK az OPSZ elnökségének működéséhez nyújtott támogatásáról a megállapodás függeléke rendelkezik, amelyet a felek minden év december 31-ig felülvizsgálják és az ORFK gazdasági, személyzeti helyzetétől függően döntenek azok további biztosításáról.

4. A Felek vállalják

- a) A tevékenységüket a törvényesség, az önállóság, az egymás kölcsönös elismerése és tiszteletben tartása, a pártsemlegesség alapelveinek figyelembevételével végzik.
- b) Az együttműködési megállapodást saját szervezetükre nézve kihirdetik azzal, hogy a rendőri szervek, illetve a polgárőr egyesületek az abban foglaltak végrehajtására intézkedjenek, az együttműködés konkrét tartalmát a helyi sajtóösszefoglalásokra figyelemmel megállapodásban rögzítik.
- c) Bármelyikük kezdeményezésére szükség szerint, egyébként évente értékeli az együttműködésük tapasztalatait, közös intézkedéseik eredményességét. Indokolt esetben kezdeményezik az írott és elektromos sajtóban az állampolgárokat érintő megállapítások közzétételét.

5. Záró rendelkezések

- a) A Felek az együttműködési megállapodást egy hónapos határidővel felmondhatják, vitás kérdésekben a Fővárosi Bíróság hatáskörét és illetékességét kö-

tik ki. A jelen együttműködési megállapodásban nem érintett kérdésekben a Ptk. rendelkezései az irányadóak.

- b)A Rendőrség területi és helyi szervei a polgárőr területi szövetségekkel, illetve a helyi egyesületekkel külön megállapodásokat kötnek. E megállapodásokban rögzítik a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2/A §-ban foglaltaknak megfelelően, hogy a polgárőrök mely tevékenységei minősülnek közfeladatnak. Ilyen tevékenységek különösen:
- bűnmegelőzési, illetve közúti baleset-megelőzési célú közterületi járőr-szolgálat, bűnmegelőzési célú figyelőszolgálat ellátása, biztosítási feladatokban való közreműködés, amennyiben a szolgálat teljesítését az illetékes rendőri szervnek a polgárőr bejelentette, továbbá mások számára nyilvánvalóvá tette, hogy a polgárőrség tagja,
 - polgárőrséghez való tartozás igazolását követően jogos védelem, végszükség, bűncselekmény elkövetésén tettenérés vagy a tulajdonos (birtokos) távollétében, annak birtokvédelmi jogosultságai körében eljárva ténykedik.

6.Az együttműködési megállapodást az országos rendőrfőkapitány és az Országos Polgárőr Szövetség elnöke jóváhagyólag aláírja, ezzel egyidejűleg az 1999. február 2-án aláírt megállapodás hatályát veszti. A megállapodás meghatározatlan időre szól. Ezen megállapodást a felek szervezeti egységeik részére kihirdetik.

Függelék

Az ORFK az OPSZ elnökségének működéséhez 2000. évben az együttműködési megállapodás alapján az alábbi támogatást nyújtja:

- a)Budapest VII. kerület Király utca 71. épületben három irodahelyiséget és a zárt udvaron egy parkolóhelyet biztosít.
- b)A 2000. évi létszámleépítés végrehajtásának függvényében egy fő gyors- és gépirót és egy fő gépkocsivezetőt (közalkalmazottak) biztosít a központi keret terhére azzal, hogy a munkaidőn túli foglalkoztatás díjazással csak a gépkocsivezetőnél számolható el, míg a gyors- és gépiró túlmunkáját szabadidővel kell megváltani.
- c)Három számítógépes konfigurációt és nyomtatót biztosít az OPSZ adminisztratív és nyilvántartási rendszereinek üzemeltetéséhez.
- d)Az OPSZ iratainak másolásához másolási lehetőséget biztosít.
- e)Biztosítja az OPSZ titkárság irodaszer- és papírellátását, melyet – az ORFK Közrendvédelmi Főosztály Közrendvédelmi Osztály vezetőjének ellenjegyzésével – az ORFK Gazdasági Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Igazgatóságtól kell igényelni.
- f)Az OPSZ közgyűléseire, annak megrendezését megelőzően legalább két héttel leadott írásbeli igény szerint termeket biztosít, valamint a megyei rendőrfőkapitányságok – a mindenkor anyagi-technikai lehetőségüket figyelembe véve – segítséget nyújtanak a küldöttek utaztatásához.
- g)Havi 2500 km engedélyezett futásteljesítmény mellett egy darab személygépkocsit biztosít az OPSZ ügyeinek intézésére. A szolgálati gépkocsit az ORFK GEI által kiadott ügyinézői igazolvánnyal rendelkező személyek vezethetik. A gépjárművek tárolása a napi feladatok ellátása után az ORFK Pannónia utcai garázsában történik. A rendelkezésre bocsátott gépjármű igénybevételének

jogszerűségét az ORFK Közrendvédelmi Főosztály kijelölt munkatársa szükség szerint, de legalább havonta egyszer ellenőrzi.

h)Az Állami Futárszolgálat útján közreműködik az OPSZ kiadványainak rendőrkapitányságokra történő továbbításában, az egyesületekhez és a tagsághoz történő eljuttatás megszervezése az OPSZ, illetve területi szövetségeinek feladata. Küldemények a Rendőrség költségén postai úton nem továbbíthatók.

AZ ORFK KOMMUNIKÁCIÓS IGAZGATÓSÁGÁVAL KÖTÖTT EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A megállapodás aláírása: Budapest, 2002. november 12.

A megállapodás aláírói: Dr. Garamvölgyi László rendőrségi főtanácsos, igazgató
Dr. Túrós András, OPSZ elnöke

Az együttműködő felek abból a célból, hogy a bűnüldözéssel kapcsolatos sajtóban a rendőrség-polgárőrség szolgálati együttműködése nagyobb teret kapjon az alábbiakban állapodnak meg:

- 1.Az OPSZ budapesti és megyei szövetségeinek diszpécseri kapcsolatot tartanak az ORFK KIG megyei szóvivőivel és tájékoztatják az egyesületek életének minden olyan eseményéről, amely a rendőrség-polgárőrség együttműködési körébe tartozik.
- 2.Az ORFK KIG vállalja, hogy az általa szervezett sajtótájékoztatókra és a megyei sajtóreferensek tanácskozásaira állandó vendégként meghívja az OPSZ mindenkor kommunikációs vezetőjét.
- 3.Az ORFK KIG gondoskodik arról, hogy sajtófigyelő szolgálat ellátja az OPSZ-el kapcsolatos publikációk figyelését és ezek másolatait folyamatosan eljuttatja az OPSZ-nek.
- 4.Az ORFK KIG megyei sajtóreferensei a 3. pontnak megfelelően járnak el egy mértékadó helyi OPSZ-el kapcsolatos publikációival.

Jelen együttműködési megállapodás kiegészítése az Országos Polgárőr Szövetség és az Országos Rendőr-főkapitányság vezetői által 2002. február 2-án aláírt megállapodásnak.

A HATÁRŐRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A megállapodás aláírása: Budapest, 1999. március 4.
A megállapodás aláírói: Kiss Kálmán hőr. vezérőrnagy, a Határőrség megbízott országos parancsnoka
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

Az együttműködő felek, a határterületen élő állampolgárok biztonságérzetéhez, az államhatár biztonságos őrzetéhez a határrend fenntartásához fűződő kölcsönös érdekek alapján, a rendelkezésre álló személyi feltételek és anyagi-technikai eszközök egymás érdekében történő felhasználására, tevékenységük összehangolása érdekében az alábbiak szerint működnek együtt:

I. Az OPSZ vállalja, hogy területi szövetségeinek, polgárőr egyesületeinek mozgósításával

- 1.A rendelkezésre álló lehetőségeket kihasználva, népszerűsíti a határőrség tevékenységét, magyarázza a határőrizet és közbiztonság összefüggéseit, a határ őrzése és az egyes intézkedések fontosságát, tájékoztatja az állampolgárokat a határrend fenntartásával kapcsolatos kötelezettségeikről.
- 2.Az egyesületek polgárőrei figyelemmel kísérik a mozgás körzetükben észlelhető olyan jelenségeket, amelyek tiltott határátlépésre, ember-árucsempészetre, illetve határrend-sértésre utalnak. Az ilyen információkról haladéktalanul tájékoztatják a határőrséget.
- 3.A határőrizeti feladatok érdekében a határőrizeti kirendeltségekkel térben és időben összehangolva, álló illetve mozgó figyelő szolgálatokat szerveznek a határsértők feltételezett útvonalain, közúti, vasúti csomópontokon.
- 4.Felkérésre segítséget nyújtanak intézkedő határőrnek, határőr irányítása alatt segítséget nyújtanak járőr szolgálat ellátásához, részt vesznek határrendészeti akciókban.
- 5.Az OPSZ a Határőrséggel való hatékonyabb együttműködés jogi feltételeinek megteremtése érdekében a Polgárőr Mozgalom Konceptióját, a Működési Szabályzatot a saját alapszabályzatát a határőrizetre irányuló tevékenységi formákkal kiegészíti, tagszervezeteit felkéri a módosítások végrehajtására.

II. A Határőrség vállalja

- 1.A polgárőr mozgalom határterületen történő erősítése, a polgárőr szervezetekkel való hatékonyabb együttműködés érdekében az országos parancsnokságon, és a határőr igazgatóságokon szakreferenseket biz meg a feladatok végrehajtásával.
- 2.Az állandó, vagy esetenként rendelkezésre álló tájékoztatási eszközöket felhasználja a polgárőr mozgalom népszerűsítésére, a Határőr képeslapban rendszeresen közöl információkat a polgárőrség tevékenységéről, eseményeiről. A képeslapból az OPSZ, és a megyei szervezetek részére egy-egy tiszteletpéldányt megküld.
- 3.A határőr igazgatóságok és kirendeltségek, az e Megállapodás alapján velük együttműködési kapcsolatban álló polgárőr szervezetek részére:

- az elhelyezési feltételek függvényében, objektum biztonsági szabályok betartása mellett, az egyesület okmányainak, technikai eszközeinek (fegyver és pirotechnikai anyagok kivételével) elhelyezésére, értekezletek, ülések, elméleti foglalkozások megtartására, az adott határőrizeti szervvel kötött megállapodás alapján helyiséget biztosít.
- A területi szövetségek egyesületek felkérésére, térítésmentesen biztosít oktatáshoz, tájékoztatáshoz előadókat, szakokat, oktatási segédanyagokat.
- A polgárőr szervezetek részére, szolgálati közlemények továbbítására biztosítja a határőrség informatikai rendszerében működő telefon, illetve telefax készülékek használatát.
- A határőrség kirendeltségeinek lehetőségeit figyelembe véve, a határőrizet érdekében a Polgárőrség Működési Szabályzata 24.-27. pontjaiban meghatározott szolgálati tevékenységek idejére, különösen ha az terepen történik, összeköttetést biztosít, segítséget nyújt a mobilitásban.
- Megvizsgálja annak lehetőségét, hogy a határőrség használatából kivonásra kerülő, de még használható technikai eszközöket, térítés nélkül, vagy kedvezményrel az együttműködő polgárőr egyesületek részére átadhassa.
- A III. Fejezet második bekezdésében leírt Intézkedési Terv végrehajtása során szerveződő egyesületek alapítási, a polgárőrök alapképzési költségeit, szükséges okmányokkal, polgárőr igazolványokkal történő ellátásuk, valamint az egyesületek vezetőinek külön terv szerint megszervezésre kerülő képzésének költségeit, a Terv végrehajtását követően, a költségek tételes felsorolása ellenében a határőrség az OPSZ számlájára egy összegben átutalja.

III. Közös feladatok

Az együttműködő felek kifejezésre juttatják, hogy a megállapodásban magfoglalmazottak a törvényességi előírásoknak megfelelnek, azokat az önállóság, egymás kölcsönös elismerése és tiszteletben tartása alapján határozták el.

Megállapodnak abban, hogy a polgárőrség határőr tagozatának létrehozása érdekében az OPSZ kabinet ülése által 1999 január 11-én elfogadott Intézkedési Tervet a saját területén végrehajthatja.

A megállapodásban vállalt kötelezettségek teljesítése érdekében, a Megállapodást megküldik a határőr igazgatóságok illetve a polgárőrség megyei szövetségei részére, azzal, hogy helyi szervezeteik felé intézkedjenek a végrehajtásra.

A két szervezet mindhárom szintjének vezetői évente áttekintik a megállapodásban foglaltak megvalósítását, szükség esetén módosítják az együttműködési feladatokat. Az OPSZ és HOP közötti megállapodás elvei azonban, megyei vagy egyesületi szinten nem változtathatók meg.

A felek, a másik fél munkáját is értékelő értekezletekre, megbeszélésekre egymást kölcsönösen meghívják, az értékeléshez szükséges információkat egymás részére átadják. Vállalják, hogy az egymásnak átadott információkat a másik fél biztonsági rendszabályait betartva kezelik.

A megállapodás a deklarált együttműködési elveken kívül a felek jogszabályba rögzített más jogait és kötelezéseit nem érinti, az együttműködés során egymás önállóságát, döntési jogaikat és felelősségüket nem korlátozzák.

A felek az Együttműködési Megállapodást, amennyiben az abban foglaltakat a

másik fél méltányolható ok nélkül nem teljesíti, 30 napos határidővel felmondhatják. Az együttműködés azonnal megszakítható, ha a másik fél a törvényes kereteket jelentősen túllépi.

A KÖRNYEZETVÉDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A megállapodás aláírása: Budapest, 2001. április 6.
A megállapodás aláírói: Dr. Skultéty Sándor, a Környezetvédelmi Minisztérium közigazgatási államtitkára
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

Az aláíró felek a természetes és az épített környezet védelmével, a környezet, a nemzeti parkokat, a tájvédelmi körzeteket veszélyeztető, illetőleg károsító bűncselekmények megelőzésével, a közbiztonság javításával összefüggő közös érdekeiket kifejezésre juttatva, valamint a rendelkezésükre álló erők, eszközök, továbbá egymás tapasztalatainak, lehetőségeinek jobb kihasználása és egymás kölcsönös segítése, a jogszabályokban meghatározott közös feladatok eredményes végrehajtása érdekében a Környezetvédelmi Minisztérium a továbbiakban KÖM) és az Országos Polgárőr Szövetség (a továbbiakban OPSZ) együttműködési megállapodást köt.

I. Általános, mindkét félre vonatkozó rendelkezések

1. Az együttműködés célja a jogszabályokon, az állami irányítás egyéb jogi eszközei által meghatározottakon túl, a közös érdekeken alapuló feladatok kölcsönös segítése.
2. Az együttműködés során a szakmai feladatok teljesítéséhez mindkét szerv az alaptervekenységének veszélyeztetése nélkül, azzal összeegyeztethető esetekben és módon nyújt egymásnak segítséget.
3. A felek kölcsönösen biztosítják egymásnak az élet- és a vagyonmentéshez, a környezet védelméhez, valamint a környezeti kárelhárításhoz szükséges, vagy az azzal összefüggő információkat.
4. Az együttműködő felek szorgalmazzák és támogatják a KÖM környezetvédelmi felügyelőségek és nemzeti park igazgatóságok (továbbiakban KÖM területi szervek) és az OPSZ területi szövetségei, illetőleg azok polgárőr tagegyesületei (továbbiakban: OPSZ területi szövetségei) együttműködésének fejlesztését. Szakreferenseket jelölnek ki a területi szervek állományából az együttműködés koordinálására.
5. A felek a központi és területi ügyeleti szolgálataik útján - az egymás hatáskörébe tartozó vagy azt érintő-intézkedést igénylő eseményekről folyamatosan tájékoztatják egymást.
6. A felek kölcsönösen biztosítják egymás szakembereinek a közös területeket érintő környezetbiztonsági témájú szakmai rendezvényeken (konferenciák, munkaműhelyek) és tanfolyamokon való részvételét, továbbá előadót biztosítani azok eredményes lebonyolítása érdekében.
7. A felek kölcsönösen tájékoztatják egymást a környezetbiztonság és a közbiztonság területén folytatott kutatómunkájukról és az ott elért eredményeikről.

II. Az OPSZ kötelezettségei

8. Biztosítja, hogy a KÖM és alárendelt szervei működési feltételeit befolyásoló, a polgárőrség szervei hatáskörébe tartozó eseményekről a szükséges infor-

mációkat megkapják.

9. Biztosítja a környezeti elemeket és természeti értékeket veszélyeztető hatások észlelése, bekövetkezése esetén - különös tekintettel a felderítési és mérési adatokra - a KÖM Környezetbiztonsági Ügyelete, illetőleg a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőségek és nemzeti park igazgatóságok azonnali tájékoztatását.
10. Alaptevékenységének veszélyeztetettsége nélkül a környezetvédelmi szervek rendvédelmi szervekkel együttműködésben végzett környezeti kárelhárítási, kármentesítési tevékenységében.
11. Részt vesz a környezet és a természetet károsító, valamint a környezetre veszélyes hulladék engedély nélküli elhelyezésében megnyilvánuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.
12. Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek és természetvédelmi területeken (védett természeti területen) fokozottan érvényesíti felderítő, értesítő, jelző tevékenységét a védett állatokat, növényeket fenyegető veszélyekkel szemben.
13. Közreműködik a védett és élettelen természeti értékek megőrzésében, együttműködik a Természetvédelmi Őrszolgálattal.
14. Az OPSZ területi szövetségei a KÖM területi szerveivel végrehajtott együttműködésről negyedévenként- a KÖM szervei által ellenjegyzett-tájékoztatást adnak az OPSZ felé annak érdekében, hogy a feladatok arányában részesülhessenek az átadott támogatásból.
15. Közreműködik a természet és a környezet védelmének népszerűsítésében.

III. A KÖM kötelezettségei

16. Tájékoztatást ad az aktuális környezetvédelmi célkitűzéseiről, a kiemelten védendő környezeti elemekről, az azokat veszélyeztető cselekményekről és jelenségekről.
17. Biztosítja a környezeti elemeket és természeti értékeket veszélyeztető hatások észlelése, bekövetkezése esetén az OPSZ szerveinek tájékoztatását.
18. Szakértői és pénzügyi támogatást biztosít az OPSZ és területi szövetségei részére az együttműködés megfelelő formai kereteinek kialakításához. Ennek keretében a szakértői támogatást a területi szervek útján, míg a pénzügyi hozzájárulást 10 millió forint összegben - „ céltámogatásként „- a 7/2001.(III.9.) KÖM rendelet 5.§ c.) pontjában foglalt-” a környezetvédelmi és természetvédelmi mérő, megfigyelő rendszerek kialakítását, működését szolgáló, a jogszabályok betartását elősegítő feladatok finanszírozására-keret terhére közvetlenül folyósítja az OPSZ 11708001-20343208 számlájára történő átutalással (a jelen Megállapodás aláírását követő 15 napon belül, melyet az OPSZ juttat el a területi szövetségek részére a negyedévenként elkészített összefoglaló jelentésben foglalt és elvégzett feladatok arányában.
19. Tájékoztatást ad az aktuális környezetvédelmi projektben való részvételi lehetőségekről.
20. Szakképzett előadókat biztosít a polgárőrség szervei környezetvédelmi felkészítésére.

IV. Záró rendelkezések

- 21.A KÖM területi szervei és az OPSZ területi szövetségei a jelen megállapodásban megfogalmazott kötelezettségek teljesítésének formáira, módjára a helyi sajátosságok figyelembevételével – a hatálybelépés napjától számított 90 napon belül- alakítsák ki konkrét együttműködésüket.
- 22.A felek megállapodnak abban, hogy az együttműködési megállapodásban foglaltakat évente február 15-ig (első esetben 2002. február 15-ig.) értékeli és az esetleges módosításra javaslatot tesznek.
- 23.Jelen megállapodás az aláírás napjával lép hatályba és határozatlan időre szól. Felbontását és módosítását egy hónapos előzetes bejelentéssel bármelyik fél kezdeményezheti.

A POSTAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A megállapodás aláírása: Budapest, 2003. március 5.
A megállapodás aláírói: Dr. Szabó Pál, a Magyar Posta Rt vezérigazgatója
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

A Magyar Posta Rt. által végzett gazdasági tevékenységek biztonságát jelentősen veszélyezteti a bűnözés. A Magyar Posta Rt. működési területein a hivatalos bűnüldöző szervekkel való közvetlen kapcsolattartáson túl szükség van a bűnmegelőzés érdekében szerveződött, társadalmi szervekkel történő összefogásra is.

Az Országos Polgárőr Szövetség olyan erőt képvisel, amellyel képes eredményesen közreműködni a bűnmegelőző, illetve a bűnüldöző munkában.

A Megállapodás főbb irányelveivel segíti a végrehajtás módját, ezért az aláíró felek az alábbiak szerint együttműködésre vállalnak kötelezettséget.

I. Az együttműködés alapját képező szabályozás

- 1.A Magyar Posta Rt. És az Országos Polgárőr Szövetség között együttműködés alapját törvények és rendeletek alkotják.
- 2.Az összehangolt és hatékony munkavégzést a megállapodó felek illetékes vezetői szervezeti egységeik felé utasításokban és rendelkezésekben szabályozzák.
- 3.Az utasítások és rendelkezések nem tartalmazhatnak egymásra nézve hátrányos, a Biztonsági Együttműködési Megállapodás tartalmától és szellemiségétől eltérő rendelkezéseket.
- 4.A feladatellátás során a Felek tudomására jutott információk üzleti titoknak minősülnek. Az együttműködő felek ennek megfelelően titoktartás kötelezi.
- 5.Titoksértés gyanúja esetén a titoksértő személlyel szemben az őt foglalkoztató szervezet jár el, a hatályos szabályozásnak megfelelően.

II. Az együttműködés fő irányai, az irányító és a szervezeti egységek

- 1.Az együttműködés valamennyi érintett posta, társasági tulajdonban lévő gép, berendezés, közúti, vasúti jármű, szállított küldemény biztonságát veszélyeztető bűncselekmény megelőzésére és bizonyítására, továbbá postai szolgáltatot teljesítő munkavállalók védelmére terjed ki.
- 2.A közös tevékenység fő irányai:
 - a) személyvédelem
 - b) objektumvédelem
 - c) szállításvédelem
 - d) értékvédelem
 - e) postai vizsgálat támogatása
 - f) közös bűnmegelőzési akciók szervezése
 - g) bekövetkezett események közös értékelése
- 3.Az országos területi kapcsolattartás a posta, valamint a polgárőrség kijelölt

- szervei, illetve megbízott személyei útján valósul meg.
- 4.A Magyar Posta Rt. Részéről együttműködők:
- országos illetékességgel a Biztonsági Szolgálat Biztonsági Igazgatója,
 - területi illetékességgel a Regionális Igazgatók és a Biztonsági Koordinációs Központ területi Biztonsági Osztályának vezetői,
 - helyi illetékességgel a postavezetők.
- 5.Az Országos Polgárőr Szövetség részéről együttműködők:
- Országos Polgárőr Szövetség elnök-helyettese
 - Fővárosi és megyei szövetségek elnökei
 - Települések polgárőr szervezetinek, egyesületeinek vezetői
- 6.A megállapodást aláíró felek évente átadják egymásnak a végrehajtás szintjein kapcsolattartásra, együttműködésre kijelölt vezetők nevét, címét és telefonszámát. Változás esetén gondoskodnak a kimutatás pontosításáról.
- 7.A Polgárőrségtől kijelölt személyek hatáskörüknek megfelelően összefogják, koordinálják az illetékességi területükön jelentkező feladatokat. Állományukat a feladatok végrehajtása érdekében irányítják és ellátják a munkavégzéshez szükséges segédeszközökkel.

III. Az Országos Polgárőr Szövetség közreműködése a bűnmegelőző és bűnüldöző feladatok végrehajtásában

Az Országos Polgárőr Szövetség országosan szervezett tagjaival, valamint a feladat ellátásukat támogató technikai eszközbázissal felkérésre vállalja:

- 1.A bűnügyileg fertőzött és különösen veszélyeztetett területeken a postai kézbesítők kísérését, a biztonságos pénzkifizetéseket elősegítő jelenlétet.
- 2.Postai létesítmények nappali (nyitvatartási) és éjszakai (zárva tartási) időszak alatt történő őrzés jellegű figyelemmel kísérését, szemrevételező bejárását.
- 3.Pénzek átadás-átvételénél (ellátmányok és beszolgáltatások esetében) védelmet biztosító jelenlétet, valamint a járatok kísérését.
- 4.Továbbszállításra váró küldemények megfigyelő őrzését.
- 5.Rendkívüli esemény észlelésekor a helyszín biztosítását és a postai, valamint a rendőrségi ügyek értékesítését. A tetten ért elkövetők lehetőség szerinti visszatartását, illetve tanúk számbavételét a hivatalos szervek megérkezéséig.
6. Riasztás, vagy postai segítség kérés esetén a megadott helyre történő kivonulást és a posta, illetve a rendőrség hivatalos képviselőjének megérkezéséig jogi lehetőség keretén belül- a szükséges intézkedés végrehajtását.
- 7.A posta elleni bűncselekményekkel összefüggésbe hozható információk pontosítását, felderítését. Az elkövetők személyének beazonosítását, elkövetéshez használt eszközök tárolási helyének behatárolását.
- 8.Vagyonvédelmi bemutatók, továbbképzések során aktuális tájékoztatók megtartását. A lakókörnyezetek fokozott figyelését. A propaganda tevékenység segítségével a közömbösség csökkentését.

A végrehajtási feladatok

1. Általános rendelkezések

- a) A Polgárőrség tagjai postai területeken (helyiségekben, épületekben, létesítményekben) intézkedést önállóan nem kezdeményezhetnek és csak előzetes egyeztetés, engedélyezés alapján, postai felkérésre tevékenykedhetnek.
- b) A polgárőr intézkedés céljából postai épületbe, létesítménybe és belső kezelési helyiségbe engedély nélkül nem léphet be, fegyveresen az ügyféltérben sem tartózkodhat. A polgárőr személye csak postai területen kívül lehet visszatartó erő.
- c) Szükséges, hogy az adott feladatot végző polgárőr személye mindenkor beazonosítható (öltözet, jelvény) utólag is megállapítható legyen (Szolgálati napló).
- d) A polgárőr csak olyan bűnmegelőzési és felderítési jellegű munkákban működhet közre, melynek során nem juthat postai-üzleti titkok birtokába.
- e) Közreműködést, segítséget elsősorban akkor kell igényelni, ha az elvárt feladat végrehajtására saját erőből nem oldható meg, a rendőrségi biztosításra pedig nincs mód, lehetőség.
- f) A feladat megszervezésére úgy kerülhet sor, hogy a feladatellátás hatékonysága mérhető és értékelhető legyen, a végrehajtást ellenőrzés kövesse.

2. Az Együttműködési Megállapodásból adódó főbb feladatok

- a) **Postahelyek élőerős védelme:** A segítségképpen nyújtott feladatvégzésnek a bűnügyileg veszélyeztetett és a közforgalomtól távol eső kisposták esetében kell meghatározónak lenni. A személyes jelenlétet, alapvetően a zárás megelőző időszakra (zárás előtt kb. 2 órával előbb) kell biztosítani. Visszatartó, illetve bűncselekmény elkövetését akadályozó biztosítás csak a postai épületen kívül történhet, a helyi, területi viszonyok figyelembe vételével. Indokolt esetben az épületek környékét első és hátsó bejárati ajtókat egyaránt védeni kell, egészen a zárás befejezéséig.
- b) **Szállított értékek átadás-átvételének biztosítása:** A szállított értékek biztonságának fokozása érdekében a jelenlétet úgy kell megszervezni, hogy a beszolgáltatások járási szállítása is megoldást nyerjen. A biztosítás csak az átadás-átvétel időszakára és munkafázisára terjedhet ki. Polgárőr járási gépkocsiba nem szállhat be, a rakodásban nem segíthet.

Polgárőr jelenléte csak utcai kezelést végző postahelyeken a támadási kockázat csökkentése érdekében fogadható el.

- c) **A lakossági pénzkifizetések felügyelete:** A lakossági pénzkifizetések polgárőrökkel történő felügyeletét a helyi viszonyokat mérlegelve kell megszervezni. Elsődlegességet kell élveznie az „ arrogáns lakossággal „ jellemezhető területeknek, településeknek és a kritikus kifizetési időszakoknak. Postahelyi kifizetés biztosítása miatt polgárőr a munkatérbe nem léphet be, csak az ügyféltérben nyújthat segítséget (fegyvertelenül) a rend fenntartásában. Kézbesítői kifizetés biztosítása polgárőrrel csak kifejezetten a kézbesítő kérésére történhet, gyanús esetekben, vagy veszélyesnek ítélt területeken, településeken várható támadás megelőzése, elhárítása érdekében. A biztosítást kíséreléssel, vagy biztosító figyelő-ellenőrző pontok felállításával kell védeni. A kísérésre csak közterületen kerülhet sor. A figyelő-ellenőrző pontok felállítása

azt jelenti, hogy a polgárőr nem kíséri a kapuig, vagy lépcsőházig a kézbesítőt, csupán a kézbesítési útvonalon „veszélyeztetettnek ítélt pontokon” van jelen a megadott időszakban. Polgárőr és kézbesítő magánterületre együtt nem léphet be.

d) **A postai bűnmegelőzést és bűnfelderítést segítő munka:** A Posta és az OPSZ közötti kapcsolatban a külső elkövetőkkel szembeni hatásos, eredményes fellépésre kell épülni. Különösen indokolt ez adott területen jelentkező betörés és rablásorozatban elkövetett bűncselekményeknél, a rendkívüli események előfordulási jellemzőinek ismeretében. Az Üzemeltetés-ellenőrzési osztályok információi alapján – a veszélyeztetett területeken – a polgárőrök éjszakai rejtett figyelést végezhetnek, az elkövetők akcióba lépése esetén feladatuk a rendőrség és a posta értesítése. Munkájuk segítése érdekében rendelkezésükre kell bocsátani a körözött gépjárművek típusát, rendszámát, elkövetési útvonalát, elkövetők személyleírását, ruházatát, stb. amelyek ismeretében elősegíthetik az elkövetők tartózkodási helyének felkutatását, illetve az elkövetők elfogását.

3.A feladatvégzés ellenőrzése és dokumentálása

a) A feladatvégzést úgy kell megszervezni, hogy az érintett igazgatóságok által kiadott utasításból, rendelkezésből származó végrehajtási felelősség az adott postavezetőt terhelje.

b) A postavezető a kapcsolatfelvételt követően az érintett Regionális Igazgatóságon, a Biztonsági Központ Területi Biztonsági Osztályvezetőjének adjon tájékoztatást arra vonatkozóan, hogy a helyi lehetőségekhez, valamint igényekhez igazodva mely pontokon alakított ki együttműködést a polgárőrséggel.

c) A polgárőr az elvégzett feladatot Szolgálati napló vezetésével igazolja. A Szolgálati naplónak- az OPSZ helyi vezetőjével egyeztetve-tartalmazni kell a polgárőrök személyi adatait, valamint azt, hogy az érintett személyek milyen tevékenységet, mikor és mennyi időráfordítással látták el, továbbá tartalmaznia kell a polgárőrök pozitív, illetve negatív magatartására vonatkozó véleménynyilvánítási lehetőséget.

A feladatvégzéssel kapcsolatban jelentkező rendkívüli eseményeket a postai ügyelet és az illetékes OPSZ ügyelete felé jelezni kell. Abban az esetben, ha a polgárőr magatartásával szemben panasz merül fel, vezetőjének egyidejű értesítése mellett meg kell tiltani számára a további munkavégzési lehetőséget. A postán vezetett Szolgálati naplót havonta, az OPSZ illetékes helyi vezetőjével láttamoztatni, igazoltatni kell.

d) A Biztonsági Együttműködési megállapodásban foglaltak végrehajtását a Regionális Igazgatóságokon a Biztonsági Koordinációs Központ Területi Biztonsági osztályai folyamatosan ellenőrzik.

e) Az ellenőrzések tapasztalatait az Ellenőrzési naplóban rögzítsék. Az ellenőrzések terjedjenek ki a felelősök, a megbízások gyakorlati végrehajtására és a Szolgálati naplóban leírt követelmények betartására.

IV. A Magyar Posta Részvénytársaság vállalja

1.A feladatellátás megszervezése érdekében kapcsolatot tart az Országos Polgárőr Szövetséggel. Egyes konkrét veszély helyzetekben központi vagy helyi szerveitől eseti közreműködést kér.

- 2.A postabiztonsággal kapcsolatos védelmi elképzelésekről, fejlesztésekről szükség esetén tájékoztatást nyújt. A konkrét feladatokhoz, munkavégzéshez szükséges információk átadásáról megfelelő időben gondoskodik.
- 3.A Magyar Posta Rt. - a jelen megállapodásban meghatározottak végrehajtásában gyakorlatilag és tevőlegesen résztvevő - a helyi Postákkal együttműködési megállapodást megkötött, helyi Polgárőr Szervezetek, Egyesületeket évente két részletben összesen 13 millió Ft.-azaz tizenhárom-millió forint, míg az Országos Polgárőr Szövetséget évente két részletben összesen 2 millió azaz kétmillió forint pénzügyi támogatásban részesíti.
- 4.A helyi Polgárőr Szervezetek, Egyesületek teljesítményének ismeretében a támogatásuk mértéke a Biztonsági Koordinációs Központ Területi Biztonsági Osztályok vezetői tesznek javaslatot a tárgyév május 31-ig, illetve október 31-ig a Biztonsági Szolgálatot vezetőjének.
A támogatás elosztásának alapelvei:
 - a) az első támogatás átutalása minden év június 30.,
 - b) a második támogatás átutalása minden év november 15.,
 - c) a legkisebb támogatás összege 10.000.-Ft, azaz Tízezer forint.
- 5.Kiemelkedő jelentőségű esetekben jutalmazza az eredményesen közreműködő polgárőr tagokat.
- 6.Magyar Posta Rt. Vállalja, hogy az Országos Polgárőr Szövetség lapjának a terjesztési díjából 10 % mértékű díjkezdvezményt ad.

V. Záró rendelkezések

- 1.Az Együttműködési megállapodásban foglaltak végrehajtását úgy kell megoldani, hogy az ne akadályozza az ügyfelek megfelelő színvonalú kiszolgálását és a technológiai folyamatok lebonyolítását.
- 2.Abban az esetben, ha belső postai vizsgálat eredményeként érdekeltség gnyúja merül fel a polgárőrrel szemben, akkor az illetékes postaszerv azonnal köteles erről a Vezérigazgatóság Biztonsági Szolgálat Biztonságszervezési osztályát értesíteni.
- 3.Mindkét fél részéről- a gyakorlati tapasztalatok alapján-sor kerülhet a megállapodás felülvizsgálatára és szükség szerint módosításra, illetve folyamatos együttműködési zavar esetén a szerződés felbontására.
- 4.A módosítási igény elbírálási határideje 30 nap.
- 5.A megállapodásban foglaltak gyakorlati végrehajtásának megszervezéséért a Magyar Posta Rt. Részéről a Vezérigazgatóság Biztonsági Szolgálat Biztonsági Igazgatója, az Országos Polgárőr Szövetség részéről az OPSZ elnök-helyettese felelős.
- 6.Esetleg vitás kérdésekben megfelelő szintű egyeztetések, végső esetben a két fél országos illetékességgel rendelkező vezetőjének állásfoglalása szerint kell eljárni.
- 7.A megállapodás az aláírás napján lép életbe.

AZ ORSZÁGOS BŰNMEGELŐZÉSI TANÁCS ÉS AZ ORSZÁGOS KÖZBIZTONSÁGI ÉS BŰNMEGELŐZÉSI KÖZALAPÍTVÁNY EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSA

A megállapodás aláírása: Budapest, 2001. május 31.
A megállapodás aláírói: Mazula Károly, az OBmT elnöke
Dr. Katona Géza, a OKBK Kuratóriumának elnöke
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

1. Együttműködő felek (továbbiakban: Felek) e megállapodás keretei között támogatnak minden olyan törekvést, kezdeményezést, amelyek a bűnmegelőzés stratégiai céljaival összhangban szolgálják a személyes biztonságot is nyújtó lakókörnyezetek kialakítását, valamint a lakossági önszerveződések és a rendőri szervek eredményesebb együttműködését.

2. Fenti általános célok megvalósítása érdekében az OBmT vállalja, hogy kommunikációs stratégiájának megfelelően lehetőséget biztosít Feleknek arra, hogy tevékenységüket, azok eredményeit az egyes médiumokban bemutathassák.

Elsősorban pályázati úton anyagilag is támogatja a Felek bűnmegelőzési célú kiadványainak megjelenését és országos vagy regionális szakmai fórumainak megrendezését.

3. Az OKBK és az OBmT kinyilvánítja, hogy a Szomszédok Egymásért Mozgalom (SZEM) továbbfejlesztési és országos kiépítését elsősorban az OPSZ szervezeti keretei között tartja megvalósíthatónak.

4. Az OPSZ vállalja, hogy az Alapszabályban megfogalmazott céljaival összhangban a SZEM népszerűsítésén túl tagszervezetei tevékeny közreműködésével részt vállal a mozgalom céljainak gyakorlati megvalósításában.

Dinamikus, közhasznú és társadalmilag nélkülözhetetlen bűnmegelőzési feladatait a tagszervezeteknél kiegészíti azzal a statikus feladatkörrel, amely a SZEM mozgalom helyi szintű kiépítését és működtetését jelenti. E tevékenységet az OKBK-val együttesen minden év április 31-ig közösen értékelik elnökségi, illetve kuratóriumi ülésen.

5. Az OKBK és az OBmT együttesen vállalja, hogy a SZEM mozgalom helyi rendszereinek kiépítéséhez a polgárőr szervezetek számára továbbra is biztosítja a pályázati úton igényelhető pénzeszközöket.

6. Az OKBK vállalja, hogy internetes honlapján folyamatosan bemutatja az OPSZ-el és az OBmT-vel végzett közös tevékenységük eredményeit.

7. A 3. és 4. pontban vállalt célkitűzések megvalósítása és a gyakorlati feladatok koordinálása céljából a Felek megfelelő szintű képviselőikre összekötőket jelölnek ki:

- a) OBmT: Csonka Györgyi titkárságvezető úrhölgyet,
- b) OPSZ: Bernáth Mihály adminisztratív igazgató urat,
- c) OKBK: Fodor Antal főreferens urat,

akiknek egymás elnökségi (kuratóriumi) ülésen való részvételét szükség szerint biztosítják.

8. Ez a megállapodás aláírásának napján lép hatályba. A vállalt kötelezettségek teljesítését minden év május 31.-ig a Felek az OBmT elnökségi ülésen értékelik.

A BIZTONSÁGOS MAGYARORSZÁGÉRT KÖZALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSI SZERZŐDÉSE

A megállapodás aláírása: Budapest, 2003. május 14.
A megállapodás aláírói: Dr. Király Tibor, a BMK elnöke
Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

- 1.A szerződés tárgya a Kedvezményezett (OPSZ) által 2003. évre tervezett bűnmegelőzési program végrehajtásának támogatása.
A támogatást:
 - az Országos Polgárőr Szövetség működési költségeire,
 - az Országos Polgárőr Szövetség központi rendezvényeinek lebonyolítására,
 - a megyei (fővárosi) szövetségek működési költségeire,
 - a működési képesség határán lévő forráshiányos polgárőr egyesületek támogatására,
 - a nyári idegenforgalmi idény és az őszi iskolakezdés polgárőr bűnmegelőzési feladatai támogatására biztosítja a Támogató (BMK)
- 2.A Felek megállapítják, hogy a kedvezményezett az előző pontban írt bűnmegelőzési program megvalósítási tervét, a program egyes elemeinek részletes költségvetését elkészítette, a feladatokat meghatározta, - mint a támogatási összeg átutalásának feltételét képező és jelen szerződés mellékleteként csatolandó-írásos anyagot a támogatónak benyújtotta.
- 3.A Támogató a 2. pontban írott dokumentumok értékelése alapján a Kedvezményezett részére- a 2003. február. 26.-i kuratóriumi ülésen hozott 21/2003. sz. határozatának megfelelően- 70.000.000.- Ft, azaz hetvenmillió Forint egyszeri, vissza nem térítendő támogatást nyújt, saját költségvetése terhére. Az adó, illeték és egyéb közterheket a Kedvezményezett viseli.
- 4.A támogatás rendelkezésre bocsátásának (pénzügyi átutalásának) további feltétele, hogy a Kedvezményezett kijelenti, semminemű köztartozása nincs. Ennek tényét az államháztartás működéséről szóló 217/1996. (XII.30.) Kormányrendelet vonatkozó rendelkezése szerint a szerződés megkötésének előkészítése során igazolja.
- 5.A Támogató kötelezi magát, hogy a 3. pontban írt összeget a Kedvezményezett által nyitott és az OTP Bank Rt.-nél vezetett 11708001-20343208 számú számlájára, két részletben utalja át. Az első részlet - 45.000.000.- Ft - átutalására a kedvezményezett által készített költség-felhasználási terv figyelembevételével, a támogatási szerződés aláírását követően 15 napon belül intézkedik. A további 25.000.000,- Ft átutalására 2003. III. negyedévében kerül sor.
- 6.A támogatási összeg kizárólag a mellékelt költségvetésben nevesített célok megvalósítására fordítható, nem használható fel a Kedvezményezettet terhelő adó, illeték, vagy egyéb közteher kifizetésére, továbbá a támogatási összeggel kapcsolatos ÁFA visszaigénylését nem alapozhatja meg.
- 7.A Kedvezményezett kötelezi magát arra, hogy az 1. pontban írt program végrehajtását 2003. december. 31.-ig befejezi.

Támogató hozzájárulását adja ahhoz, hogy a Kedvezményezett az elnyert támogatási összeg költségvetésben nevesített részét a megyei és a fővárosi polgárőr szövetségek részére bűnmegelőzési programjaik végrehajtására átutalja. Felkéri továbbá Kedvezményezettet, hogy a működési képesség hatá-

rán lévő forráshiányos polgárőr egyesületek támogatására pályázat írjon ki, szükségszerű infrastrukturális költségeik finanszírozására. A nyújtott támogatási összeg felhasználásával összefüggően a megyei és a fővárosi szövetségeknek felróható magatartásra azonban a Kedvezményezett a jelen szerződésben vállalt kötelezettségeit érintően nem hivatkozhat.

8. Amennyiben kedvezményezett-neki fel nem róható okból- az 1. pontban megjelölt programja során a támogatási összegnek 75%-át meg nem haladó részét használja csak fel, az igénybe nem vett összeghányadot 8 napon belül visszafizetni köteles a Támogatónak a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-00285331 egyszámla számra.
9. Ha a program megghiúsulna, vagy tartós - a 7. pontban írt határidőt nyilvánvalóan veszélyeztető - akadályba ütközése Kedvezményezettnek felróható, úgy Támogató a teljes támogatási összeg visszafizetésére igényt támaszt. Ha a felróhatóság nem állapítható meg, akkor a Támogató haladéktalan értesítése után a kötelezettségek további egyeztetése szükséges.
10. A Kedvezményezett vállalja, hogy a támogatási összeg felhasználásáról elküldönített nyilvántartást vezet és a pénzügyi zárást követően, de legkésőbb 2004. február. 28.-ig teljes körű elszámolást készít, amelyet a támogatási összeg felhasználásáról készült jelentéssel és az általa hitelesített számlamásolatokkal Támogató részére megküld. Kötelezi magát, továbbá arra, hogy biztosítja a Támogató folyamatos, a program egyes elemeit érintő ellenőrzési jogát, ezért minden, a támogatási összeg felhasználásával kapcsolatos szerződést, számlát, bizonylatot és más okiratot 5 évig megőriz és lehetővé teszi, hogy a Támogató képviselője ezekbe betekinthessen.
11. Amennyiben Támogató azt állapítja meg, hogy Kedvezményezett a rendelkezésre bocsátott összeget a jelen szerződésben meghatározott céloktól eltérően használja fel, úgy a szerződés azonnali felmondására jogosult. Ez esetben Kedvezményezett köteles a támogatás összegének a jegybanki alapkamat kétszeresével növelt összegét 8 banki napon belül visszafizetni.
12. A Kedvezményezett képviselői a program során történő közszerepléseik, nyilatkozataik alkalmával kiemelik, hogy a program a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány támogatásával valósul meg. E tény az esetleges tájékoztató anyagokon is fel kell tüntetni.
13. A jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv rendelkezései az irányadók. A szerződésből eredő esetleges jogviták rendezésére Felek a Fővárosi Bíróság kizárólagos illetékességét kötik ki.

AZ ORFK ORSZÁGOS BALESET-MEGELŐZÉSI BIZOTTSÁG EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁSA

A megállapodás aláírása: Budapest, 2003. március 14.

A megállapodás aláírói: Dr. Hatala József r. vezérőrnagy, az ORFK OBB elnöke

Dr. Túrós András, az OPSZ elnöke

1. A megállapodás tárgya

Az ORFK Országos Baleset-megelőzési Bizottság a közlekedésbiztonság és a balesetek megelőzése, társadalmi feladatok megvalósítása érdekében a 2003. évben az Országos Polgárőr Szövetség tervezett programjai megvalósításának költségeihez hozzájárul.

2. Az OPSZ vállalja

- 2.1.a polgárőrök éves továbbképzésének lebonyolítását.
- 2.2.A nyári turisztikai idényben az idegenforgalmi régióban összehangolt baleset-megelőzési polgárőr szolgálatok, akciósorozatok szervezését, végrehajtását.
- 2.3.A nyári időszakban, a gyermekbalesetek megelőzése érdekében, elsősorban a kerékpározás, a szabad vizekben fürdés szabályairól ismeretterjesztő, játékos foglalkozások, vetélkedők szervezését, végrehajtását.
- 2.4.A szabad vizek mellett, különös figyelemmel a bányatavakra, folyópartokra vízi mentésre felkészült polgárőr felügyelet biztosítását.
- 2.5.A tanévkezdés időszakában a rendőrség által az általános iskolák körzetébe szervezett közlekedésbiztonsági akció feladatainak végrehajtásában történő közreműködést.
- 2.6.„Drog-prevenációs program” további folytatását, az ismeretek széleskörű elterjesztését.
- 2.7.Az ittas járművezetők kiszűrésére irányuló rendőri ellenőrzésben történő aktív részvételt.
- 2.8.A kerékpáros, illetve gyalogos közlekedők jobb láthatóságának elősegítése érdekében fényvisszaverő eszközök használatának széleskörű elterjesztését, ebben való aktív részvételt.
- 2.9.Az eseményekkel, rendezvényekkel összefüggő kiadványokon az ORFK-OBB logójának, valamint annak a ténynek a megjelenítését, közlését, hogy a rendezvény az ORFK-OBB támogatásával valósul meg.
- 2.10.A rendezvények helyszínének az ORFK-OBB megjelenítését, az általa biztosított reklám-és szóróanyagok elhelyezését, kiosztását.
- 2.11.A polgárőr alapismereti képzésben és a közlekedésbiztonsági továbbképzéseken az ORFK-OBB egy képviselője részére előadási lehetőség biztosítását.
- 2.12.Az ORFK-OBB által biztosított bruttó 5.000.000.- Ft működési költség hozzájárulás felhasználásáról részletes elszámolását az OPSZ Közlekedési Munkabizottság elnöke 2003. december 10-ig megküldi.
- 2.13.Az ORFK-OBB által a megfogalmazott programok megvalósításához működési költség hozzájárulásként biztosított bruttó 5.000.000,- Ft összeget kizárólag a megállapodásban szereplő feladatok megvalósítására fordítja.
- 2.14.Amennyiben a működési költség hozzájárulás (bruttó 5.000.000.- Ft) nem vagy nem teljes egészében kerül felhasználásra, abban az esetben a megmaradó összeget az OPSZ 10 banki napon belül visszautalja az ORFK-OBB számlájára.

3. Az ORFK-OBB vállalja

- 3.1.a megállapodásban szereplő programok megvalósításának költségeihez a 2003. gazdasági évben bruttó 5.000.000.- Ft azaz bruttó ötmillió forint összeggel hozzájárul a megállapodás 2.16-2.8. pontjaiban megfogalmazott célok megvalósításához, melyet a megállapodás aláírását követően, az OPSZ által kiállított számla kézhezvétele után 10 banki napon belül átutal az OPSZ számlájára.
- 4.A felek megállapodnak abban, hogy a megállapodásban foglaltak teljesülését 2003. december 10. és 2003. december 31. között áttekintik, és meghatározzák a további kapcsolatuk lehetőségeit.
- 5.A felek a megállapodást 2003. december 31-ig kötik.
- 6.A felek vállalják, hogy a jelen szerződéses jogviszonnyal kapcsolatban felmerülő jogvitákat tárgyalásos úton rendezik, szem előtt tartva egymás hírnevét. Ha ez nem vezet eredményre, jogvitájuk eldöntésére kölcsönösen alávetik magukat a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességének.
- 7.Az itt nem szabályozott kérdésekben a PTK. Vonatkozó rendelkezései az irányadóak.
- 8.A felek jelen szerződést elolvasták, értelmezték, és azt, mint akaratukkal mindenben egyezőt jóváhagyólag aláírják.

A POLGÁRŐRSÉG BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMJAI, FELADATTERVEI

A POLGÁRŐRSÉG BŰNMEGELŐZÉSI KONCEPCIÓJA

Közismert, hogy a bűnözés a XX. század végére a társadalmat érintő problémák egyik legsúlyosabb tényezőjévé vált. A bűnözés az új évezredben is megmaradt világjelenségnek, így a bűnözés elleni harc világszerte a politikai és a kormányprogramok egyik leghangsúlyosabb kérdésévé vált. A bűnmegelőzés kiemelt fontosságát jelzi, hogy számos nemzetközi és hazai szervezet foglalkozik a probléma megoldási lehetőségeivel.

Immár általános az a felfogás, mely szerint a közbiztonság kollektív társadalmi termék, amely az állami szervek hatósági intézkedéseinek, a polgárok önvédelmi képességeinek és a vállalkozási piac nyújtotta szolgáltatásoknak az együttese.

Az Országos Polgárőr Szövetség azonosulva a fenti felfogással, felismerve a bűnözés elleni közös harc szükségességét, szervezetén belül munkabizottságot hozott létre, amelynek feladata felkutatni azokat a lehetőségeket, módszereket és eszközöket, amelyek elősegítik a társadalmi méretű bűnmegelőzés célkitűzéseinek teljesítését.

Az Országos Polgárőr Szövetség véleménye szerint a bűnmegelőzés egyik legfontosabb feladata, hogy az állampolgároknak felébressze az önvédelmi reflexet és aktivizálja a közösségi érzést. Ezért tevékenysége során többek között arra törekszik, hogy mozgósítsa minden ember egyéni felelősségét saját és polgártársai biztonsága megteremtésében, a károsulttá, a sértetté vagy áldozattá válás elkerülése érdekében.

Célszerű ezért minden területi szövetség mellett bűnmegelőzési bizottságokat működtetni, azzal a feladattal, hogy az illetékes rendőri vezetőkkel közösen elkészített megyei bűnügyi helyzet értékelése, a legjellemzőbb bűncselekmények és elkövetési módszerek ismeretében a bűnmegelőzés érdekében dolgozzanak ki konkrét elképzeléseket a visszaszorítás és megakadályozás érdekében. A területi szövetségek folyamatosan tájékoztassák a munkabizottságot az általuk alkalmazott és eredményes bűnmegelőzési gyakorlatról.

A területi szövetségek elnökei és a települések polgárőr egyesületeinek vezetői kezdeményezzék, hogy a polgárőrök kapjon képviselői lehetőséget az önkormányzatok irányítása mellett működő Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Bizottságokban. A polgárőrök bizottsági tagságukat használják fel a Polgárőrség megismertetésére, a bűnmegelőzés eszköztárának szélesítésére.

A munkabizottság fontos célja, hogy a Polgárőrséget, mint önkéntes társadalmi bűnmegelőzési szervezetet megismertesse, ajánlásait elfogadtassa és népszerűsítse:

- a lakosság,
- a polgárőr egyesületek,
- a rendőr-szakközépiskolák és a
- a rendőrtiszti főiskola hallgatói előtt.

A Polgárőrség által felvállalt bűnmegelőzés kiemelt célcsoportjai:

- a gyermekek,
- a fiatalok és a fiatal felnőttek nemzedéke
- a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek,

- az időskorúak.

A Polgárőrség, mint önkéntes civil szervezet, az alábbi területeken tud leginkább a bűnmegelőzés területén közreműködni, eredményeket elérni:

- 1.vagyonvédelem,
- 2.gyermek- és ifjúságvédelem,
- 3.kábítószer prevenció,
- 4.bűnmegelőzési akciók, kampányok szervezése
- 5.környezetvédelem.

1. A vagyonvédelem

A polgárőrség által felvállalt bűnmegelőzésben továbbra is prioritást kell élvezzen a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésére való törekvés. Ennek keretében az alábbi területekre kell a bűnmegelőzési módszereket koncentrálni:

- lakóterületek, lakóházak, lakások,
- nyaralók, hétvégi házak, pincék,
- parkolók,
- személygépkocsik és más gépjárművek,
- személyi és tárgyi értékek vagyonvédelme pl.: zseblopások).

A megvalósítás módjai:

- a polgárőrök rendszeres demonstratív közterületi jelenléte járőrözéssel, vagy figyelőszolgálattal,
- figyelemfelkeltő levélben értesítés az érintetteknek a polgárőr szolgálat során tapasztalt vagyonvédelmi hiányosságokról,
- felvilágosító és propaganda tevékenység (médiák, szórólapok, stb.),
- vagyonvédelmi eszközök népszerűsítése,
- a tulajdonosok aktivitásának ösztönzése és támogatása,
- segítségnyújtás lakossági önszerveződések (SZEM, polgárőr egyesület) létrehozására,
- információs és tanácsadó irodák működtetése,
- kapcsolatfelvétel és együttműködés kialakítása a vagyonvédelemmel szervezetten foglalkozó vállalkozásokkal,
- segítségnyújtás pályázati lehetőségek elnyerésére.

A nagyvárosok polgárőrségei bűnmegelőzési tevékenységében jelentős fordulatot kell elérni. A polgárőrségek számának és taglétszámának növelése érdekében jól körülhatárolható és fogható *intézményi* (felsőoktatási, egészségügyi, közlekedési, közüzemi, stb.) *polgárőr egyesületek létrehozására kell törekedni.* Az intézményi polgárőrskégeket be kell kapcsolni a közterületi polgárőr szolgálatok ellátásába.

A nagyvárosi polgárőr egyesületek a működési területükön fekvő lakótelepeken alakítsanak ki SZEM rendszerű, de szervezeti kötöttség nélkül működő segítségkérő, jelző, tájékoztató hálózatot a lakosság lehető legszélesebb bevonásával. Ennek működőképessége érdekében biztosítani kell a gyors polgárőrségi reagálás (vizontválasz, intézkedés, segítségnyújtás) feltételeit.

A rendőrség bűnüldözési, bűnfelderítési munkájának támogatása érdekében a megyeszékhelyeken és a fővárosban az Országos polgárőr Szövetség és az Országos Rendőr-főkapitányság közös szervezési iránymutatásai alapján, a már működő polgárőr egyesületeken belül *létre kell hozni a speciális bűnügyi polgárőr csoportokat.* A bűnügyi polgárőr csoportok feladata különösen

- a hely-, személy- és eseményismereteik alapján a bűnügyi elemző-értékelő munka támogatása,

- információk gyűjtése, összegzése, továbbítása,
- bűnügyi figyelő és jelzőszolgálat ellátása,
- közreműködés tárgykörözési feladatok ellátásában,
- részvétel egyes nyomozási cselekményekben.

(Lásd még a polgárőrség nagyvárosi bűnmegelőzési programját.)

2. Gyermek- és ifjúságvédelem

Fő feladatok a gyermek- és ifjúságvédelem területén:

- biztonságra nevelés az általános iskolákban,
- feladatvállalás a rendőri D.A.D.A. oktatásban,
- osztályfőnöki órák keretében bűnmegelőzési célú előadások, tájékoztatók tartása,
- iskolai nyílt napokon való bemutatkozás,
- bűnmegelőzési tanácsok, ajánlások az iskolai tanévkezdéssel és a nyári szünettel kapcsolatos veszélyekről,
- a szülők figyelmének felhívása a gyermekeiket fenyegető kockázati helyzetekre.

3. Kábítószer elleni harc

A kábítószer elleni fellépés fő feladatai:

- a felvilágosító munkában való fokozottabb részvétel,
- a kábítószer fogyasztók felismerése, jelzés adás az intézkedő hatóságok felé,
- illegális kábítószer ültetvények (indiai vadkender) felismerése, felderítése, jelzésadás.

(Lásd még az OPSZ drogmegelőzési programját.)

4. Bűnmegelőzési, baleset-megelőzési akciók, kampányok szervezése

- Egy adott terület, egy adott időszak legjellemzőbb bűncselekményei megelőzésére országos, megyei és helyi akciók keretében. (Pl.: nyári idegenforgalom, iskolakezdés, őszi termés betakarítás, stb.).
- A helyi, regionális, megyei **polgárőr napok** rendezvényeinek bűnmegelőzési célú felhasználása többek között
 - kiállítások,
 - bemutatók,
 - vetélkedők szervezésével és lebonyolításával.
- A **rendőrségi nyílt** napok felhasználása a polgárőr tevékenység népszerűsítése és a rendőrséggel történő együttműködés bemutatására.
- A polgárőr sajtóban, valamint az országos és helyi médiákban bűnmegelőzési tudósítások, tanácsok, ajánlások megjelentetése.

A polgárőr egyesületek a közúti közlekedés biztonsága, a balesetek megelőzése érdekében településükön *mérjék föl* illetve folyamatosan kísérik figyelemmel a közlekedés biztonságát veszélyeztető forgalmi helyzetek kialakulási helyeit, a közlekedési jelzőtáblák és burkolati jelek hiányát, azt jelezzék az önkormányzat illetékes szakigazgatási szervének.

Az iskolákkal közösen szervezzenek közlekedésbiztonsági programokat, vetélke-

dőket, elsősorban a gyermekek gyalogos és kerékpáros közlekedési ismeretei, a tömegközlekedési eszközökön (buszon, vonaton) a balesetmentes utazás feltételei elsajátítása érdekében.

A nyári idegenforgalmi idényben a rendőrséggel és a települési önkormányzatokkal szoros együttműködésben, a területi polgárőr szövetségek közvetlen irányítása mellett *koncentrált polgárőr szolgálatokat kell szervezni* Budapest, a Balaton, a Velencei tó, a Tisza tó, a Mátra-Bükk, a Dunakanyar, a Mecsek térsége, az Alpokalja valamint a megyeszékhelyek területén működő polgárőr egyesületek bevonásával. A koncentrált polgárőr szolgálat következtében felmerülő többlet költségeket (pl. üzemanyag, hírközlés, világítási eszközök, védőital, stb.) a résztvevő egyesületek számára pályázati úton kell biztosítani.

A nyári idegenforgalmi idény koncentrált polgárőr szolgálati feladatai legyenek különösen:

- a strandlopások megelőzése,
- a szabad parkolóhelyeken, a szállodák és strandok körzetében a gépjárműlopások, gépjárműlopások megelőzése,
- a fiatalok által látogatott szórakozóhelyeken a drogfogyasztás megakadályozása,
- részvétel a vizibalesetek megelőzésében, a vizimentésben,
- információs szolgáltatások biztosítása, tolmácsolás,
- hivatalos személy támogatójaként rendőrökkel közös járőrszolgálat ellátása.

Bács-Kiskun, Békés, Csongrád és Jász-Nagykun-Szolnok megyék területén működő polgárőrségek a tanyákon élő emberek bűncselekmények általi veszélyeztetésének csökkentése érdekében aktívan *vegyenek részt a rendőrség bűnmegelőzési célú tanyaprogramjában*. E program keretében:

- a rendőri szervekkel egyeztetett módon, mozgó figyelő szolgálatok szervezésével biztosítsák a gyakori polgárőr jelenlétet a kiemelten veszélyeztetett térségekben;
- rendszeresen vegyék fel a kapcsolatot a tanyákon élőkkel, tájékozódjanak megfigyeléseikről;
- legyenek napi kapcsolatban a tanyaprogramban résztvevő más szervezetek képviselőivel.

(Lásd még az OPSZ Közlekedési Munkabizottságának szakmai programját, továbbá a Polgárőr Bűnmegelőzési Hónap feladatait.)

5. Környezetvédelem

A Környezetvédelmi Munkabizottság ajánlásai alapján célszerű e területen a tevékenységet folytatni. **A bizottságban tevékenykedők feladatai:**

- a közös tennivalók és célkitűzések megfogalmazása és összehangolása,
- az egyes részfeladatok kidolgozására a legalkalmasabb szakértők kiválasztása és a munka beindítása,
- széleskörű értékelő és elemző munkát elvégzése a közrendet, közbiztonságot leginkább veszélyeztető tényezők feltárására,
- az értékelések, elemzések után a bűnmegelőzés lehetséges módozatainak kidolgozása,
- ajánlások megfogalmazása a személyi és anyagi biztonság elősegítése érdekében,
- a bűnmegelőzés új módszereinek és lehetőségeinek ismertetése, népszerűsítése,
- a területi szövetségek, egyesületek bűnmegelőzési gyakorlati tapasztalatainak hasznosítása.

A polgárőr szolgálatok keretében a környezetvédelem érdekében kiemelt figyelmet szükséges fordítani:

- a tiltott hulladéklerakás figyelésére, a települési önkormányzatok részére történő jelzésére,
- a közterületnek minősülő parkok rongálásának megelőzésére,
- az erdők, erdősávok megóvására,
- a tiltott fakitermelés jelzésére,
- a falfirkálások megelőzésére,
- a környezetszennyező tevékenységek (különösen a levegő, az élővizek és a talajszennyezések) felderítésére.

Erősíteni kell a természetvédelmi őrszolgálatokkal való együttműködést a nemzeti parkokban és a természetvédelmi területeken. Az arra alkalmas, felkészült polgárőröket be kell vonnia polgári természetőr feladatok ellátásába.

A polgárőr egyesületek *kapcsolódjanak be egyes környezet-egészségügyi feladatok megvalósításába.* Vállaljanak kiemelt szerepet a környezet-egészségügyi célkitűzések elérése érdekében a lakosság aktív részvételének biztosításában, a tudatformálásban, a helyes szokások és magatartásformák, az egészséget támogató környezet kialakításában.

Az Országos Polgárőr Szövetség szorgalmazza tagszervezetei közreműködését az allergén gyomnövényekkel fertőzött területek feltérképezésében, visszaszorításában.

A POLGÁRŐRSÉG NAGYVÁROSI BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMJA

BEVEZETÉS

A polgárőrség a nagyvárosok bűnmegelőzési kérdéseivel több év óta foglalkozik szakmai programjaiban és fórumain. Ennek alapvető oka az, hogy a bűnözés elsősorban a városok társadalmi problémája, így a bűnmegelőzési szervezetek is természetes módon keresik ennek megoldási lehetőségeit.

Az Országos Polgárőr Szövetség az elmúlt évben Budapesten rendezte meg első szakmai fórumát a nagyvárosi bűnmegelőzés elvi kérdésekről. Ott fogalmazódott meg az igény, erősíteni kell a jövőben ezen a területen a polgárőrség prevenciósi tevékenységét.

Ismeretes, hogy a kis településeken általában jobban érvényesül a polgárőrség közösségformáló, bűnmegelőzési tevékenysége egyszerűen azért, mert ott a társadalom mozgósító ereje, a közösség összetartozásának érzése jóval nagyobb, mint a nagyvárosokban. Éppen ezért a nagyvárosokban sajátos módon kell megközelíteni a polgárőrség munkáját, külön programot kell megfogalmazni a polgárőrség megerősítése, hatékonyabb tevékenysége érdekében.

A polgárőr szervezetek részére a 2003. évre ajánlott feladatok között az Országos Polgárőr Szövetség szerepeltette a nagyvárosi bűnmegelőzés feladatait, elsősorban a fővárosra, a megyeszékhelyekre és a megyei jogú városokra koncentrálva. Ezen kívül ebbe a csoportba kell sorolni azokat az – általában az idegenforgalom által idényjellegűen érintett – településeinket is, ahol az év meghatározott időszakában jól érzékelhetőek a nagyvárosokra jellemző társadalmi jelenségek.

A nagyvárosi bűnmegelőzésben a jövőben a polgárőrségnek jelentős eredményeket kell elérni. Ez a célkitűzés csak abban az esetben érhető el, ha fordulat történik:

- az érintett polgárőr egyesületek szervezetében,
- a külső kapcsolatok rendszerében, valamint
- a vállalt bűnmegelőzési feladatok tekintetében.

A VÁROSI POLGÁRŐR EGYESÜLETEK FEJLESZTÉSE

Az országra jellemző átlagos polgárőr létszám (a lakosság 0,5%-a tagja valamely polgárőr egyesületnek) elérése érdekében határozott lépéseket kell tenni a városi polgárőrségek létszámának növelésére. Törekedni kell arra, hogy az érintett egyesületek létszáma 2004. I. félévének végére megduplázódjon.

A lakosság mozgósítása mellett kezdeményezni kell az önálló (vagy a már meglévő egyesület részét képező) intézményi polgárőr egyesületek (csoportok) létrehozására. A szervezetépítés főterületének kell tekinteni

- a felsőoktatási intézményeket (egyetemeket, főiskolákat),
- a közüzemi és közlekedési társaságokat,
- az egészségügyi intézményeket (kórházak, rendelőintézetek).

Továbbra is kezdeményezően kell fellépni a lakókörzeti (lakótelepi, kerületi, városrészi) polgárőr csoportok szervezése és működtetése érdekében.

A szervezetfejlesztési munka kulcsfontja az egyéni és kollektív érdekek közös pontjainak feltárása és felhasználása az emberek meggyőzése és mozgósítása érdekében. A már működő polgárőr egyesületek alkalmazzanak olyan kommunikációs stratégiát, amely középpontjában az egyén, a közösség, és az intézmények (különösen az önkormányzat és a rendőrség) közös érdekei állnak. Találják meg a lakossági, a rendőrségi, önkormányzati közbiztonsági törekvések közös pontjait, ezzel is ösztönözzék az embereket a közös fellépésre.

A KÜLSŐ KAPCSOLATOK ALAKÍTÁSA

A városi polgárőr egyesületek ismételten tekintsék át az önkormányzatokkal, a rendőrséggel és más külső szervezetekkel (posta, vasút, biztosítók, stb.) kötött együttműködési megállapodásaikat. Tanulmányozzák át elsősorban az önkormányzat, a rendőrség, továbbá a nagy gazdasági társaságok biztonsági célkitűzéseit. Az intézményi biztonság új fogalom, és új területe lehet különösen a városi polgárőr bűnmegelőzésnek. Ennek figyelembe vételével munkájukat kapcsolják össze a vállalható intézményi biztonsági programokkal. Tagságuk aktív munkájára építve kínálnak fel megoldási lehetőségeket, a megvalósításba vonják be az intézmények munkatársait. Kölcsönös érdek, hogy az intézményekkel a feladatok teljesítése közös, együttes legyen.

Fontos, hogy a külső kapcsolatépítés során a polgárőr egyesületek erejüket meghaladó mértékű feladatokat ne vállaljanak, inkább kisebb, de megvalósítható, nyomon követhető, nyilvános és jól értékelhető feladatokban vegyenek részt. Gyakori hiba, hogy a polgárőr egyesület magára kívánja vállalni az egész település bűnmegelőzési tennivalóit, de nem képes rá, hiszen „szétaprózza” magát. Célszerű tehát kisebb, de teljesíthető léptékben gondolkodni.

A VÁROSI BŰNMEGELŐZÉSI FELADATOK MEGFOGALMAZÁSA

A polgárőr egyesületnek képesnek kell lennie saját működési területén a valós lakossági biztonsági igények felmérésére és megfogalmazására. Fel kell vállalnia, hogy ezek a biztonsági igények általában el fognak térni a hatósági megítéléstől illetve biztonsági igényektől. A lakosság elsősorban a nyugalmát zavaró környezeti hatásokra, így például:

- a kutyatartás szabályainak megszegésére,
- a hangoskodásra,
- a parkrongálásra,
- a parkolási lehetőségek akadályozására,
- az éjszaka csendjének megzavarására, vagy
- a gyakori közlekedési veszélyhelyzetekre,
- a közvilágítás hiányosságaira,
- a gyermekek biztonságára

érzékeny, s csak másodsorban jelenik meg a klasszikusnak tekinthető bűncselekményektől való félelem. A bűncselekményeken belül is érdekes a sorrend, hiszen egy néhány évvel ezelőtti pécsi felmérés adatai szerint az emberek leginkább a zsebtolvajlástól félnek, és a legkevésbé tartanak attól, hogy megölik őket.

A helyi polgárőr bűnmegelőzési feladatok kialakítása során vegyék figyelembe, hogy az állampolgárokat a zavaró környezeti hatások leginkább:

- a bevásárlóközpontokban, piacokon,
- az idegenforgalmi és üdülőövezetekben,
- a tömegközlekedési csomópontokban,
- a gyermek-, és oktatási intézmények környékén a köz- és pihenő parkokban, és
- a lakónegyedek területén érik.

Ebből következik tehát az, hogy négy nagy terület jelölhető ki ahol a polgárőrnek a bűnmegelőzés érdekében dolgoznia kell:

- a gyermek és oktatási intézmények körzete, különösen
- a drogfogyasztás,
- a közlekedési balesetek, és
- a szexuális bűncselekmények megelőzése érdekében;
- az idegenforgalmi területek, különösen
- a lopás, gépjárműfeltörés,
- a rendzavarás megelőzése;
- a közterületek rendje fenntartása érdekében;
- a lakosság érdekében dolgozó intézmények,
- lopás, rongálás, baleset-megelőzés, valamint
- a lakóterületeken, ahol elsősorban
 - a betörések megelőzése,
 - a közterület használata,
 - a parkolási szabályok betartása,
 - a kutyatartás szabályai,
 - a köztisztaság, közegészségügy érdekei,
 - a közvilágítás problémái

kerülhetnek előtérbe.

Külön hangsúlyozni kell a gyermek- és oktatási intézmények jelentőségét, hiszen egyre több a gyermeke sérelmére irányuló, vagy éppen a gyermekek által elkövetett bűncselekmény.

A POLGÁRŐRSÉG NAGYVÁROSI BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMJÁNAK FELADATAI

A közterületek, nyilvános helyek biztonsága

1.) Kerületenként, vagy városrészenként jelöljenek ki 2-5 állandó polgárőr álló és/vagy mozgó figyelő szolgálati körzetet. Elsősorban a magas betörési kockázattal rendelkező lakóterületeken, a gyermek intézményeknél, a pihenő parkokban, a szabadidő és sportlétesítményeknél kerüljön meghatározásra. A hatékony polgárőr jelenlét biztosítása érdekében nem az egész várost vagy városrészt, hanem csak a bűnmegelőzés szempontjából meghatározó területeket kell figyelembe venni.

2.) A kijelölt körzetekben (posztokon) gondoskodni kell a rendszeres polgárőr jelenlét biztosításáról. El kell érni, hogy itt a polgárőr szolgálat naponta 6-8 óra időtartamban biztosítható legyen. Cél, hogy a városokban a polgárőrök közterületi jelenléte éves szinten érje el a 240 óra/főt.

3.) Kiemelt feladat a közös rendőr-polgárőr járőrszolgálat biztosítása. A kijelölt állandó polgárőr figyelő körzeteken kívül a közös szolgálat csaknem kizárólagos legyen. Elsősorban azokra a területekre kell a polgárőrt közös szolgálatra biztosítani, ahol a lakosság szubjektív biztonságérzete vélelmezhetően a legsérülékenyebb. Ezek különösen:

- a tömegközlekedési csomópontok,
- a szórakozóhelyek körzete és
- az üdülőterületek.

A polgárőr a rendőrrel közös szolgálatban ne a bűnüldözés, hanem az állampolgári bűnmegelőzés szempontjait tartsa szem előtt. Olyan jelenségekre figyeljen fel, ami elsődlegesen nem rendőri figyelmet igényel. Ilyen például

- a csavargó gyermek,
- az ismeretlen személy,
- a kóbor állat,
- a tisztasági a közegészségügyi állapotok,
- a közlekedési veszélyhelyzetek.

4.) Lehetőségeikre figyelemmel a polgárőr egyesületek nyújtsanak segítséget a térfelügyelő rendszerek működtetésében. Törekedni kell arra, hogy a térfelügyelő rendszer a városokban egyre inkább egy önkormányzati, rendőrségi, polgárőrségi közös szolgáltatásként kerüljön be a város köztudatába. Szakmailag is támogatandó, hogy a városrész polgárőrsége kiváltsa a diszpécser központokban szolgálatot teljesítő rendőröket.

5.) A városokban az idegenforgalmi szempontból érintett területeinken kiépített információs pontokon az önkormányzat és a rendőrség támogatásával polgárőrök teljesítsenek szolgálatot. Kiemelt feladat legyen e téren

- a hazai és külföldi turisták bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági tájékoztatása,
- első segítségnyújtás az esetleges sértetteknek,
- a vendégek támogatása a hatósági ügyintézésben,
- a rendőrségi, önkormányzati PR munka segítése.

Összefoglalva látható tehát, hogy a közterületek, nyilvános helyek biztonsága érdekében a polgárőr egyesületeknek akár egy teljes településen, városban vagy városrészben is működnek, nem az egész település területén kell tevékenykedniük. Meg kell választani azokat a pontokat, ahol valóban tenni tudnak, érezhető, mérhető és elismertethető lesz bűnmegelőzési tevékenységük.

Bűnmegelőzési célprogramok

6.) Folyamatosan végezni kell az „Egy iskola - egy polgárőr” programot. Az őszi iskolakezddéskor meghirdetésre kerülő országos program mellett ki kell terjeszteni a tavaszi időszakra, a nyári táboroztatások időszakára, az általános és a középiskolák környékére, ahol a közterületi jelenlét a balesetek megelőzése a gyermekek sérelmére irányuló bűncselekmények elkerülése érdekében ez a polgárőr jelenlét indokolt és biztosítható.

7.) Folytatni és erősíteni kell a polgárőrség drogmegelőzési programját. A kábítószer terjesztés és fogyasztás kockázata ma jóval nagyobb annál, amit a sajtóban, a tömegkommunikáció útján közvetlenül érzékeltünk. Az egyesületek használják ki az országos és a megyei szövetségek által biztosított lehetőségeket, a beszerzett drogtáskákat, prevenciós rendezvényeik keretében vállalják fel a kábítószer elleni fellépés támogatását.

8.) Szervezzenek – elsősorban a gyermek- és ifjúsági intézményekre koncentráva - közlekedésbiztonsági programokat. Játékos vetélkedők, versenyek útján segítsék elő különösen a gyermekek közlekedési ismereteinek fejlesztését.

9.) Kezdeményezzék és támogassák a zártabb lakóközösségek (lakótelepek, lakóparkok, társasházak) bűnmegelőzési törekvéseit. Továbbra is fontos feladat SZEM mozgalom szervezése elsősorban a városokban.

A bűnfelderítés támogatása

10.) A polgárőrök mai felkészültsége lehetővé teszi, hogy az általános, lakossági bűnmegelőzési tevékenység mellett hatékonyabb szerepet vállaljanak a bűnfelderítés támogatásában is. A rendőrség fogadókészsége esetén hozzanak létre az egyesületen belül speciális bűnügyi polgárőr csoportokat, amelyek fő feladata:

- a hely-, személy- és eseményismereteik alapján a bűnügyi elemző-értékelő munka támogatása,
- információk gyűjtése, összegzése, továbbítása,
- bűnügyi figyelő és jelzőszolgálat ellátása,
- közreműködés a tárgykörözesi feladatokban,
- részvétel egyes nyomozási cselekményekben (pl. hatósági tanú).

BEFEJEZÉS

A nagyvárosi bűnmegelőzés érdekében az egyik legfontosabb szempont a bűnmegelőzési szemléletünk megváltoztatása. Megfelelő munkamegosztás szükséges a lakosság, az önkormányzat, a rendőrség és a polgárőrség között. Meg kell találni azokat a helyi megoldásokat, amelyek valóban elősegítik, biztosítják a városi polgárság nyugalmát, megalapozzák egy biztonságosabb lakókörnyezet kialakítását. Tartsuk szem előtt, hogy az állampolgárok biztonságérzetét zavaró tényezők túlnyomó többsége nem rendőrségi kérdés. Ez elsősorban a közösségi életterben folyó tevékenységek kérdése, illetve annak a kérdése, hogy az állampolgár, az ott élő ember azt mennyiben tudja befolyásolni.

Ne feledjük a 2002. évi nagyvárosi bűnmegelőzési konferenciánk egyik összefoglaló gondolatát:

„A civil közösség a saját erejéből is képes megteremtteni a mindennapok biztonságát.”

AZ OPSZ DROGMEGELŐZÉSI PROGRAMJA

(Kivonatos közlés a „Kábítószeres alapismeretek polgárőrök részére” című kiadványból)²⁸

A kábítószer fogyasztás visszaszorítása, illetve megelőzése csak teljes mértékű társadalmi összefogással lehetséges. A polgárőr szervezet olyan tenni akaró állampolgárok önkéntes szerveződése, amelyben a társadalom széles rétegei képviseltetik magukat. A drogproblémák átfogó megelőzése (Ernst Servais) szemléletét irányadónak tekintve pedig úgy véljük, hogy ez a szervezet nagyon sokat tud tenni a probléma megoldásának segítésében, hiszen „A szenvedélybetegségek megelőzése mindannyiunk közös ügye és felelőssége”.

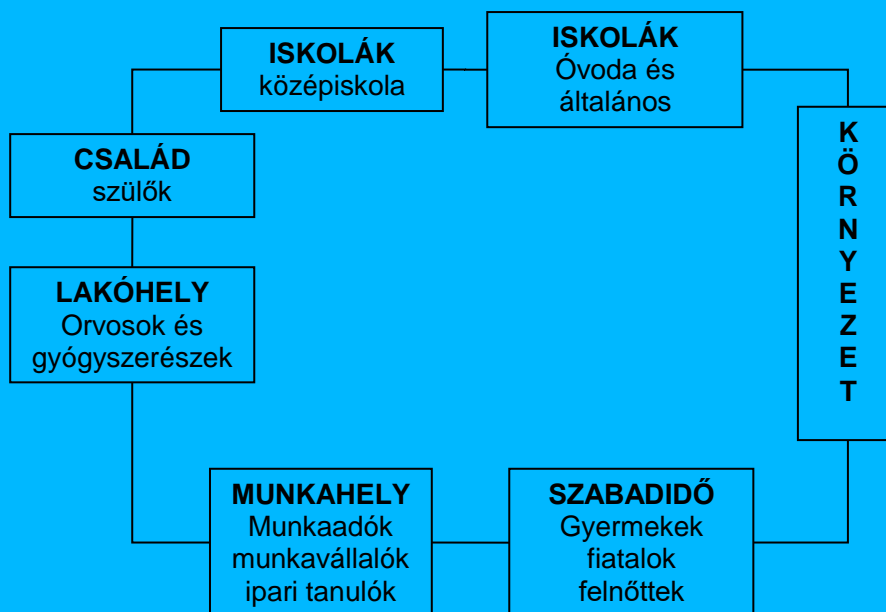
A drogprobléma átfogó megközelítése

A drogprobléma átfogó megközelítésének fogalmát E. Servais vezette be a nemzetközi drogmegelőző programokba. Lényege, hogy hosszú távú tervezésről van szó és a lakosság valamennyi területén tevékenykedik. Döntő jelentőségűnek tartja a nevelést és a társadalom egészét célozza meg. Szerinte a drogfogyasztás alapvető tényezői a következők:

- a szer,
- a fogyasztó személyisége,
- a fogyasztó környezete.

A legális drogok éppen úgy, mint az illegális drogok fontosak, mert egyaránt függőséget alakíthatnak ki.

Nem szabad elfelejteni, hogy az iskola és a fiatalok a társadalom egy részét alkotják csak. A megelőzéshez alapvetően a felnőtteket kell megközelíteni.

4. ábra: A drogmegelőzés szinterei (E. Servais nyomán)

²⁸OPSZ kiadvány, Budapest, 1999.február 2., szerző: Kubiszyn Anna

A megelőzés lehetőségei a polgárőr mozgalom segítségével

A polgárőrök éppen jelenlétük, önkéntes elkötelezettségük és igen jelentős létszámuk miatt nagyon sokat tehetnek a megelőzés érdekében. Meg tudják szervezni a környezet ellenőrzését, távol tudják tartani az iskolák, a lakókörnyezet, a munkahelyek, a szabadidős programok környékéről a kábítószer terjesztőket (dealerek), figyelemmel tudják kísérni lakókörnyezetük fiataljainak tevékenységét. Felügyeletük alá tudnak vonni szabadidősrendezvényeket, klubokat tudnak létrehozni, ahol értelmes tevékenységet tudnak kínálni a környék lakóinak.

Kapcsolatépítés és együttműködés a különböző szervezetekkel

A polgárőrök alakítsanak ki együttműködést:

- az oktatási intézményekkel,
- a különböző munkahelyekkel,
- a sport és szabadidő létesítményekkel,
- a lakókörnyezetükkel: az ott élő családokkal, szülőkkel és gyermekekkel, fiatalokkal, felnőttekkel,
- az egészségügyi létesítményekkel, drogambulanciákkal, missziókkal, rehabilitációs otthonokkal.

Ennek legfontosabb módszerei:

- rendszeres, nyílt polgárőr jellegű közterületi jelenlét,
- speciális figyelőrendszer megszervezése, amelynek feladata a veszélyeztetett korosztály figyelemmel kísérése,
- iskolai rendezvényeket segítő közreműködés,
- részvétel a felvilágosító munkában,
- szabadidő klubok létrehozása,
- elsősegélynyújtás lehetőségeinek ismerete és szükség szerinti alkalmazása.

A drogfogyasztás, a szenvedélybetegségek megelőzésében, az ifjúság hasznos időtöltése, cselekvő programjai, a sport és kulturális igények felkeltése és az ezekhez szükséges feltételek biztosítása a legfontosabb terület.

A biztonságos családi háttér, a szülők felelőssége gyermekeikéikért, az értékek megteremtése és közvetítése saját példájukon keresztül, a megfelelő érzelmi háttér és kötődések kialakítása, bizalomteljes légkör, a szülők és gyermekek kölcsönös tisztelete és szeretete egymás iránt.

Napjainkban sajnos sok a csonka család, a veszélyeztetett helyzetű gyermek és sok a beteg, ellátásra szoruló szülő. A 40 évesek korosztálya a legmagasabb rizikófaktorba tartozik. Ha pedig találkozunk már ezekkel a problémákkal, akkor tudjanak a megfelelő egészségügyi és más segítő lehetőségekhez fordulni. Az egészségügyi ellátásban részesülők adatait a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló, valamint az egészségügyi törvény értelmében szigorúan védetten kell kezelni (különleges adat).

5. ábra: A polgárőr drogmegelőzési program rendszere

AZ OPSZ KÖZLEKEDÉSI MUNKABIZOTTSÁGÁNAK SZAKMAI PROGRAMJA (2002. Mátrafüred)

Valamennyi megyében (Budapesten) 3-5 fővel létre kell hozni a megyei polgárőr közlekedési munkabizottságokat. A megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságok a munkabizottságokba 1 fő rendőrtisztet delegáljanak a közlekedési szolgálattól.

Az ORFK által meghirdetett vasúti átjárók ellenőrzését az OPSZ Közlekedési Munkabizottsága támogatja, felkéri a polgárőröket, hogy a feladatban működjenek közre.

A rendőrség és a polgárőrség közlekedési akcióit, programját összehangolja, a megyei (budapesti) polgárőr közlekedési munkabizottságok az azonos szintű baleset-megelőzési bizottságokkal a propagandatevékenységet egyeztetik.

Az Országos Baleset-megelőzési Bizottság vállalja, hogy az OPSZ Közlekedési Munkabizottság részére átadja a balesetek adatait, a baleseti ponttérképet.

A közlekedési feladatot ellátó polgárőrök az alábbi tevékenységükkel vállalhatnak szerepet a balesetek megelőzésében:

a)Egyéni megfigyelések és jelzések:

- forgalomtechnikai hiányosságok,
- egyéni tapasztalatok jelzése,
- baleseti gócpontok, baleseti konfliktushelyzetek felderítése,
- jelzőlámpák meghibásodása,
- balesetveszélyesen elhelyezett gépjárművek.

b)A képzett polgárőrök baleset-megelőzési oktatást tarthatnak az iskolákban, nyugdíjasok szervezeteinél.

c)Közös szolgálat a Rendőrség, a Közlekedési Felügyelet, a MÁV szerveivel.

d)FALCON, CIKCAK, MÁTRIX körözési rendszer hatékony alkalmazása.

e)Iskolák közlekedésbiztonságának segítése.

A rendőrség által szervezett közlekedésbiztonsági versenyekbe résztvevőként a polgárőröket be kell vonni.

A polgárőr közlekedési munkabizottságok partnerei:

Országos szinten:

az ORFK közbiztonsági főigazgatója (ORFK-OBB elnöke),
Közlekedési Főfelügyelet.

Megyei (budapesti) szinten:

megyei (budapesti) Baleset-megelőzési Bizottság elnöke,
megyei (budapesti) Közlekedési Felügyelet.

Helyi szinten:

helyi rendőrkapitányság közlekedési előadója,
helyi önkormányzat.

A közlekedési feladatot ellátó polgárőr felszerelése, ruházata:

- sárga színű láthatósági mellény „POLGÁRŐRSÉG” felirattal,
- elemlámpa,
- dokumentációs eszközök (videó kamera, fényképezőgép, stb.)
- gépjárművek.

A POLGÁRŐR BŰNMEGELŐZÉSI HÓNAP FELADATAI

A tanévkezdés időszakára időzített eseménysorozat során a polgárőrök önállóan és a rendőrség helyi szerveivel szoros együttműködésben bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági feladatok végrehajtásában vesznek részt.

A Polgárőr Bűnmegelőzési Hónap célja:

- a) a tanévkezdés időszakában a gyermekbalesetek megelőzése.
- b) A gyermekek sérelmére irányuló jogsértő cselekmények (kábitószer és pornográf termékek terjesztése, pedofília és egyéb erőszakos jellegű cselekmények) megakadályozása.
- c) A vagyoni elleni bűncselekmények, elsősorban a betöréses lopások, a terménylopások megelőzéséhez szükséges lakossági önvédelmi készségek kialakítása, fejlesztése, állandósítása.
- d) A Polgárőrség bűnmegelőzési, vagyonvédelmi, kármegelőzési és áldozatvédelmi propaganda tevékenységének további kiterjesztése.
- e) A határőrség idegenrendészeti akcióiba történő bekapcsolódás.
- f) Külső támogatók, pártoló tagok és új belépők megnyerése a polgárőr mozgalom részére.

A polgárőr szervezetek a Polgárőr Bűnmegelőzési Hónap előkészítése és végrehajtása során az alábbi főbb tennivalókra irányítsák a figyelmet.

- a) Mozgósítsák az egyesületeket, tagságukat az akcióban való részvételre.
- b) Kérjék fel a települések polgármesterét, önkormányzati képviselő testületét, a helyi rendőri és határőrizeti szervek vezetőit a Polgárőr Bűnmegelőzési Hónap támogatására. Kezdeményezzenek lakossági fórumokat, ahol tekintsék át a helyi közbiztonság helyzetét, az önkormányzat, a lakosság figyelmét irányítsák az állampolgárokat érintő közbiztonsági kockázatokra.
- c) Fokozzák a járőr, valamint a figyelő-jelző szolgálatok gyakoriságát elsősorban a települések pince-, hétvégi ház- és üdülőövezeteiben. A szolgálatok keretében keressék fel a téli időszakban lezárásra kerülő létesítmények üzemeltetőit, tulajdonosait, hívják fel figyelmüket a betörések, káresemények elkerülése érdekében ajánlott megelőző intézkedésekre. Ennek során a tulajdonosok, üzemeltetők részére adjanak át bűnmegelőzési tájékoztató anyagokat.
- d) A megyei és a helyi írott és elektronikus sajtó segítségét kérve, az adott régió illetve település problémáira koncentrálnak rendszeresen adjanak hírt, illetve tájékoztatást a bűncselekmények és a közlekedési balesetek megelőzése, az ifjúság védelme érdekében tett lépéseikről, kezdeményezéseik eredményeiről.
- e) Csatlakozzanak a rendőrség által az általános iskolák környékére szervezett közlekedésbiztonsági, baleset-megelőzési szolgálatokhoz. A közös szolgálatok mellett gondoskodjanak az önálló polgárőr jelenlét biztosításáról is. A közlekedésbiztonsági feladatokon túl nyújtsanak segítséget a gyermekekre veszélyt jelentő deviáns személyek távoltartására, felfedezéséhez, jogsértő magatartásuk elhárításához. Tapasztalataikról adjanak jelzést az illetékes rendőri szervezeteknek.
- f) A terménylopások megelőzése, megakadályozása érdekében szervezzenek közös mezőőr-polgárőr szolgálatokat.
- g) Tegyék rendszeresebbé szolgálati jelenlétüket a posták és a takarékszövetkezetek objektumainak környékén.
- h) Az akcióban résztvevő polgárőrök feladataikat demonstratív módon, a Polgárőrséghez való tartozást kifejező öltözékben és jelzésekkel teljesítsék.
- i) Fejtsenek ki aktív tevékenységet a Szomszédok Egymásért Mozgalom népszerűsítése, kiszélesítése, a SZEM egyesületek tagsága növelése, munkájuk hatékonyabb összehangolása érdekében.

A POLGÁRŐR SZOLGÁLAT

NÉHÁNY JOGI ALAPISMERETI KÉRDÉS

Bűncselekmények, elkövetők

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) meghatározása szerint a bűncselekménynek az a cselekmény minősül, amely veszélyes a társadalomra és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli. A társadalomra az a magatartás veszélyes, amely a Magyar Köztársaság állami, gazdasági, társadalmi rendjét, az állampolgárok személyi és anyagi érdekeit sérti.

Bűncselekményt szándékosan vagy gondatlanul lehet elkövetni. Szándékosságról akkor beszélünk, ha valaki a magatartásának következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. Gondatlanul az követ el bűncselekményt, aki előre látja ugyan magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában. Ugyancsak gondatlan az, aki e következmények lehetőségeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

A bűncselekménynek két alakzata van: a büntett és a vétség. A büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény két évnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli. Mindazok a bűncselekmények pedig, amelyek nem tartoznak az előbb meghatározott körbe, vétségnek minősülnek.

A törvény általában a befejezett bűncselekményt bünteti, azonban súlyosabb esetekben – s erre a Btk. az egyes bűncselekmények ismertetésénél utalást is tesz - az előkészület és a kísérlet is büntetendő.

Kísérlet miatt az a személy büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be. A törvény a kísérletre is a befejezett bűncselekmény büntetési tételét alkalmazza. A büntetést azonban korlátlanul enyhíteni vagy mellőzni is lehet, ha a kísérletet alkalmatlan tárgyon vagy alkalmatlan eszközzel követik el. Nem büntethető kísérlet miatt az, akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény befejezése, továbbá az sem, aki az eredmény bekövetkezését önként elhárítja.

Ha a törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik. Nem büntethető előkészület miatt:

- akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény elkövetésének a megkezdése;
- aki az elkövetés elhárítása céljából felhívását, ajánlkozását, vállalkozását visszavonja, vagy arra törekszik, hogy a többi közreműködő az elkövetéstől elálljon, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetésének megkezdése bármely okból elmarad;
- aki az előkészületet a hatóságnál feljelenti.

Bűncselekményt a tettes, a társtettes, a felbújtó és a bűnsegéd követhet el.

A bűncselekmény Btk.-ban leírt törvényi tényállását a tettes valósítja meg. A társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását, egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg. Felbújtó az, aki mást

bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír. Bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan nyújt segítséget. A felbujtót és a bűnsegédet a törvény együttesen részeseknek is nevezi. A törvény azonban a részesekre is azt a büntetési tételt alkalmazza, amelyet a tettesekre állapít meg.

A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai

A Btk. megállapít néhány olyan esetet, amikor a bűncselekmény elkövetőjét büntetőjogilag nem lehet felelősségre vonni. Ezeknek az eseteknek az első csoportjába a büntethetőséget kizáró okok, a másodikba a büntethetőséget megszüntető okok tartoznak.

A büntethetőséget kizáró okok:

- a) *A gyermekkor.* A 14. életévét be nem töltött személy – a gyermekkorú – bűncselekmény elkövetése miatt nem büntethető. A fiatalkorúak, vagyis a 14. és 18. életévük között lévő elkövetők azonban – természetesen életkori sajátosságaikra figyelemmel – felelősségre vonhatók.
- b) *A kóros elmeállapot.* A kóros elmeállapotnak több formája van, így törvény ide sorolja az elmebetegséget, a gyengeelméjűséget, a szellemi leépülést, a tudatzavart és a személyiségzavart. Azt, hogy az elkövető melyik kóros elmeállapotban szenved, az igazságügyi orvos-szakértő hivatott megállapítani. Tudni kell viszont, nem tekinthető kóros elmeállapotban lévőnek az, aki a bűncselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követi el.
- c) *A kényszer vagy fenyegetés.* Aki olyan kényszer vagy fenyegetés hatása alatt áll, amely miatt képtelen akaratának megfelelő magatartásra és ezért követ el bűncselekményt, nem büntethető. A büntetése viszont korlátlanul enyhíthető annak, aki azért alkalmaz kényszert vagy fenyegetést, hogy az elkövetőt korlátozza az akaratának megfelelő magatartásban (vagyis, a bűncselekmény elkövetésében).
- d) *A tévedés.* Nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott. Nem büntethető az sem, aki a cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van. A tévedés viszont nem zárja ki a büntethetőséget akkor, ha azt gondatlanság okozza, és a törvény a gondatlanságból eredő elkövetést is bünteti.
- e) *A cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka.* Nem büntethető az, akinek a cselekménye az elkövetéskor olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés is szükségtelen.
- f) *A magánindítvány hiánya.* A törvényben meghatározott esetekben (pl. becsületsértés, rágalmozás) a bűncselekmény csak a sértett által előterjesztett magánindítványra büntethető. A magánindítvány nem vonható vissza, és bármelyik elkövetővel szemben is terjesztik elő, valamennyi elkövetőre hatályos. Amennyiben a sértett korlátozottan cselekvőképes, a magánindítványt törvényes képviselője is, ha pedig cselekvőképtelen, kizárólag a törvényes képviselője terjeszthető elő. Ezekben az esetekben a gyámhatósági is jogosult magánindítvány előterjesztésére. Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.
- g) *A jogos védelem és a végszükség.* A polgárőr szolgálatban gyakran felmerülő kérdés, ezért ezzel külön foglalkozunk.

A büntethetőséget megszüntető okok:

- a) *Az elkövető halála.*
- b) *Az elévülés.* Az elévülés az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmények esetén 20 év, egyébként az egyes bűncselekmények elkövetéséért kiszabható büntetés felső határának megfelelő idő, de legalább három év. A háborús, és nép elleni bűncselekmények soha nem évülnek el.

- c)A kegyelem. Kegyelem gyakorlására a köztársasági elnök jogosult. A kegyelmi eljárás szabályait a büntetőeljárásról szóló törvény tartalmazza.
- d)A cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka, vagy veszélyességének megszűnése.

A jogos védelem

A jogos védelemről a Büntető Törvénykönyv 29.§-a az alábbiak szerint rendelkezik:

„29.§ (1) Nem büntethető, akinek a cselekménye a saját illetőleg a mások személye, javai vagy közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert azt ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt korlátozza az elhárítás szükséges mértékének felismerésében.”

A jogos védelem egyik kritériuma a jogtalan támadás, vagyis a támadásnak valamely bűncselekmény törvényi tényállását kell kimerítenie. Ez csak aktív, jogtalan emberi magatartással valósítható meg, amely irányulhat közérdek, személyek és javak ellen. A támadásnak megkezdettnek, folyamatban lévőnek („intézettnak”) kell lennie, vagy közvetlenül kell fenyegetnie (bekövetkezésétől nyomban tartani lehet). Nincs viszont jogos védelmi helyzetben az, aki tévesen azt feltételezi, hogy meg akarják támadni. Nem áll fenn tehát a jogos védelmi helyzet például akkor, ha a közérdeket, a személyeket és a javakat nem éri közvetlen fenyegetés, vagy a támadó a megelőző fenyegető magatartással felhagy és közvetlen támadást nem intéz, vagy a helyszínről távozik.

A jogos védelem második kritériuma az elhárító cselekmény szükségessége és arányossága. A szükségesség mindenképp azt jelenti, hogy a támadás csak tényállásszerű cselekménnyel hárítható el. A támadás legyőzéséhez alkalmazott cselekmény (eszköz) szükségességét a támadás minősége, mérve, intenzitása és az adott helyzet mérlegelése alapján kell elbírálni. Az arányosság azt jelenti, hogy a sérelem, amelyet az elhárító cselekmény okoz, ne legyen aránytalanul nagyobb, mint amelyet a jogtalan támadás okozott volna. A jogos védelem túllépése következik be akkor is, ha kirívó aránytalanság van a támadás és a védelem intenzitása, eszköze valamint a támadással célba vett és az elhárítással okozott sérelem között. Ha a védekező súlyosabb sérelmet okoz, mint ami szükséges és elég lett volna a támadás elhárításához, és a többlet sérelem nyilvánvalóan aránytalan, a védekező a túllépésért felel. Időbeli túllépésről akkor beszélünk, ha a védelmi cselekményt túl korán fejtik ki, vagy az elhárító cselekmény a támadás befejezése után vagy az elhárításához szükséges időn túl is egyhuzamban tart.

Az ijedtség vagy a menthető felindulás foka különböző lehet, így ennek a felismerőképességre gyakorolt hatása is eltérő. Kizárt a büntethetősége annak, aki a jogos védelem határát azért lépi túl, mert az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni. Ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt csupán korlátozza az elhárítás mértékének a felismerésében, az elkövető büntetését korlátlanul enyhíteni lehet. Az ijedtség vagy menthető felindulás mértékének és a vádlottra gyakorolt hatásának megállapítása a jogos védelem körében nem orvosi, hanem jogi szakkérdés.

A végszükség

A végszükség törvényi tényállása a Büntető Törvénykönyv 30.§-a alapján a következő:

„30.§ (1) Nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelmében így jár el, feltéve, hogy a veszély előidézése nem róható a terhére és a cselekmények kisebb sérelmet okoz, mint amelynek elhárítására törekedett.

(2) Nem büntethető az sem, aki azért okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni a sérelem nagyságát.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt korlátozza a sérelem nagyságának felismerésében.

(4) Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély vállalása hivatásánál fogva kötelessége.”

A végszükség helyzet legfontosabb jellemzői, hogy a veszély csak „tényleges” lehet, a veszélyhelyzetnek pedig „közvetlennek” kell lennie. A veszély másként el nem hárítható lehet és az elhárító személynek vétkesnek kell lennie.

A végszükség rendszerint természeti katasztrófák, tűzvész, árvíz, közveszély kialakulása esetén fordul elő. A végszükségben lévő személy magát vagy másokat menti a veszélyhelyzetből oly módon, hogy a mentést más körülmények között bűncselekményként, tehát valamilyen jog védte érték elleni támadásként kellene értékelni és elbírálni.

A végszükség helyzet olyan vészhelyzet, amelyet a már említett természeti erők mellett emberi magatartás is okozhat, de ez az emberi magatartás nem minősül jogtalan támadásnak.

A végszükségben írt veszélyhelyzet közvetlen és másként el nem hárítható. További feltétele a végszükség megállapításának, hogy a veszélyhelyzet előidézése nem róható az elkövető terhére (pl. nem ő a „gyújtogató”). A vészhelyzet előidézésében felelős személy nem mentesülhet a károkozással elkövetett bűncselekmény következményei alól. Az arányosság, eltérően a jogos védelemben írt szabályozástól, csak akkor állapítható meg, ha az elhárító cselekmény kisebb sérelmet okozott, mint amilyen bekövetkezésével a veszély fenyegetett. A jogos védelmi helyzethez hasonlóan, az ijedtség illetve a menthető felindulás itt is büntethetőséget kizáró vagy korlátozó tényező lehet.

A végszükség nem állapítható meg annak javára, akinek hivatásánál fogva (pl. mint tűzoltó) kötelessége volt a veszély elhárítása.²⁹

A tulajdonjog fogalma, tárgya, tartalma³⁰

A tulajdon fogalma – némi pontatlansággal – a dolgok, javak fölötti rendelkezési jogként definiálható.

A tulajdonjognak tárgya lehet minden birtokba vehető dolog, így különösen az ingóságok, ingatlanok. A Polgári Törvénykönyv a tulajdonjog szabályait kiterjeszti a pénzre és értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre (pl. villamosenergia). Nem minősül dolognak – s ezáltal nem lehet tulajdoni jogviszony tárgya – az ember, az emberi munka és az emberi test. A jogalany

²⁹A jogos védelem és a végszükség fejezetek idézet a „Személy- és vagyonőrök, biztonságtechnikai szakemberek tankönyve, Pro-Sec Kft, Budapest, 1999, 100-101. oldalról.

³⁰Idézet a Vagyonvédelmi és őrzésbiztonsági ABC, Pécs-Baranya Közrendvédelméért Alapítvány 1995., 96-99. oldalról.

tulajdonát képező összes dolgot és vagyoni természetű jogot, illetve kötelezettséget (tartozást) vagyonnak nevezzük.

A tulajdonból, mint egy dolog feletti teljes hatalomból jogosultságok és kötelezettségek keletkeznek, melyek a tulajdonjog tartalmát adják. Ebben legjellemzőbb az a három részjogosítvány, miszerint a tulajdonos a dolgot

- birtokolhatja,
- használhatja és
- rendelkezhet vele.

A *birtoklás* a dolgok feletti fizikai hatalmat, azaz ténylegességet jelent, amikor a tulajdonos mások kirekesztésével uralma alatt tartja dolgait. A birtokosi helyzet ténylegességéből és kizárólagosságából következik, hogy többen egyazon dolgot nem birtokolhatnak egyidejűleg, erre mindig csak az effektív kapcsolatban lévő személy képes. A tulajdonos és a birtokos személye általában egybe esik, hiszen az a természetes, hogy annál van a dolog, akinek ahhoz joga is van. Birtokos azonban nemcsak a tulajdonos lehet. Ilyenkor jogos, vagy jogalap nélküli birtoklásról beszélünk attól függően, hogy van-e a tulajdonoson kívüli személynek jogcíme a birtokláshoz. A tolvaj birtokosa ugyan az ellopott dolognak, de semmilyen joga nincs hozzá, míg a meglopott személy változatlanul tulajdonos, jóllehet az eltulajdonítás folytán kiesett a dolog birtokából.

A tulajdonos (ezekből több is lehet) jogosult a dolgot saját céljaira, szükségleteinek kielégítésére – mindenki mást kizárva – *felhasználni*. Ezen túlmenően őt illeti a dolog használatából folyó minden vagyoni és nem vagyoni előny. A haszon lehet természeti folyamat eredménye (úgy mint termés, állatszaporulat), avagy valamilyen jogviszonyból fakadó előny (pl. bérbeadás után járó díj). A használat joga azonban nem teljesen korlátlan, hiszen a kívülről álló személyek között olyan tulajdonosok is vannak, akiknek szintén alanyi joguk van a saját tulajdonuk használatához. A jogszabály ezért úgy rendelkezik, hogy a „tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédjait szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné. Mások jogai tehát csak akkor zavarhatók, ha ez a saját tulajdon használatához elengedhetetlenül szükséges. Az ezt meghaladó mértékű korlátozás jogellenes.

A *rendelkezés* – hétköznapi szóhasználatunktól eltérően – a tulajdonjognak az az eleme, amely kizárólag csak a tulajdonost illethet, ugyanis ez a dolog sorsa fölötti döntés jogát takarja. A rendelkezés jogánál fogva a tulajdonos jogosult arra, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének (hasznosításának) jogát másnak átengedje, a dolgot biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá hogy a tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal felhagyjon. Az átengedés tipikus esete a bérlet, amikor a tulajdonos időlegesen, díjfizetés ellenében más használatába adja a dolgot. A biztosítékul adás legáltalánosabb módja a zálogba adás, illetve a jelzáloggal való megterhelés. A rendelkezési jog sem parttalanul illeti meg a tulajdonost, ugyanis azt korlátozhatja jogszabály, bírósági határozat, vagy a felek szerződése. Ilyen esetekben elidegenítési és terhelési tilalomról beszélünk.

A tulajdonosi jog tartalmába természetesen kötelezettségek is tartoznak. Talán a legfontosabb az a szabály, mely szerint általában a tulajdonosnak kell viselnie a dologgal járó terheket, azaz neki kell fizetni a különféle költségeket és közterheket. Emellett őt terheli a kárviselés, amennyiben a tulajdonában bekövetkezett kár megtérítésére senkit sem lehet kötelezni. Másként fogalmazva a tulajdonos kénytelen viselni azt a kárát, amit másra áthárítani nem tud.

A leírtakból világosan kitűnhet: a tulajdonos majdhogynem bármit megtehet a tulajdonával, mialatt cselekvési szabadságának csak kevésszámú kötelezettség, il-

letve korlát szab határt. Egy dologra emiatt semmi sem kötelezi a tulajdonost, nevezetesen tulajdonának megóvására. Vagyonvédelmi kötelezettség tehát nincs. A tulajdon, a vagyon védelme mindenkinek a jól felfogott érdeke, ami beletartozik döntési szabadságának körébe.

A birtok és a birtokvédelem

A birtok és a birtokvédelem fogalmát a Polgári Törvénykönyv 187.-192.§-ai határozzák meg az alábbiak szerint:

A birtok

187. § (1) *A birtokot megszerzi, aki a dolgot magához veszi, vagy akinek az más módon hatalmába kerül (birtokos).*

(2) *Birtokos az is, akitől a dolog időlegesen más személy hatalmába került, valamint az, akinek a földjén használati jog áll fenn.*

A birtokvédelem

188. § (1) *Ha a birtokost birtokától jogalap nélkül megfosztják, vagy birtoklásában zavarják (tilos önhatalom), birtokvédelem illeti meg.*

(2) *A birtokost a birtokvédelem mindenkivel szemben megilleti, annak a kivételével, akitől a birtokot tilos önhatalommal szerezte meg.*

(3) *A birtokos jogcíme szerint részesül birtokvédelemben azzal szemben is, akitől a birtokát származtatja, illetőleg akinek a birtokát időlegesen átengedte.*

189. § (1) *Közös birtok esetén a birtokvédelem mindegyik birtokost önállóan megilleti, és követelheti a dolognak közös birtokba bocsátását.*

(2) *A közös birtokosok - egymás közötti viszonyuk alapján - egymással szemben is jogosultak birtokvédelemre.*

190. § (1) *A birtokos a birtoka ellen irányuló támadást - a birtok megvédéséhez szükséges mértékben - önhatalommal is elháríthatja.*

(2) *Az elvesztett birtok visszaszerzése érdekében önhatalmúlag csak akkor lehet fellépni, ha más birtokvédelmi eszközök igénybevételevel járó idővesztés a birtokvédelmet meghiúsítaná.*

191. § (1) *Akit birtokától megfosztanak vagy birtoklásában zavarják, a jegyzőtől egy éven belül kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését.*

(2)

(3) *A jegyző az eredeti birtokállapotot helyreállítja, és a birtoksértőt e magatartásától eltiltja, kivéve ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelemért folyamodott, nem jogosult a birtoklásra, illetőleg birtoklásának megzavarását túrni volt köteles. Határozatot hozhat továbbá a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is.*

(4) *A jegyző határozata ellen államigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs; a birtoklás kérdésében hozott határozatot három napon belül végre kell hajtani.*

192. § (1) *Az a fél, aki a jegyző határozatát sérelmesnek tartja, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól kérheti a határozat megváltoztatását.*

(2) *A birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését egy év eltelte után közvetlenül a bíróságtól kérheti. A birtokos közvetlenül a bírósághoz fordulhat akkor is, ha az ügyben a birtokláshoz való jogosultság is vitás.*

(3) *A bíróság a birtokperben a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt; a békés birtoklásban megzavart fél jogosultságát vélelmezni kell.*

A birtokvédelemnek tehát három fajtáját ismeri el a jog:

- a jogos önhatalmat,
- a hatósági úton, illetve
- a bíróság útján érvényesített birtokvédelmi eljárást.

A jogos önhatalom

Önhatalommal védhető meg a birtok akkor, ha:

- a birtok ellen intézett közvetlen jogtalan támadás visszaszorítása szükséges,
- elveszett birtok önsegéllyel való visszaszerzését az teszi szükségessé, hogy más eszköz igénybevételevel járó idővesztés a birtokvédelmet meghiúsítaná.

Az önhatalom csak a szükséges mértékig terjedhet, de sokféle arra alkalmas tevékenységet jelent: Az önhatalom gyakorlása történhet:

- saját testi erővel,
- maga által használt eszközökkel,
- mechanikai, elektronikai vagy komplex eszközökkel,
- állatok, tipikusan kutya alkalmazásával,
- más személy felkérésével.

Az önhatalom a tulajdonost, a birtokost, de az általa megbízott személyt is megilleti.³¹

Az önhatalmú jogérvényesítés keretében a tulajdonos (birtokos) eleve kizárhat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely akadályozná, korlátozná, vagy lehetetlenné tenné jogainak háborítatlan gyakorlását. Majdani tulajdon- vagy birtoksérelmet megelőzendő számtalan óvintézkedés hozható. Az „én házam, én várom” elv nyomán magától értetődik, hogy jogában áll ingatlanát kerítéssel, ráccsal, zárszerkezettel, esetleg riasztóberendezéssel védeni, vagy éppen kutyával őriztetni. A nem kívánt jelenségek elkerülése érdekében külön szabályokat, úgynevezett „rezsimitézkedéseket” alkalmazhat a tulajdonos (birtokos). A tulajdonjog sértetlenségéhez fűződő társadalmi és egyéni érdek hangsúlyozott elismerése sem vezethet azonban olyan drasztikus óvintézkedéshez, ami más testi sérülését, netán halálát okozza (pl. kerítésbe, ajtókilincsbe elektromos áram vezetése). Az ilyen veszélyeztetés már bűncselekmény, s ekként határa az óvintézkedéseknek.³²

A tulajdonos (birtokos) elháríthatja a tulajdon (a birtok) ellen irányuló támadást, továbbá az olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely a tulajdonjog gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi. Az elhárító, jogos védelemben lévő egyén valójában a társadalom ellenállását testesíti meg a jogellenesség talaján álló személlyel szemben. Az aktuális erőszakot tehát szabad erőszakkal visszaverni, azonban csak a birtok megvédéséhez szükséges mértékben (az illetéktelen behatolót például ki lehet tessékelni, a rendeltetésszerű működés akadályozóját el lehet távolítani, stb.). Ehelyütt emlékeztetek a jogos védelemről írtakra.³³

Az elveszett birtokot önhatalmúlag visszaszerezni csak akkor lehet, ha az – egyéb törvényes (hatósági, igazságszolgáltatási) eszközök igénybevételevel járó – idővesztés a birtokvédelmet meghiúsítaná. A visszaszerzés érdekében való önhatalmú, erőszakos fellépés egyébiránt tilos! Megengedettnek az olyan eseteket tekinthetjük, amikor némi üldözés árán a támadó elfogása, az ellopott dolognak a tolvajtól való visszavétele kézenfekvő megoldás. Nem kell bírósági eljárás-

³¹Idézet a „Hivatása a védelem” Budapest, 1999., CEDIT 2000 Kft, 38. oldal.

³²Idézet a Vagyonvédelmi és őrzésbiztonsági ABC, Pécs-Baranya Közrendvédelméért Alapítvány 1995., 101. oldalról.

³³Im. 101. oldal

ra várni, ha a helyszínen, azonnal megtehető intézkedés nyilvánvaló és indokolt. Az már önbíráskodás büntette, ha a sértett vagy megbízottja „kinyomozza” az elkövető lakcímét, odamegy és erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával visszaveszi tulajdonát.³⁴

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközök

A közbiztonság védelme, a jogsértő cselekmények megelőzése, a jogkövető magatartás elősegítése érdekében a 124/1993. (IX. 22.) Kormányrendelet szabályozta a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök körét. A rendeletben foglaltak betartása mindenki számára kötelező, így annak előírásait a jogszabály szövegének közlésével ismertetjük:

1. § (1) Tilos az e rendelet *mellékletében* felsorolt, a közbiztonságra különösen veszélyes eszközt közterületen, nyilvános helyen vagy közforgalmú közlekedési eszközön birtokolni.

(2) Tilos a gyártási, forgalomba hozatali, vásárlási, felhasználási engedélyhez kötött pirotechnikai terméket ilyen engedély nélkül birtokolni.

(3) Nem vonatkozik az (1) bekezdésben foglalt tilalom

a) jogszabályban kényszerítő eszköznek minősített eszközre, továbbá a fegyveres erők, a rendőrség, a büntetés-végrehajtási testület, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendészeti szervek eszközeire, ha azokat az arra feljogosított birtokolja;

b) azokra a rendeltetészerűen munkavégzési, sport és a szokásos életvitel körében használt eszközökre, amelyeknek a közterületen való birtoklása - így különösen a rendeltetészerű használathoz történő szállítása - indokolt, feltéve, ha a tényleges munkavégzésen (tevékenységen) vagy az igazolható munkavégzéshez (tevékenységhez) szükséges szállításon kívül a birtoklás (szállítás) rejtve vagy a szokásos módon becsomagolva, szétszedve vagy tárolóeszközben, illetőleg egyéb biztonságos módon történik;

c) azokra az eszközökre, amelyeket filmfelvételen, színházban, illetve más hasonló rendezvényeken az előadáshoz alkalmaznak vagy használnak fel;

d) a gázspray-re, amennyiben az megfelel ezen rendelet 3. §-ának (2) bekezdésében előírt feltételeknek, kivéve a közterületen vagy nyilvános helyen tartott, a gyülekezési jog körébe tartozó rendezvényeket, választással összefüggő gyűléseket, vallási szertartásokat, rendezvényeket, körmeneteket, kulturális és sportrendezvényeket;

e) a számszerű kivételével a vadászati célú íjra, amennyiben annak birtokosa érvényes vadászjeggyel és biztosítással rendelkezik.

2. § (1) Az e rendelet mellékletének 2-13. pontjában felsorolt eszköz, a rugóskés, a dobócsillag és a szűrő-, vágóeszközt vagy testi sérülés okozására alkalmas egyéb tárgyat kilövő készülék belföldi kereskedelmi forgalomba nem hozható, nem külkereskedelmi áruforgalomban nem vámkezelhető.

(2) Nem vonatkozik az (1) bekezdésben foglalt tilalom a fegyveres erőkre, a rendőrségre, a büntetés-végrehajtási testületre, a nemzetbiztonsági szolgálatokra, a rendészeti szervekre, illetőleg azon szervekre, amelyeknél az eszközt törvény vagy kormányrendelet rendszeresítette, vagy használatát megengedi, továbbá a gázspray, a sport- és a vadászati célú íj, a sportcélra használható számszerű belföldi kereskedelmi forgalmára, valamint a szigonypuskára.

(3) Az (1) bekezdésben felsorolt eszközök reklámozása tilos.

(4) Azok az eszközök, amelyek belföldi kereskedelmi forgalma a (2) bekezdés szerint megengedett, csomagküldő szolgálat, ügynöki tevékenység, házalás útján nem értékesíthetők.

(5) A (2) bekezdésben felsorolt szervek a közbiztonságra különösen veszélyes eszközeiket belföldi kereskedelmi forgalomban nem értékesíthetik.

³⁴Im. 101-102. oldal

3. § (1) Fegyverutánzat, gumibot (rendőrbot), elektromos sokkoló, bilincs, lőfegyverre felhelyezhető lézeres célzókészülék, éjszakai irányzék, hangtompító és gépjármű sebességmérő készüléket jelző vagy zavaró eszköz belföldi kereskedelmi forgalomba hozatal céljára nem gyártható.

(2) Belföldi kereskedelmi forgalomba hozatal céljából kizárólag olyan palack kivitelű gázspray gyártható, illetőleg forgalmazható, amely töltőanyagának tömege a 20 grammot nem haladja meg, és gyártását, forgalmazását a mérgező hatású anyagokkal kapcsolatos eljárásról szóló külön jogszabály szerint az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (a továbbiakban: Szolgálat) engedélyezte. A Szolgálat az engedélyezésről a gyártás, illetőleg a forgalmazás helye szerint illetékes rendőrkapitányság igazgatásrendészeti szervét az engedély egy példányának megküldésével értesíti.

(3) A rendőrhatalóság a gyártásra és a forgalmazásra vonatkozó előírások betartását ellenőrizheti, azok megsértése esetén a gyártást, forgalmazást megtilthatja.

(4) Az e rendelet 2. §-ának (2) bekezdésében megjelölt eszköz csak 18 éven feletti, cselekvőképes személy részére értékesíthető.

4-5. §

6. §

7. § Ez a rendelet a kihirdetését követő első hónap 15. napján lép hatályba.

Melléklet a 124/1993. (IX. 22.) Kormányrendelethez

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközök

1. Olyan szűrő- vagy vágóeszköz, amelynek szűrőhosszúsága vagy vágóéle a 8 cm-t meghaladja, továbbá a szűrőhosszúság vagy a vágóél méretétől függetlenül a dobócsillag, a rugóskés és a szűrő-, vágóeszközt vagy testi sérülés okozására alkalmas egyéb tárgyat kilövő készülék (íj, számszeríj, francia kés, szigonypuska, parittyá, csúzli stb.).
2. Olyan eszköz, amelyből a szem és a nyálkahártyák ingerlésével védekezésre képtelen állapotot előidéző vegyi anyag löhető, permetezhető ki (gázspray).
3. Olyan eszköz, amely az utánzás jellege miatt megtévesztésig hasonlít a lőfegyverre, gáz- és riasztófegyverre (fegyverutánzat).
4. Kézre helyezhető, az ütés hatását növelő eszköz (boxer).
5. Jellegzetesen ütés céljára használható, az ütés erejét, hatását növelő eszköz (pl. ólmosbot).
6. Elektromos feszültség útján átmenetileg védekezésre képtelen állapotot előidéző eszköz (elektromos sokkoló).
7. Lőfegyverre felszerelhető, a lövés hangját tompító eszköz (hangtompító).
8. Lőfegyverre szerelhető lézeres célzókészülék.
9. Lőfegyver éjszakai irányzéka.
10. Gumibot (rendőrbot).
11. Bilincs.
12. Lánccal vagy egyéb hajlékony anyaggal összekapcsolt botok, nehezekek.
13. Gépjármű sebességmérő készüléket jelző vagy zavaró eszköz.

A polgárőr jogi védelme

A polgárőr a közfeladatot ellátó személy jogi védelmében részesül. Erről a Büntető Törvénykönyv 137.§-a rendelkezik, mely szerint közfeladatot ellátó személynek minősül „i) a rendőrségről szóló törvényben meghatározott körben a lakosság élet- és vagyonvédelmének biztosítása érdekében létesült társadalmi önvédelmi szervezet tagja, a közbiztonság javítására irányuló tevékenysége közben”.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2.§-a egyrészt kötelezi a rendőrséget az állampolgárokkal és azok közösségeivel való együttműködésre, valamint az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységének a támogatására. Másrészt a 2/A §-ában egyértelműen deklarálja: *A lakosság élet- és vagyonvédelmének biztosítása érdekében létesült társadalmi önvédelmi szervezetek tagjainak a közbiztonsága javítására irányuló, a rendőrséggel együttműködési megállapodás szerint végzett tevékenysége közfeladat.*

Mindezekből az következik, hogy a polgárőr a fokozott jogi védelemben szolgálata során vagy azzal összefüggésben akkor részesül, ha:

- társadalmi önvédelmi szervezet (polgárőr egyesület) tagja;
- tevékenysége a közbiztonság javítására irányul, és ezt a tevékenységet
- a rendőrséggel kötött együttműködési megállapodás szerint végzi.

Ez esetben a törvény a közfeladatot ellátó személy ellen irányuló erőszakos cselekményt ugyanolyan büntetéssel fenyegeti, mintha azt hivatalos személy (pl. rendőr) ellen intézték volna. A hivatalos személy elleni erőszak büntetési tételét a Büntető Törvénykönyv az alábbiakban határozza meg:

229. § (1) *Aki a hivatalos személyt jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályozza, intézkedésre kényszeríti, vagy eljárása alatt, illetőleg emiatt bántalmazza, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(2) A büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan vagy felfegyverkezve követik el.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott csoport szervezője vagy vezetője két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, vétséget követ el, és két évig, a csoport szervezője és vezetője büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a hivatalos személyt eljárása miatt bántalmazza, az (1)-(4) bekezdés alapján büntetendő akkor is, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy.

(6) Nem büntethető a (4) bekezdés alapján a csoport résztvevője, ha a csoportot önként vagy a hatóság felhívására elhagyja.

FELKÉSZÜLÉS POLGÁRŐR ÁLLÓ VAGY MOZGÓ FIGYELŐ SZOLGÁLATRA

A Polgárőrség Működési Szabályzata 24-31. pontjában meghatározott polgárőr szolgálatra

- a polgárőr egyesület feladattervében (munkatervében), vagy
- heti (havi) szolgálat tervezetében rögzített időben vagy
- a hatóság felkérése alapján, illetve
- a közbiztonságot, az állampolgárok nyugalma, élet- vagy testi épségét fenyegető, állampolgári közreműködést igénylő veszélyhelyzet észlelése esetén kerülhet sor.

A szolgálatban lévő polgárőr nem állhat alkohol vagy más bódító hatású szer befolyása alatt, ezért a szolgálatba lépés előtt szeszes italt nem szabad fogyasztani. Közterületen, nyilvános helyen vagy mezőgazdasági területen nem teljesíthet szolgálatot az a polgárőr, aki olyan gyógyszert szed, amely szédülést, hányingert vagy látászavart okoz.

A szolgálat megkezdése előtt a polgárőr győződjön meg arról, hogy:

- magához vette személyi igazolványát, polgárőr igazolványát és polgárőr szolgálati jelvényét,
- ruházata megfelel az általánosan elfogadott társadalmi normáknak,
- polgárőr formaruha vagy polgárőr jellegű ruházati cikk (pl. mellény, ing, póló, sapka) viselése esetén az tiszta, rendezett, megfelelően tükrözi a polgárőrséghez tartozást,
- a szolgálat ellátásához szükséges eszközei rendelkezésre állnak, használhatóak, működőképeseek.

Tájékoztassa családját, hozzátartozóját, hogy polgárőr szolgálatba indul.

Amennyiben a polgárőr szolgálathoz gépjárművet vesznek igénybe ellenőrizni kell:

- a gépjármű üzemképességét, a kormány, a fékrendszer, az irányjelző és a világítóberendezések működőképességét,
- a kötelező tartozékok (izzókészlet, elakadásjelző háromszög, elsősegély doboz) meglétét,
- az üzemanyag szintjét,
- a gépjármű és a gépjárművezető okmányait,
- a polgárőr jellegzet biztosító feliratok, matricák épségét, láthatóságát.

A polgárőr tájékozódjon arról, hogy az elmúlt napon (héten, hónapban) az egyesület működési területén (szolgálatának helyszínén) milyen események történtek, a polgárőrök milyen feladatokat oldottak meg, illetve szolgálati ideje alatt mi várható. A tájékozódáshoz vegye figyelembe:

- a helyi, a megyei és az országos írott és elektronikus sajtó híradásait,
- az önkormányzat közleményeit,
- a rendőrségtől, a határőrségről, a természetvédelmi és környezetvédelmi hatóságoktól kapott tájékoztatásokat,
- polgárőr társai beszámolóit.

Azoknál a polgárőr egyesületeknél, ahol állandó diszpécser szolgálat, vagy szolgálatszervező működik, ott a közbiztonsági információkat célszerű folyamatosan gyűjteni és azt rendszerezett formában a szolgálatba lépő polgárőrök részére átadni. Előre tervezett polgárőr szolgálat esetén, ahol arra a lehetőség biztosított, az egyesület kijelölt tisztségviselője a szolgálatba lépők számára tájékoztatást (eligazítást) is tarthat.

A szolgálatba lépést megelőző tájékoztatón (eligazításon) legalább az alábbiakra kell a polgárőrök figyelmét felhívni:

- a polgárőr egyesület részéről elismert szolgálatuk mikor kezdődik és mikor fejeződik be,
- a település (szolgálati hely, körzet) aktuális közbiztonsági, közlekedésbiztonsági helyzete,
- a rendőrségtől, határőrségtől kapott aktuális felkérések (pl. tárgyközvetések, eltűnt vagy keresett személyek),
- milyen útvonalon, irányban célszerű közlekedniük,
- mire fordítsanak kiemelt figyelmet (pl. üresen álló üdülők, autóparkolók, terménytárolók, stb.),
- minek az épségéről, meglétéről győződjenek meg (pl. közterek, parkok felszerelése, közvilágítás, közlekedési jelzőtáblák megléte, stb.),
- milyen polgárőr csoportok dolgoznak még a közelükben,
- kivel, hogyan tartsanak kapcsolatot.

Amennyiben a polgárőr rendőrrel, határőrrel, természetvédelmi őrrrel, stb. teljesít közösen szolgálatot, úgy köteles részt venni a szolgálatot megelőző rendőrségi (határőrségi, természetvédelmi hatósági) eligazításon. A polgárőrnek az eligazítá-

táson már úgy kell megjelennie, hogy a közös szolgálatot az eligazítás befejezését követően azonnal meg tudja kezdeni.

A tájékoztatón (eligazításon) elhangzott legfontosabb információkat, adatokat a polgárőr jegyezze fel, s amennyiben szükségesnek ítéli, saját feladatára vonatkozóan tegyen fel kérdéseket. A kérdések legyenek rövidék, lényegre törők.

A polgárőr felszerelése

A polgárőr álló vagy mozgó figyelőszolgálat során az alábbi felszerelési tárgyakat köteles magánál tartani:

- személyi igazolvány és polgárőr igazolvány,
- polgárőr szolgálati jelvény,
- jegyzetfüzet és íróeszköz,
- értesítésre, bejelentésre alkalmas hírközlő eszköz (pl. mobil telefon, URH rádiókészülék vagy nyilvános telefon használatához telefonkártya, pénzérme).

A polgárőr saját elhatározásából (az eligazításon elhangzott felkérés alapján) az alábbi felszerelési tárgyakat tarthatja magánál a szolgálata során:

- a polgárőrséghez tartozást jelző formaruha vagy felsőruházati cikk (pl. mellény, póló, ing, sapka),
- láthatósági mellény (citromsárga, vagy narancssárga) Polgárőrség felirattal,
- elemlámpa (nappal is célszerű magánál tartania) vagy kézi reflektor,
- távcső és/vagy éjjellátó berendezés,
- képrögzítő eszköz (fényképezőgép, vagy videó kamera),
- térkép, vázlat,
- tárgykörözést segítő elektronikai berendezés.
- 20 gramm töltőszület meg nem haladó, belföldi kereskedelmi forgalomban kapható gázspray, kivéve a közterületen vagy nyilvános helyen tartott, a gyűlékezési jog körébe tartozó rendezvényeket, választással összefüggő gyűléseket, vallási szertartásokat, rendezvényeket, körmeneteket, kulturális és sportrendezvényeket,
- kiképzett őrző-védő kutya.

A gázspray és az őrző-védő kutya személyrel szemben kizárólag jogos védelmi helyzetben vagy végszükség esetén alkalmazható.

Polgárőr a rendvédelmi szervek tulajdonát képező eszközök közül közös szolgálat esetén, a járőrvezető rendőr (határőr) utasítása alapján az alábbiakat kezelheti:

- tárgykörözést segítő elektronikai berendezés,
- kézi és állványos sebesség-ellenőrző berendezés,
- világító berendezés,
- kép- és hangrögzítő berendezés.

A polgárőr szolgálatra használt gépjárműveken a polgárőrséghez tartozást szimbolizáló jelölések az alábbiak szerint helyezhetők el:

- gépjármű oldalán (az ajtók közepmagasságában) és a motorháztetőn „POLGÁRŐRSÉG” felirat (matrica vagy festés),
- a gépjármű jobb és bal első ajtaján az OPSZ vagy a polgárőr egyesület emblémája, címere,
- a gépjármű tetején keresztben folyamatos fehér fényt adó, POLGÁRŐRSÉG feliratú lámpa (fényhíd).

A polgárőr jelleget magán viselő gépjárműveken a település címe csak az ön-

kormányzat hozzájárulásával helyezhető el a jobb és a bal első ajtókon a Polgárőrség felirat fölött, vagy amennyiben ott felirat nincs, az ajtók középmagasságában.

A polgárőrségi gépjárműveken tilos elhelyezni

- megkülönböztető fény- (villogó kék) és hangjelzést (sziréna),
- figyelmeztető fény- (villogó sárga) jelzést,
- és villogó piros fényjelzést.

A POLGÁRŐR ÁLLÓ ÉS MOZGÓ FIGYELŐSZOLGÁLAT

Jelenlét a közterületeken

A polgárőr közterületi szolgálatának alapvető rendeltetése, hogy jelenlétével, mozgásával a védett területtől (településtől, település-résztől, létesítménytől) távol tartsa a bűnös szándékú embert, megelőzze a bűnelkövetési alkalmak kialakulását, megakadályozza a vagyon elleni és más bűncselekmények elkövetését. Fontos rendeltetése az is, hogy felfigyeljen azokra a nemkívánatos jelenségekre (pl. ismeretlen személyek feltűnése, elhagyott vagyontárgyak, nyitva maradt épületek, megrongálódott közlekedési jelzőtáblák és más biztonsági berendezések, baleseti veszélyhelyzetek, illegális hulladéklerakás, stb.), amelyek az állampolgárok szubjektív biztonságérzetét kedvezőtlenül befolyásolják, jogsérelmet vagy veszélyhelyzetet okozhatnak, valamint bűncselekmények elkövetésére adhatnak alkalmat.

Annak érdekében, hogy a polgárőr jelenlét a fenti célokat elérje, a polgárőr megjelenésének, öltözetének, mozgásának egyértelműen ki kell fejeznie a társadalmi bűnmegelőzési szervezethez tartozást, látható és egyértelmű legyen mindenki számára, hogy a polgárőrség által védett területre érkezett.

Törekedni kell arra, hogy a polgárőr járőr mozgása, közterületi jelenléte észlelhető legyen. Ezért a járőr lehetőleg:

- viseljen a polgárőrségi jellegű (településenként, egyesületenként egységes) formaruhát vagy felsőruházatot,
- a járdán a járdaszegélyhez közel haladjon (innen láthatók be ugyanis legjobban a közúton közlekedők és a járdán haladók, kísérelhetők figyelemmel a járda mellett parkoló autók és a házak homlokzata, üzletek bejáratai és itt észlelhető legjobban a polgárőr járőr),
- éjszaka a járőr egy-vagy két tagja a közvilágítás által megvilágított oldalon haladjon vagy a sötét helyeken folyamatosan alkalmazza az elemlámpát,
- tartózkodjon egy helyben 15-20 percig, vagy a szükséges ideig egy-egy forgalmasabb, sokak által érintett csomóponton (pl. útkereszteződés, vasút- vagy autóbusz állomás, közintézmény, bevásárló hely, stb.).

Gépjárművel szolgálatot teljesítő polgárőr a közút szélén lassan, 15-20 km/óra sebességgel haladjon. A gépjármű ablakait tartsa lehúzva (téli is) annak érdekében, hogy a külső zajokat, esetleges segélyhívást meghallja. A gépjármű világítását (tompított fényszóró) nappal is üzemeltesse.

Rendőr (határőr) közös szolgálat esetén a polgárőrség gépjárművét polgárőr vezesse, a rendőr (határőr) járőr egy tagja (a járőrvezető) mellette, a jobb első ülésen foglaljon helyet. Rendőrségi, határőrségi gépjárműben – ha a rendőr, határőr járőr két vagy több fős - a polgárőr a hátsó ülésre üljön.

A polgárőr kerékpáron, segédmotoros kerékpáron, motorkerékpáron is teljesíthet szolgálatot. Közlekedéskor az adott járműre vonatkozó szabályokat kell betartania.

Jelenlét a mezőgazdasági, természetvédelmi területen

Lakott területen kívül (vagy külterületen) a polgárőr láthatóságára a településen belüli ajánlásokat kell irányadónak tekinteni. Emellett több biztonsági rendszabályt kell betartania.

A polgárőr járőr tagjai ne egymás mellett, hanem egymás mögött 3-5 lépésre haladjanak. A polgárőr csak a mezei, erdei utakon, gyalogösvényeken közlekedjen. Kerülje az áthaladást az ültetvényeken, vetéseken. Egy-egy nagyobb, belátható területen történő áthaladás előtt álló helyzetből győződjene meg arról, tartózkodik-e ott valaki, észlelhető-e mozgás, vagy más rendellenesnek tűnő jelenség. Célszerű ehhez távcsövet vagy más figyelést megkönnyítő eszközt (pl. teleobjektívvel felszerelt fényképezőgép) használni. Ezt követően haladjanak tovább.

A járőr tagjai amennyiben számukra ismeretlen személlyel találkoznak, szólítsák meg, beszélgetés során tudakolják meg kilétét, tevékenységét, figyeljék meg ruházatát, a nála tartott tárgyakat. Az elköszönést követően jegyezzék fel mikor és hol találkoztak vele, és készítsenek egy rövid személyleírást. Ugyancsak jegyezzék fel, ha a területen gépjárművek mozgását észlelik (hely, idő, hol, honnan milyen irányban közlekedett, a gépjármű színe, típusa, rendszáma, egyéb jellegzetessége, hányan ültek benne, hogyan néztek ki).

Figyeljenek fel minden szokatlan, gyanúsnak tűnő jelenségre, amelyből esetlegesen jogsértő tevékenységre lehet következtetni. Ilyenek lehetnek többek között lövések zaja, munkagép vagy szállító jármű zúgása, füst, égett szag, elhullott állat, elszóródott termény, stb. Minderről ugyancsak feljegyzést kell készíteni.

A mezőgazdasági, természetvédelmi területeken tett megfigyelésekről a rendvédelmi, természetvédelmi hatóságokat, mezőőri szolgálatot minden esetben tájékoztatni kell.

Kapcsolattartás a polgárokkal

A polgárőr megjelenése, viselkedése, beszédstílusa nyerje meg az emberek bizalmát, adjon tekintélyt a polgárőrnek anélkül, hogy egy hivatalból eljáró ember benyomását keltené. A polgárőr közterületei megjelenése elsősorban nem a hatóság, hanem a polgárok, a lakosság érdekeit kell, hogy szolgálja.

A közterületen vagy lakott területen kívül szolgálatot teljesítő polgárőr tevékenysége során térjen be az üzletbe, vendéglátóhelyekre, az útvonalába eső tanyákra, majorokba, munkavégzési helyekre, köszöntse a tulajdonost, az ott dolgozókat, érdeklődjön tapasztalataikról, megfigyeléseikről.

Elhagyott, üresen álló építmények ellenőrzése

Az elhagyott, ideiglenesen üresen álló épületek (pl. üdülők, tanyák, ipari létesítmények, stb.) célpontjai lehetnek vagyron elleni bűncselekményeknek, ezért a polgárőr szolgálat során azokat célszerű ellenőrizni. Az ellenőrzés előtt a polgárőr erről lehetőleg tegyen bejelentést a diszpécser központjának (rendőrségnek) vagy a szomszédos polgárőr járőrnek.

Polgárőr egyedül nem ellenőrizhet elhagyott épületet, építményt! Az ellenőrzéskor a polgárőr járőr tagjai soha nem téveszthetik egymást szem elől.

Az ellenőrzés megkezdésekor kopogtatással, csengetéssel vagy beköszönéssel jelezze érkezését. Amennyiben a kapu, bejárat zárva van, a létesítmény területére be nem léphet, de kívülről, körbejárással győződjön meg arról, nem láthatók-e illegális behatolásra, tárgyak, eszközök eltulajdonítására utaló jelek (pl. leszerelt rács, betört ablak, felfeszített ajtó, elejtett belső berendezési tárgyak, friss lábnyomok vagy mászási nyomok).

Az ajtón való kopogtatáskor, vagy annak megnyitásakor ne álljon közvetlenül az ajtó előtt. A megnyitott ajtótól oldalt állva, azt kissé meglökve engedje magától kinyílni. Belépés előtt betekintéssel (bevilágítással) győződjön meg arról, hogy a helyiség üres, illetve a kinyílt ajtószárny mögött nem tartózkodik-e valaki.

Lépcsőn fel vagy lefelé haladva mindig a lépcsőfordulók külső ívén kell tartózkodni azért, hogy a következő lépcsőszakasz a lehető legszélesebben belátható legyen.

A padlástereket – amennyiben az lehetséges – külső feljárón keresztül célszerű megközelíteni. A hordozható létrákat a fel- vagy lemászás előtt eldőlés (ellökés) ellen biztosítani kell. A többszintes épületeket lehetőleg fentről lefelé haladva ellenőrizték.

Amennyiben az ellenőrzött épületben idegen személyt találnak, az nem fogható el, illetve nem tartható vissza, ha bűncselekményre utaló körülmény nem merül fel, és a tetten érés feltételei nem állnak fenn.

Parkoló gépjárművek ellenőrzése

A gépjárműlopások, gépjárműfeltörések megelőzése a polgárőrök egyik legfontosabb feladata. A polgárőr a gépjárművekbe betekintéssel győződjön meg arról, hogy nem hagytak-e az utastérben olyan tárgyakat (pl. táska, fényképezőgép, videó kamera, nagyértékű ruházat, stb.) amely felkeltheti a bűnelkövetők érdeklődését, és a gépjármű feltörését, a vagyontárgyak eltulajdonítását okozhatja. Amennyiben a polgárőr ilyen veszélyhelyzetet észlel, a szélvédőn helyezzen el a gépjárműfeltörések veszélyeire figyelmeztető tájékoztatót (prospektust, szórólapot), és észlelését jegyezze fel.

A parkoló gépjárművek zártsága az ajtókilincsek megfogásával, a nyitás próbálgatásával nem ellenőrizhetők (közelségi vagy nagy érzékenységű autóriasztók miatt). Ha a polgárőr a gépjárműbe betekintéskor azt észleli, hogy az ajtózár nyitott állapotban van, hívjon oda egy vagy két külső, együttműködésre hajlandó személyt és elöttük, mint tanúk előtt az ajtók kinyithatók és lezárhatóak. A lezárás előtt a polgárőr a gépkocsi műszerfalára tegyen egy feljegyzést, amelyben közli a lezárás tényét és azt, hogy szükség esetén további információkért a polgárőrség hol érhető el. A tanúk neveit, lakcímét, elérhetőségét jegyezze fel, de azt a lezárt gépkocsi tulajdonosával nem kell közölni.

Abban az esetben, ha az autóriasztó a polgárőr eljárása során megszólal, maradjon az autó mellett, várja meg a tulajdonost és közölje vele a körülményeket. Azokon a helyeken, ahol az lehetséges (pl. bevásárló központok, szórakozóhelyek, stb.) hívják a tulajdonost az autójához.

Körözött gépjármű felderítése esetén a rendőrséget azonnal értesíteni kell. A rendőrség ügyeletét fel kell kérni a rendszám, a gépjármű típusa és színe alapján a körözés ellenőrzésére, s ha az valós, úgy a helyszínen meg kell várni a rendőrség kiérkezését. A rendőrség megérkezéséig a gépjármű eltávozása megakadályozható.

ELJÁRÁS KÜLÖNBÖZŐ HELYZETEKBEN

A bűncselekmény elkövetőjének elfogása

A büntetőeljárásról szóló törvény 127.§ (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a *bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni; ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni.*

Az elfogásnak szigorú törvényi feltételei vannak, amelyet a polgárőrnek nagyon pontosan kell ismernie. Amennyiben egy cselekmény során ezen feltételek bármelyike nem áll fenn, úgy az adott személy a személyi szabadságában nem korlátozható, a helyszínen nem tartható vissza, a helyszín elhagyásában nem akadályozható. Ellenkező esetben a polgárőr is bűncselekményt valósít meg (személyi szabadság megsértése, Btk. 175.§), amely miatt elmarasztalásra kerülhet.

Az elfogás feltételei az alábbiak:

Az elkövetőnek bűncselekményt kell megvalósítania. Fel kell tehát ismerni azt, hogy az észlelt cselekmény a Büntető Törvénykönyv különös részében felsorolt valamelyik bűncselekménynek minősül-e vagy sem. Nem lehet ugyanis elfogni azt, akinek a cselekménye „csak” a közösségi együttélés iratlan, erkölcsi szabályaiba ütközik, vagy éppen szabálysértés.

Az elkövetőt tetten kell érni. A tettenérésre csak a bűncselekmény helyszínén, a jogellenes cselekmény megvalósítása közben (pl. a bolti tolvaj pakol a feltört üzletben) vagy közvetlenül utána (pl. a bolti tolvaj a lopást követően éppen elhagyja az üzletet) kerülhet sor. Ugyancsak tettenérésnek minősül az, ha a bűncselekmény helyszínéről menekülő elkövetőt rövid üldözés után a helyszín közelében elfogják. Nem tettenérés, így jogellenes az elfogás például akkor, ha a helyszínen felismerjük a bűnelkövetőt, majd később a lakásáról, vagy szórakozóhelyről akarjuk a hatóság részére átadni.

Az elfogott elkövetőt haladéktalanul a nyomozó hatóságnak át kell adni. Ez azt jelenti, hogy az elfogást követően azonnal értesíteni kell a rendőrséget (határőrséget), és a járőr kiérkezését a helyszínen meg kell várni. Az elkövetőt nem lehet a helyszínről elvinni, a nyomozó hatóság értesítése előtt még rövidebb vagy hosszabb ideig fogva tartani, kihallgatni, stb. Szigorúan tilos a bekövetkezett jogsérelem miatt az elfogott személyt bántalmazni, vagy bármi más módon rajta elégtételt venni (önbíraskodás, Btk. 273.§).

Az elfogás gyakorlatilag a bűnelkövető fizikai visszatartását jelenti a rendőrség helyszínre érkezéséig. Ehhez a legtöbb esetben egy arányos mértékű kényszerítő testi erő (megfogás, lefogás) szükséges, hiszen meg kell akadályozni az elkövető menekülését, vagy támadó, agresszív fellépését. A visszatartás abban az esetben jogszerű, ha az említett kényszerítés nem lépi túl az „arányos” mértéket, nem okoz sérülést, nem fajul verekedéssé vagy bántalmazássá.

A bűncselekmény elkövetőjének elfogása során a „lovagiasság szabályai” nem érvényesülnek, így egy bűnözőt három-négy polgárőr közös erővel nyugodtan lefoghat és visszatarthat. Az elfogott személy csomagját, ruházatát nem lehet átvizsgálni, azonban a közvetlen támadásra alkalmas eszközöket tőle el lehet venni, majd azokat a kiérkező rendőrnek át kell adni.

A tetten ért bűnöző elfogása során lehetőleg több tanú legyen a helyszínen, hogy elkerülhetők legyenek az elkövető későbbi vádaskodásaiból fakadó jogi kellemet-

lenségek. Amennyiben erre mód van, kifejezetten előnyös, ha az elfogás körülményei fénykép vagy videó segítségével rögzítésre kerülnek.

Amennyiben a polgárőr személyes szabadság korlátozására jogosult hivatalos személlyel (pl. rendőr, határőr) teljesít közös szolgálatot, az elfogás kezdeményezése a rendőr, a határőr feladata. Ebben az esetben nemcsak tettenérés esetén, hanem egyéb esetben (pl. körözés miatt) is történhet elfogás, hiszen ekkor a hivatalos személy jogaira vonatkozó jogszabályi feltételek állhatnak fenn. A polgárőr ekkor nem a szűken értelmezett állampolgári jog alapján, hanem a hivatalos személy segítőjére vonatkozó szabályok szerint lép fel illetve részesül jogi védelemben.

A helyszínbiztosítás³⁵

A helyszínbiztosítás alapvető feladata a bűncselekmények, vagy balesetek helyszínének változatlan állapotban való fenntartása annak érdekében, hogy a hatósági eljárás sikere biztosítható legyen. A polgárőr ez irányú tevékenysége a hatósági helyszíni szemle megkezdéséig a helyszín elváltozásának, illetve megváltoztatásának megakadályozására szolgál. Nem egyszerű őrzési feladat, hanem sokoldalú, aktív tevékenység. A helyszínbiztosítás feladatai az alábbiak:

Tájékozódás a helyszín körülményeiről. A helyszínre érkező polgárőrnek tájékozódnia kell arról, hogy mi történt, ki, milyen céllal tartózkodik a helyszínen. Előzetesen ki kell kérdezni a jelenlévőket, mit tudnak az eseményről, ki részes, ki tanú, ki nem illetékes az adott eseményben.

A rendőrség (a mentők, a tűzoltók) értesítése. Az értesítést valamennyi szükséges szervezet részére meg kell tenni, függetlenül attól, hogy azok ügyeleteit a bejelentések során kölcsönös értesítési kötelezettség terheli.

Elsősegély nyújtása a sérülteknek. A helyszínbiztosításnak alapelve, hogy a helyszínt eredeti állapotában kell megőrizni, de ez bizonyos esetekben nem oldható meg maradéktalanul. Prioritást élvez ugyanis az ember életének megmentése. Életveszély esetén a segítségnyújtás kötelező, függetlenül attól, hogy a helyszín megváltozik-e vagy sem, de ezeket a szükségképpen okozott elváltozásokat a kierkező rendőrjárnak jelezni kell.

A lehetőségekhez képest törekedni kell arra, hogy a legkevesebb elváltozás jöjjön létre a helyszín állapotában. Meg kell jelölni a sérült fekvésének pontos helyét, meg kell jegyezni ruházatának állapotát, környezetének helyzetét, amelyet az elsősegélynyújtás során megváltoztattak. Ha a sérültet már a rendőrség helyszínre érkezése előtt elszállítják, fel kell jegyezni a mentőtiszt, orvos nevét, a mentő rendszámát és meg kell tudni, melyik egészségügyi intézetbe szállítják a sérültet.

Vagyonmentés. A további károsodások megelőzése érdekében azonnali beavatkozást követelhet a keletkezett tüzek lokalizálása és eloltása, a vízfolyás megszüntetése, gázömlések megakadályozása, vezetékek áramtalanítása. Ezeket a feladatokat is a helyszíni nyomok lehető kíméletével kell ellátni.

A tettenért elkövető elfogása. A helyszínbiztosítást végző polgárőr a bűncselekmény elkövetőjének elfogása fejezetben írtak szerint járhat el. A helyszín biztosítása akkor is szükséges, ha a tettes nyomban kézrekerült, mert a tényállás teljes felderítéséhez, a bizonyításhoz a helyszíni szemle lefolytatása elengedhetetlen.

³⁵Krimináltaktika. Jegyzet a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói részére I. RTF 199338-40. oldal alapján.

A polgárőr nyomon üldözést önállóan nem folytathat. Amennyiben a rendőr vagy határőr járőr erre a közreműködésre felkéri, a továbbiakban, a nyomon üldözésben, mint a hivatalos személy támogatója járhat el.

A tanúk helyszínen tartása, az illetéktelen személyek eltávolítása. A polgárőr kérje fel a felfedező tanút, valamint azokat, akik a további eljárásban tanúként számításba jöhetnek, maradjanak a helyszínen, várják meg a kiérkező rendőr (határőr) járőrt. Jegyezze fel nevüket, lakcímüket, személyi igazolvány számukat, elérhetőségüket, majd azt adja át a kiérkező járőrnek. Amennyiben a tanú el kíván távozni, a helyszínen maradásra a polgárőr nem kényszerítheti. Azokat, akik a helyszínen szükséges mentési, kárelhárítási munkában nem vesznek részt, vagy később érkeztek, fel kell kérni, hogy távozzanak el, illetve olyan távolságba tartózkodjanak, hogy a helyszín változatlanul hagyását ne befolyásolják.

A helyszín körülhatárolása, őrzése. Az elsősegélynyújtás illetve veszélyhelyzet megszüntetése után célszerű megvonni a helyszín határait és annak lezárásáról gondoskodni. A körülhatárolás történhet szalag, kötél vagy bóják kihelyezésével, esetleg kordon felállításával. A hatósági eljárás szempontjából felmerülhető hibalehetőségek leszüktítése érdekében arra kell törekedni, hogy a kérdéses terület szélesebb körben határolják körül.

A helyszínen lehetnek nyomok, nyomhordozók, anyagmaradványok vagy elváltozások, amelyek épsége, megóvása a további eljárás, a bizonyítás sikere szempontjából kiemelt jelentőségű. Csapadékos időben szabad területen ezek pl. nylonnal, vagy kemény műanyag lappal letakarhatók, ügyelve arra, hogy a megóvásra irányuló szándék sérülést, elváltozást ne okozzon.

A polgárőr a helyszínre érkező rendőrt tájékoztassa arról, hogy:

- pontosan mikor érkezett a helyszínre, milyenek voltak az időjárási, látási viszonyok,
- kiket talált a helyszínen,
- milyen halaszthatatlan intézkedéseket tett, illetve kezdeményezett (elsősegély, kárelhárítás),
- hová szállították a sérülteket,
- ki, milyen változtatást eszközölt a helyszínen, mi volt ennek az oka,
- milyen volt a helyszín állapota a kiérkezésekor,
- milyen nyombiztosítási munkákat végzett el,
- kik viselkedtek gyanúsán, gyanúját mire alapozza.

A helyszín átadása után a polgárőr felkérésre működjön közre a helyszínbiztosítás további feladatai (pl. rendfenntartás, forgalomterelés, adatrögzítés) ellátásában.

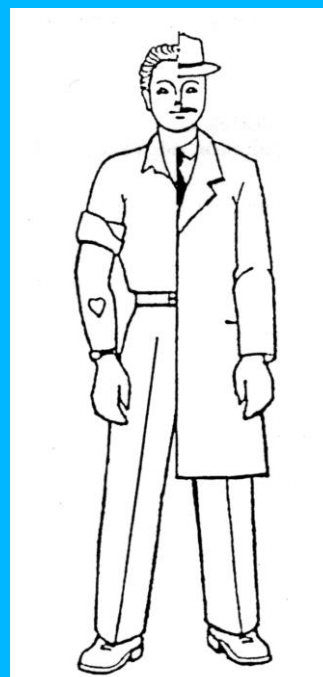
Személy- és tárgyleírás készítése

A személyleírás az emberre jellemző külső megjelenési jegyek rögzítése annak érdekében, hogy a későbbi azonosítás ezek ismeretében biztosítható legyen. A személyleírás készítése során az alábbi jellemzőket szükséges rögzíteni:

A megfigyelt, észlelt személy

- neme (férfi/nő),
- nemzetisége (közép-európai, idegen stb.),
- kora (év),
- magassága (cm),
- testsúlya (kg),
- testalkata (sovány, zömök, telt, kövér),

- bőrszíne (világos, sötét, stb.) ,
- haja (szín, sűrűség, hullámos, sima, jellegzetes frizura, stb.),
- szeme (szín, méret, jelleg),
- orra (nagy, kicsi, széles, pisze, stb.),
- füle (fejhez simuló, elálló, kicsi, nagy),
- bajusza, szakála (szín, forma),
- álla (szögletes, kerek, kiugró, stb.),
- arcjellegzetessége (markáns, ráncos, csontos, forradásos, anyajegy, stb.),
- testtartása (egyenes, hajlott, görbült, stb.),
- mozgása (rendezett, sánta, csoszogó, bizonytalan),
- testrészek jellegzetességei (kéz, láb csonkolás, sérülés, forradás, tetoválás, anyajegy, stb.),
- beszédmódja (akcentus, dialektus, beszédhiba),
- megszólítása (hogyan szólították társai, neve, gúnyneve),
- viselkedése (nyugodt, határozott, ideges, agresszív, stb.),
- egyéb szokások (jobb vagy balkezes, tartás, kényszeredett mozgások, krakogás, dohányzás, stb.).

6. ábra: Segédrajz személyleírás készítéséhez

Fontos információkkal szolgálhat a személy ruházatának pontos leírása, annak színe, minősége, stílusa, az egyes ruhadarabok jellegzetességei. A személyleírás készítése során ki kell térni, milyen volt a szemüveg (keret, üveg, jelleg), a kalap, a kabát, a zakó, a nadrág, az ing, a nyakkendő , a cipő.

Figyeljük meg, milyen tárgyakat tartott magánál (kézitáska, csomag, eszköz, szerszám, esetleg fegyver, álarc).

7. ábra: Segédrajz gépjármű jellegzetességeinek leírásához

A gépjárművek leírásánál a legfontosabb jellemzők a típus, a szín, a modell (három ajtós, négyajtós, ötajtós, zárt, nyitott, stb.), a rendszám. Amennyiben lehetséges, jegyezzük fel a lehetséges évjáratot, és a szembetűnő ismertetőjegyeket. Ilyen lehet például a díztárcsa, a különleges spojler, a díszítés, vagy autófestés, de ezek lehetnek a színeltérések, az esetleges sérülések is. Jelöljük meg, hogy ezek a jellegzetességek az autó melyik részén található.

Amennyiben a megfigyelt személynél fegyvert, vagy fegyvernek tűnő tárgyat látunk, az nem elvárás, hogy a polgárőr képes legyen meghatározni annak pontos típusát. Azt viszont fontos megfigyelni, hogy maroklőfegyvert (ezek a pisztolyok) vagy annál nagyobb lőfegyvert (például puska, géppisztoly) látunk, az milyen méretű, színű és formájú.

8. ábra: A legjellegzetesebb fegyverformák

Fontos szabály, hogy a személy- vagy tárgyleírást írásban az észlelést követően a lehető leggyorsabban el kell készíteni, az észlelések legfrissebben történő rögzítése érdekében. Minél később készítünk személy- vagy tárgyleírást, annál inkább halványulnak az emlékképek és annál többet tehetünk hozzá saját fantáziánkból. Ha több személy készít ugyanarról a személyről vagy tárgyról leírást, ügyelni kell arra, hogy előtte ne egyeztessék, ne beszéljék meg, hogy mit láttak, mert könnyen befolyásolhatják egymást és eltorzulnak vagy elmaradnak az egyéni megfigyelések.

Eljárás lopás, betöréses lopás észlelésekor

Amennyiben a polgárőr betöréses lopásra utaló nyomokat észlel (pl. feltört zár, felfeszített ajtó), vagy erről értesítik és sérült vagy más veszélyhelyzet nincs, az érintett helyiséget (lakás, családi ház esetén az egész lakást, házat) zárva kell tartani a nyomok megőrzése és a helyszín változatlanul hagyása érdekében. Értesíteni kell a rendőrséget és fel kell kérni a tulajdonost, bérlőt, hogy a lakásba, házba a rendőrség megérkezéséig ne lépjenek be. Ne kezdjék meg a károk, hiányzó értékek felmérését addig, amíg arra a helyszíni szemlét végző rendőrségi bizottság vezetőjétől felkérést nem kapnak.

A lakás, a családi ház környezetében is fontos nyomok (pl. lábnyom a virágágyásban, az ablakpárkányon, mászási nyomok a kerítésen) lehetnek, így ügyelni kell arra, hogy azok a helyszíni szemléig szintén ne sérüljenek.

Az első rendőrről kiérkezéséig a polgárőr a helyszínbiztosítás szabályai szerint járjon el.

Eljárás közveszéllyel (pl. robbantással, gyújtogatással) fenyegető bejelentés esetén

Közveszéllyel fenyegetést (robbantás, tűz, közlekedési eszköz kisiklása, stb.) általában telefonon jelenti be az elkövető közintézmények, közlekedési csomópontok (vasútállomás, autóbusz pályaudvar), egészségügyi intézmények vagy bevásárlóközpontok telefonközpontjaiba vagy más telefonállomásra. Eddig a bejelentők célja az volt, hogy zavart keltsenek az adott létesítmény működésében, kárt okozzanak, vagy személyes elégtételt (bosszút) vegyenek valamelyik ott dolgozón, munkahelyi vezetőn. Nem kizárt, hogy ilyen fenyegető bejelentés a polgárőr diszpécserközpont vagy polgárőr telefonjára érkezik. Ez esetben az alábbiak szerint kell eljárni.

A polgárőr a fenyegető tartalmú bejelentés fogadásakor:

- őrizze meg a nyugalmát, viselkedjen higgadtan;
- törekedjen a bejelentés minél pontosabb, részletesebb feljegyzésére, ha a telefonra kapcsoltan vagy abba beépítve rendelkezésére áll hangrögzítő berendezés, azt kapcsolja be;
- bejelentőnek tegyen fel kérdéseket, minél hosszabb ideig beszéltesse (például: mi a neve; honnan hív; adja meg a telefonszámát, hogy visszahívjuk; mikor történik mindaz, amit közölt; miért akarja ezt elkövetni; mi a pontos szándéka; hol lakik; stb.)
- a beszélgetéssel párhuzamosan figyelje meg a háttérből hallható zajokat (például: járműzaj, vonat hangjelzés, mentősziréna, harangkondulás, beszéd-foszlányok, tányércsörgés, stb.) amelyek tájékoztatást adhatnak a bejelentő kilétéről, a bejelentés helyéről.

Sok esetben felismerhető, hogy a telefonáló mobil telefonról, gépjárműből menet közben beszél, ez is fontos információ lehet.

A fenyegetést követően a bejelentésről azonnal és dokumentált módon (tanú, hangrögzítés) tájékoztatni kell a rendőrséget, közölve mindazt, amit a bejelentés fogadásakor észleltünk. A megfenyegetett intézmény vezetőjét – és csakis a vezetőt (távollétében helyettesét) – csak akkor szabad értesíteni, ha erre a rendőrség a polgárőrt külön felkéri.

A rendőrség megérkezéséig az adott intézmény vezetője felelős a szükséges biztonsági rendszabályok elrendelésére. Az intézmény vezetője rendelheti el:

- a helyiségek, építmények előzetes átvizsgálását, az őrzés fokozását, az értékek elzárását és a kulcsok szigorított őrzését;
- az intézmény vagy egyes részei működésének szüneteltetését, kiürítését;
- annak ellenőrzését, hogy senki ne maradjon a kiürített épületekben vagy a telephelyen.

A fenti intézkedésekre a kiérkező rendőr (tűzszerész) járőr, tűzoltó is utasítást adhat.

A gazdátlanul talált, gyanús csomagokat, tárgyakat érintetlenül kell hagyni és erre a körülményre a helyszínre érkező rendőrök figyelmét fel kell hívni. A rendőrségtől kiérkező, a helyszín átvizsgálására jogosult személyek mellé az intézmény vezetőjének a telephelyet jól ismerő kíséretét kell biztosítani.

A kiürített területre visszatérni, és ott a munkát folytatni, csak a rendőri (tűzszerészeti) átvizsgálást követően, annak eredményétől függően lehet.

A polgárőr a rendőrség felkérésére nyújtson segítséget a helyszín biztosításához, a rend fenntartásához.

Eljárás rongálás észlelésekor

Különösen közterületen, nyilvános helyen az önkormányzat, a település, a polgárok vagyonát érintő rongálás észlelésekor a közvetlen polgárőr fellépésre akkor kerüljön sor, ha a polgárőrök vagy segítők láthatóan erőfölényben vannak, és képesek egy esetleges agresszív, támadó magatartás kezelésére. A rongálást ugyanis általában egy felfokozott idegállapotban lévő, agresszív, erőszakos magatartású, a legtöbb esetben ittas vagy bódító szer hatása alatt álló személy, személyek követik el, akik ebben az állapotban könnyen a rongálás megakadályozása érdekében fellépő ellen fordulhatnak.

Amennyiben lehetőség van a rongálókkal szembeni fellépésre, úgy

- a polgárőrök az elkövetőt szólítsák fel jogsértő magatartásuk abbahagyására;
- megfogással, lefogással akadályozzák meg a károkozás további folytatását;
- értesítsék a rendőrséget,
- az elkövetőt tartsák vissza a rendőrség megérkezéséig,
- jegyezzék fel a tanukat,
- gondoskodjanak a megrongált eszközök, tárgyak megóvásáról.

Meg kell várni a rendőrség kiérkezését, a továbbiakban az általuk meghatározottak szerint kell eljárni.

Amennyiben nincs mód a rongálóval szembeni azonnali eredményes fellépésre, úgy

- azonnal értesíteni kell a rendőrséget,
- fel kell jegyezni a tanúkat,
- a cselekményt bizonyítható módon kell (fénykép, videó felvétel) dokumentálni.

Tűz észlelése

Tűz észlelése esetén a tűzoltóságot azonnal értesíteni kell. Fontos az tudni, hogy a tűzjelzés érdekében mindenki köteles a rendelkezésre bocsátani a rendelkezésére álló hírközlő eszközöket. A tűzjelzést (bejelentést a tűzről) közvetlenül a tűzoltóságra, vagy ha erre nincs lehetőség, a rendőrségnek vagy a mentőszolgálatnak, illetőleg a települési önkormányzat polgármesteri hivatalának (körjegyzőségnek) is meg lehet tenni.

A tűzoltóság kiérkezéséig a lehetőségek szerint

- meg kell kezdeni az élet- és a vagyonmentést;
- meg kell kezdeni a tűz oltását, meg kell akadályozni továbbterjedését;
- gondoskodni kell az áramtalanításról, a gázvezeték elzárásáról, a vízvételi helyek előkészítéséről;
- a tűzoltóság fogadása érdekében ki kell nyitni a létesítmény kapuit, az esetlegesen a közlekedési utakon várakozó gépjárműveket el kell távolítani;
- fokozottan figyelni kell arra, hogy az élet- és vagyonmentéssel, a tűzoltással kapcsolatos intézkedések alatt illetéktelen személy a létesítménybe be ne juthasson;
- értesíteni kell a létesítmény tulajdonosát, használóját.

A tűzoltóság kiérkezését követően a tűz oltásának a felelős vezetője csak a tűzoltóság tagja lehet. Más személy a tűzoltás helyszínén csak a tűzoltás vezető egyetértésével intézkedhet. A tűzoltás vezető jogosult arra is, hogy

- magánszemélyeket (gazdasági társaságokat) a tűz oltásában és a mentési munkálatokban az életkoruk, egészségi és fizikai állapotuk alapján elvárható

közreműködésre kötelezzen,

- a kötelezettek járműveit, eszközeit, felszereléseit, anyagait az oltáshoz igénybe vegye,
- a terület használatára, tevékenységek végzésére korlátozásokat vezessen be,
- a tűz oltása érdekében elrendelje más kezelésében lévő területre, építménybe, helyiségbe akár bontással is a behatolást.

Az oltás és a kárelhárítás során a tűzoltás vezetője utasításának mindenki köteles eleget tenni.

A tűzoltóságot az eloltott tűzről is értesíteni kell.

Közüzemek meghibásodása

Közüzemek meghibásodása esetén

- tájékozódni kell arról, nincs-e valaki közvetlen életveszélyben. Víz vagy gázömlés esetén különösen a pincékre, szuterénekre, alagsori helyiségekre kell kiemelt figyelmet fordítani;
- a veszélyeztetett épületekben a főcsapokat (gáz, víz) és a főkapcsolókat (elektromos áram) el kell zárni illetve ki kell kapcsolni;
- a bekövetkezett rendkívüli eseményről azonnal értesíteni kell a közüzemi szolgáltató ügyeletét, és - amennyiben a meghibásodás jellege, a veszélyeztetett terület nagysága, az élet- és vagyonmentés indokolja - a rendőrséget, a mentőket és a tűzoltókat.

A veszély nagyságára figyelemmel meg kell kezdeni az élet és vagyonmentést. Ki kell hozni az elárasztással, a robbanással veszélyeztetett épületekből az ott tartózkodókat. Vízbetörés esetén a parkoló gépjárművek eltávolításakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a kitörő víz az utakat alámoshatja, a burkolat alatt nagyméretű vízzel telt üregek alakulhatnak ki, amelybe a menekített gépjármű könnyen beszakadhat és a vezetőnek nincs esélye a menekülésre.

Gázömlés esetén a robbanó- és villamos motorok beindítása, a nyílt láng használata szigorúan tilos. A személyek menekítését a széliránnyal szemben végezzük.

A polgárőr a rendőrség kiérkezéséig kezdeményezze a veszélyeztetett terület körbezárását, a forgalom elterelését ügyelve arra, hogy torlódás ne alakuljon ki, a mentési, kárelhárítási felvonulási útvonalak szabadon maradjanak. A rendőrség felkérésére működjön közre a terület zárásában, a forgalom terelésében, a rendfenntartásában.

Eljárás közlekedési baleset esetén

Közlekedési baleset bekövetkezése esetén a részeseket valamint az úton közlekedőket segítségnyújtási kötelezettség terheli. A segítségnyújtás nélkül továbbhaladó vagy azt megtagadó személy bűncselekményt követ el, amelyet a törvény szigorúan büntet.

Közlekedési baleset észlelésekor, ha az láthatóan személyi sérüléssel járt a polgárőr legfontosabb feladata a mentők, a rendőrség, amennyiben a sérültek kiszabadítása, vagy a szállítmány veszélyessége szükségessé teszi, a tűzoltók értesítése.

Amennyiben a baleset okozója segítségnyújtás nélkül továbbhajt, jegyezze fel a jármű rendszámát, színét, típusát, a menekülés irányát, s ha arra lehetőség van kérje fel a helyszínen tartózkodók egyikét a cserbenhagyó követésére. A cserbenhagyót tilos üldözni, mert az újabb baleseti veszélyt okozhat, de meg kell figyelni a járművet, az abban ülőket, a jármű esetleges sérüléseit, a haladás irányát. Amennyiben a forgalmi viszonyok lehetővé teszik, a menekülő feltartóztatása indokolt (tettenérésnek minősül). A feltartóztatásról a rendőrséget azonnal értesíteni kell és meg kell várni a helyszínre érkezésüket.

A polgárőr működjön közre az életmentésben és az elsősegélynyújtásban. Amennyiben a sérülés lehetővé teszi, a sérültet stabil oldalfekvésben rögzítsük, vagy ültessük úgy, hogy a derék, a hát és a fej megtámasztásra kerüljön. Elsődlegesen a vérzések csillapítására, vagy elállítására kell törekedni.

A roncsba beszorult sérült kiemelését, amennyiben nincs a helyszínen megfelelő eszköz és szakképzett elsősegélynyújtó, valamint nem fenyeget tűz vagy robbanásveszély, a mentők és a tűzoltók megérkezéséig ne kísérelje meg. A vérzés-csillapításról, a légutak szabadon tartásáról, vagy a légzést illetve a vérkeringést akadályozó szorítások enyhítéséről gondoskodni kell.

Annak érdekében, hogy további veszélyhelyzet ne alakuljon ki:

- a lehető leggyorsabban gondoskodni kell a részes gépjárművek áramtalanításáról (saruk levétele az akkumulátorról),
- tűzoltó készülék készenlétbe helyezéséről,
- a forgalom leállításáról vagy eltereléséről.

Amennyiben lehetséges, a torlódás megakadályozása érdekében a forgalom a szemközti sávban, legfeljebb 5 km/óra sebességgel felváltva engedhető ügyelve arra, hogy újabb baleset ne következzen be. A forgalom irányításában a polgárőr jelzőórként részt vehet. A terelés előtt legalább 100 méterre a beleset felőli oldalon célszerű egy fő lassító jelzéseket adó polgárőr felállítását. Különösen figyelni kell arra, hogy a mentők, tűzoltók, rendőrség helyszínre érkezéséhez az útvonal szabadon maradjon.

A baleset helyszínét – bójázással vagy más módon - körbe kell határolni, és ügyelni kell a helyszíni szemléig a nyomok megfelelő biztosításáról.

A polgárőr a mentők, tűzoltók, rendőrség helyszínre érkezését követően az életmentésben, a műszaki mentésben és kárelhárításban, valamint a forgalom terelésében egyaránt közreműködhet.

Közreműködés eltűnt gyermek vagy időskorú felkutatásában

Eltűnt személy felkutatását a rendőrség megérkezéséig a polgárőr (polgárőr csoport) önállóan is megkezdheti. A rendőrség helyszínre érkezését követően a kutatásban a rendőrségi kötelék parancsnoka által meghatározottak szerint vehet részt.

Az eltűnt gyermek vagy időskorú felkutatása esetén a kutatást az eltűnés eredeti helyszínéről (pl. lakás, családi ház, tanya, rendezvény helyszín, stb.) kiindulva kell megkezdni még akkor is, ha egyes szemtanúk máshol már látni vélték az eltűntet. A rendelkezésre álló létszámtól függően a kutatást az eltűnés helyétől egyre táguló körben kell végezni. Célszerű az átkutatásra kerülő területet szektorokra osztani és azokat egymást követően alaposan átkutatni.

Különösen kisgyermekes esetében ki kell térni az emésztők, meszes gödrök, ho-

mokkitermelő helyek, ásott kutak, vízzel telt árkok átvizsgálására is. Szükség esetén a csákyázás mellett gondoskodni kell azok kiszivattyúzásáról vagy búvárok alkalmazásáról.

Kisgyermek eltűnése esetén figyelembe kell venni, hogy más 3-4 éves korban rendkívül szívósak, akár több kilométert is meg tudnak tenni, amíg megtalálják őket. Ha az időjárás kedvező, a léghőmérséklet nem süllyed tartósan 10°C alá, szabad ég alatt 24-36 órát is képesek kibírni különösebb egészségkárosodás nélkül. Az erdei, mezei állatok nem bántják a gyermeket, de rendkívül veszélyesek lehetnek a kóbor kutyák. A gyerek, ha elfárad, behúzódik talajmélyedésbe, növények alá és nem mozdul, sőt nem válaszol akkor sem, ha nevéen szólógnatják. Így sok esetben csaknem rá kell lépni ahhoz, hogy megtalálják. A gyermek rendkívüli módon ragaszkodik kedvenc játékaihoz, ruhadarabjaihoz, cumijához. Ha ez a játék, ruha, stb. a közelben van, megtaláljuk, a gyerek sem lehet messze. A gyermek megtalálása esetén azonnal mentőt kell hívni és gondoskodni kell a kórházi kivizsgálásáról.

Az eltűnt idős ember kutatása nehéz feladat, mert kevésbé tűnik fel bárkinek, ha tömegközlekedési eszközre száll fel, vagy az utcán közlekedik. Elsősorban a betegség, vagy szellemi leépülés okozza, hogy az idős ember minden előzmény és feltétel nélkül útba indul. Sok esetben az eltűnés öngyilkossággal vagy más okból bekövetkező halállal zárul, így ezt a lehetőséget a kutatás során figyelembe kell venni. A gazdasági épületek, padlások, pincék átvizsgálása mellett a környező erdős, bokros területek, vízpartok ellenőrzésére kerülhet sor, ahol a fák magasabb ágaira (önakasztás), csúszásnyomokra (vízbe esés), sűrű növényzet, avar (ájulás, beesés) átvizsgálására kerüljön sor.

A kutatást mindaddig folytatni kell, amíg az eltűntet meg nem találjuk, vagy az összes körülményt figyelembe véve a számításba vehető területeken nem tartózkodhat.

Segítségnyújtás kábítószer hatása alatt álló személynek

A kábítószer hatása alatt álló szervezete természetes módon reagál az idegen anyag okozta hatásokra, és ezek jelei jól felismerhetők. Ezek lehetnek:

- sápadt, elszíneződött (sárga, hamuszürke, kékes) arc, beesett, mély szemgödrök. A tekintet megváltozik, merev, az átlagosnál szűkebb vagy tágabb pupillák a jellemzőek,
- alkoholszag nélküli, néha oldószerre jellemző szaggal kísért bódultság, szédülés, imbolygó mozgás kíséretében,
- a gyakori hányinger, hányás, étvágytalanság látványos testsúlycsökkenést, erős fogyást idéz elő,
- bőrön található, ismeretlen eredetű tűszúrások, vagy erre utaló véraláfutások, elszíneződések.³⁶

A kábítószer használatára utaló, gyanút keltő eszközök lehetnek:

- kézzel sodort, a dohányétól elütő illatú cigaretta,
- bélyeg nagyságú, postai forgalomba nem kerülő kisméretű rajz vagy ábra,
- recept, vény, gyógyszerdoboz vagy gyógyszer-csomagolás, ismeretlen eredetű préselt, láthatóan nem gyárban készült tableta,
- ismeretlen eredetű porszerű, vagy dohányra emlékeztető anyag (kisméretű zacskóba, alufóliába csomagolva),
- fecskendő, injekciós tű, vagy ezek használatára utaló véres zsebkeendő, vatta,
- érleszorításra alkalmas gumicsík vagy szalag,

³⁶Nemzeti Egészségvédelmi Intézet tájékoztató kiadványa (ISBN 9637136398) alapján

- ezüstpapír darabkák (a kábítószeres klasszikus csomagolóanyaga),
- kanál, melynek alján melegítésre utaló elszíneződés látható,
- gyertya sűrű előfordulása vagy gyertyázásra utaló nyomok,
- kis üvegben előforduló citromlé, citromsav vagy ismeretlen eredetű folyadék (a citromsav segíti a heroin feloldódását a vérben),
- teafőző vagy forraló gyakori használatára utaló jelek, vagy erre alkalmas eszközök megjelenése,
- a ruhadarabon, vagy a lakás valamelyik helyiségében szokatlan szag (pl. oldószer) rendszeres észlelése.³⁷

A kábítószer élvező rosszullétének észlelése esetén kizárólag orvos vagy mentő segíthet! Egyrészt a túladagolás jelenthet halálos veszélyt, másrészt tudni kell azt is, hogy az úgynevezett disco drogok pontos összetétele sem ismert, így a rosszullétnek tűnő állapot ez esetben is halálos lehet.

³⁷Im.